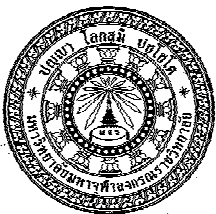

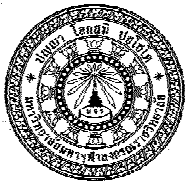

ข้อสอบข้อเขียน/สัมภาษณ์ พระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๔๓-๕๙
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น มหาอภิธรรมมิกะเอก

- สอบข้อเขียน วันแรก วันศุกร์ที่.....ธันวาคม พ.ศ. ๒๕....
 วิชา : มหาปฎิฐาน ๗ ข้อ ๗๐ คะแนน เวลา ๔ ชม.
- สอบข้อเขียน วันที่สอง วันเสาร์ที่.....ธันวาคม พ.ศ. ๒๕....
 วิชา : มหาปฎิฐาน ๗ ข้อ ๗๐ คะแนน เวลา ๔ ชม.
- สอบสัมภาษณ์ วันที่สาม วันอาทิตย์ที่.....ธันวาคม พ.ศ. ๒๕....
 วิชา : มหาปฎิฐาน ๖ ข้อ ๓๐ คะแนน เวลา ๑๕ นาที

สำเนาประกอบการเรียนหรือแจกได้โดยไม่ต้องขออนุญาต (สงวนสิทธิ์ในการนำไปจำหน่าย) ผิด-ตกขอร้อง และกรุณาแจ้ง
 ที่ 081-860-2466, E-mail: kanrasi1@gmail.com, liewkanrasi@gmail.com (จักขอบพระคุณอย่างสูง)
 ด่วนไหลดข้อมูลและไฟล์ต่างๆได้จาก Post ที่หน้า fb/Line ID: Kanrasi Sengking (ตาม link ที่แปะไว้)

เฉลยข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๔๓-๖๐
 อภิธรรมโชติคะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ชั้น มหาอภิธรรมมิกะเอก

สอบวันศุกร์ ที่ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕.....

วิชา : มหาปฏิฐาน (วันแรก+วันหลัง)

๗+๗ ข้อ ๗๐+๗๐ คะแนน

เวลา ๔ ชั่วโมง. (ต่อวัน)

แนวทาง วันแรก

ข้อ ๑. เนื้อความเบื้องต้น [P7-17]

ข้อ ๒. อารัมภบท (๑-๔/๒๔)

ข้อ ๓. พระบาลีและคำแปล/ จำแนกบทและเนื้อความ องค์ธรรม/ กรณบท (หาอำนาจปัจจัย)

ข้อ ๔.-๕. ฎฎนา

ข้อ ๕-๖. สรุปเนื้อความ ๓ ประการ แสดงลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ข้อ ๗. ความจำ, เข้าใจในเนื้อหา

แนวทาง วันที่ ๒

ข้อ ๑. อุปมา, /สรุปเนื้อความ ๓ ประการ, จำแนกโดยลักษณะ ชาติ กาล สัตติ (กมม-อวิตตปัจจย)

ข้อ ๒. วิธีพระบาลี จำแนกบทและแสดงองค์ธรรม ว่าโดย กาล ภูมิ บุคคล วิถี อนุวาทพระบาลี

ข้อ ๓. แสดงอำนาจปัจจัย

ข้อ ๔. แสดงจำนวนบท จำนวนวาระ ในปัญหาวารวิกังค์

ข้อ ๕. สุธสังขยวาระ

ข้อ ๖. ปัจจัยสภาคะ

ข้อ ๗. สรุปปัจจัยธรรม และ ปัจจยุปันธรรม ในปัจจัย ๔๗, วจันตละ และ คำอธิบาย, ทดสอบความคิดเห็น

ข้อ ๑. เนื้อความเบื้องต้น [P7-17]

๑. (ปัญหาใน) คำว่า ปฏิฐาน มีกี่นัย ? คืออะไรบ้าง ?

ให้แสดงพร้อมวจันตละวิคคหะศัพท์ด้วย ? 44, 47, 51, 57 และคำแปลมาทุกนัย ? [P7-9] 56

ให้แสดงเป็นปุจฉาและวิสัชนา พร้อมด้วยวจันตละมาทุกนัย ? 43

ตอบ คำว่า ปฏิฐาน นี้มีอยู่ ๓ นัย คือ

๑. ปุ. เพราะเหตุใดปรกรณ์ที่ ๗ จึงชื่อว่า ปฏิฐาน

วิ. ด้วยอรรถว่าเป็นปรกรณ์ที่แสดงถึงปัจจัยทั้งหลาย มี เหตุ เป็นต้น โดยประการต่างๆ ฉะนั้นจึงชื่อว่า ปฏิฐาน

ตั้งมีวจันตละวิคคหะศัพท์ว่า นานาปุปรการานิ จานานิ ปจยยา เอตถาติ = ปฏิฐาน แปลความว่า

ปัจจัยทั้งหลายมี เหตุ อารัมมณะ เป็นต้น ที่เป็นไปโดยประการต่างๆ มีอยู่ในปรกรณ์นี้ ฉะนั้นปรกรณ์นี้จึงชื่อว่า ปฏิฐาน

๒. ปุ. เพราะเหตุใดปรกรณ์ที่ ๗ จึงชื่อว่า ปฏิฐาน

วิ. ด้วยอรรถว่ามีกรจำแนกธรรมทั้งหลาย คือ กุศลธรรม อกุศลธรรม อพยากตธรรม เป็นต้น

โดยประเภทแห่ง เหตุปัจจัย อารัมมณปัจจัย เป็นต้น ฉะนั้นจึงชื่อว่า ปฏิฐาน

ตั้งมีวจันตละวิคคหะศัพท์ว่า กุสลาทโย ธมมา เหตุปัจจยาทิวเสน ปฏิยนิติ วิชชยนิติ เอตถาติ = ปฏิฐาน

แปลความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงจำแนกธรรมทั้งหลายมี กุศล เป็นต้น โดยประเภทแห่ง เหตุปัจจัย

เป็นต้นในปรกรณ์นี้ เพราะเหตุนี้ปรกรณ์นี้ชื่อว่า ปฏิฐาน

๓. ปุ. เพราะเหตุใดปรกรณ์ที่ ๗ จึงชื่อว่า ปฏิฐาน

วิ. ด้วยอรรถว่าเป็นที่ดำเนินไปแห่งพระสัมพัณฺณุตถญาณ ฉะนั้นจึงชื่อว่า ปฏิฐาน

ตั้งมีวจันตละวิคคหะศัพท์ว่า ปฏิฐาติ คจจติ สพพณฺณุตถญาณ เอตถาติ = ปฏิฐาน

แปลความว่า พระสัมพัณฺณุตถญาณย่อมดำเนินไปในปรกรณ์นี้ เพราะเหตุนี้ปรกรณ์นี้ชื่อว่า ปฏิฐาน

๑. เพราะเหตุใดปรกรณ์ที่ ๗ จึงชื่อว่าปฏิฐาน พร้อมทั้งแสดงวจันตละ วิคคหะศัพท์ของคำว่าปฏิฐาน ? [P7-9] 59

ตอบ ปรกรณ์ที่ ๗ ชื่อว่าปฏิฐาน เพราะ

ด้วยอรรถว่าเป็นปรกรณ์ที่แสดงถึงปัจจัยทั้งหลาย มี เหตุ เป็นต้น โดยประการต่างๆ ฉะนั้นจึงชื่อว่า ปฏิฐาน

ด้วยอรรถว่า มีการจำแนกธรรมทั้งหลาย คือ กุศลธรรม อกุศลธรรม อพยากตธรรม

เป็นต้น โดยประเภทแห่ง เหตุปัจจัย อารัมมณปัจจัย เป็นต้น

ฉะนั้นจึงชื่อว่า ปฏิฐาน

ด้วยอรรถว่า เป็นที่ดำเนินไปแห่งพระสัมพัณฺณุตถญาณ

ฉะนั้นจึงชื่อว่า ปฏิฐาน

วจนัตถวิคคหศัพท์ของคำว่าปฏิฐาน

นानาปการานิ ฐานานิ ปจจยา เตถาติ = ปฏิฐาน

ปัจจัยทั้งหลายมี เหตุ อารัมมณะ เป็นต้น ที่เป็นไปโดยประการต่างๆ มีอยู่ในภรณ์นี้ **ฉะนั้น**ภรณ์นี้จึงชื่อว่า **ปฏิฐาน**

กุสลาทโย ธมมา เหตุปจจยาทิวเสน ปฏิยนิ วิชชยนิ เเตถาติ = ปฏิฐาน

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงจำแนกธรรมทั้งหลายมี กุศล เป็นต้น โดยประเภทแห่ง **เหตุปัจจัย** เป็นต้นในภรณ์นี้ เพราะเหตุนี้ภรณ์นี้ชื่อว่า **ปฏิฐาน**

ปฏิชาติ คจจติ สพพญุตญาณ เเตถาติ = ปฏิฐาน

พระสัพพัญญุตญาณย่อมดำเนินไปในภรณ์นี้ เพราะเหตุนี้ภรณ์นี้ชื่อว่า **ปฏิฐาน**

๑. จงแปลและอธิบายในวจนัตถะของคำว่า **ปฏิฐาน** ในข้อที่ว่า ? 54

ปฏิชาติ คจจติ สพพญุตญาณ เเตถาติ = ปฏิฐาน [P9]

๓. ถ้ามีผู้ถามนักศึกษาศึกษาชั้นมหาอาภิธรรมิกะเอกว่า คัมภีร์ปฏิฐานมีความสำคัญอย่างไร

จึงเป็นที่ดำเนินไปแห่งพระสัพพัญญุตญาณ ? 57

ตอบ (54) **ปฏิชาติ คจจติ สพพญุตญาณ เเตถาติ = ปฏิฐาน** แปลความว่า **พระสัพพัญญุตญาณย่อมดำเนินไป** ในภรณ์นี้ เพราะเหตุนี้ภรณ์นี้ชื่อว่า **ปฏิฐาน** ตามวจนัตถะนี้แสดงให้เห็นว่า

(54, 57) พระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ มีอัมมสังคณีเป็นต้น จนถึงปฏิฐานนี้ เป็นที่ดำเนินไปแห่งพระสัพพัญญุตญาณด้วยกัน ก็จริง แต่คัมภีร์ที่ ๑ ถึงที่ ๖ นั้น เมื่อว่าโดย**อรรถและพยัญชนะ**แล้ว **ความลึกซึ้งก็ดี ความกว้างขวางก็ดี** ยังไม่เป็นที่เพียงพอแก่พระสัพพัญญุตญาณในการที่พิจารณา ฉะนั้นเมื่อว่าเวลาที่สมเด็จพระบรมศาสดาทรงพิจารณาคัมภีร์ที่ ๑ คือ พระอัมมสังคณีพระรัศมีจึงไม่ชานออก แม้เมื่อทรงพิจารณาวิภังคภรณ์ **ธาตูกถา ปุคคัลบัญญัติ ภาวตถุ ยมกภรณ์อยู่** พระรัศมีก็ยังไม่ชานออก ทั้งนี้ก็เพราะพระองค์ทรงพิจารณาเป็นไปอย่าง**ธรรมด**า ไม่มีความพิเศษแต่อย่างใดเกิดขึ้นในขณะนั้น ต่อเมื่อหยั่งลงสู่พิจารณา คัมภีร์ที่ ๗ คือ **ปฏิฐาน** นี้ พระฉัพพรรณรังสี ๖ ประการ ซึ่งได้แก่ **นิละ สีเขียวเข้ม ปิตะ สีเหลือง โลหิตะ สีแดง โอาทาตะ สีขาว มัญชัญญะ หงสบาท ปภัสสระ** เลื่อมพลายประภัสสร ก็ชานออกจากพระวรกายของพระองค์ ทั้งนี้ก็เพราะคัมภีร์ปฏิฐานนี้เป็นคัมภีร์ที่กว้างขวาง มีอรรถรสลึกซึ้ง สุขุมคัมภีร์ภาพกว่าทุกคัมภีร์ที่พระองค์ทรงพิจารณา และเป็นคัมภีร์เดียวเท่านั้นที่เหมาะสมแก่สัพพัญญุตญาณ อันเป็นญาณที่กว้างขวางลึกซึ้งพอเหมาะกัน ฉะนั้นขณะที่ทรงพิจารณาอยู่นั้น จึงทำให้เกิดความปิติในธรรมรสอยู่ตลอดเวลา

๒. การแสดงคัมภีร์ปฏิฐานของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น ทรงแสดงออกเป็นกี่หมวด คืออะไรบ้าง ?

ให้แสดงมาพร้อมกับความหมายของหมวดนั้น ๆ ด้วย ? [P11] 50, 54, 57, 60

๑. ก. ในคัมภีร์มหาปฏิฐานของพระผู้มีพระภาคเจ้า มีปฏิฐาน ๖ หมวด จงแสดงเฉพาะหมวดที่เป็นข้อคู่ ? 53

ตอบ การแสดงคัมภีร์ปฏิฐานของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น ทรงแสดงออกเป็น ๖ หมวด คือ

๑. **ติกปฏิฐาน** หมายความว่า ทรงยกติกะ ๒๒ ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ

แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔

เรียกว่า **ติกปฏิฐาน**

๒. **ทุกปฏิฐาน** หมายความว่า ทรงยกทุกะ ๑๐๐ ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ

แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔

เรียกว่า **ทุกปฏิฐาน**

๓. **ทุกติกปฏิฐาน** หมายความว่า ทรงยกติกะ ๒๒ รวมเข้าในทุกะ ๑๐๐ ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ

ของติกะและทุกะ แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔

เรียกว่า **ทุกติกปฏิฐาน**

๔. **ติกทุกปฏิฐาน** หมายความว่า ทรงยกทุกะ ๑๐๐ รวมเข้าในติกะ ๒๒ ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ

ของทุกะและติกะ แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔

เรียกว่า **ติกทุกปฏิฐาน**

๕. **ติกติกปฏิฐาน** หมายความว่า ทรงยกติกะ ๒๒ รวมเข้าในติกะ ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ

ของติกะ แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔

เรียกว่า **ติกติกปฏิฐาน**

๖. **ทุกทุกปฏิฐาน** หมายความว่า ทรงยกทุกะ ๑๐๐ รวมเข้าในทุกะ ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ

ของทุกะ แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔

เรียกว่า **ทุกทุกปฏิฐาน**

๑. ในปฏิฐานหมวดหนึ่งๆ ที่เรียกว่า ัมมณะ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงจำแนกเป็นกัณย คืออะไรบ้าง พร้อมทั้งยกตัวอย่าง ? [P12-13] 52, 53(ข)

๑. ัมมณะ มีกัณย คืออะไรบ้าง ? ให้แสดงความหมาย พร้อมทั้งยกตัวอย่างด้วย ? [P12-13] 43

ตอบ ข. ในปฏิฐานหมวดหนึ่งๆ ที่เรียกว่า ัมมณะ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงจำแนกเป็น ๔ นัย คือ

๑. **ธมมอนุโลม** หมายความว่า พระพุทธองค์ทรงแสดงบทและปทาวสาน **หรือมุละมุลี** หรือกัมมบทและกัตตูปท **หรือบทต้นและบทปลาย ไม่มีคำว่า น อันเป็นคำปฏิเสธ**

ตัวอย่างเช่น **สียา กุสล ฐมม ฎัจจ, กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺเชยฺย เหตุปฺจจยา**

กุสลธรรมอันใด พึงเกิดขึ้นโดยอาศัย**กุสลธรรม**

กุสลธรรมอันนั้น พึงเกิดขึ้นเพราะเหตุ**ปฺจจยได้หรือเปล่า** ? ดังนี้ เป็นต้น

๒. **ธมมปฺจจนีย** หมายความว่า พระพุทธองค์ทรงแสดงบทและปทาวสาน **มีคำปฏิเสธ น** อักขระอยู่ด้วย

ตัวอย่างเช่น **สียา น กุสล ฐมม ฎัจจ, น กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺเชยฺย เหตุปฺจจยา**

ธรรมที่ไม่ใช่กุสลอันใด พึงเกิดขึ้นโดยอาศัย**ธรรมที่ไม่ใช่กุสล**

ธรรมที่ไม่ใช่กุสลอันนั้น พึงเกิดขึ้นเพราะเหตุ**ปฺจจยได้หรือเปล่า** ? ดังนี้ เป็นต้น

๓. **ธมมอนุโลมปฺจจนีย** หมายความว่า พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมที่เป็นบทต้นนั้น**ไม่มี**คำปฏิเสธ

แต่ธรรมที่เป็นบทปลาย**มี**คำปฏิเสธ

ตัวอย่างเช่น **สียา กุสล ฐมม ฎัจจ, น กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺเชยฺย เหตุปฺจจยา**

ธรรมที่มีใช่กุสลอันใด พึงเกิดขึ้นโดยอาศัย**ธรรมที่เป็นกุสล**

ธรรมที่ไม่ใช่กุสลอันนั้น พึงเกิดขึ้น เพราะเหตุ**ปฺจจยได้หรือเปล่า** ? ดังนี้ เป็นต้น

๔. **ธมมปฺจจนียานุโลม** หมายความว่า พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมที่เป็นบทต้นนั้น**มี**คำปฏิเสธ

แต่ธรรมที่เป็นบทปลาย**ไม่มี**คำปฏิเสธ

ตัวอย่างเช่น **สียา น กุสล ฐมม ฎัจจ, กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺเชยฺย เหตุปฺจจยา**

กุสลธรรมอันใด พึงเกิดขึ้นโดยอาศัย**ธรรมที่ไม่ใช่กุสล**

กุสลธรรมอันนั้น พึงเกิดขึ้น เพราะเหตุ**ปฺจจยได้หรือเปล่า** ? ดังนี้ เป็นต้น

๒. ในสรุปเนื้อความ ๓ ประการนั้น เฉพาะปฺจจนิกรรม หมายความว่าอย่างไร ?

ขอให้นักศึกษาชั้นมหาเอก อธิบายเหตุผลประกอบ มาให้เห็นโดยชัดเจน ? [P16-17] 44, 60

ตอบ **ปฺจจนิกรรม** หมายความว่า **ธรรมที่มีไขผล** หรือ**ธรรมที่เป็นปฏิปักษ์กันกับปฺจจยุปบันธรรม**

อธิบายตามคำจำกัดความ (วจนัตถะ) นี้ ชี้ให้เห็นว่า ธรรมที่เป็นปฺจจนิกรรมนั้น หาได้เป็นธรรมที่นอกเหตุนอกผลได้ครบทั้ง ๒ ตามที่บางคนเข้าใจกันอยู่นั้นก็หาไม่ได้ หากแต่เป็นธรรมที่**นอกผลโดยส่วนเดียว**เท่านั้น สำหรับนอกเหตุคือเป็นปฺจจย**ไม่ได้**นั้น ตามคำจำกัดความนี้มีได้กล่าวถึง ทั้งนี้ก็เพราะว่าปฺจจนิกรรมนั้น นอกเหตุก็มี **มิใช่**นอกเหตุก็มี หมายความว่า เป็นปฺจจย**ได้**ก็มี เป็นปฺจจย**ไม่ได้**ก็มี

เป็นปฺจจยได้นั้น เช่น โมหเจตสิก ที่ในโมหมูลจิต ๒ อันเป็นเหตุปฺจจนิกรรมนี้ เป็นเหตุ**ปฺจจยได้** แต่เป็นเหตุ**ปฺจจยุปบันธรรมไม่ได้** และ รูป ๒๘ อันเป็นปฺจจนิกรรมเหล่านี้ เป็น**อารัมมณปฺจจยได้** แต่เป็น**อารัมมณปฺจจยุปบันไม่ได้**

เป็นปฺจจยไม่ได้นั้น เช่น อเหตุกจิตตูปบาท อเหตุกจิตตชรูป อเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป พาหิรรูป อาหารชรูป อุตชรูป อสัณญสัตตกัมมชรูป ปวัตติกัมมชรูป ที่เป็นเหตุปฺจจนิกรรมเหล่านี้ เป็นเหตุ**ปฺจจยไม่ได้** ฉะนั้น ปฺจจนิกรรมเหล่านี้ จึงเป็นนอกเหตุและนอกผล**ได้ทั้งสอง** ดังนี้ เป็นต้น

ข้อ ๒. อารัมภบท

ปฺจจยทุทเทเส โย ยาทีโส ปฺจจโย**ปฺจจโยติ** ภควตา อุททิฏฺโฐ, โส ตาทีโส ปฺจจโย ปฺจจยนิทเทเส,

..... **ปฺจจเยน ปฺจจโยติ** ภควตา นิททิฏฺโฐ.

ปฺจจยเช่นใดพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้โดยย่อในปฺจจยทุทเทสว่า **.....ปฺจจโย** ปฺจจยเช่นนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดารในปฺจจยนิทเทสว่า **.....ปฺจจเยน ปฺจจโย**

ข้อ ๓. พระบาลีและคำแปล/ จำแนกบทและเนื้อความ องค์กรธรรม/ กรณบท (หาอำนาจปัจจัย)

พระบาลีและคำแปล

..... ปัจจยเณ ปัจจโย.

..... เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่..... ด้วยอำนาจ.....ปัจจัย

จำแนกบทและเนื้อความ

พระบาลีข้อที่ ๑ เป็นกัตตบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ ...

..... เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยอุปบันธรรม คือ ...

...ปัจจยเณ เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ... คือ ...

ปัจจโย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจัยอุปบันธรรม โดยความปราศจากตัวตน

๒๔ ปัจจัย สวด+ทรงจำ รู้ด้วยย่อ (หลักสูตร น.๑๘+น.๔๒๒)

เท	อา	อิ	นิ	สน	๐๓
อัญ	๐๑	๐๒	๐๓	๐๓	๐๓
กัม	๐๒	๐๒	๐๓	๐๓	๐๓
สัม	๐๒	๐๓	๐๓	๐๓	๐๓

นิท	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๑๑	๑๒	๑๓	๑๗	๑๘	รวม
ปจ	-	8	3ก	2อัญ	-	1	1	1	1	1	1	1	2ก	อ	2๓
๒๔			๓	๒		๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๒	๑	๒๔
ปจ	6	18	1	2อัญ	1	4	5	6	1	-	1	-	-	2๓	47

๒๔ ปัจจัย -> ๔๗ ปัจจัย (หลักสูตร น.๔๒๒)

๑. สหชาติชาติ (๑๕) ๑) ใหญ่ ๔ -> ส นิ *อิ *อ

๓ กลุ่ม ๒) กลาง ๔ -> อัญ ปา สัม วิป

๓) เล็ก ๗ -> เท อิ กัม ทา อิน ฌา มัค

เกิดในจิตดวงเดียวกัน / ปัจจัย=เหตุ :

ปัจจัยบ้น=ผล ที่เกิดพร้อมกันในขณะจิตเดียวกัน

เท *อิ อัญ ๐๓

*กัม ปา ๐๒ *อิน ๐๓ ๐๓

มัค สัม *วิป ๐๓ ๐๓

สหชาติ (๑๕) ๐๓ ๐๔ ๐๔ / (*+สหชาติ..)

๑. สหชาติชาติ (๑๕ ปัจจัย) ๓ กลุ่ม ๑) ใหญ่ ๔ -> ส นิ *อิ *อ ๒) กลาง ๔ -> อัญ ปา สัม วิป ๓) เล็ก ๗ -> เท อิ กัม ทา อิน ฌา มัค [น->นร, รูป=(ส.)ปก (ส)จิรุ เฉพาะ อิ จิรุ]

เล็ก ๗: ข้อ	นิทเทศ	ปัจจัย -> ปัจจัยอุปบัน	#ปจ.	+ล = ?
ข้อ ๑ ๓ ๔	เท	เหตุ 6 -> สเท.71 เจ.52 ^๒ และ สเท.จิรุ. สเท.ปก.	๑๒ = ๓ + ๙	+ล4 = เท อิ อิน มัค
ข้อ ๑-๔	๐๓	ออิปตี 4 -> สาอิ.๕2 เจ.51(วิ.) และ สาอิ.จิรุ.	๑๓ = ๓ + ๑๐	+ล5 = เท อิ หา อิน มัค
ข้อ ๑ ๓ ๔	๐๒	เจตนาเจ. -> 89. 51 (-เจตนา) และ จิรุ. ปก.	๑๐ = ๓ + ๗	+ล2 = กัม ทา
ข้อ ๑ ๓ ๔	๐๓	นามอาหาร 3 -> 89. 52 และ จิรุ. ปก.	๑๒ = ๓ + ๙	+ล4 = อิ กัม ทาอิน
ข้อ ๑ ๓ ๔	๐๓	นามอินทรีย์ 8 -> 89. 52 และ จิรุ. ปก.	๑๔ = ๓ + ๑๑	+ล6 = ..(เว้น กัม)
ข้อ ๑ ๓ ๔	๐๓	องค์ฌาน 5 -> 79. 52 (-ทวิ.10) และ จิรุ. ปก.	๑๑ = ๓ + ๘	+ล3 = อิน ฌา มัค
ข้อ ๑ ๓ ๔	๐๓	องค์มรรค 9 -> สเท.71 เจ.52 และ สเท.จิรุ. สเท.ปก.	๑๓ = ๓ + ๑๐	+ล5 = ..(เว้น กัม ทา)

๖. จงแสดงอำนาจปัจจัย ในกรณบทของปัจจัยนิทเทศต่อไปนี้ ? ก. เหตุปัจจัยนิทเทศ ? [P21] 43 [ญ๔+ก๔+ล๔(เท จิ อิน มัค)]

ตอบ ก. ในกรณบท ของเหตุปัจจัยนิทเทศนั้น ได้อำนาจปัจจัย ๑๒ คือ เหตุ สหชาตวิปัติ สหชาตอะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตอินทริยะ มัคคะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ

เหตุขณนา ๒๔/ชื่อไม่ซ้ำ ๑๒ (๓+๕+๒+๒)

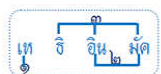
เหตุขณนา 24 (12)		นามอาหารขณนา 33 (14)		สหชาตอินทริยขณนา 72 (24)		ฉานขณนา 36 (14)		มัตตขณนา 57 (20)	
ขณนาเหล่านี้ เป็น ขณนาประจำ สววิปยุตตขณนา สอัญญมัญญวิปยุตตขณนา	1 สัมมัญญขณนา 9 ๕/๖	1 สัมมัญญขณนา 9 ๕/๖	1 สัมมัญญขณนา 9 ๕/๖	1 สัมมัญญขณนา 9 ๕/๖	1 สัมมัญญขณนา 9 ๕/๖	1 สัมมัญญขณนา 9 ๕/๖	1 สัมมัญญขณนา 9 ๕/๖	1 สัมมัญญขณนา 9 ๕/๖	
	2 สอนทริยมัตตขณนา 9	2 สกัมหมขณนา 9 ๖/๗	2 สัมมัตตขณนา 9 ๖/๗	2 สอนทริยขณนา 9 ๖/๗	2 สอนทริยขณนา 9 ๖/๗	2 สอนทริยขณนา 9 ๖/๗	2 สอนทริยขณนา 9 ๖/๗	2 สอนทริยขณนา 9 ๖/๗	
	3 สารีปติอินทริยมัตตข 6	3 สอนทริยขณนา 9 ๖/๗	3 ฉานขณนา 9 ๖/๗	3 สัมมัตตขณนา 9	3 สัมมัตตขณนา 9	3 สัมมัตตขณนา 9	3 สัมมัตตขณนา 9	3 สัมมัตตขณนา 9	
	สา อินหัต จิอินหัต	4 สารีปติอินทริยขณนา 6	4 ฉานหัตตข. 9 ๗/๘	4 สอนทริยมัตตขณนา 9	4 สอนทริยมัตตขณนา 9	4 สอนทริยมัตตขณนา 9	4 สอนทริยมัตตขณนา 9	4 สอนทริยมัตตขณนา 9	
	สัพพัญญานิกขณนา		5 สอาหารขณนา 9 ๖/๗				5 สารีปติอินทริยขณนา 6		
	สอัญญมัญญขณนา		6 สารีปติอาหารขณนา 6				6 สเหตุอินทริยขณนา 9		
	สอัญญมัญญสัมปยุตตข		7 สารีปติมัตตขณนา 6				7 สเหตุอริปติอินทริยข. 6		
	สววิปยุตตขณนา		8 สเหตุมัตตขณนา 9				สา อิน ฉา อินฉา		
	สอัญญมัญญวิปยุตตข	สา กัม อิน จิอิน	9 สเหตุอริปติขณนา 6			สา อิน มัค อินหัต	จิอิน เทอิน เทอิอิน		

๗. ก. คำว่า ขณนา มีวจนัตถะว่าอย่างไร และจงแสดงชื่อของเหตุขณนาที่ไม่ซ้ำกันทั้ง ๑๒ ชื่อ

(ไม่ต้องแปล) ? [P137] 45

[เหตุขณนา 24 (ไม่ซ้ำ 12=3 5 2 2)]

ตอบ ก. คำว่า ขณนา มีวจนัตถะว่า **ขณฺเฑ** = **ขณฺ** (วา) **ขณฺเฑ** **อนเนนาติ** = **ขณฺ** การรวบรวม ชื่อว่า **ขณนา** (หรืออีกนัยหนึ่ง) การรวบรวมปัจจัย ด้วยอำนาจของปัจจัยนั้นๆ ฉะนั้น อำนาจของปัจจัยนั้นๆ ชื่อว่า **ขณนา**

= พ.ว. [วิธีหาชื่อไม่ซ้ำนี้]

การหาประเภทขณนาของเหตุปัจจัย

เหตุ	จิ.	อิน.	มัต.
โล โท โหม ทีในอกตลจิต ๑๒	-	-	-
อโล อโท อทีในโสภณจิต ๕๙	-	-	-
อโฆ.เจ.ทีในเหตุกจิต ๔๗	-	๔๗	๔๗
วิ.จิ.(อโหมทีในเตห.ขวณ ๓๔	๓๔	๓๔	๓๔

๑. สอัญญขณนา ๙

- ชื่อของเหตุขณนาที่ไม่ซ้ำกันทั้ง ๑๒ ชื่อ คือ
๑. สอัญญขณนา
 ๒. สอนทริยมคคขณนา
 ๓. สารีปติอินทริยมคคขณนา
 ๔. สัพพัญญานิกขณนา
 ๕. สอัญญมณณขณนา
 ๖. สอัญญมณณสัมปยุตตขณนา
 ๗. สววิปยุตตขณนา
 ๘. สอัญญมณณวิปยุตตขณนา
 ๙. สอนทริยมคคสัพพัญญานิกขณนา
 ๑๐. สารีปติอินทริยมคคสัพพัญญานิกขณนา
 ๑๑. อวิปากขณนา
 ๑๒. สวิปากขณนา

๓. ในเหตุขณนา ๒๔ นั้น เมื่อแสดงเฉพาะขณนา ที่มีชื่อที่ไม่ซ้ำกันแล้ว มีกี่ขณนา คืออะไรบ้าง ?

ให้แสดงมาพร้อมด้วยความหมาย ? [P137-8] 45(ก), 53 [เหตุขณนา 24 (ไม่ซ้ำ 12=3 5 2 2)]

ตอบ ในเหตุขณนา ๒๔ นั้น เมื่อแสดงเฉพาะขณนาที่มีชื่อที่ไม่ซ้ำกันแล้ว มี ๑๒ ขณนา คือ

๑. สอัญญขณนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่ยังมิได้กล่าวถึง อริปติ อินทริยะ และ มัคคะ เป็นต้น เข้าด้วย
๒. สอนทริยมคคขณนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อินทริยะ และ มัคคะ เข้าด้วย
๓. สารีปติอินทริยมคคขณนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อริปติ อินทริยะ และ มัคคะ เข้าด้วย
๔. สัพพัญญานิกขณนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีปัจจัยทั้ง ๔ คือ สหชาตอะ สหชาตนิสสยะ สหชาตัตถิ และ สหชาตอวิคตะ อันเป็นปัจจัยที่เข้าร่วมในขณนาทุกอย่าง
๕. สอัญญมัญญขณนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อัญญมัญญะ เข้าด้วย
๖. สอัญญมัญญสัมปยุตตขณนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อัญญมัญญะ และ สัมปยุตตะ เข้าด้วย
๗. สววิปยุตตขณนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี วิปยุตตะ เข้าด้วย
๘. สอัญญมัญญวิปยุตตขณนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อัญญมัญญะ และ วิปยุตตะ เข้าด้วย
๙. สอนทริยมคคสัพพัญญานิกขณนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีอินทริยะและมัคคะ เข้าร่วมในสัพพัญญานิกปัจจัย

๑๐. สาธิปัตติอินทริยมัคคส์ัพพัญญานิกขณนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีอธิปัตติ อินทริยะและมัคคะ
เข้าร่วมในสัพพัญญานิกปัจจัย

- ๑๑. อวิปากขณนา** หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัย **ที่ยังมิได้กล่าวถึงวิปากะ**
- ๑๒. สวิปากขณนา** หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัย **ที่มีวิปากะเข้าด้วย**

เหตุขณนา ๒๔/๑๒	๑) สัพพัญญานิกขณนา อวิปาก (๔/๓)	๑) สัพพัญญานิกขณนา สวิปาก (๕/๓)
๑. สัมมัญญช.๔	เหตุ ๖ → สัม.นช.๔ สเท.จิรุ สเท.ปกั ญ๔+-+เท	๕ เหตุ ๓-วิ → สัม.นช.๔ สเท.จิรุ สเท.ปกั ญ๔+ปา+เท ๖
๒. สอนฺ.มค.ช.๔	อโมทเหตุ → สัม.นช.๔ สเท.จิรุ สเท.ปกั ญ๔+-+เท อิน มัค	๗ อโมท-วิ → สัม.นช.๔ สเท.จิรุ สเท.ปกั ญ๔+ปา+เท อิน มัค ๘
๓. สาธิ.อิน.มค.ช.๖	วี.จิ.(อโมทเหตุ) → สา.สัม.นช.๔ สาธิ.จิรุ ญ๔+-+เท ธิ อิน มัค ๘	๘ วี.จิ.-พ๔ → สัม.นช.๔ สาธิ.จิรุ ญ๔+ปา+เท ธิ อิน มัค ๙

๒) สอัญ. + อัญ๑ (→ สัม.นช.๔ ♥) / ๓) สอัญ.สัม. + อัญ๑ สัม ๑ (→ สัม.นช.๔) / ๔) สวิป. + วิป๑ (→ สจิรุ ส.ปกั) / ๕) สอัญ.วิป. + อัญ๑ วิป๑ (-ปฏิ → ♥)

เหตุขณนา ๒๔/ข้อไม่ซ้ำ ๑๒ (๓+๕+๒+๒)

เหตุขณนา ๒๔/๑๒	๑) สัมมัญญช. อวิปาก ๔	๑) สัมมัญญช. สวิปาก ๕
๑. สัพพัญญานิกข.	เหตุ ๖ → สัม.นช.๔* สเท.จิรุ สเท.ปกั ญ๔+-+เท ๕	เหตุ ๓-วิ ^{๒๑} → สัม.นช.๔ ส.จิรุ ส.ปกั ญ๔+ปา+เท ๖
๒. สอนฺ.มค.มณณ.	เหตุ ๖ → สัม.นช.๔* ♥ ญ๔+อัญ+เท ๖	เหตุ ๓-วิ ^{๒๑} → สัม.นช.๔ ♥ ญ๔+อัญ ปา+เท ๗
๓. สอญ.สม.ช.	เหตุ ๖ → สัม.นช.๔* ญ๔+อัญ สัม+เท ๗	เหตุ ๓-วิ ^{๒๑} → สัม.นช.๔ ญ๔+อัญ ปา สัม+เท ๘
๔. สวิปยุตตช.	เหตุ ๖ → สเท.จิรุ สเท.ปกั ญ๔+วิป+เท ๖	เหตุ ๓-วิ ^{๑๗-๑๖๒๔} → สเท.จิรุ สเท.ปกั ญ๔+ปา วิป+เท ๗
๕. สอญ.วิป.ช.	*สเท๑๗+๕๒(-โม๒) วิปากคืออยู่...การ ช่วยอุปการะนั้นปรากฏไม่ชัด	เหตุ ๓-ปัจจุ.สเท.ปฏ.๑๓ ^{หิวส วิป๕} → ♥ ญ๔+อัญ ปา วิป+เท ๘

→ เป็นปัจจัยช่วยอุดหนุน ... ได้ปัจจัยสงเคราะห์ (ขณนา) ... ปัจจัย คือx

เหตุขณนา น. ๒๒

๕. จงแสดงปัจจัย ปัจจุยูปัน และ ปัจจัยสงเคราะห์ ในขณนาดังต่อไปนี้ ?

มีลำดับและลงปัจจัย

ก. สอัญญมัญญวิปยุตตขณนา ที่เป็น **สวิปาก** ของ **สัมมัญญขณนา** แห่งเหตุขณนา ? [P23] 52(6), 55

ตอบ ก. สอัญญมัญญวิปยุตตขณนาได้แก่ เหตุ ๓ ที่ในปัญญาโวการสเหตุก-ปฏิสนธิจิต ๑๓ เป็นปัจจัยช่วยอุดหนุน**แก้หทัยวัตถุ** ได้ปัจจัยสงเคราะห์(ขณนา)

- ๘ ปัจจัย คือ ๑) เหตุปัจจัย ๒) สหชาติปัจจัย ๓) อัญญมัญญปัจจัย
- ๔) สหชาตินิสยปัจจัย ๕) วิปากปัจจัย ๖) สหชาติวิปยุตตปัจจัย
- ๗) สหชาติตติปัจจัย ๘) สหชาติอวิคตปัจจัย [ญ๔+ปา อัญ.วิป+๑๑(เท)]

สอัญ.วิป. สวิ: เหตุขณนา.=๘

เหตุ๓-ปัจจุ.สเท.ปฏ.๑๓ → ♥

๑)เหตุ *จิ ๒)๑๗ ๓)อัญ ๔)*นิ๑

*กั ๕)ปา น)หา *อิน ๖)มา

๗)มัค ๘)สัม ๙)วิป ๑๐)*อิ ๑๑)๑อิ

เหตุขณนา ๒๔/๑๒	๒) สอนฺทริยมคคขณนา (อโม>ติ.๔๗) อวิปาก ๔	๒) สอนฺทริยมคคขณนา สวิปาก ๕
๑. สัพพัญญานิกข.	อโมทเหตุ → สัม.นช.๔* ส.จิรุ ส.ปกั ญ๔+-+เท อิน มัค ๗	อโม-วิ ^{๑๗} → สัม.นช.๔ สเท.จิรุ สเท.ปกั ญ๔+ปา+เท อิน มัค ๘
๒. สอนฺ.มค.มณณ.	อโมทเหตุ → สัม.นช.๔* ♥ ญ๔+อัญ+เท อิน มัค ๘	อโม-วิ ^{๑๗} → สัม.นช.๔ ♥ ญ๔+อัญ ปา+เท อิน มัค ๙
๓. สอญ.สม.ช.	อโมทเหตุ → สัม.นช.๔* ญ๔+อัญ สัม+เท อิน มัค ๙	อโม-วิ ^{๑๗} → สัม.นช.๔ ญ๔+อัญ ปา สัม+เท อิน มัค ๑๐
๔. สวิปยุตตช.	อโมทเหตุ → สเท.จิรุ สเท.ปกั ญ๔+วิป+เท อิน มัค ๘	อโม-วิ ^{๑๓-๑๖๒๔} → สเท.จิรุ สเท.ปกั ญ๔+ปา วิป+เท อิน มัค ๙
๕. สอญ.วิป.ช.	*ติ๑๗+๑๓(-ปัจ) วิปากคืออยู่...การ ช่วยอุปการะนั้นปรากฏไม่ชัด	อโม-ปัจจุ.ติ.ปฏ.๑๓ ^{หิวส วิป๕} → ♥ ญ๔+อัญ ปา วิป+เท อิน มัค ๑๐

→ เป็นปัจจัยช่วยอุดหนุน ... ได้ปัจจัยสงเคราะห์ (ขณนา) ... ปัจจัย คือx

เหตุขณนา น. ๒๓

๔/๕/๖. จงแสดงปัจจัย ปัจจุยูปัน และ ปัจจัยสงเคราะห์ ในขณนาดังต่อไปนี้ ?

๔. ก. **สัพพัญญานิกขณนา** ที่เป็น**อวิปาก** ของ**สอนฺทริยมคคขณนา** แห่งเหตุปัจจัย ? [P23] 47, 49, 50, 54, 56, 58

ตอบ ก. สัพพัญญานิกขณนา ที่เป็น**อวิปาก** ของ**สอนฺทริยมคคขณนา** แห่งเหตุปัจจัย ได้แก่ **อโมทเหตุ** เป็นปัจจัยช่วยอุดหนุน **แก้สัมปยุตตนามขันธ ๔** สเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป ได้

ปัจจัยสงเคราะห์ (ขณนา) ๗ ปัจจัย คือ

มีลำดับและลงปัจจัย

- ๑) เหตุปัจจัย ๒) สหชาติปัจจัย ๓) สหชาตินิสยปัจจัย
- ๔) สหชาตินทริยปัจจัย ๕) มัคคปัจจัย ๖) สหชาติตติปัจจัย
- ๗) สหชาติอวิคตปัจจัย [ญ๔+-+๑๑(เท อิน มัค)]

สอน.มค. อวิ: เหตุปัจจัย.=๗

อโมทเหตุ → สัม.นช.๔ ส.จิรุ ส.ปกั

๑)เหตุ *จิ ๒)๑๗ อัญ ๓)*นิ๑

*กั ปา น)หา ๔)*อิน ๖)มา

๕)มัค ๘)สัม ๙)วิป ๑๐)*อิ ๑๑)๑อิ

๔. อโมทเหตุเป็นเหตุปัจจัย และมีปัจจัยอุปันธรรม ดังต่อไปนี้ ? 44

- ๑. สัมปยุตตนามขันธ ๔ และหทัยวัตถุ
- ๒. สาธิปัตติสัมปยุตตนามขันธ ๔

๓. สเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป ~~๔~~ สาธิปติสัมปยุตตนามขันธ ~~๔~~ และสาธิปติจิตตชรูป

อยากทราบว่าได้ปัจจัยสงเคราะห์เท่าไร คือปัจจัยอะไรบ้าง

ตอบ ๑. อโมหเหตุ เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สัมปยุตตนามขันธ ~~๔~~ และทหัย

วัตถุ ได้อำนาจปัจจัย ๘ ปัจจัย คือ ๑. เหตุปัจจัย ๒. สหชาติปัจจัย

- ๓. อัญญมัญญปัจจัย ๔. สหชาตนิสสยปัจจัย ๕. สหชาตนิทริยปัจจัย
- ๖. มัคคปัจจัย ๗. สหชาติตติปัจจัย ๘. สหชาติอวิคตปัจจัย

สอิน.มค. อวิ: เหตุปัจจัย.=๘

อโมเหตุ -> สัม.นข.๔ ♥

๑.เห	*ธิ	๒.๓	๓.อัญ	๔.*นิ
*กั	ปา	น	หา	๕.*อิน
๖.มค	สัม	*วิป	๗.*ธิ	๘.*อวิ

อโมเหตุ เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สัมปยุตตนามขันธ ~~๔~~ และทหัยวัตถุ ได้ปัจจัยสงเคราะห์ (ภฏนา) ๘ ปัจจัย คือ

๓. อโมหเหตุ เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิ

กัมมชรูป ได้อำนาจปัจจัย ๘ ปัจจัย คือ ๑. เหตุปัจจัย ๒. สหชาติปัจจัย

- ๓. สหชาตนิสสยปัจจัย ๔. สหชาตนิทริยปัจจัย ๕. มัคคปัจจัย
- ๖. สหชาติวิปยุตตปัจจัย ๗. สหชาติตติปัจจัย ๘. สหชาติอวิคตปัจจัย

อโมหเหตุ เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป

ได้ปัจจัยสงเคราะห์ (ภฏนา) ๘ ปัจจัย คือ

สอิน.มค. อวิ: เหตุปัจจัย.=๘

อโมเหตุ -> สเหตุ.จิรัฐ สเหตุ.สปกั

๑.เห	*ธิ	๒.๓	อัญ	๓.*นิ
*กั	ปา	น	หา	๕.*อิน
๖.มค	สัม	๖.*วิป	๗.*ธิ	๘.*อวิ

๖. ก. สัพพัญญานิกภฏนาที่เป็นสวิปาก ของสอินทริยมัคคภฏนา แห่งเหตุภฏนา ? [P24] 58

ตอบ ก. สอินทริยมัคคสัพพัญญานิกภฏนา ได้แก่ อโมหเหตุที่ในวิปากจิต เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สัมปยุตตนาม

ขันธ ~~๔~~ สเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป ได้ปัจจัยสงเคราะห์ (ภฏนา) ๘

ปัจจัย คือ

- ๑. เหตุปัจจัย ๒. สหชาติปัจจัย ๓. สหชาตนิสสยปัจจัย
- ๔. วิปากปัจจัย ๕. สหชาตนิทริยปัจจัย ๖. มัคคปัจจัย
- ๗. สหชาติตติปัจจัย ๘. สหชาติอวิคตปัจจัย

สอิน.มค. สวิ: เหตุภฏนา.=๘

อโมเหตุ-วิปาก-> สัม.นข.๔ ส.จิรัฐ ส.สปกั

๑.เห	*ธิ	๒.๓	อัญ	๓.*นิ
*กั	๔.วิ	น	หา	๕.*อิน
๖.มค	สัม	*วิป	๗.*ธิ	๘.*อวิ

เหตุภฏนา ๒๔	๓) สาธิปติอินทริยมัคคภฏนา อวิปาก ๓	๓) สาธิปติอินทริยมัคคภฏนา สวิปาก ๓
๑. สัพพัญญานิกภ.	วิ.ธิ.(อโม)→สาธิ.สัม.นข.๔ สาธิ.จิรัฐ ญ๔+-+เท ธิ อิน มัค ๘	วิ.ธิ-๗4→สัม.นข.๔ สาธิ.จิรัฐ สาธิ.สปกั ญ๔+ปา+เท ธิ อิน มัค ๙
๒. สอญ.สัม.ภ.	วิ.ธิ.(อโม)→สาธิ.สัม.นข.๔ ญ๔+อัญ สัม+เท ธิ อิน มัค ๑๐	วิ.ธิ-๗4→สัม.นข.๔ ญ๔+อัญ ปา สัม+เท ธิ อิน มัค ๑๑
๓. สวิปยุตตภ.	วิ.ธิ.(อโม)→ สาธิ.จิรัฐ สาธิ.สปกั ญ๔+วิป+เท ธิ อิน มัค ๙	วิ.ธิ-๗4→ สาธิ.จิรัฐ สาธิ.สปกั ญ๔+ปา วิป+เท ธิ อิน มัค ๑๐

→ เป็นปัจจัยช่วยอุปการะ ... ได้ปัจจัยสงเคราะห์ (ภฏนา) ... ปัจจัย คือx

เหตุภฏนา น. ๒๕

๕. ก. สัพพัญญานิกภฏนา ที่เป็นอวิปาก ของสาธิปติอินทริยมัคคภฏนา แห่งเหตุปัจจัย ? [P25] 47

ตอบ ก. สาธิปติอินทริยมัคคสัพพัญญานิกภฏนา ได้แก่ วิมังสาธิปติ (อโมหเหตุ)

เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สาธิปติสัมปยุตตนามขันธ ~~๔~~ และสาธิปติจิตตชรูป ได้

ปัจจัยสงเคราะห์ (ภฏนา) ๘ ปัจจัย คือ

- ๑. เหตุปัจจัย ๒. สหชาติธิปติปัจจัย ๓. สหชาติปัจจัย
- ๔. สหชาตนิสสยปัจจัย ๕. สหชาตนิทริยปัจจัย ๖. มัคคปัจจัย
- ๗. สหชาติตติปัจจัย ๘. สหชาติอวิคตปัจจัย

สาธิ.อิน.มค. อวิ: เหตุภฏนา.=๘

วิมังสาธิปติ (อโมห)->สาธิ.สัม.นข.๔ สาธิ.จิรัฐ

๑.เห	*๒.ธิ	๓.๓	อัญ	๔.*นิ
*กั	ปา	น	หา	๕.*อิน
๖.มค	สัม	*วิป	๗.*ธิ	๘.*อวิ

๕. ก. สัพพัญญานิกภฏนา ที่เป็นสวิปาก ของสาธิปติอินทริยมัคคภฏนา แห่งเหตุภฏนา ? [P25-26] 49(6), 54(4), 56

ตอบ ก. (56) สาธิปติอินทริยมัคคสัพพัญญานิกภฏนา ที่เป็นสวิปาก แห่งเหตุภฏนา ได้แก่ (49, 54) วิมังสาธิปติที่ใน

ผลจิต ~~๔~~ เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สัมปยุตตนามขันธ ~~๔~~ และสาธิปติจิตตชรูป ได้

ปัจจัยสงเคราะห์ (ภฏนา) ๙ ปัจจัย คือ ๑. เหตุปัจจัย ๒. สหชาติธิปติปัจจัย

- ๓. สหชาติปัจจัย ๔. สหชาตนิสสยปัจจัย ๕. วิปากปัจจัย
- ๖. สหชาตนิทริยปัจจัย ๗. มัคคปัจจัย ๘. สหชาติตติปัจจัย
- ๙. สหชาติอวิคตปัจจัย

สาธิ.อิน.มค. สวิ: เหตุภฏนา.=๙

วิมังสาธิปติ->สาธิ.สัม.นข.๔ สาธิ.จิรัฐ

๑.เห	๒.*ธิ	๓.๓	อัญ	๔.*นิ
*กั	๕.วิ	น	หา	๖.*อิน
๗.มค	สัม	*วิป	๘.*ธิ	๙.*อวิ

๔. โอมโหเหตุเป็นเหตุปัจจัย และมีปัจจัยบุปันธรรม ดังต่อไปนี้ ? 44

๑. สัมปยุตตนามขันธ์ ๔ และหทัยวัตถุ ๒. สาธิปติสัมปยุตตนามขันธ์ ๔

๓. สเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป ๔. สาธิปติสัมปยุตตนามขันธ์ ๔ และสาธิปติจิตตชรูป

อยากทราบว่าได้ปัจจัยสงเคราะห์เท่าไร คือปัจจัยอะไรบ้าง

ตอบ ๒. วิมังสาธิปติ (โอมโหเหตุ) เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สาธิปติสัมปยุตต

นามขันธ์ ๔ ได้อำนาจปัจจัย ๑๐ ปัจจัย คือ ๑. เหตุปัจจัย ๒. สหชาติธิปติปัจจัย

๓. สหชาติปัจจัย ๔. อัญญมัญญปัจจัย ๕. สหชาตนิสสปัจจัย

๖. สหชาตนิสสปัจจัย ๗. มัคคปัจจัย ๘. สัมปยุตตปัจจัย

๙. สหชาติตติปัจจัย ๑๐. สหชาติอวิคตปัจจัย [ญ๔+ปา สัม+ล๔(เท อธิ อิน มัคค)]

๔. วิมังสาธิปติ (โอมโหเหตุ) เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สาธิปติสัมปยุตต

นามขันธ์ ๔ และสาธิปติจิตตชรูป ได้อำนาจปัจจัย ๘ ปัจจัย คือ ๑. เหตุปัจจัย

๒. สหชาติธิปติปัจจัย ๓. สหชาติปัจจัย ๔. สหชาตนิสสปัจจัย ๕. สหชาตนิ-

สสปัจจัย ๖. มัคคปัจจัย ๗. สหชาติตติปัจจัย ๘. สหชาติอวิคตปัจจัย

วิมังสาธิปติ (โอมโหเหตุ) เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สาธิปติสัมปยุตตนามขันธ์ ๔

และสาธิปติจิตตชรูปได้ปัจจัยสงเคราะห์ (ภฏณา) ๘ ปัจจัย คือ

สอิน.อิน.มค. อวิ: เหตุปัจจัย.=๑๐

วิมังสาธิปติ(โอมโหเหตุ) -> สัม.นข.๔

สอิน.อิน.มค. อวิ: เหตุปัจจัย.=๘

วิมังสาธิปติ(โอมโหเหตุ) -> สัม.นข.๔ ♥

กุสลติกภามาติกา		ปัญหาवारวิภังค์แห่งเหตุปัจจัย			เหตุปัจจัยเอน ปัจจัยโย
.... จัฆมา	องค์ธรรม	๓ บท [อนุวาทฯ (ปงส)]	เหตุ (อจ.ปัจจัย)	เหตุสัมปยุตตกานัน ขนธานัน ตัสมัญญจานัน รูปานัน (อจ.ปัจจัยบุปัน)	วาระ
กุสลบถ	กุสลจิต ๒๒ เจ.๓๘	กุสลา เหตุ (๑๐/๙/๘)	กุ.เหตุ(ทั้ง) ๓	กุ.นข.๔=กุ.๒๑ เจ.๓๘ กุสลจิตตชรูป ๑๗	๓
อกุสลบถ	อกุสลจิต ๑๒ เจ.๒๗	อกุสลา.เหตุ (๗/๖/๕)	อกุ.เหตุ(ทั้ง) ๓	อกุ.นข.๔=อกุ.๑๒ เจ.๒๗(-โหม>โหม๒) อกุสลจิตตชรูป ๑๗	๓
อภยาภตบถ	วิ.๓๖ กิ.๒๐ เจ.๓๘ รูป๒๘ นิพ. เหตุ (๖)	อพ.เหตุ๓	ส.วิ.๒๐ ส.กิ.๑๗ เจ.๓๘ และ ส.วิ. ส.กิ.จิรัฐ. ส.ป.ก.๒๐ (ในจตุ.รูป)	๑
		วิปา. กิริยาภยาภตทา เหตุ	วิ+กิ อพ.เหตุ๓	ส.เท.วิ.๒๐ ส.เท.กิ.๑๗ นข.๔ และรูป<ส.เท.วิ. ส.เท.กิ.๑๗ (ในจตุ.เวเนรูป)	
		ปฏี. วิปากาภยาภตทา เหตุ	วิ.อพ.เหตุ๓	ส.เท.ปฏี.นข.๔ ส.เท.ป.ก.๒๐ (ในจตุ.โวการภุมิ เวเนรูป)	
			เหตุ ๖	ส.เหตุกจิต ๗๑+๕๒(-โหม>โหม๒) ส.เท.จิรัฐ. ส.เท.ป.ก.๒๐	๗

น.๑๖๘	อนุวาทพระบาลี	จำแนกบท และ แสดงองค์ธรรม	เหตุปัจจัยเอน	กาล ภูมิ บุคคล วิธี
ก. กุสลบถ	กุ.เท.ท.๓ -กุ.นข.๔ป	กุ.เท๓มอโล.๗ -กุ.๒๑+๓๘ป	๑๐=ญ๔+อัญ สัม+ล๔	ว ตูป ๔-๗ กุช ปัญ+ม
	กุ.เท.ท.๓ -อพ >กุ.สมัญฐาน	กุ.เท๓มอโล.๗ -อพ กุ.จิรัฐ.๑๗	๙=ญ๔+ วิป +ล๔	ว ป ๔-๗ กุช ปัญ+ม
	กุ.เท.ท.๓ -อกุพ กุ.นข.๔ป+รูป>กุ.สมัญ	กุ.เท๓มอโล.๗ -อกุพ กุ.๒๑+๓๘ป<รูป>กุ.จิรัฐ.๑๗	๘=ญ๔+ +ล๔	ว ป ๔-๗ กุช ปัญ+ม
	อกุ.เท.ท.๓ -อกุ นข.๔ป	อกุ.เท๓มอโล.๗ -อกุ อกุ.๑๒+๒๗ป(-โหม>๒)	๗=ญ๔+อัญ สัม+เท	ว ตูป ๔-๓ อกุช ปัญ+ม
ข. อกุสลบถ	อกุ.เท.ท.๓ -อพ อกุ.>อกุ.สมัญฐาน	อกุ.เท๓มอโล.๗ -อพ อกุ.จิรัฐ.๑๗	๖=ญ๔+ วิป +เท	ว ป ๔-๓ อกุช ปัญ+ม
	อกุ.เท.ท.๓ -อกุพ อกุ.นข.๔ป+รูป>อกุ.สมัญ	อกุ.เท๓มอโล.๗ -อกุพ อกุ.๑๒+๒๗ป(-) <อกุ.จิรัฐ.๑๗	๕=ญ๔+ +เท	ว ป ๔-๓ อกุช ปัญ+ม
ค. อพ	อพ.จ. -อพ.จ.	อพ.เท๓มอโล.๗ -อพ ส.วิ๒๑+๒๐+๓๘ป<รูป>กุ.จิรัฐ.๑๗	๑๒=ญ๔+ก๔+ล๔	วิธี ตูป ๒๒-๒๔ ทวิ ตติ ๗๔ป ม ฏี

๓. จง(แสดงคำ)แปล ของ/ใน อนุวาทพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P168] 44, 50, 57(6), 59(5)

ก. กุสลา เหตุ สมปยุตตกานัน ขนธานัน เหตุปัจจัยเอน ปัจจัยโย ?

ตอบ ก. แสดงคำแปลของอนุวาทพระบาลี คือ / ดังต่อไปนี้ กุสลเหตุทั้ง ๓ เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะ

แก่กุสลดนามขันธ์ ๔ ที่ประกอบ ด้วยอำนาจเหตุปัจจัย

๒. จงจำแนกภณบถและแสดงอำนาจปัจจัยในวิธีบาติต่อไปนี้ ? [P168] 46

ก. กุสโล ธมโม กุสลสส ธมมสส เหตุปัจจัยเอน ปัจจัยโย ? [P168] 46

ตอบ ก. เหตุปัจจัยเอน เป็นภณบถ แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งเหตุปัจจัยเป็น

พิเศษ ถ้าครบเหตุทั้ง ๓ ในบรรดาอำนาจปัจจัยทั้ง ๑๐ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราว

เดียวกัน (ภฏณา) คือ เหตุ สหชาติธิปติ สหชาติ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ

ปัญ.วิภังค์ เหตุปัจจัย กุ-ก ๑๐

กุ.เหตุ ๓ -> กุ.นข.๔(กุ.๒๑+๓๘)

[ญ๔+อัญ สัม+ล๔(เท อธิ อิน มัคค)]

สหชาตินทรียะ มัคคะ สัมปยุตตะ สหชาติตถิ สหชาติอวิคตะ เหล่านี้

๓. จงแสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้ ?

ก. กุสลปทวสาน ในกุสลบท แห่ง เหตุปัจจัย ? [P168] 48

ตอบ ก. ได้อำนาจปัจจัย ๑๐ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ เหตุ สหชาติาธิปติ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ สหชาตินทรียะ มัคคะ สัมปยุตตะ สหชาติตถิ สหชาติอวิคตะ [ญ๔+อัญ สัม+ล๔(เท จิ อิน มัค)]

๒. จงจำแนกบท และแสดงองค์ธรรม เฉพาะ อพยากตปทวสาน ในกุสลบทแห่งเหตุปัจจัย

พร้อมทั้งว่าโดย กาล ภูมิ บุคคล วิถี ด้วย ? [P170-171] 48

ตอบ อพยากตปทวสาน ใน กุสลบท แห่ง เหตุปัจจัย จำแนกบท และแสดงองค์ธรรม

ในวิธีพระบาลี กุสโล ธมโม เป็นกัตตบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรมได้แก่ กุสลเหตุ ๓ มี อโลกะ เป็นต้น

อพยากตสส ธมมสส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยอุปบัน องค์ธรรมได้แก่ กุสลจิตตชรูป ๑๗

เหตุปัจจัยเจเน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งเหตุปัจจัยเป็นพิเศษ ถ้าครบเหตุทั้ง ๓ ในบรรดาอำนาจปัจจัยทั้ง

๙ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน (ฆฎณา) คือ เหตุ สหชาติาธิปติ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ สหชาตินทรียะ มัคคะ สหชาติวิปยุตตะ สหชาติตถิ สหชาติอวิคตะ เหล่านี้

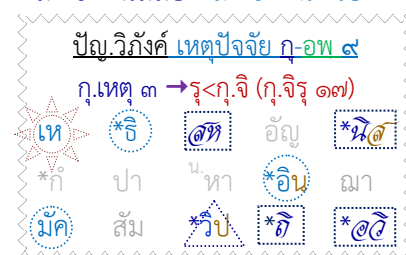
ปัจจัย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

ว่าโดย กาล เป็นในใน **ปวัตติกาล**

ว่าโดย ภูมิ เป็นไปใน **ปัญญาโวการภูมิ**

ว่าโดย บุคคล เป็นไปใน **ปุถุชน ๔ อริยบุคคล ๗ (เว้นพระอรหันต์)**

ว่าโดย วิถี เป็นไปใน **ทางกุศลชวณปัญญาหวารวิถี และกุศลชวณมโนทวารวิถี** ตามสมควร

๕. ปัจจัยที่มีวิธีพระบาลี ๗ วาระ มีจำนวนเท่าไร คือปัจจัยอะไรบ้าง ? (ตอบเป็นกลุ่มตามชาติก็ได้) [P168-370]

และจงแสดงสูตรสังขยวาระของปัจจัยที่ ๑ ในกลุ่มนั้นๆ มาให้ถูกต้องด้วย ? [P178] 50

ตอบ ปัจจัยที่มีวิธีพระบาลี ๗ วาระนั้น มี ๑๔ ปัจจัย คือ ปัจจัยที่เป็นสหชาติชาติเล็ก ๗ ปัจจัย [P168-370] 50

ปัจจัยที่เป็นอาร์มมณชาติ ๒ ปัจจัย (อาร์มมณชาติปติ, อาร์มมณูปนิสสยะ)

ปัจจัยที่เป็นอนันตรชาติ ๕ ปัจจัย (อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ)

สรุปจำนวนสูตรบทแห่งเหตุปัจจัยปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๗ ประเภท ด้วยกันคือ

สูตรสังขยวาระ เหตุปัจจัย สรุปการนับจำนวนสูตรบท มี ๗ ประเภท คือ

[P178] 50

๑. กุสโล กุสลสส เหตุปัจจัย ปัจจัย

๒. กุสโล อพยากตสส เหตุปัจจัย ปัจจัย

๓. กุสโล กุสลาพยากตสส เหตุปัจจัย ปัจจัย

๔. อกุสโล อกุสลสส เหตุปัจจัย ปัจจัย

๕. อกุสโล อพยากตสส เหตุปัจจัย ปัจจัย

๖. อกุสโล อกุสลาพยากตสส เหตุปัจจัย ปัจจัย

๗. อพยากโต อพยากตสส เหตุปัจจัย ปัจจัย

Note สูตรสังขยวาระ/สูตรบท เล็ก ๗ = ๓ บท ๗ วาระ = 3:3:1 (ไม่มี ธมโม-ธมมสส)

สูตรสังขยวาระ อาร์มมณชาติปัจจัย↓/อนันตรปัจจัย↓ สรุปการนับจำนวนสูตรบทมี ๗ ประเภท คือ.. [P235, 257] 50

๗. ก. จงแสดงวจนัตถะแห่งเหตุปัจจัยมาให้ครบ ? [P370-1] 48

๗. ข. จงแสดงคำว่าเหตุมีกี่อย่าง อะไรบ้าง ? [P371] 48

ตอบ ก. วจนัตถะแห่งเหตุปัจจัย

ทีโนติ ปติฐฐาติ เอตถาติ = เหตุ ปัจจัยอุปบันธรรมตั้งอยู่เฉพาะในธรรมนี้ ฉะนั้นธรรมนี้ จึงชื่อว่า เหตุ

เหตุ จ โส ปัจจัย จาติ = เหตุปัจจัย เหตุหนึ่งแต่ละเป็นปัจจัย จึงเรียกว่า เหตุปัจจัย

มูลฎเจเน อุปการโก ธมโม = เหตุปัจจัย ธรรมที่ช่วยอุดหนุน เพราะอรรถว่าเป็นรากแก้ว ชื่อว่า เหตุปัจจัย

ตอบ ข. คำว่า เหตุมี ๔ อย่าง คือ ๑. เหตุเหตุ ได้แก่ เหตุ ๖ คือ โลกะ โทสะ โมหะ อโลกะ อโทสะ อโมหะ

- ๒. ปจจัยเหตุ ได้แก่ มหาภูตรูป ๔ อันเป็นเหตุในการเรียกชื่อของรูปชั้น
 - ๓. อุตตมเหตุ ได้แก่ กุศลกรรมและอกุศลกรรม อันเป็นเหตุให้เกิดกุศลวิบากและอกุศลวิบาก
 - ๔. สาธารณเหตุ ได้แก่ อวิชชา อันเป็นเหตุให้เกิดสังขารธรรมทั่วทั้งหมด (ชั้น ๕)
- ในเหตุทั้ง ๔ อย่างนี้ เหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุเหตุ

๓. อธิปัตติปัจจัย / ①-④ สหชาติอธิปัตติปัจจัย

① ฉันทาธิปัตติ	ฉันทสมปยุตตกาณั รมมานั ตัสมภูจฺจานานนญจ รูปานั	อธิปัตติปัจจัย	ปัจจัย
ฉันทาธิปัตติ →	สาธิปัตติขวัณะ ๕๒+๕๐ (-โมหมุล ทสิ ฉันทะ วิจิกจฉา) สาธิปัตติจิตตชรูป > สาธิ.ช.ตป+ฉัน ๙ (ญ๔ ฏ๔ ล๑=ฉิ)		
② วิริยาธิปัตติ	วิริยสมปยุตตกาณั รมมานั ตัสมภูจฺจานานนญจ รูปานั	อธิปัตติปัจจัย	ปัจจัย
วิริยาธิปัตติ →	สาธิปัตติขวัณะ ๕๒+๕๐ (-โมหมุล ทสิ วิริยะ วิจิกจฉา) สาธิปัตติจิตตชรูป > สาธิ.ช.ตป+วิ ๑๑ (ญ๔ ฏ๔ ล๑=ฉิ อิน มัค)		
③ จิตตาธิปัตติ	จิตตสมปยุตตกาณั รมมานั ตัสมภูจฺจานานนญจ รูปานั	อธิปัตติปัจจัย	ปัจจัย
จิตตาธิปัตติ (สาธิปัตติขวัณะ ๕๒) →	เจตสิก ๕๑ (-วิจิกจฉา) สาธิปัตติจิตตชรูป > สาธิ.ช.ตป ๑๑ (ญ๔ ฏ๔ ล๑=ฉิ) ทา อิน		
④ วิมัสสาธิปัตติ	วิมัสสมปยุตตกาณั รมมานั ตัสมภูจฺจานานนญจ รูปานั	อธิปัตติปัจจัย	ปัจจัย
วิมัสสาธิปัตติ (ปัญญาเจตสิก) →	ตีเหตุขวัณะ ๓๔+๓๗ (-ปัญ) สาธิปัตติจิตตชรูป > สาธิ.ช.ตป+วิม ๑๒ (ญ๔ ฏ๔ ล๔=ฉิ) เท อิน มัค		

๒. สหชาติอธิปัตติปัจจัยนิเทศมีนิเทศข้อ คืออะไรบ้าง จงแสดงทั้งพระบาลี และคำแปลมา ตามลำดับ ? [P45] 45

ตอบ สหชาติอธิปัตติปัจจัยนิเทศมีนิเทศ ๔ ข้อ คือ

๑. ฉันทาธิปัตติ ฉันทสมปยุตตกาณั รมมานั ตัสมภูจฺจานานนญจ รูปานั อธิปัตติปัจจัย ปัจจัย.

ฉันทาธิปัตติ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่สาธิปัตติขวัณะ ๕๒ เจตสิก ๕๐ ที่ประกอบกับฉันทาธิปัตติ (เว้นโมหมุล หลิตุปปาท ฉันทะ วิจิกจฉา) และ สาธิปัตติจิตตชรูป ที่มีสาธิปัตติขวัณจิตตูปบาท พร้อมด้วยฉันทาธิปัตติเป็นสมภูจฺจาน ด้วยอำนาจสหชาติอธิปัตติปัจจัย

๒. วิริยาธิปัตติ วิริยสมปยุตตกาณั รมมานั ตัสมภูจฺจานานนญจ รูปานั อธิปัตติปัจจัย ปัจจัย.

วิริยาธิปัตติ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่สาธิปัตติขวัณะ ๕๒ เจตสิก ๕๐ ที่ประกอบกับวิริยาธิปัตติ (เว้นโมหมุล หลิตุปปาท วิริยะ วิจิกจฉา) และ สาธิปัตติจิตตชรูป ที่มีสาธิปัตติขวัณจิตตูปบาท พร้อมด้วยวิริยาธิปัตติเป็นสมภูจฺจาน ด้วยอำนาจสหชาติอธิปัตติปัจจัย

๓. จิตตาธิปัตติ จิตตสมปยุตตกาณั รมมานั ตัสมภูจฺจานานนญจ รูปานั อธิปัตติปัจจัย ปัจจัย.

จิตตาธิปัตติ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่เจตสิก ๕๑ ที่ประกอบกับจิตตาธิปัตติ (เว้นวิจิกจฉา) และ สาธิปัตติจิตตชรูป ที่มีสาธิปัตติขวัณจิตตูปบาทเป็นสมภูจฺจาน ด้วยอำนาจสหชาติอธิปัตติปัจจัย

๔. วิมัสสาธิปัตติ วิมัสสมปยุตตกาณั รมมานั ตัสมภูจฺจานานนญจ รูปานั อธิปัตติปัจจัย ปัจจัย.

วิมัสสาธิปัตติ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ตีเหตุขวัณะ ๓๔ เจตสิก ๓๗ ที่ประกอบกับวิมัสสาธิปัตติ (เว้นปัญญา) และสาธิปัตติจิตตชรูป ที่มีตีเหตุขวัณจิตตูปบาท พร้อมด้วยวิมัสสาธิปัตติเป็นสมภูจฺจาน ด้วยอำนาจสหชาติอธิปัตติปัจจัย

๔. ก. จงแสดงอาร์มภทของอธิปัตติปัจจัยนิเทศข้อที่ ๔ ทั้งบาลีและคำแปล ? [P44-45] 57

ข. ให้จำแนกภทและเนื้อความองค์ธรรมของนิเทศข้อที่ ๔ จากข้อ ก. มาให้สมบูรณ์ ? [P48] 57

๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้ ก. จงแสดงอาร์มภทของสหชาติอธิปัตติปัจจัยนิเทศข้อ ๔ ? [P44-45] 50

ข. จงแสดงการจำแนกภทและเนื้อความองค์ธรรมของพระบาลีนิเทศของข้อ ก.? [P48] 50

๓. จงแสดงพระบาลีและคำแปลในปัจจัยนิเทศ ดังต่อไปนี้ ข. อธิปัตติปัจจัยนิเทศ ข้อที่ ๔ ? [P44-45] 49

ตอบ ก. แสดงอาร์มภทของอธิปัตติปัจจัยนิเทศข้อที่ ๔ [P44-45] 50, 57

ปจจยฺหุเทเส โย ยาทีโส ปจจโย อธิปัตติปัจจัยติ ภควตา อุททิกฺกุโธ, โส ตาทีโส ปจจโย ปจจยนิเทศ, วิมัสสาธิปัตติ วิมัสสมปยุตตกาณั รมมานั ตัสมภูจฺจานานนญจ รูปานั อธิปัตติปัจจัย ปัจจัยติ ภควตา นิททิกฺกุโธ.

ปัจจัยเช่นใดพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้โดยย่อในปัจจัยทุเทศว่า อธิปัตติปัจจัย

ปัจจัยเช่นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดารในปัจจัยนิเทศว่า

วิมัสสาธิปัตติ วิมัสสมปยุตตกาณั รมมานั ตัสมภูจฺจานานนญจ รูปานั อธิปัตติปัจจัย ปัจจัย

④ วิม้งสาริปติ	วิม้งสมปยุตตกาณ รมมานํ ตํสมุฏฐานานนถจ รูปานํ	อธิปติปัจจยเณ	ปัจจโย
วิม้งสาริปติ (ปัญญาเจตสิก) → $\text{ปัญ} + \text{ชาวนะ} \Rightarrow \text{๔๗-ม.วิ.๑๔-ม.ท.๑๗.๑๙}$	→ ติ.๑๔+๓๗.๑๗ (ปัญญา) → ๑๒ (๗๔-๗๔-๗๔=๑๒) เท อธิ.มค)		

[พระบาลีและคำแปลโดยลำดับ/ (49) ข. แสดง] พระบาลีและคำแปล ของอธิปติปัจจยนิเทศข้อที่ ๔

วิม้งสาริปติ วิม้งสมปยุตตกาณ รมมานํ ตํสมุฏฐานานนถจ รูปานํ อธิปติปัจจยเณ ปัจจโย

วิม้งสาริปติ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ติเหตุกขวนะ ๓๔ เจตสิก ๓๗ ที่ประกอบกับวิม้งสาริปติ (เว้นปัญญา) และ **สาริปติจิตตชรูป** ที่มีติเหตุกขวนจิตตูปบาท พร้อมด้วยวิม้งสาริปติเป็นสมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตาริปติปัจจัย

ตอบ (50, 57) ข. จำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม [P48] 50, 57

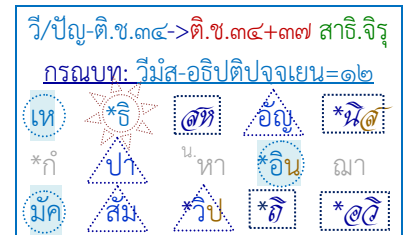
พระบาลีข้อที่ ๔ **วิม้งสาริปติ** เป็นกัตตูป แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรมคือ ปัญญา ที่อยู่ในติเหตุกขวนะ ๓๔

วิม้งสมปยุตตกาณ รมมานํ ตํสมุฏฐานานนถจ รูปานํ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยอุปันธรรม คือ ติเหตุกขวนะ

๓๔ เจตสิก ๓๗ ที่ประกอบกับวิม้งสาริปติ และ สาริปติจิตตชรูป

อธิปติปัจจยเณ เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๑๒ คือ สหชาตาริปติ

เหตุ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตินทริยะ มัคคะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตามสมควรนั้น อำนาจของสหชาตาริปติอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ [๗๔+๗๔+๗๔(๓ เท อธิ มค)]

ปัจจโย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจัยอุปันธรรม โดยความปราศจากตัวตน

สหชาตาริปติ.๒๔	๑. นันทาริปติขมฺณา อวิปาก ๓	๑. นันทาริปติขมฺณา สวิปาก ๓
๑. สัพพภูจานิกภ.	นันทาริปติ → สัม.นช. ป สาริ.จิฐ ๗๔+-+๓	๔ นัน.ธิ-๗4 → สัม.นช. สาริ.จิฐ สาริ.ปะกั ๗๔+ปา+๓
๒. สอญ.สัม.ภ.	นันทาริปติ → สัม.นช. ป ^{เฉพาะ} ๗๔+อัญ สัม+๓	๗ นัน.ธิ-๗4 → สัม.นช. ^{เฉพาะ} ๗๔+อัญ ปา สัม+๓
๓. สวิปยุตตภ.	นันทาริปติ → สาริ.จิฐ ^{เฉพาะ} สาริ.ปะกั ๗๔+วิป+๓	๖ นัน.ธิ-๗4 → สาริ.จิฐ ^{เฉพาะ} สาริ.ปะกั ๗๔+ปา วิป+๓

→ เป็นปัจจัยช่วยอุปการะ ... ได้อำนาจปัจจัย ... คือ ... ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น อำนาจของสหชาตาริปติอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ น.๔๕-๔๙

๕. จงแสดงปัจจัย ปัจจยุปัน และปัจจัยสงเคราะห์ในฆฏณาดังต่อไปนี้ ? 47

ข. นันทาริปติขมฺณา ที่เป็นสวิปาก ข้อที่ ๓ ? [P46] 47

ตอบ ข. เมื่อนันทาริปติที่อยู่ในผลจิต ๔ เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่สาริปติจิตตชรูปโดยเฉพาะแล้ว ได้อำนาจ ปัจจัย ๗ คือ สหชาตาริปติ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น อำนาจของสหชาตาริปติอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

[๗๔+ปา วิป+๓(นันทะ)]

สหชาตาริปติ.๒๔	๒. วิริยาริปติขมฺณา อวิปาก ๓	๒. วิริยาริปติขมฺณา สวิปาก ๓
๑. สัพพภูจานิกภ.	วิริยาริปติ → สัม.นช. สาริ.จิฐ ๗๔+-+๓ อธิ มค	๗ วิริ.ธิ-๗4 → สัม.นช. สาริ.จิฐ สาริ.ปะกั ๗๔+ปา+๓ อธิ มค
๒. สอญ.สัม.ภ.	วิริยาริปติ → สัม.นช. ^{เฉพาะ} ๗๔+อัญ สัม+๓ อธิ มค	๙ วิริ.ธิ-๗4 → สัม.นช. ^{เฉพาะ} ๗๔+อัญ ปา สัม+๓ อธิ มค
๓. สวิปยุตตภ.	วิริยาริปติ → สาริ.จิฐ ^{เฉพาะ} สาริ.ปะกั ๗๔+วิป+๓ อธิ มค	๘ วิริ.ธิ-๗4 → สาริ.จิฐ ^{เฉพาะ} สาริ.ปะกั ๗๔+ปา วิป+๓ อธิ มค

๘. จงแสดงปัจจัย ปัจจยุปันและปัจจัยสงเคราะห์ในฆฏณาต่อไปนี้ ?

ข. วิริยาริปติขมฺณา ที่เป็นสวิปาก ข้อที่ ๓ ? [P47] 50

ตอบ ข. วิริยาริปติขมฺณา ที่เป็นสวิปาก ข้อที่ ๓ ได้แก่ เมื่่วริยาริปติ ที่อยู่ในผลจิต ๔ เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ สาริปติจิตตชรูปโดยเฉพาะแล้ว ได้อำนาจปัจจัย ๙ คือ สหชาตาริปติ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตินทริยะ มัคคะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาตาริปติอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

[๗๔+ปา วิป+๓(อิ อธิ มค)]

สหชาตาริปติ.๒๔	๓. จิตตาริปติขมฺณา อวิปาก ๓	๓. จิตตาริปติขมฺณา สวิปาก ๓
๑. สัพพภูจานิกภ.	จิตตาริปติ → สัม.นช. =เจ.ข.๓ สาริ.จิฐ ๗๔+-+๓ ทา อธิ	๗ จิต.ธิ-๗4 → สัม.นช. =เจ.ข.๓ สาริ.จิฐ ๗๔+ปา+๓ ทา อธิ
๒. สอญ.สัม.ภ.	จิตตาริปติ → สัม.นช. =เจ.ข.๓ ^{เฉพาะ} ๗๔+อัญ สัม+๓ ทา อธิ	๙ จิต.ธิ-๗4 → สัม.นช. =เจ.ข.๓ ^{เฉพาะ} ๗๔+อัญ ปา สัม+๓ ทา อธิ

ฉันทาริบัติปัจจัย มีสภาคะ ๘ ปัจจัย คือ : สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ
 วิปากะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ
วิริยาริบัติปัจจัย มีสภาคะ ๑๐ ปัจจัย คือ : สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ
 วิปากะ สหชาตนิทริยะะ มัคคะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ
 สหชาตอวิคตะ

จิตตาริบัติปัจจัย มีสภาคะ ๑๐ ปัจจัย คือ : สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ
 วิปากะ นามอาหาระ สหชาตนิทริยะะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ

วิมังสาริบัติปัจจัย มีสภาคะ ๑๑ ปัจจัย คือ : เหตุ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตนิทริยะะ
 มัคคะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ

๔. ให้แสดงปัจจัยที่เป็นสภาคะกันได้กับ สหชาตาริบัติปัจจัย อารัมมณาริบัติปัจจัย ~~นัตถิปัจจัย~~ ~~ปุระชาตนิทริยะปัจจัย~~
~~ปัจฉาชาตปัจจัย~~ โดยเฉพาะๆ ว่าแต่ละปัจจัย มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P244, 235, 370, 343, 310] 52

ตอบ ปัจจัยที่เป็นสภาคะกันได้กับสหชาตาริบัติปัจจัย ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๑๒ ปัจจัย คือ [P244] 52
 เหตุ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ นามอาหาระ สหชาตนิทริยะะ
 มัคคะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ [ญ๔+ปา วิป+ล๔(ฐิ เท ทา อิน มัค)]

๑๓. กัมมปัจจัย ๒/๑๙. สหชาตกัมมปัจจัย ๒

สหชาตกัมม.๙	๒) สหชาตกัมมขณนา อวิปาก ๔		๒) สหชาตกัมมขณนา สวิปาก ๕	
๑. สัพพัญญานิกม.	เจต๔๙ → นช.๔ ป จิรุ ปกั	ญ๔+-+กั ทา	๖ เจต.-วิ36 → นช.๔ ป จิรุ ปกั	ญ๔+ปา+กั ทา ๗
๒. สอญมมญญม.	เจต๔๙ → นช.๔ ป ปฎิ♥	ญ๔+อัญ+กั ทา	๗ เจต.-วิ36 → นช.๔ ป ปฎิ♥	ญ๔+อัญ ปา+กั ทา ๘
๓. สอญ.สมุ.ม.	เจต๔๙ → นช.๔ ป	ญ๔+อัญ สัม+กั ทา	๘ เจต.-วิ36 → นช.๔ ป	ญ๔+อัญ ปา สัม+กั ทา ๙
๔. สวิปยุตตม.	เจต๗๕-๗๑๐ อรูปี๔ → จิรุ ปกั	ญ๔+วิป+กั ทา	๗ เจต.-วิ22 → จิรุ ปกั	ญ๔+ปา วิป+กั ทา ๘
๕. สอญ.วิป.ม.			๗ เจต.-ปัจญ.ปฎิ.๑๕ ^{กัมมิต} พิว ^๒ รุปี๔ → ปฎิ♥	ญ๔+อัญ ปา วิป+กั ทา ๙

→ เป็นปจ.ช่วยอุปการะ ... ในอำนาจปจ. ... คือ ... ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น อำนาจของสหชาตกัมมจะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ น.๑๐๕-๑๐๖

๕. จงแสดงปัจจัย ปัจจัยอุปบัน และปัจจัยสงเคราะห์ในขณนา ดังต่อไปนี้ ?

ค. สหชาตกัมมขณนา ที่เป็นสวิปากข้อที่ ๙ ? [P106] 47

ตอบ ค. ถ้าในระหว่างเจตนาที่อยู่ในปัจญ.โวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เป็นปัจจัย
 ปฏิสนธิหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยอุปบันแล้ว ในอำนาจปัจจัย ๙ คือ สหชาตกัมมะ
 สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ นามอาหาระ สหชาตวิปยุตตะ
 สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ [ญ๔+อัญ ปา วิป+ล๒(กั ทา)]

๗. จงแสดงลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปัจจัย ดังต่อไปนี้ ข. กัมมปัจจัย ทั้ง ๒ ? [P155, 156] 56

ตอบ ข. ลักษณะและชาติ กาล สัตติ ของกัมมปัจจัย ทั้ง ๒ [+ ๒. ดูที่หน้ากฯ ↓]

๑. สหชาตกัมมปัจจัย ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ เกิดพร้อมกันด้วย (สหชาต) กระทำกรงานด้วย (กัมม)
 ว่าโดย ชาติ เป็น สหชาตชาติ ว่าโดย กาล เป็น ปัจจุบันกาล
 ว่าโดย สัตติคืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** และ **อุปถัมภกสัตติ**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจัยอุปบันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง
อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยอุปบันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

พ.๓๑๕	อนุวาทพระบาลี	จำแนกบท และ แสดงองค์ธรรม	สหชาติวิปัติปัจเจก	กาล ภูมิ บุคคล วิธี
ก. กุสลบท	ก. เจต. - ก. นข.๔/๓ป	เจต.>ก.๒๑ - ก. ก.๒๑(-เจต)	๘=ญ๔+อัญ สัม+ล๒	ว ตูป ๔-๗ ^{สัม} ปัญ กา อัป
	ก. เจต. - ๑พ > ก. สหฺมฺฐาน	เจต.>ก.๒๑ - ๑พ ก. จิ.๑๗	๗=ญ๔+ วิป +ล๒	ว ป ๔-๗ ^{สัม} ปัญ กา อัป
	ก. เจต. - ก. ๑พ ก. นข.๔ป+รูป>ก. สหฺม	เจต.>ก.๒๑ - ก. ๑พ ก. ๒๑+๓๘ป<ก. จิ.๑๗	๘=ญ๔+ +ล๔	ว ป ๔-๗ กุช ปัญ+ม
ข. อกุสลบท	อก. เท.๓ - อก. นข.๔ป	อก. เท.๓ล.๗ - อก. ๑๒+๒๑ป(-โพ>๒)	๗=ญ๔+อัญ สัม+เท	ว ตูป ๔-๓ อกุช ปัญ+ม
	อก. เท.๓ - ๑พ > ก. สหฺมฺฐาน	อก. เท.๓ล.๗ - ๑พ ก. จิ.๑๗	๖=ญ๔+ วิป +เท	ว ป ^๒ ๔-๓ อกุช ปัญ+ม
	อก. เท.๓ - อก. ๑พ ก. นข.๔ป+รูป>ก. สหฺม	อก. เท.๓ล.๗ - อก. ๑พ ๑๒+๒๑(-๒) <ก. จิ.๑๗	๘=ญ๔+ +เท	ว ป ๔-๓ อกุช ปัญ+ม
ค. ๑พ	๑พ.จ. - ๑พ.จ.	๑พ. เท.๓ล.๗ - ๑พ สวิ๒ก๑๒+๓๘ป<ก. จิ.๑๗	๑๒=ญ๔+ก๔+ล๔ ^{พ จิ อิน พค}	วิ ตูป ^{๒-๒๔} ทวิ ตี พ๔ป ม วิ

๓. จงแสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้ ? [P315, ...] 56, 60 ก-จ

ก. กุสลบทาวสาน ใน กุสลบท แห่งสหชาตกัมมปัจจัย [P315] 56, 60 [ญ๔+อัญ สัม+ล๒(กั ทา)]

ตอบ แสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้ ก. ได้อำนาจปัจจัย ๘ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ สหชาตกัมมะ สหชาตตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ นามอาหาระ สัมปยุตตะ สหชาตตติ สหชาตอวิคตะ

๖. จงแปลอนุวาทพระบาลีของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? [P320] 48, 58 ก-ง

ข. เจตนา วตฺตสฺส สหชาตกมฺมปจฺเจยน ปจฺจโย ? [P320] 46(4), 48, 58

ตอบ ข. ในขณะที่ปฏิสนธิเจตนา เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะ แก่ปฏิสนธิหทัยวัตถุ ด้วยอำนาจสหชาตกัมมปัจจัย

๓. เมื่อสรุปลำดับจำนวนสหุทธบท ของสหชาตกัมมปัจจัยและน่านักขณิกกัมมปัจจัย และแสดงปัจจัยที่เป็นสภาคกันให้กับ สหชาตกัมมปัจจัย และน่านักขณิกกัมมปัจจัยแล้วมีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P321-322] 44

ตอบ สรุปลำดับจำนวนสหุทธบทแห่งสหชาตกัมมปัจจัยปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี ๗ ประเภท คือ

๑. กุสลโล กุสลสส สหชาตกมฺปจฺเจยน ปจฺจโย
๒. กุสลโล อพฺยาคตสส สหชาตกมฺปจฺเจยน ปจฺจโย
๓. กุสลโล กุสลาพฺยาคตสส สหชาตกมฺปจฺเจยน ปจฺจโย
๔. อกุสลโล อกุสลสส สหชาตกมฺปจฺเจยน ปจฺจโย
๕. อกุสลโล อพฺยาคตสส สหชาตกมฺปจฺเจยน ปจฺจโย
๖. อกุสลโล อกุสลาพฺยาคตสส สหชาตกมฺปจฺเจยน ปจฺจโย
๗. อพฺยาคโต อพฺยาคตสส สหชาตกมฺปจฺเจยน ปจฺจโย

Note สุทธสังขยวาระ/สุทธบท เล็ก ๗ = ๓ บท ๗ วาระ = 3:3:1 (ไม่มี จมโหม-จหมสฺส)

ปัจจัยที่เป็นสภาคกันให้กับสหชาตกัมมปัจจัย ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนี้มี ๘ ปัจจัยคือ สหชาตตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ นามอาหาระ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตตติ สหชาตอวิคตะ [ญ๔+อัญ สัม+ล๒(กั ทา)]

๑๕/๒๓. นามอาหารปัจจัย

๓. จงแสดงพระบาลี และคำแปล พร้อมทั้งอำนาจปัจจัย ในกรณบท ของปัจจัยนิทเทส ต่อไปนี้ ?

ข. อาหารปัจจัยนิทเทส ข้อที่ ๒ ? [P109-110] 48

ตอบ ข. อาหารปัจจัยนิทเทส พระบาลีและคำแปล พระบาลีข้อที่ ๒

อรุปีโน อาหารา สมฺปยุตฺตกาณํ ธมฺมานํ ตํสฺมฺภูฏานานนฺถจ รุปานํ อาหารปจฺเจยน ปจฺจโย.

นามอาหาร ๓ คือ ผัสสะ เจตนา วิญญาณเหล่านี้ เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่จิต ๘๔ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ

และจิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป ที่มีนามอาหาร ๓ และสัมปยุตตรวมเป็น สมุฏฐาน ด้วยอำนาจอาหารปัจจัย [ญ๔+ก๔+ล๔(ทา จิ กั อิน)]

อาหารปัจเจก เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๑๒ คือ นามอาหาระ

สหชาติวิปัติ สหชาตตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ สหชาตกัมมะ วิปากะ สหชาตนิทริยะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตตติ สหชาตอวิคตะ ที่

ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตามสมควรนั้น อำนาจของนามอาหาระอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

๖. ในนามอาหารฆณา ๓๓ นั้น ขอถามดังต่อไปนี้ ? [นามอาหารฆณา 33 (ไม่ซ้ำ 14=4 5 3 2)]

ข. ฆณา ว่าโดยชื่อที่ไม่ซ้ำกันแล้ว มีกี่ฆณา คือฆณาอะไรบ้าง ? [P110-114] 51

๕. ในนามอาหารฆณา ๓๓ นั้น ขอถามดังต่อไปนี้

ก. ฆณาที่มีชื่อไม่ซ้ำกัน มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P110-114] 58, 60

ตอบ [(58) ในนามอาหารฆณา ๓๓ นั้น] ก. /ข. ฆณา ว่าโดยชื่อที่ไม่ซ้ำกันมี ๑๔ คือ

- ๑. สามัญญฆณา ๒. สกัมมฆณา ๓. สอนทริยฆณา ๔. สาธิปติอินทริยฆณา ๕. สัพพัญญานิกฆณา
- ๖. สอัญญมัญญฆณา ๗. สอัญญมัญญสัมปยุตตฆณา ๘. สวิปปยุตตฆณา ๙. สอัญญมัญญวิปปยุตตฆณา
- ๑๐. สกัมมสัพพัญญานิกฆณา ๑๑. สอนทริยสัพพัญญานิกฆณา ๑๒. สาธิปติอินทริยสัพพัญญานิกฆณา
- ๑๓. อวิปากฆณา ๑๔. สวิปากฆณา

สำ กัม อิน อิน

๖. ในนามอาหารฆณา ๓๓ นั้น ขอถามดังต่อไปนี้ ?

ก. ฆณาที่เป็นหลักสำคัญมีเท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ให้แสดงมาพร้อมด้วยความหมาย ? [P110-114] 51

ตอบ ก. ในนามอาหารฆณา ๓๓ นั้น ฆณาที่เป็นหลักสำคัญมี ๔ คือ ... ↓....

๔./๕. ในนามอาหารฆณา ๓๓ นั้น ต้องการทราบดังนี้ ? 59 / ขอถามดังต่อไปนี้ ? 58

ก. ชื่อฆณาที่ไม่ซ้ำกันนั้น มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง จงแสดงพร้อมทั้งความหมาย ? [P110-114] 59

ข. ในฆณาที่มีชื่อไม่ซ้ำกันนั้น ฆณาที่ ๑, ๔, ๕, ๙, ๑๒ หมายความว่าอย่างไร ? [P110-114] 58, 60

๔. ในนามอาหารฆณา ๓๓ นั้น ชื่อฆณาที่ไม่ซ้ำกันมีเท่าไร คืออะไรบ้าง ?

และฆณาเหล่านี้ หมายความว่าอย่างไร ? [P110-114] 56

[นามอาหารฆณา 33 (ไม่ซ้ำ 14=4 5 3 2)]

ตอบ ในนามอาหารฆณา ๓๓ นั้น ชื่อฆณาที่ไม่ซ้ำกันมี ๑๔ ฆณา คือ [P110-114] 56, 58, 59

- ๑. สามัญญฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่ยังมิได้กล่าวถึง อธิปติ กัมมะ และอินทริยะ เป็นต้น เข้าด้วย
- ๒. สกัมมฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี กัมมะ เข้าด้วย
- ๓. สอนทริยฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อินทริยะ เข้าด้วย
- ๔. สาธิปติอินทริยฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อธิปติและอินทริยะ เข้าด้วย

๕. สัพพัญญานิกฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีปัจจัยทั้ง ๔ คือ สหชาตตะ สหชาตนิสสยะ สหชาตตติและสหชาตอวิคตะ อันเป็นปัจจัยที่เข้าร่วมในฆณาทุกอย่าง

- ๖. สอัญญมัญญฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อัญญมัญญะ เข้าด้วย
- ๗. สอัญญมัญญสัมปยุตตฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อัญญมัญญะและสัมปยุตตะ เข้าด้วย
- ๘. สวิปปยุตตฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี วิปปยุตตะ เข้าด้วย
- ๙. สอัญญมัญญวิปปยุตตฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อัญญมัญญะและวิปปยุตตะ เข้าด้วย

๑๐. สกัมมสัพพัญญานิกฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี กัมมะ เข้าร่วมในสัพพัญญานิกปัจจัย

๑๑. สอนทริยสัพพัญญานิกฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อินทริยะ เข้าร่วมในสัพพัญญานิกปัจจัย

๑๒. สาธิปติอินทริยสัพพัญญานิกฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อธิปติและอินทริยะ เข้าร่วมในสัพพัญญานิกปัจจัย

๑๓. อวิปากฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่ยังมิได้กล่าวถึงวิปากะ

๑๔. สวิปากฆณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัย ที่มีวิปากะเข้าด้วย

นามอาหารฆ.๓๓	๑) สามัญญฆณา อวิปาก ๔	๑) สามัญญฆณา สวิปาก ๕
๑. สัพพัญญานิกฆ.	^๗ น.ทา๓ = สส เจต วิญ → สัม.ข. จิรฺ ปกํ ญ๔+-+ทา	^๗ น.ทา๓-วิ ^{๓๐} → สัม.ข. จิรฺ ปกํ ญ๔+ปา+ทา ๖
๒. สอัญญมัญญ.	^๗ น.ทา๓ = สส เจต วิญ → สัม.ข. ปฏฺิ ♥ ญ๔+อัญ+ทา	^๗ น.ทา๓-วิ ^{๓๐} → สัม.ข. ปฏฺิ ♥ ญ๔+อัญ ปา+ทา ๗

๓. สอญ.ส่ม.พ.	^{๓๖} น.ทา๓ → ส่ม.พ.	ญ๔+อัญ ส่ม+ทา	๗	^{๓๖} น.ทา๓-วิ ^{๓๖} → ส่ม.พ.	ญ๔+อัญ ปา ส่ม+ทา	๘
๔. สวิปยุตตพ.	^{๒๒} น.ทา๓ → จิรุ ปก	ญ๔+วิป+ทา	๖	^{๒๒} น.ทา๓-วิ ^{๒๒} → จิรุ ปก	ญ๔+ปา วิป+ทา	๗
๕. สอญ.วิป.พ.				^{๓๕} น.ทา๓-ปัญจ.ปฎิ → ปฎิ	ญ๔+อัญ ปา วิป+ทา	๘

→ เป็นปจ.ช่วยอุปการะ ... ในอำนาจปจ. ... อย่าง คือ ... ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น อำนาจของนามอาหาระอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ น.๑๑๐-๑๑๔

๕. จงแสดงปัจจัย ปัจจัยอุปบัน และ ปัจจัยสงเคราะห์ ในกฎนา ดังต่อไปนี้ ?

ค. สัพพัญญานิกกฎนาที่เป็นสวิปากของสามัญญกฎนาแห่งนามอาหารกฎนา ?

[P111] 52(6), 55

ตอบ ค. ถ้าในระหว่างนามอาหาร ๓ ที่อยู่ในวิปากเป็นปัจจัย สัมปยุตตขันธ จิตตชรูป ปฏิสันธิกัมมชรูปเป็นปัจจัยอุปบันแล้ว ในอำนาจปัจจัย ๖ อย่าง คือ นาม-อาหาระ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตตติ สหชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของนามอาหาระอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ [ญ๔+ปา+ทา]

สัพ. สวิ.สามัญญ.: นามอาหาระข.=๖

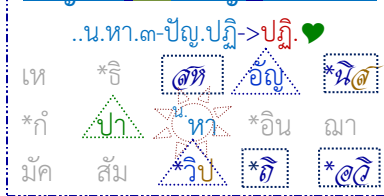

๕. จงแสดงปัจจัย ปัจจัยอุปบัน และปัจจัยสงเคราะห์ ในกฎนาดังต่อไปนี้ ? [P111] 49(6), 54(4), 55, 56, 58(6ค)

ข. สอัญญมัญญวิปยุตตกฎนา ที่เป็นสวิปาก ของสามัญญกฎนา แห่งนามอาหารกฎนา ? [P111]

ตอบ ข. (สอัญญมัญญวิปยุตตกฎนา ที่เป็นสวิปาก ของสามัญญกฎนาแห่งนามอาหารกฎนามีดังนี้ คือ) ถ้าในระหว่างนามอาหาร ๓ ที่อยู่ในปัญญาวิการ ปฏิสันธิจิตเป็นปัจจัย ปฏิสันธิหทัยวัตตุเป็นปัจจัยอุปบันแล้ว ในอำนาจปัจจัย ๘ อย่างคือ นามอาหาระ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตวิป-ยุตตะ สหชาตตติ สหชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของนามอาหาระอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

สอัญ.วิป. สวิ.สามัญญ.: ๓.ทา.ข.=๘

[ญ๔+ปา อัญ วิป+ล๑(ทา)]

๔. ในนามอาหารกฎนา ๓๓ นั้น ต้องการทราบดังนี้ ? 59

ข. ในนามอาหารกฎนามัน กฎนาที่ ๘ องค์ธรรมของปัจจัยและปัจจัยอุปบัน ได้แก่อะไรบ้าง ได้อำนาจปัจจัย

สงเคราะห์เท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P111] 59

ตอบ ข. ในนามอาหารกฎนามัน กฎนาที่ ๘

องค์ธรรมของปัจจัย ได้แก่ ถ้าในระหว่างนามอาหาร ๓ คือ ผัสสะ เจตนา

วิญญาณที่อยู่ในปัญญาวิการปฏิสันธิจิต

องค์ธรรมของปัจจัยอุปบัน ได้แก่ ปฏิสันธิหทัยวัตตุ

อำนาจปัจจัยสงเคราะห์ได้ ๘ คือ นามอาหาระ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตวิปยุตตะ

สหชาตตติ สหชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของนามอาหาระอย่างเดียวกันนั้น เป็นพิเศษ [ญ๔+ปา อัญ วิป+ล๑(ทา)]

สัพ. สวิ.สามัญญ.: นามอาหาระข.=๘

นามอาหารข.๓๓	๒) สักกมกฎนา อวิปาก ๘			๒) สักกมกฎนา สวิปาก ๘		
๑. สัพพัญญานิกพ.	^{๓๖} เจ.ทา → ส่ม.พ. จิรุ ปก	ญ๔+--+ทา ก	๖	^{๓๖} เจ.ทา-วิ ^{๓๖} → ส่ม.พ. จิรุ ปก	ญ๔+ปา+ทา ก	๗
๒. สอญมณณพ.	^{๓๖} เจ.ทา → ส่ม.พ. ปฎิ	ญ๔+อัญ+ทา ก	๗	^{๓๖} เจ.ทา-วิ ^{๓๖} → ส่ม.พ. ปฎิ	ญ๔+อัญ ปา+ทา ก	๘
๓. สอญ.ส่ม.พ.	^{๓๖} เจ.ทา → ส่ม.พ.	ญ๔+อัญ ส่ม+ทา ก	๘	^{๓๖} เจ.ทา-วิ ^{๓๖} → ส่ม.พ.	ญ๔+อัญ ปา ส่ม+ทา ก	๘
๔. สวิปยุตตพ.	^{๒๒} เจ.ทา → จิรุ ปก	ญ๔+วิป+ทา ก	๗	^{๒๒} เจ.ทา-วิ ^{๒๒} → จิรุ ปก	ญ๔+ปา วิป+ทา ก	๘
๕. สอญ.วิป.พ.				^{๓๕} เจ.ทา-ปัญจ.ปฎิ → ปฎิ	ญ๔+อัญ ปา วิป+ทา ก	๘

นามอาหารข.๓๓	๓) สอนทริยกฎนา อวิปาก ๘			๓) สอนทริยกฎนา สวิปาก ๘		
๑. สัพพัญญานิกพ.	^{๓๖} วิญ.ทา → ส่ม.พ. จิรุ ปก	ญ๔+--+ทา อิน	๖	^{๓๖} วิญ.ทา-วิ ^{๓๖} → ส่ม.พ. จิรุ ปก	ญ๔+ปา+ทา อิน	๗
๒. สอญมณณพ.	^{๓๖} วิญ.ทา → ส่ม.พ. ปฎิ	ญ๔+อัญ+ทา อิน	๗	^{๓๖} วิญ.ทา-วิ ^{๓๖} → ส่ม.พ. ปฎิ	ญ๔+อัญ ปา+ทา อิน	๘
๓. สอญ.ส่ม.พ.	^{๓๖} วิญ.ทา → ส่ม.พ.	ญ๔+อัญ ส่ม+ทา อิน	๘	^{๓๖} วิญ.ทา-วิ ^{๓๖} → ส่ม.พ.	ญ๔+อัญ ปา ส่ม+ทา อิน	๘
๔. สวิปยุตตพ.	^{๒๒} วิญ.ทา → จิรุ ปก	ญ๔+วิป+ทา อิน	๗	^{๒๒} วิญ.ทา-วิ ^{๒๒} → จิรุ ปก	ญ๔+ปา วิป+ทา อิน	๘
๕. สอญ.วิป.พ.				^{๓๕} วิญ.ทา-วิ.ปฎิ.>ปัญจ.ปฎิ → ปฎิ	ญ๔+อัญ ปา วิป+ทา อิน	๘

๖. ในนามอาหารภฏนา ๓๓ นั้น ขอถามดังต่อไปนี้ ?

ค. ในภฏนาที่ ๒๗ นั้น ปัจจัยธรรมและปัจจัยุปันธรรม ได้แก่อะไร

ได้อำนาจปัจจัยเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P113] 51, 58, 60

ตอบ ค. ภฏนาที่ ๒๗ ของนามอาหารภฏนานั้น ดังนี้ คือ ถ้าในระหว่างวิญญา-
นาหารที่เป็นวิปากปฏิสนธิที่ในปัจจุโวการภูมิ เป็นปัจจัย ปฏิสนธิทหวัตถุ เป็น

ปัจจัยุปันแล้ว ในอำนาจปัจจัย ๙ อย่าง คือ นามอาหาระ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตินท
ริยะะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิกตะ

[ญ๔+ปา ัญ วิป+ล๒(ทา อิน)]

ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของนามอาหาระอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

นามอาหารภ.๓๓	๔) สาธิปติอินทริยภฏนา อวิปาก ๓		๕) สาธิปติอินทริยภฏนา สวิปาก ๓	
๑. สัพพัญจานิกภ.	วิญ.ทา>อิ→สัม.ช. สาธิ.จิรัฐ ¹⁷ ❏	ญ๔+--+ทา อิ อิน	๗ วิญ.ทา=พ4→สัม.ช. สาธิ.จิรัฐ ¹⁵ ❏	ญ๔+ปา+ทา อิ อิน
๒. สอญ.สัม.ช.	วิญ.ทา>อิ→สัม.ช.	ญ๔+อัญ สัม+ทา อิ อิน	๘ วิญ.ทา=พ4→สัม.ช.	ญ๔+อัญ ปา สัม+ทา อิ อิน
๓. สวิปยุตตภ.	วิญ.ทา>อิ→ สาธิ.จิรัฐ ¹⁷ ❏	ญ๔+วิป+ทา อิ อิน	๗ วิญ.ทา=พ4-วิ ²² → จิรัฐ ปก	ญ๔+ปา วิป+ทา อิ อิน

๗. จงแสดงลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปัจจัย ดังต่อไปนี้ ค. อาหารปัจจัย ทั้ง ๒ ? [P158] 56

ตอบ ค. ลักษณะและชาติ กาล สัตติ ของอาหารปัจจัย ทั้ง ๒

๑. (ดู) รูปอาหาร..↓..

๒. นามอาหารปัจจัย ว่าโดยลักษณะ มีอย่างเดียว คือ นำสหชาตธรรมให้เกิดขึ้น (อาหาร)

ว่าโดย ชาติ เป็น สหชาตชาติ

ว่าโดย กาล เป็น ปัจจุบันกาล

ว่าโดย สัตติ คืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** และ **อุปถัมภกสัตติ**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ**

ช่วยอุปการะให้ปัจจัยุปันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

อุปถัมภกสัตติ

ช่วยอุปการะให้ปัจจัยุปันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๑. จากอุปมาต่อไปนี้ ได้แก่ปัจจัยอะไร จงแสดงลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ?

ก. อุปมาเหมือนบ้านที่จะต้องอยู่ได้ก็ต้องอาศัยมีเสาเป็นเครื่องค้ำจุนอยู่ ถ้าหากว่าไม่มีเสาค้ำจุนอยู่แล้ว
บ้านนั้นก็ไม่สามารถจะตั้งอยู่ได้ ? [P402> P158] 47, 53(6)

ตอบ ก. อุปมาข้อนี้ ได้แก่ **อาหารปัจจัย** อาหารปัจจัยทั้ง ๒ จำแนกโดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ, ..↓.. [P158]

ในนามอาหารปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยุปันธรรมของธรรมที่เป็นนามอาหารปัจจัยนั้น [P158]

ว่าโดยลักษณะ มีอย่างเดียวคือ นำสหชาตธรรมให้เกิดขึ้น (อาหาร)

ว่าโดยชาติ เป็นสหชาตชาติ

ว่าโดยกาล เป็นปัจจุบันกาล

ว่าโดยสัตติ คือ อำนาจ มี ๒ อย่างคือ **ชนกสัตติ** ..↑..และ **อุปถัมภกสัตติ** ..↑..

๑. (ดู) รูปอาหาร..↓..

๕. ปัจจัยที่เป็นปัจจัยสภาคะของปัจจัยต่อไปนี้ มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ก. นามอาหารปัจจัย ? [P335, 306, 257, 286, 325] 55 ก-จ

(ปัจจัยที่เป็นสภาคะกันได้กับนามอาหารปัจจัยดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๑๑ ปัจจัย คือ)

ตอบ ก. นามอาหารปัจจัยสภาคะ มี ๑๑ ปัจจัย คือ สหชาตาทิปติ สหชาตะ

อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ สหชาตกัมมะ วิปากะ สหชาตินทริยะะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ
สหชาตอวิกตะ

[P335] 55

๑๖/๒๔. สหชาตนิทริยปัจจัย

๒. จงตอบคำถามดังต่อไปนี้ ? [P118-119] 47

ก. จงแสดงอาร์มภทของอินทริยปัจจัยนิทเทศ ข้อที่ ๗ ทั้งบาลีและคำแปล

ข. จงนำเอาบาลีนิทเทศในข้อ ก นั้นมาจำแนกภทและเนื้อความองค์ธรรมให้ถูกต้อง

๖. จงแสดงพระบาลี พร้อมทั้งองค์ธรรม และปัจจัยสงเคราะห์ในข้อต่อไปนี้ ? 44

๒. ภทของอินทริยปัจจัยนิทเทศข้อ ๗ ? [P119] 44

ตอบ ก. แสดงอาร์มภทของอินทริยปัจจัยนิทเทศ ข้อที่ ๗ นั้นคือ

ปัจจุยทุเทศ โย ยาทิส ปจโย อินฺทริยปจโยติ ภควตา อุททิฏฺโฐ, โส ตาทิส ปจโย ปจฺยนิทุเทศ, อรูปิโน อินฺทริยา สมฺปยุตฺตกาณํ รมฺมาณํ ตํสมฺภูฏานานนฺจ รูปานํ อินฺทริยปจฺเยน ปจฺโยติ ภควตา นิทุทิฏฺโฐ.
 ปจฺยิเชฺนใดพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้โดยย่อในปัจจุยทุเทศว่า อินฺทริยปจฺโย
 ปจฺยิเชฺนนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดาร ในปัจจฺยนิทุเทศว่า
อรูปิโน อินฺทริยา สมฺปยุตฺตกาณํ รมฺมาณํ ตํสมฺภูฏานานนฺจ รูปานํ อินฺทริยปจฺเยน ปจฺโย
 พระบาลีและคำแปล

อรูปิโน อินฺทริยา สมฺปยุตฺตกาณํ รมฺมาณํ ตํสมฺภูฏานานนฺจ รูปานํ อินฺทริยปจฺเยน ปจฺโย
 นามอินฺทริยํ ๘ คือ ชีวิตินฺทริยํ จิต เวทนา สัทธา วิริยะ สติ เอกัคคตา ปัญญา เป็นปจฺยิคือช่วยอุปการะ
 แก่จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับนามอินฺทริยํ ๘ และจิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป ซึ่งมีนามอินฺทริยํ ๘
 และสัมปยุตฺตธรรมเป็นสมฺภูฏาน ด้วยอำนาจสหชาติอินฺทริยปจฺยิ

ข. จำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม

พระบาลีข้อที่ ๗ **อรูปิโน อินฺทริยา** เป็นกัตตบฺท แสดงให้รู้ถึงปจฺยิธรรม คือ นามอินฺทริยองค์ธรรม ๘ คือ ชีวิตินฺทริย
 จิตทั้งหมด เวทนาทั้งหมด สัทธาทั้งหมด วิริยะทั้งหมด สติทั้งหมด เอกัคคตา ๗๒ (เว้น ๑๗) ปัญญาทั้งหมด
สมฺปยุตฺตกาณํ รมฺมาณํ ตํสมฺภูฏานานนฺจ รูปานํ เป็นสัมปทานบฺท แสดงให้รู้ถึงปัจจุยทุปັນธรรมา คือ จิต ๘๙
 เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับนามอินฺทริยํ ๘ และจิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป

(44) ๒. กรณบทของอินฺทริยปจฺยนิทุเทศข้อ ๗

อินฺทริยปจฺเยน เป็น กรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปจฺยิ ๑๔ คือ สหชาติอินฺทริยะ
 เหตุ สหชาติอาภิตติ สหชาตะ อัญญมัญญูระ สหชาตนิสสยะ วิปากะ นาม
 อาหาระ ฆานะ มัคคะ สัมปยุตตะ สหชาติวิปยุตตะ สหชาติตติ
 สหชาติอวิตตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตามสมควรนี้
 อำนาจของสหชาติอินฺทริยะอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

[๘๙+ อัญ ปา สัม วิป+๗๖(-กั)]

ปจฺโย เป็นนามกิริยาบฺท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจุยทุปັນธรรมา โดยความปราศจากตัวตน

๓. ให้แปลปัจจฺยนิทุเทศพระบาลี ข้อที่ ๗ ของ ... อินฺทริยปจฺยิ มาตามลำดับ ? [P32, 54, 73, 118] 50

ตอบ .. ฯลฯ.. **อินฺทริยปจฺยนิทุเทศข้อที่ ๗** แปลว่า นามอินฺทริย ๘ คือ ชีวิตินฺทริย จิต เวทนา สัทธา วิริยะ สติ
 เอกัคคตา ปัญญาเป็นปจฺยิ คือช่วยอุปการะแก่จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับนามอินฺทริย ๘ และจิตตชรูป
 ปฏิสนธิกัมมชรูป ซึ่งมีนามอินฺทริย ๘ และ สัมปยุตฺตธรรมเป็นสมฺภูฏาน ด้วยอำนาจสหชาติอินฺทริยปจฺยิ

๔. จงแสดงหัวข้อขมฺภูนาในสหชาติอินฺทริยขมฺภูนาตั้งแต่สามัญญขมฺภูนาเป็นต้น จนถึง สเหตุอภิตติมัคคขมฺภูนา พร้อมทั้ง
 ความหมายมาให้ครบ ? [P119-121] 47 [สหชาติอินฺทริยขมฺภูนา 72 (ไม่ซ้ำ 24=9 5 8 2)]

ตอบ หัวข้อขมฺภูนาในสหชาติอินฺทริยขมฺภูนา

๑) สำคัญขมฺภูนา ฮวิปาก ๔
 ๒) สำคัญขมฺภูนา สวิปาก ๕

๑. สามัญญขมฺภูนา	หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปจฺยิที่ยังมิได้กล่าวถึง เหตุ อภิตติ อาหาระ ฆานะ และมัคคะ เป็นต้น	เข้าด้วย
๒. สำคัญขมฺภูนา	หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปจฺยิที่มี มัคคะ	เข้าด้วย
๓. สมานขมฺภูนา	หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปจฺยิที่มี ฆานะ	เข้าด้วย
๔. สมานมัคคขมฺภูนา	หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปจฺยิที่มี ฆานะและมัคคะ	เข้าด้วย
๕. สอาหารขมฺภูนา	หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปจฺยิที่มี อาหาระ	เข้าด้วย
๖. สาธิปติอาหารขมฺภูนา	หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปจฺยิที่มี อภิตติและอาหาระ	เข้าด้วย
๗. สาธิปติมัคคขมฺภูนา	หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปจฺยิที่มี อภิตติและมัคคะ	เข้าด้วย
๘. สเหตุมัคคขมฺภูนา	หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปจฺยิที่มี เหตุและมัคคะ	เข้าด้วย
๙. สเหตุอภิตติมัคคขมฺภูนา	หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปจฺยิที่มี เหตุ อภิตติและมัคคะ	เข้าด้วย

สหชาติอินฺทริยข.๗๒	๑) สำคัญขมฺภูนา ฮวิปาก ๔	๒) สำคัญขมฺภูนา สวิปาก ๕
--------------------	--------------------------	--------------------------

๑. สัพพัญญานิกม.	^น อิน ๘ → สัม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+-+อิน	๕	^น อิน ๘-วิ ³⁶ → สัม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา+อิน	๖
๒. สอญมมญญม.	^น อิน ๘ → สัม.ช. ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ+อิน	๖	^น อิน ๘-วิ ³⁶ → สัม.ช. ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ ปา+อิน	๗
๓. สอญ.สม.ม.	^น อิน ๘ → สัม.ช.	ญ๘+อัญ สัม+อิน	๗	^น อิน ๘-วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๘+อัญ ปา สัม+อิน	๘
๔. สวิปยุตตม.	^น อิน ๘ → จิรฺ ปกั	ญ๘+วิป+อิน	๖	^น อิน ๘-วิ ²² → จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา วิป+อิน	๗
๕. สอญ.วิ.ป.ม.				^น อิน ๘-ปัญญา.ปฏฺิ.๑๕ → ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ ปา วิป+อิน	๘

สหชาตินทริยม.๑๒	๒) สัมคคฆฎณา อวิปาก ๔			๒) สัมคคฆฎณา สวิปาก ๕		
๑. สัพพัญญานิกม.	^{วิ} สติ เอ ปัญญา → สัม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+-+อิน มัค	๖	^{วิ} สติ เอ ปัญญา-วิ ³⁶ → สัม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา+อิน มัค	๗
๒. สอญมมญญม.	^{วิ} สติ เอ ปัญญา → สัม.ช. ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ+อิน มัค	๗	^{วิ} สติ เอ ปัญญา-วิ ³⁶ → สัม.ช. ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ ปา+อิน มัค	๘
๓. สอญ.สม.ม.	^{วิ} สติ เอ ปัญญา → สัม.ช.	ญ๘+อัญ สัม+อิน มัค	๘	^{วิ} สติ เอ ปัญญา-วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๘+อัญ ปา สัม+อิน มัค	๙
๔. สวิปยุตตม.	^{วิ} สติ เอ ปัญญา → จิรฺ ปกั	ญ๘+วิป+อิน มัค	๗	^{วิ} สติ เอ ปัญญา-วิ ²² → จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา วิป+อิน มัค	๘
๕. สอญ.วิ.ป.ม.				^{วิ} สติ เอ ปัญญา-ปัญญา.ปฏฺิ.๑๕ → ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ ปา วิป+อิน มัค	๙

→ เป็นปลงช่วยอุปการะ ... ในอำนาจปลง ... อย่าง คือ ... ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น อำนาจของสหชาตินทริยะอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ น.๑๑๔-๑๒๑

๕. จงแสดงปัจจัย ปัจจัยอุปบัน และปัจจัยสงเคราะห์ ในกฎนาดังต่อไปนี้ ? [P119] 56

ค. สัมคคฆฎณา สัพพัญญานิกฆฎณา อวิปากฆฎณา แห่งสหชาตินทริยปัจจัย ?

ตอบ ค. ถ้าในระหว่างวิริยะ สติ เอกัคคตา ปัญญา เป็นปัจจัย สัมปยุตตขันธ์

จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป เป็นปัจจัยอุปบันแล้ว ในอำนาจปัจจัย ๖ อย่าง คือ สหชาตินทริยะ สหชาติตะ สหชาตินิสสยะ มัคคะ สหชาติตติ สหชาติอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของ สหชาตินทริยะอย่างเดียวกันเท่านั้นเป็นพิเศษ [ญ๘+-+๑๒(อิน มัค)]

สัมค.สัพ. อวิ: ^สอิน.ฆ.=๖
 ..วิ. สติ. เอ. ปัญญา-> สัม.ช. จิรฺ ปกั

เห	*ติ	๑๓	อัญ	*นิ๑
*กั	ปา	๓	๓	๓
๓	๓	*วิป	*ติ	*๑๑

สหชาตินทริยม.๑๒	๓) สนิมคคฆฎณา อวิปาก ๔			๓) สนิมคคฆฎณา สวิปาก ๕		
๑. สัพพัญญานิกม.	^{เว} เอ → สัม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+-+อิน ฆา	๖	^{เว} เอ -วิ ³⁶ → สัม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา+อิน ฆา	๗
๒. สอญมมญญม.	^{เว} เอ → สัม.ช. ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ+อิน ฆา	๗	^{เว} เอ -วิ ³⁶ → สัม.ช. ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ ปา+อิน ฆา	๘
๓. สอญ.สม.ม.	^{เว} เอ → สัม.ช.	ญ๘+อัญ สัม+อิน ฆา	๘	^{เว} เอ -วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๘+อัญ ปา สัม+อิน ฆา	๙
๔. สวิปยุตตม.	^{เว} เอ → จิรฺ ปกั	ญ๘+วิป+อิน ฆา	๗	^{เว} เอ -วิ ²² → จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา วิป+อิน ฆา	๘
๕. สอญ.วิ.ป.ม.				^{เว} เอ -ปัญญา.ปฏฺิ.๑๕ → ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ ปา วิป+อิน ฆา	๙

สหชาตินทริยม.๑๒	๔) สนิมคคฆฎณา อวิปาก ๔			๔) สนิมคคฆฎณา สวิปาก ๕		
๑. สัพพัญญานิกม.	^{เอ} → สัม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+-+อิน ฆา มัค	๗	^{เอ} -วิ ³⁶ → สัม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา+อิน ฆา มัค	๘
๒. สอญมมญญม.	^{เอ} → สัม.ช. ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ+อิน ฆา มัค	๘	^{เอ} -วิ ³⁶ → สัม.ช. ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ ปา+อิน ฆา มัค	๙
๓. สอญ.สม.ม.	^{เอ} → สัม.ช.	ญ๘+อัญ สัม+อิน ฆา มัค	๙	^{เอ} -วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๘+อัญ ปา สัม+อิน ฆา มัค	๑๐
๔. สวิปยุตตม.	^{เอ} → จิรฺ ปกั	ญ๘+วิป+อิน ฆา มัค	๘	^{เอ} -วิ ²² → จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา วิป+อิน ฆา มัค	๙
๕. สอญ.วิ.ป.ม.				^{เอ} -ปัญญา.ปฏฺิ.๑๕ → ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ ปา วิป+อิน ฆา มัค	๑๐

สหชาตินทริยม.๑๒	๕) สนิมคคฆฎณา อวิปาก ๔			๕) สนิมคคฆฎณา สวิปาก ๕		
๑. สัพพัญญานิกม.	^ม นินทริย → สัม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+-+อิน ทา	๖	^ม นินทริย=วิ ³⁶ → สัม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา+อิน ทา	๗
๒. สอญมมญญม.	^ม นินทริย → สัม.ช. ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ+อิน ทา	๗	^ม นินทริย=วิ ³⁶ → สัม.ช. ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ ปา+อิน ทา	๘
๓. สอญ.สม.ม.	^ม นินทริย → สัม.ช.	ญ๘+อัญ สัม+อิน ทา	๘	^ม นินทริย=วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๘+อัญ ปา สัม+อิน ทา	๙
๔. สวิปยุตตม.	^ม นินทริย → จิรฺ ปกั	ญ๘+วิป+อิน ทา	๗	^ม นินทริย=วิ ²² → จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา วิป+อิน ทา	๘
๕. สอญ.วิ.ป.ม.				^ม นินทริย=ปัญญา.ปฏฺิ.๑๕ → ปฏฺิ ♥	ญ๘+อัญ ปา วิป+อิน ทา	๙

สหชาตินทริยม.๑๒	๖) สนิมคคฆฎณา อวิปาก ๓			๖) สนิมคคฆฎณา สวิปาก ๓		
๑. สัพพัญญานิกม.	^ม นินทริย > ติ → สัม.ช. สนิม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+-+อิน ติ ทา	๗	^ม นินทริย > ติ-วิ ³⁶ → สัม.ช. สนิม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา+อิน ติ ทา	๘
๒. สอญ.สม.ม.	^ม นินทริย → สัม.ช.	ญ๘+อัญ สัม+อิน ติ ทา	๘	^ม นินทริย > ติ-วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๘+อัญ ปา สัม+อิน ติ ทา	๑๐
๓. สวิปยุตตม.	^ม นินทริย → สนิม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+วิป+อิน ติ ทา	๘	^ม นินทริย > ติ-วิ ²² → สนิม.ช. จิรฺ ปกั	ญ๘+ปา วิป+อิน ติ ทา	๙

สหชาตินทริยม.๑๒	๗) สนิมคคฆฎณา อวิปาก ๓			๖) สนิมคคฆฎณา สวิปาก ๓		
-----------------	------------------------	--	--	------------------------	--	--

๑. สัพพัญญานิกม.	"วิริยะ>ธิ→ สัม.ช. สาธิ.จิรุ ๒๒"	ญ๔'+-+อิน ธิ มัค	๗	"วิริยะ>ธิ-วิ ³⁶ → สัม.ช. สาธิ.จิรุ	ญ๔'+ปา+อิน ธิ มัค	๘	
๒. สอญ.สัม.พ.	"วิริยะ>ธิ→ สัม.ช.	ญ๔'+ธัญ สัม+อิน ธิ มัค	๘	"วิริยะ>ธิ-วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๔'+ธัญ ปา สัม+อิน ธิ มัค	๑๐	
๓. สวิปยุตตม.	"วิริยะ>ธิ→ สาธิ.จิรุ ๒๒"	ญ๔'+วิป+อิน ธิ มัค	๘	"วิริยะ>ธิ-วิ ²² → สาธิ.จิรุ ๒๒"	ญ๔'+ปา วิป+อิน ธิ มัค	๘	
สหชาตินทริยช.๗๒		๘) สเหตุมัคคคณนา อวิปาก ๘			๘) สเหตุมัคคคณนา สวิปาก ๘		
๑. สัพพัญญานิกม.	"อโหม=ปัญญา→ สัม.ช. สเท.จิรุ สเท.ปภั"	ญ๔'+-+อิน เท มัค	๗	"อโหม=ปัญญา-วิ ³⁶ → สัม.ช. ส.จิรุ ส.ปภั"	ญ๔'+ปา+อิน เท มัค	๘	
๒. สอญมณณณ	"อโหม=ปัญญา→ สัม.ช. ปฎิ ♥"	ญ๔'+ธัญ+อิน เท มัค	๘	"อโหม=ปัญญา-วิ ³⁶ → สัม.ช. ปฎิ ♥"	ญ๔'+ธัญ ปา+อิน เท มัค	๘	
๓. สอญ.สัม.พ.	"อโหม=ปัญญา→ สัม.ช.	ญ๔'+ธัญ สัม+อิน เท มัค	๘	"อโหม=ปัญญา-วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๔'+ธัญ ปา สัม+อิน เท มัค	๑๐	
๔. สวิปยุตตม.	"อโหม=ปัญญา→ สเท.จิรุ สเท.ปภั"	ญ๔'+วิป+อิน เท มัค	๘	"อโหม=ปัญญา-วิ ²² → สเท.จิรุ สเท.ปภั"	ญ๔'+ปา วิป+อิน เท มัค	๘	
๕. สอญ.วิ.ป.				"อโหม=ปัญญา-ปัญญา.ติ.ปฎิ.๙→ปฎิ ♥"	ญ๔'+ธัญ ปา วิป+อิน เท มัค	๑๐	
สหชาตินทริยช.๗๒		๙) สเหตุอธิปติมัคคณนา อวิปาก ๓			๙) สเหตุอธิปติมัคคณนา สวิปาก ๓		
๑. สัพพัญญานิกม.	"อโหม=ปัญญา>ธิ→ สัม.ช. สาธิ.จิรุ ๒๒"	ญ๔'+-+อิน เท ธิ มัค	๘	"อโหม=ปัญญา>ธิ-วิ ³⁶ → สัม.ช. สาธิ.จิรุ	ญ๔'+ปา+อิน เท ธิ มัค	๗	
๒. สอญ.สัม.พ.	"อโหม=ปัญญา>ธิ→ สัม.ช.	ญ๔'+ธัญ สัม+อิน เท ธิ มัค	๑๐	"อโหม=ปัญญา>ธิ-วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๔'+ธัญ ปา สัม+อิน เท ธิ มัค	๘	
๓. สวิปยุตตม.	"อโหม=ปัญญา>ธิ→ สาธิ.จิรุ ๒๒"	ญ๔'+วิป+อิน เท ธิ มัค	๘	"อโหม=ปัญญา>ธิ-วิ ²² → สาธิ.จิรุ ๒๒"	ญ๔'+ปา วิป+อิน เท ธิ มัค	๘	

๔. ข. สเหตุอธิปติมัคคณนา ฝ่ายอวิปากณนาที่ ๑ (หรือ ๖๗) แห่งสหชาตินทริยณนา ๗๒ นั้น
องค์ธรรมของปัจจัยและปัจจัยฉบับ ได้แก่อะไร ได้อ่านปัจจัยสังเคราะห์เท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P121] 48

ตอบ ข. สเหตุอธิปติมัคคณนา ฝ่ายอวิปากณนาที่ ๑ (หรือ ๖๗) แห่งสหชาตินทริยณนา ๗๒ นั้น

องค์ธรรมของปัจจัย ได้แก่ อโหมหะ คือ ปัญญาที่เข้าถึงความเป็นอธิปัตติ

องค์ธรรมของปัจจัยฉบับ ได้แก่ สัมปัตตตขันธ (คือ ตีเหตุกขวนะ ๓๔ เจตสิก ๓๗
เว้นปัญญา) สาธิปติจิตตชรูป

ได้อ่านปัจจัย ๘ คือ สหชาตินทริยะ เหตุ สหชาตาธิปติ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ
มัคคะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้

อำนาจของสหชาตินทริยะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

[ญ๔'+-+๓๔(อิน เท ธิ มัค)]

๖. จงแปลอนุวาทพระบาลีของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? [P339] 48, 58 ก-ง

ง. อกุสลา อินทริยา จิตตสมุฏฐานานํ รูปานํ สหชาตินทริยปจฺเจยน ปจฺจโย ? [P339] 46(4), 48, 58

๔. จงแสดงคำแปลของอนุวาทพระบาลีดังต่อไปนี้ ? [P339] 43 ก-จ

ข. อกุสลา อินทริยา จิตตสมุฏฐานานํ รูปานํ สหชาตินทริยปจฺเจยน ปจฺจโย [P339] 43

จ. ให้แสดงอำนาจปัจจัย ในกรณบทของอนุวาทพระบาลี ดังที่แสดงมาแล้ว
ข้างต้นตามลำดับ? [P339] 43

ตอบ คำแปลของอนุวาทพระบาลี ข./ง. อกุศลอินทริยองค์ธรรม ๕ เป็นปัจจัย
คือช่วยอุปการะ แก่รูปซึ่งมีอกุศลจิตเป็นสมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตินทริยปัจจัย

จ. ข้อ ข. ได้อ่านปัจจัย ๑๐ คือ สหชาตินทริยะ สหชาตาธิปติ สหชาตะ สหชาต-
นิสสยะ นามอาหาระ ฆานะ มัคคะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ

๖. จงแสดงสูตรสังขยวาระว่ามีกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ? ของปัจจัยต่อไปนี้

สหชาตินทริยปัจจัย อารัมมณปุรชาตปัจจัย อาเสวนปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย ? [P341, 306, 314, 310] 52(3), 59

ตอบ สูตรสังขยวาระ ของสหชาตินทริยปัจจัย P341] 52, 59

สรุปรจำนวนสูตรบทแห่งสหชาตินทริยปัจจัยปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๗ ประเภทด้วยกัน คือ

- ๑. กุสโล กุสลสส สหชาตินทริยปจฺเจยน ปจฺจโย.
- ๒. กุสโล อพฺยาทสส สหชาตินทริยปจฺเจยน ปจฺจโย.
- ๓. กุสโล กุสลาพฺยาทสส สหชาตินทริยปจฺเจยน ปจฺจโย.
- ๔. อกุสโล อกุสลสส สหชาตินทริยปจฺเจยน ปจฺจโย.
- ๕. อกุสโล อพฺยาทสส สหชาตินทริยปจฺเจยน ปจฺจโย.

Note สูตรสังขยวาระ/สูตรบท
เล็ก ๗ = ๓ บท ๗ วาระ =
3:3:1 (ไม่มี จมโหม-จมหสส)

๖. **อกุสโล อกุสลาพยากตสส สหชาตินทริยปัจจเยน** ปัจจโย.

๗. **อพยากโต อพยากตสส สหชาตินทริยปัจจเยน** ปัจจโย.

๖. ปัจจยสภาคะ ที่เข้ากันได้กับปัจจัยต่อไปนี้มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ... **สหชาตินทริยปัจจย** ... ? [P..., 341, ...] 56

๔. ข. ปัจจยสภาคะของ**สหชาตินทริยปัจจย** ... ว่าแต่ละปัจจัยมีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P341, ...] 58

๗. **สหชาตินทริยปัจจย** ... เหล่านี้ แต่ละปัจจัย มีปัจจัยสภาคะได้ปัจจัยละเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P341, ...] 57

๖. จงแสดงปัจจัยสภาคะ ของปัจจัยดังต่อไปนี้ ?

ค. **สหชาตินทริยปัจจย**[P219, 257, 341, 303] 46, 60

๖. ให้แสดงปัจจัยที่เป็นสภาคะกันได้กับปัจจัยเหล่านี้คือ ?

ก. **สหชาตินทริยปัจจย** [P341, ...] 50

ตอบ ปัจจัยที่เป็นสภาคะกันได้กับ**สหชาตินทริยปัจจย** ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี **๑๓** ปัจจัย คือ เหตุ สหชาตาทิปติ สหชาตตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ นามอาหาระ ฌานะ มัคคะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตตถิ สหชาตอวิกตะ

๑๗/๒๗. ฌานปัจจย

๒. จงแสดง**อารัมภบท**ของ**ฌานปัจจยนิทเทส** พระบาลีและคำแปลพร้อมทั้ง**จำแนกบท** และ**เนื้อความองค์กรธรรม** ? [P122] 59

ตอบ **ฌานปัจจยนิทเทส** อารัมภบท

ปัจจยทุทเทเส โย ยาทีโส ปัจจโย **ฌานปัจจโยติ** ภควตา อุททิกฺโข, โส ตาทีโส ปัจจโย ปัจจยนิทเทเส, **ฌานังคานิ ฌานสมฺปยุตฺตกาณํ ธมฺมานํ ตํสมฺภูฏานานญจ รูปรานํ ฌานปัจจเยน ปัจจโยติ** ภควตา นิททิกฺโข ปัจจยเช่นใดพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้โดยย่อในปัจจยทุทเทสว่า **ฌานปัจจโย** ปัจจยเช่นนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดารในปัจจยนิทเทสว่า

ฌานังคานิ ฌานสมฺปยุตฺตกาณํ ธมฺมานํ ตํสมฺภูฏานานญจ รูปรานํ ฌานปัจจเยน ปัจจโย
พระบาลีและคำแปล

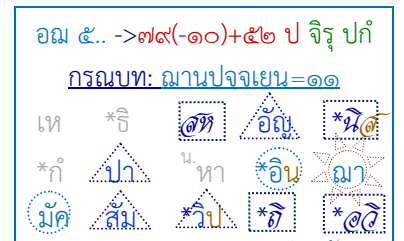
ฌานังคานิ ฌานสมฺปยุตฺตกาณํ ธมฺมานํ ตํสมฺภูฏานานญจ รูปรานํ ฌานปัจจเยน ปัจจโย

องค์ฌาน ๕ เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะ แก่จิต ๗๙ (เว้นทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐) เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับ องค์ฌาน และจิตตขรูป ปฏิสนธิกัมมขรูป ที่มีองค์ฌาน ๕ และสัมปยุตธรรมเป็นสมภูฏาน ด้วยอำนาจ**ฌานปัจจย** จำแนกบทและเนื้อความองค์กรธรรม

พระบาลีข้อที่ ๑ **ฌานังคานิ** เป็นกัตตบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรมคือ องค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ เวทนา เอกัคคตาที่ในจิต ๗๙ (เว้นทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐)

ฌานสมฺปยุตฺตกาณํ ธมฺมานํ ตํสมฺภูฏานานญจ รูปรานํ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยอุปบันธธรรม คือ จิต ๗๙ (เว้นทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐) เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับองค์ฌาน ๕ และจิตตขรูป ปฏิสนธิกัมมขรูป

ฌานปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย **๑๑** คือ ฌานะ สหชาตตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ **สหชาตินทริยะ มัคคะ** สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตตถิ สหชาตอวิกตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตามสมครนี้ อำนาจของ**ฌานะ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ **ปัจจโย** เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจยอุปบันธธรรม โดยความปราศจากตัวตน

๕. ใน **ฌานฆฏณา ๓๖** นั้น จงตอบคำถาม/ขอลถามเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้ ?

ก. **ฆฏณาที่เป็นหลักสำคัญ** มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? แสดงมาพร้อมความหมาย ? [P122-123] 52

ก. **ฆฏณาที่เป็นหลักสำคัญ** มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P122-123] 57(6) ตอบแต่ข้อ ไม่ต้องแสดงความหมาย

ตอบ ก. ใน**ฌานฆฏณา ๓๖** นั้น ฆฏณาที่เป็นหลักสำคัญมี ๔ คือ

สา อิน มัค อินมัค

๑. สามัญญฆฏณา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่ยังมีได้กล่าวถึง อินทริยะและมัคคะเป็นต้นเข้าด้วย

๒. **สอินทริยฆฏณา** หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีอินทริยะ เข้าด้วย
 ๓. **สมัคคฆฏณา** หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีมัคคะ เข้าด้วย
 ๔. **สอินทริยมัคคฆฏณา** หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีอินทริยะและมัคคะ เข้าด้วย
 (57) ๑. สามัญญฆฏณา ๙ ๒. สอินทริยฆฏณา ๙ ๓. สมัคคฆฏณา ๙ ๔. สอินทริยมัคคฆฏณา ๙

๕. ก. **ฌานฆฏณา** มีมากถึง ๓๖ ฆฏณา แต่ถ้านับฆฏณาที่มีชื่อที่ไม่ซ้ำกัน มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? 50
 ๖. ข. ใน**ฌานฆฏณา ๓๖** นั้น ชื่อฆฏณาที่ไม่ซ้ำกัน มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? 48
 ๖. ใน **ฌานฆฏณา ๓๖** นั้น จงตอบคำถาม/ขอกถามเป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้ ? 52, 57
 ข. **ฌานฆฏณา** ที่มีชื่อไม่ซ้ำกัน มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P125-126] 52(5ค), 57

ตอบ ก./ข. **ฌานฆฏณา** ที่มีชื่อไม่ซ้ำกันมี ๑๔ ฆฏณา คือ [ฌานฆฏณา 36 (ไม่ซ้ำ 14=4 5 3 2)]

๑. สามัญญฆฏณา	๒. สอินทริยฆฏณา	๓. สมัคคฆฏณา
๔. สอินทริยมัคคฆฏณา	๕. สัพพัญญานิกฆฏณา	๖. สอัญญมัณฺญฆฏณา
๗. สอัญญมัณฺญสัมปยุตตฆฏณา	๘. สวิปยุตตฆฏณา	๙. สอัญญมัณฺญวิปยุตตฆฏณา
๑๐. สอินทริยสัพพัญญานิกฆฏณา	๑๑. สมัคคสัพพัญญานิกฆฏณา	๑๒. สอินทริยมัคคสัพพัญญานิกฆฏณา
๑๓. อวิปากฆฏณา	๑๔. สวิปากฆฏณา	๙ อิน มัค อินมัค

๗. ข. **ฌานฆฏณา** ที่เป็นประธานหรือประเภทใหญ่ (เช่น **สามัญญฆฏณา, สอินทริยฆฏณา** เป็นต้น) มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? และประเภทย่อย (เช่น **อวิปากฆฏณา, สัพพัญญานิกฆฏณา** เป็นต้น) มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ?
 (ให้แสดงเฉพาะฆฏณาที่มีชื่อไม่ซ้ำกัน ไม่ต้องแสดงความหมาย) ? [P122-123] 45

ตอบ ข. **ฌานฆฏณา** ที่เป็นประธานหรือประเภทใหญ่ มี ๔ คือ ๙ อิน มัค อินมัค

๑. สามัญญฆฏณา ๒. สอินทริยฆฏณา ๓. สมัคคฆฏณา ๔. สอินทริยมัคคฆฏณา
 และประเภทย่อยมี ๑๐ คือ ๑. สัพพัญญานิกฆฏณา ๒. สอัญญมัณฺญฆฏณา ๓. สอัญญมัณฺญสัมปยุตตฆฏณา
 ๔. สวิปยุตตฆฏณา ๕. สอัญญมัณฺญวิปยุตตฆฏณา ๖. สอินทริยสัพพัญญานิกฆฏณา ๗. สมัคคสัพพัญญานิกฆฏณา
 ๘. สอินทริยมัคคสัพพัญญานิกฆฏณา ๙. อวิปากฆฏณา ๑๐. สวิปากฆฏณา

๖. ใน **ฌานฆฏณา ๓๖** นั้น จงตอบคำถาม/ขอกถามเป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้ ? 52, 57
 ค. จงแปลฆฏณาที่ ๑, ๕, ๑๒ และ ๑๔ ของข้อ ข ? [P125] 57

ตอบ ค. แปล ฆฏณาของข้อ ๑, ๕, ๑๒ และ ๑๔
 ฆฏณาข้อ ๑ แปลว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่ยังมิได้กล่าวถึง อินทริยะและมัคคะ เป็นต้น เข้าด้วย
 ฆฏณาข้อ ๕ แปลว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีปัจจัย ๔ คือ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ สหชาตัตถิ และสหชาตอวิคตะ อันเป็นปัจจัยที่เข้าร่วมในฆฏณาทุกอย่าง
 ฆฏณาข้อ ๑๒ แปลว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อินทริยะและมัคคะ เข้าร่วมในสัพพัญญานิกปัจจัย
 ฆฏณาข้อ ๑๔ แปลว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี วิปากะเข้าด้วย

ฌานฆฏณา ๓๖	๑) สามัญญฆฏณา อวิปาก ๔		๑) สามัญญฆฏณา สวิปาก ๕			
๑. สัพพัญญานิกภ.	^๓ องค์ฌาน ๕ → สัม.ช. จิรู ปกั	ญ๔+-+ฌา	๕	^๓ องค์ฌาน ๕-วิ ³⁶ → สัม.ช. จิรู ปกั	ญ๔+ปา+ฌา	๖
๒. สอัญญมัณฺญภ.	^๓ องค์ฌาน ๕ → สัม.ช. ปฏิ ♥	ญ๔+อัญ+ฌา	๖	^๓ องค์ฌาน ๕-วิ ³⁶ → สัม.ช. ปฏิ ♥	ญ๔+อัญ ปา+ฌา	๗
๓. สอญ.สัม.ช.	^๓ องค์ฌาน ๕ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ สัม+ฌา	๗	^๓ องค์ฌาน ๕-วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ ปา สัม+ฌา	๘
๔. สวิปยุตตภ.	^๓ องค์ฌาน ๕ → จิรู ปกั	ญ๔+วิป+ฌา	๖	^๓ องค์ฌาน ๕-วิ ²² → จิรู ปกั	ญ๔+ปา วิป+ฌา	๗
๕. สอญ.วิป.ช.				^๓ องค์ฌาน ๕-ปัญจ.ปฏิ.๑๕ → ปฏิ ♥	ญ๔+อัญ ปา วิป+ฌา	๘

→ เป็นปจ.ช่วยอุปการะ ... ในอำนาจปจ. ... อยู่ข้าง คือ ... ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น อำนาจของฌานจะอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ น.๑๒๒-๑๒๓

๕. จงแสดงปัจจัย ปัจจัยอุปบัน และปัจจัยสงเคราะห์ ในฆฏณาดังต่อไปนี้ ? [P122] 49(6ค.), 56

สัพ. อวิ.: ฌานปัจจัย.=๕
 อ.ฌาน๕->สัม.ช. จิรู ปกั

ง. สัพพัญญานิกขณนา ที่เป็นอวิปาก ของสามัญญณฏฏนา แห่งฌานปัจจย ?

ตอบ ง. ถ้าในระหว่างองค์ฌาน ๕ เป็นปัจจย สัมปยุตตขันธ จิตตชรูป ปฏิสนธิ กัมมชรูป เป็นปัจจยุปบันแล้ว ในอำนาจปัจจย ๕ อย่างคือ ฌานะ สหชาตะ

เห	*อิ	๓๓	อัญ	*อิ
*กั	ปา	๓๓	*อิน	๓๓
มัต	สัม	*วิป	*อิ	*อิ

สหชาตนิสสยะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของฌานะอย่างเดียว เท่านั้นเป็นพิเศษ [ญ๔+-+๓๑(ฌา)]

ฌานขณนา ๓๖	๒) สอนทริยขณนา อวิปาก ๔		๒) สอนทริยขณนา สวิปาก ๕	
๑. สัพพัญญานิกข.	วิ เอ → สัม.ข. จิรุ ปกั	ญ๔+-+๓๑ มัต	๒ วิ เอ -วิ ³⁶ → สัม.ข. จิรุ ปกั	ญ๔+ปา+๓๑ มัต
๒. สอนทริยขณ.	วิ เอ → สัม.ข. ♥	ญ๔+อัญ+๓๑ มัต	๓ วิ เอ -วิ ³⁶ → สัม.ข. ♥	ญ๔+อัญ ปา+๓๑ มัต
๓. สอน.สัม.ข.	วิ เอ → สัม.ข.	ญ๔+อัญ สัม+๓๑ มัต	๔ วิ เอ -วิ ³⁶ → สัม.ข.	ญ๔+อัญ ปา สัม+๓๑ มัต
๔. สวิปยุตตข.	วิ เอ → จิรุ ปกั	ญ๔+วิป+๓๑ มัต	๕ วิ เอ -วิ ²² → จิรุ ปกั	ญ๔+ปา วิป+๓๑ มัต
๕. สอน.วิป.ข.			๖ วิ เอ -ปัญจ.ปฏิ.๑๕ → ♥	ญ๔+อัญ ปา วิป+๓๑ มัต

ฌานขณนา ๓๖	๓) สัมคคขณนา อวิปาก ๔		๓) สัมคคขณนา สวิปาก ๕	
๑. สัพพัญญานิกข.	วิตก เอ → สัม.ข. จิรุ ปกั	ญ๔+-+๓๑ มัต	๒ วิตก เอ -วิ ³⁶ → สัม.ข. จิรุ ปกั	ญ๔+ปา+๓๑ มัต
๒. สอนทริยขณ.	วิตก เอ → สัม.ข. ♥	ญ๔+อัญ+๓๑ มัต	๓ วิตก เอ -วิ ³⁶ → สัม.ข. ♥	ญ๔+อัญ ปา+๓๑ มัต
๓. สอน.สัม.ข.	วิตก เอ → สัม.ข.	ญ๔+อัญ สัม+๓๑ มัต	๔ วิตก เอ -วิ ³⁶ → สัม.ข.	ญ๔+อัญ ปา สัม+๓๑ มัต
๔. สวิปยุตตข.	วิตก เอ → จิรุ ปกั	ญ๔+วิป+๓๑ มัต	๕ วิตก เอ -วิ ²² → จิรุ ปกั	ญ๔+ปา วิป+๓๑ มัต
๕. สอน.วิป.ข.			๖ วิตก เอ -ปัญจ.ปฏิ.๑๕ → ♥	ญ๔+อัญ ปา วิป+๓๑ มัต

ฌานขณนา ๓๖	๔) สอนทริยมัคคขณนา อวิปาก ๔		๔) สอนทริยมัคคขณนา สวิปาก ๕	
๑. สัพพัญญานิกข.	เอ → สัม.ข. จิรุ ปกั	ญ๔+-+๓๑ อิน มัต	๒ เอ -วิ ³⁶ → สัม.ข. จิรุ ปกั	ญ๔+ปา+๓๑ อิน มัต
๒. สอนทริยขณ.	เอ → สัม.ข. ♥	ญ๔+อัญ+๓๑ อิน มัต	๓ เอ -วิ ³⁶ → สัม.ข. ♥	ญ๔+อัญ ปา+๓๑ อิน มัต
๓. สอน.สัม.ข.	เอ → สัม.ข.	ญ๔+อัญ สัม+๓๑ อิน มัต	๔ เอ -วิ ³⁶ → สัม.ข.	ญ๔+อัญ ปา สัม+๓๑ อิน มัต
๔. สวิปยุตตข.	เอ → จิรุ ปกั	ญ๔+วิป+๓๑ อิน มัต	๕ เอ -วิ ²² → จิรุ ปกั	ญ๔+ปา วิป+๓๑ อิน มัต
๕. สอน.วิป.ข.			๖ เอ -ปัญจ.ปฏิ.๑๕ → ♥	ญ๔+อัญ ปา วิป+๓๑ อิน มัต

๕. ใน ฌานขณนา ๓๖ นั้น จงตอบคำถามเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้ ?

ข. ขณนาที่ ๑ (หรือ ๒๘) ของอวิปากขณนาในสอนทริยมัคคขณนานั้น

ให้แสดงปัจจย ปัจจยุปบันและอำนาจปัจจย ? [P123] 52

ตอบ ข. ถ้าในระหว่างเอกัคคตา เป็นปัจจย สัมปยุตตขันธ จิตตชรูป ปฏิสนธิ-กัมมชรูป เป็นปัจจยุปบันแล้ว ในอำนาจปัจจย ๗ อย่าง คือ ฌานะ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ สหชาตนิทริยะ มัคคะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ

สอน.มัค.ข.๑ อวิ.: ฌานข.๒๘/๓๖=๗				
..เอ.->สัม.ข. จิรุ ปกั				
เห	*อิ	๓๓	อัญ	*อิ
*กั	ปา	๓๓	*อิน	๓๓
มัต	สัม	*วิป	*อิ	*อิ

ที่ทำการช่วยอุปการะในความเดียวกันนี้ อำนาจของฌานะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ [ญ๔+-+๓๑(ฌา อิน มัต)]

๑. จากอุปมาต่อไปนี้ ได้แก่ปัจจยอะไร จงแสดงลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ? [P409] 47, 51

ข. อุปมาเหมือนบุคคลที่อยู่ในที่สูง สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ในที่ไกลๆ ได้ เมื่อตนเองแลเห็นสิ่งเหล่านั้นแล้ว ก็บอกให้พวกที่อยู่ข้างล่างรู้ด้วยว่า ในที่ตรงนั้น ตรงนี้มีอะไรบ้าง ตามที่ตนได้แลเห็น ? [P409] 47, 51

ตอบ ข. อุปมาข้อนี้ คือ ฌานปัจจย

[P161]

ในฌานปัจจยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจยุปบันธรรมของธรรมที่เป็นฌานปัจจยนั้น

ว่าโดยลักษณะมีอย่างเดียว คือ ทำให้สหชาตธรรมเข้าไปพ่วงในอารมณ์

หรือเผาผลาญธรรมที่เป็นปฏิปักษ์แก่ตน (ฌาน)

ว่าโดยชาติ เป็นสหชาตชาติ

ว่าโดยกาล เป็นปัจจุบันกาล

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี ๒ อย่างคือ ขนกสัตติ และ อุปถัมภกสัตติ

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี ๒ อย่าง คือ ขนกสัตติ

ช่วยอุปการะให้ปัจจยุปบันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

อุปถัมภกสัตติ

ช่วยอุปการะให้ปัจจยุปบันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๑๘/๒๘. มัคคปัจจัย

๔. จงแสดงองค์ธรรมของปัจจัยปับันของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? ง. มัคคปัจจัยนิทเทศ ข้อ ๑ ? [P124] 46, 51

ตอบ ง. มัคคปัจจัยนิทเทศ ข้อ ๑ องค์ธรรมของปัจจัยปับันของมัคคปัจจัยนิทเทศ ข้อ ๑ คือ สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับองค์มรรค ๙ และสเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป

๓. จงแปลบาลีนิทเทศแห่งมัคคปัจจัย แล้วจำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม มาตามลำดับ ? [P124] 52, 54

ตอบ บาลีนิทเทศแห่งมัคคปัจจัย แปลว่า องค์มรรค ๙ ที่ในสเหตุกจิต ๗๑ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับองค์มรรค ๙ และสเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป ที่มีองค์มรรค ๙ และสัมปยุตตธรรมเป็นสมุฏฐาน ด้วยอำนาจมัคคปัจจัย จำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม

พระบาลีข้อที่ ๑ มคคกคามิ เป็นกัตตตบถ แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรมคือ องค์มรรค ๙ คือ ปัญญา วิตก สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ วิริยะ สติ เอกัคคตา ทิฏฐิ ที่อยู่ในสเหตุกจิต ๗๑

มคคสมปยุตตทานิ ธมฺมานิ ตสมุฏฐานานนญ รุปานิ เป็นสัมปทานนถ แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปับันธรรม คือ

สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับองค์มรรค ๙ และสเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป

มคคปัจจัย เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๑๓ คือ มัคคะ เหตุ

สหชาติปฏิบัติ สหชาติอะ อัญญมัญญะ สหชาตินิสสยะ วิปากะ สหชาตินทริยะ ฆานะ สัมปยุตตะ สหชาติวิปยุตตะ สหชาติตติ สหชาติอวิตตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตามสมควรนี้ อำนาจของมัคคะอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ [ญ๔+ภ๔+ล๕(มัต เท อธิ อิน ฌา)]

ปัจจัย เป็นนามกิริยานถ แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปับันธรรม โดยความปราศจากตัวตน

๕. ก. มัคคฆฏนา (๕๗ นั้น ฆฏนามิ) ที่มี ชื่อที่ไม่ซ้ำกัน มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P125-126] 54, 55(4)

ตอบ ก. มัคคฆฏนา ๕๗ นั้น ฆฏนามิชื่อที่ไม่ซ้ำกัน มี ๒๐ ฆฏนา คือ

สา อิน ฌา อินฌา จิน เทอิน เทอิน

- ๑. สามัญญฆฏนา ๒. สอนทริยฆฏนา ๓. สฆานฆฏนา ๔. สอนทริยฆานฆฏนา
- ๕. สาธิปติอินทริยฆฏนา ๖. สเหตุอินทริยฆฏนา ๗. สเหตุอธิปติอินทริยฆฏนา ๘. สัพพัญญานิกฆฏนา
- ๙. สอัญญมัญญฆฏนา ๑๐. สอัญญมัญญสัมปยุตตฆฏนา ๑๑. สวิปยุตตฆฏนา ๑๒. สอัญญมัญญวิปยุตตฆฏนา
- ๑๓. สอนทริยสัพพัญญานิกฆฏนา ๑๔. สฆานสัพพัญญานิกฆฏนา ๑๕. สอนทริยฆานสัพพัญญานิกฆฏนา
- ๑๖. สาธิปติอินทริยสัพพัญญานิกฆฏนา ๑๗. สเหตุอินทริยสัพพัญญานิกฆฏนา
- ๑๘. สเหตุอธิปติอินทริยสัพพัญญานิกฆฏนา ๑๙. อวิปากฆฏนา ๒๐. สวิปากฆฏนา

มัคคฆฏนา ๕๗	๑) สามัญญฆฏนา อวิปาก ๔		๑) สามัญญฆฏนา สวิปาก ๕			
๑. สัพพัญญานิกภ.	^๑ อ.มรรค ๙→สัม.ช. สเหตุ.จิรัฐ.ส.ป.กั	ญ๔+--+มัต	๕	^๑ อ.มรรค ๙-วิ ³⁶ →สัม.ช. จิรัฐ.ป.กั	ญ๔+ปา+มัต	๖
๒. สอัญญมัญญภ.	^๑ อ.มรรค ๙→สัม.ช. ปฏิ♥	ญ๔+อัญ+มัต	๖	^๑ อ.มรรค ๙-วิ ³⁶ →สัม.ช. ปฏิ♥	ญ๔+อัญ ปา+มัต	๗
๓. สอญ.สภ.ภ.	^๑ อ.มรรค ๙→สัม.ช.	ญ๔+อัญ สัม+มัต	๗	^๑ อ.มรรค ๙-วิ ³⁶ →สัม.ช.	ญ๔+อัญ ปา สัม+มัต	๘
๔. สวิปยุตตภ.	^๑ อ.มรรค ๙→ จิรัฐ.ป.กั	ญ๔+วิป+มัต	๖	^๑ อ.มรรค ๙-วิ ²² → จิรัฐ.ป.กั	ญ๔+ปา วิป+มัต	๗
๕. สอญ.วิป.ภ.				^๑ อ.มรรค ๙-ปัญจ.ปฏิ.๑๕→ปฏิ♥	ญ๔+อัญ ปา วิป+มัต	๘
มัคคฆฏนา ๕๗	๒) สอนทริยฆฏนา อวิปาก ๔		๒) สอนทริยฆฏนา สวิปาก ๕			
๑. สัพพัญญานิกภ.	^๑ วิริ สติ เอ ปัญ→สัม.ช. ส.จิรัฐ.ส.ป.กั	ญ๔+--+มัต อิน	๖	^๑ วิริ สติ เอ ปัญ-วิ ³⁶ →สัม.ช. ส.จิรัฐ.ส.ป.กั	ญ๔+ปา+มัต อิน	๗
๒. สอัญญมัญญภ.	^๑ วิริ สติ เอ ปัญ→สัม.ช. ปฏิ♥	ญ๔+อัญ+มัต อิน	๗	^๑ วิริ สติ เอ ปัญ-วิ ³⁶ →สัม.ช. ปฏิ♥	ญ๔+อัญ ปา+มัต อิน	๘
๓. สอญ.สภ.ภ.	^๑ วิริ สติ เอ ปัญ→สัม.ช.	ญ๔+อัญ สัม+มัต อิน	๘	^๑ วิริ สติ เอ ปัญ-วิ ³⁶ →สัม.ช.	ญ๔+อัญ ปา สัม+มัต อิน	๙
๔. สวิปยุตตภ.	^๑ วิริ สติ เอ ปัญ→ ส.จิรัฐ.ส.ป.กั	ญ๔+วิป+มัต อิน	๗	^๑ วิริ สติ เอ ปัญ-วิ ²² → ส.จิรัฐ.ส.ป.กั	ญ๔+ปา วิป+มัต อิน	๘
๕. สอญ.วิป.ภ.				^๑ วิริ สติ เอ ปัญ-ปัญจ.ปฏิ.๑๕→ปฏิ♥	ญ๔+อัญ ปา วิป+มัต อิน	๙
มัคคฆฏนา ๕๗	๓) สฆานฆฏนา อวิปาก ๔		๓) สฆานฆฏนา สวิปาก ๕			

๑. สัพพัญญานิกม.	วิตก เอ → สัม.ช. จิรุ ปกั	ญ๔+--+ + มัค ฌา	๖	วิตก เอ -วิ ³⁶ → สัม.ช. จิรุ ปกั	ญ๔+ปา+ + มัค ฌา	๗
๒. สอญมณญญม.	วิตก เอ → สัม.ช. ปฏี ♥	ญ๔+อัญ+ + มัค ฌา	๗	วิตก เอ -วิ ³⁶ → สัม.ช. ปฏี ♥	ญ๔+อัญ ปา+ + มัค ฌา	๘
๓. สอญ.สัม.ช.	วิตก เอ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ สัม+ + มัค ฌา	๘	วิตก เอ -วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ ปา สัม+ + มัค ฌา	๙
๔. สวิปยุตตม.	วิตก เอ → จิรุ ปกั	ญ๔+วิป+ + มัค ฌา	๗	วิตก เอ -วิ ²² → จิรุ ปกั	ญ๔+ปา วิป+ + มัค ฌา	๘
๕. สอญ.วิป.ช.				วิตก เอ -ปัญจ.ปฏี.๑๕ → ปฏี ♥	ญ๔+อัญ ปา วิป+ + มัค ฌา	๙

→ เป็นปจ.ช่วยอุปการะ ... ในอำนาจปจ. ... อย่าง คือ ... ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น อำนาจของมัคคะอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ น.๑๒๕-๑๒๖

๔. จงแสดงปัจจัย ปัจจัยอุปบัน และปัจจัยสงเคราะห์ ในขณานา ต่อไปนี้ ? [P125] 50

ค. สัพพัญญานิกขณานา ที่เป็นอวิปาก ของสฆานขณานา แห่งมัคคปัจจัย ?

ตอบ ค. สัพพัญญานิกขณานา ที่เป็นอวิปากของสฆานขณานา แห่งมัคคปัจจัยมีดังนี้

คือ ถ้าในระหว่างวิตก เอกคคตา เป็นปัจจัย สัมปยุตตขันธ์ สเหตุกจิตตชรูป

สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูปเป็นปัจจัยอุปบันแล้ว ในอำนาจปัจจัย ๖ อย่าง คือ มัคคะ

สชชาติระ สชชาตนิสสยะ ฆานนะ สชชาติตติ สชชาติอวิตตะ ที่ทำการช่วยอุปการะ

ในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของมัคคะอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

สัพ.อวิ.สฆาน. : มค.ฆ.=๖

..วิตก เอ.-> สัม.ช. สเหตุ.จิรุ-ปกั

เห	*อิ	๑๗	อัญ	*นิ๑
*กิ	ปา	๓.หา	*อิน	ฌา
มัค	สัม	*วิป	๑๖	*๑๖

[ญ๔+ก-+๗(มัค ฌา)]

มัคคขณานา ๕๗	๔) สอนิทรียฆานขณานา อวิปาก ๔			๕) สอนิทรียฆานขณานา สวิปาก ๕		
๑. สัพพัญญานิกม.	เอ → สัม.ช. สเหตุ.จิรุ สเหตุ.ปกั	ญ๔+--+ + มัค อิน ฌา	๗	เอ -วิ ³⁶ → สัม.ช. สเหตุ.จิรุ สเหตุ.ปกั	ญ๔+ปา+ + มัค อิน ฌา	๘
๒. สอญมณญญม.	เอ → สัม.ช. ปฏี ♥	ญ๔+อัญ+ + มัค อิน ฌา	๘	เอ -วิ ³⁶ → สัม.ช. ปฏี ♥	ญ๔+อัญ ปา+ + มัค อิน ฌา	๙
๓. สอญ.สัม.ช.	เอ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ สัม+ + มัค อิน ฌา	๙	เอ -วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ ปา สัม+ + มัค อิน ฌา	๑๐
๔. สวิปยุตตม.	เอ → สเหตุ.จิรุ สเหตุ.ปกั	ญ๔+วิป+ + มัค อิน ฌา	๘	เอ -วิ ²² → สเหตุ.จิรุ สเหตุ.ปกั	ญ๔+ปา วิป+ + มัค อิน ฌา	๘
๕. สอญ.วิป.ช.				เอ -ปัญจ.ปฏี.๑๕ → ปฏี ♥	ญ๔+อัญ ปา วิป+ + มัค อิน ฌา	๑๐

มัคคขณานา ๕๗	๕) สาคิปัตติอนิทรียฆณานา อวิปาก ๓			๕) สาคิปัตติอนิทรียฆณานา สวิปาก ๓		
๑. สัพพัญญานิกม.	วิริยะ>อิ → สัม.ช. สาคิ.จิรุ ๑๗	ญ๔+--+ + มัค อิ อิน	๗	วิริยะ>อิ-วิ ³⁶ → สัม.ช. สาคิ.จิรุ	ญ๔+ปา+ + มัค อิ อิน	๘
๒. สอญ.สัม.ช.	วิริยะ>อิ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ สัม+ + มัค อิ อิน	๙	วิริยะ>อิ-วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ ปา สัม+ + มัค อิ อิน	๑๐
๓. สวิปยุตตม.	วิริยะ>อิ → สาคิ.จิรุ ๑๗	ญ๔+วิป+ + มัค อิ อิน	๘	วิริยะ>อิ-วิ ²² → สาคิ.จิรุ ๑๗	ญ๔+ปา วิป+ + มัค อิ อิน	๘

มัคคขณานา ๕๗	๖) สเหตุอุณิปัตติอนิทรียฆณานา อวิปาก ๔			๖) สเหตุอุณิปัตติอนิทรียฆณานา สวิปาก ๕		
๑. สัพพัญญานิกม.	อโหม=ปัญ → สัม.ช. สเหตุ.จิรุ สเหตุ.ปกั	ญ๔+--+ + มัค เท อิน	๗	อโหม=ปัญ-วิ ³⁶ → สัม.ช. ส.จิรุ ส.ปกั	ญ๔+ปา+ + มัค เท อิน	๘
๒. สอญมณญญม.	อโหม=ปัญ → สัม.ช. ปฏี ♥	ญ๔+อัญ+ + มัค เท อิน	๘	อโหม=ปัญ-วิ ³⁶ → สัม.ช. ปฏี ♥	ญ๔+อัญ ปา+ + มัค เท อิน	๙
๓. สอญ.สัม.ช.	อโหม=ปัญ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ สัม+ + มัค เท อิน	๙	อโหม=ปัญ-วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ ปา สัม+ + มัค เท อิน	๑๐
๔. สวิปยุตตม.	อโหม=ปัญ → สเหตุ.จิรุ สเหตุ.ปกั	ญ๔+วิป+ + มัค เท อิน	๘	อโหม=ปัญ-วิ ²² → สเหตุ.จิรุ สเหตุ.ปกั	ญ๔+ปา วิป+ + มัค เท ฌา	๘
๕. สอญ.วิป.ช.				อโหม=ปัญ-ปัญจ.ติ.ปฏี.๙ → ปฏี ♥	ญ๔+อัญ ปา วิป+ + มัค เท อิน	๑๐

มัคคขณานา ๕๗	๗) สเหตุอุณิปัตติอนิทรียฆณานา อวิปาก ๓			๗) สเหตุอุณิปัตติอนิทรียฆณานา สวิปาก ๓		
๑. สัพพัญญานิกม.	ปัญญา>วิ.อิ → สัม.ช. สาคิ.จิรุ ๑๗	ญ๔+--+ + มัค เท อิ อิน	๘	ปัญญา>วิ.อิ-วิ ³⁶ → สัม.ช. สาคิ.จิรุ	ญ๔+ปา+ + มัค เท อิ อิน	๗
๒. สอญ.สัม.ช.	ปัญญา>วิ.อิ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ สัม+ + มัค เท อิ อิน	๑๐	ปัญญา>วิ.อิ-วิ ³⁶ → สัม.ช.	ญ๔+อัญ ปา สัม+ + มัค เท อิ อิน	๙
๓. สวิปยุตตม.	ปัญญา>วิ.อิ → สาคิ.จิรุ ๑๗	ญ๔+วิป+ + มัค เท อิ อิน	๘	ปัญญา>วิ.อิ-วิ ²² → สาคิ.จิรุ ๑๗	ญ๔+ปา วิป+ + มัค เท อิ อิน	๘

๕. ข. สเหตุอุณิปัตติอนิทรียฆณานา ฝ่ายอวิปากขณานาที่ ๑ คือ สเหตุอุณิปัตติอนิทรียสัพพัญญานิกขณานานั้น

องค์ธรรมของปัจจัยปัจจัยอุปบันได้แก่อะไรบ้าง ได้อำนาจปัจจัยเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P126] 54

๔. ข. ในขณานาที่ ๑ ของสเหตุอุณิปัตติอนิทรียฆณานาที่เป็นอวิปากขณานานั้น องค์ธรรม

ของปัจจัย ปัจจัยอุปบันได้แก่อะไร ได้อำนาจปัจจัยเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P126] 55

ตอบ ข. (ใน) ขณานาที่ ๑ คือ (ของ) สเหตุอุณิปัตติอนิทรียสัพพัญญานิกขณานานั้น

(ได้แก่) ถ้าในระหว่างปัญญาที่เข้าถึงความเป็นวิมังสาธิปติ เป็นปัจจัย สัมปยุตตขันธ์

สาคิปัตติจิตตชรูป เป็นปัจจัยอุปบันแล้ว ในอำนาจปัจจัย ๘ อย่าง คือ มัคคะ เหตุ.สน-

ชชาติปติ สชชาติระ สชชาตนิสสยะ สชชาตินิหริยะ สชชาติตติ สชชาติอวิตตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน

สาคิ.อิน.อวิ.ฆ๑. : มค.ฆ.=๘

..ปัญญา-วิ-> สัม.ช. สาคิ.จิรุ

เห	*อิ	๑๗	อัญ	*นิ๑
*กิ	ปา	๓.หา	*อิน	ฌา
มัค	สัม	*วิป	*อิ	*๑๖

นี้ อำนาจของมັคค้อย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

[ญ๔+-+๗๔(มคฺ เท จิ อิน)]

๕. ให้จำแนก **มັคคปัจจย** ~~สัมปยุตตะ~~ ~~สหชาตวิปยุตตะ~~ โดยลักษณะ ชาติ กาล สัตติ มาตามลำดับ ? [P162, 163] 43

ตอบ จำแนก**มັคคปัจจย**โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ วันหลัง

ใน**มັคคปัจจย**นี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจยูปันธรรมของธรรมที่เป็น**มັคคปัจจย**นั้น

ว่าโดยลักษณะ**มีอย่างเดียว**คือ เป็น**หนทาง**ที่นำไปสู่ทุกตฺถิภูมि สุกตฺถิภูมि และนิพพาน หรือเป็นหนทางที่ทำให้**สัมปยุตตะ** **ธรรมและสหชาตธรรม** ที่เกิดพร้อมกันกับตนให้เข้าถึงอารมณ์และการงานที่ต้องกระทำ

ว่าโดย ชาติ เป็น**สหชาตชาติ** ว่าโดย กาล เป็น**ปัจจุบันกาล**

ว่าโดย สัตติคืออำนาจ มี ๒ อย่างคือ **ชนกสัตติ** และ **อุปถัมภกสัตติ**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจยูปันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง
อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจยูปันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๑. จากอุปมาต่อไปนี้ ได้แก่ปัจจยอะไร ? จงแสดงลักษณะและชาติ กาล สัตติ.?

ก. อุปมาเหมือนยานพาหนะที่นำผู้โดยสาร อันได้แก่ จิตและเจตสิก ดวงอื่นๆ พร้อมทั้งรูปที่เกิดขึ้นพร้อมกันกับตนให้ไปถึงจุดหมายในที่ต่างๆ กัน ตามสมควรแก่ฐานะของยานนั้น ๆ ? [P410>162] 49(5), 53(6), 54, 57

ตอบ ก. อุปมาข้อนี้ ได้แก่ **มັคคปัจจย** [P162]

ใน**มັคคปัจจย**นี้ การช่วยอุปการะแก่**ปัจจยูปันธรรม**ของธรรมที่เป็น **มັคคปัจจย** นั้น

ว่าโดยลักษณะ **มีอย่างเดียว** คือ เป็น**หนทาง**ที่นำไปสู่ทุกตฺถิภูมิ สุกตฺถิภูมิ และนิพพาน หรือเป็นหนทางที่ทำให้**สัมปยุตตะ** **ธรรมและสหชาตธรรม** ที่เกิดพร้อมกันกับตนให้เข้าถึงอารมณ์ และการงานที่ต้องกระทำ (**มคฺค**)

ว่าโดยชาติ เป็น**สหชาตชาติ** // ว่าโดยกาล เป็น**ปัจจุบันกาล**

ว่าโดยสัตติ คือ อำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจยูปันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง
อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจยูปันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๕. ให้จำแนก **มັคคปัจจย** **สัมปยุตตะปัจจย** ~~สหชาตวิปยุตตะปัจจย~~ โดยลักษณะ ชาติ กาล สัตติ มาตามลำดับ ? 43

ตอบ จำแนก**มັคคปัจจย**โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ [P162] 43

ใน**มັคคปัจจย**นี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจยูปันธรรมของธรรมที่เป็น**มັคคปัจจย**นั้น ว่าโดยลักษณะ▲....

๗. ปัจจยที่เป็นสภาวะกัน กับปัจจยต่อไปนี้ มีกี่ปัจจย คือปัจจยอะไรบ้าง **มັคคปัจจย** ... ? [P354, ...] 59

ตอบ ปัจจยที่เป็นสภาวะกันได้กับ**มັคคปัจจย** มี ๑๒ ปัจจย คือ

ตั้งแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น

เหตุ สหชาตธาตฺถิ สหชาตตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตินทริยะ ฌานะ สัมปยุตตะ สหชาตวิปยุตตะ สหชาตตฺถิ สหชาตอวิคตะ

↓๑.๑) ญ๔ = ส นิส ธิ อ <*ถ้า นข.๔ เป็น 'วิปากจิต' (+1ปจ.) ↓๑.๒) ก๔ = อัญ ปา สัม วิป

ปัจจย → ปัจจยูปัน	#ปจ.	ปจ.สงเคราะห์ ญ๔	อัญ	ปา	สัม	วิป
๑) 89, 52 ⇔ 89, 52	6/7*	ญ๔ อัญ <ปา* สัม	✓	๑) วิ.36, 38 ↔ วิ.36, 38 (๗ ปจ.)	✓	-
๒) มหาภู.4 ⇔ มหาภู.4	5	ญ๔ อัญ	✓		-	
๓) ปฎิ.15, 35 ♥ ⇔ ปฎิ.15, 35 ♥	6/7*	ญ๔ อัญ <ปา* สัม	✓	๓) ปฎิ.15, 35 → ♥ (๗ ปจ.)	-	✓
๔) 75, 52 → จิรุ, ปก.	5/6*	ญ๔ อัญ <ปา* สัม	-	๔) วิ.22, 38 → วิ.จิรุ, ปก. (๖ ปจ.)	-	✓
๕) มหาภู.4 → อุปาทา.24	4	ญ๔	-		-	-

๖/๗. สหชาตปัจจย ①-⑥

๓. จงแสดง**พระบาลี** และ**คำแปล** พร้อมทั้งอำนาจปัจจย ในกรณบท ของปัจจยนิทเทส ต่อไปนี้

ก. สหชาตปัจจยนิทเทส ข้อที่ ๑ ? [P66-67] 48, 52

๕. จงจำแนก**กรณบท**และแสดง**อำนาจปัจจย** ใน**สหชาตปัจจยนิทเทส**ข้อที่ ๑ และข้อที่ ๓ มาดู ? [P67-68] 46

ตอบ (48, 52) ก. สหชาติปัจฉยนิทเทศ พระบาลีและคำแปล

พระบาลีข้อที่ ๑ จตตารุ ขนธา อรูปิโน อญญมญญ สหชาติปัจฉเยน ปจฺจโย.

นามขันธ์ ๔ เป็นปัจฉยคือช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจสหชาติปัจฉย

ตอบ (46) พระบาลีข้อที่ ๑ สหชาติปัจฉเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจฉย คือ ถ้าเป็นนามขันธ์ ๔ คือ

จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่ในปฏิสนธิกาลและปวัตติกาล ทำการช่วยอุปการะซึ่งกันและกันนั้น ก็ได้ปัจฉย ๒ คือ สหชาติอะ

อัญญมญญะ สหชาตนิสสยะ สัมปยุตตะ สหชาติตถิ สหชาติอวิคตะ,

ถ้าเป็นวิปากนามขันธ์ ๔ คือ วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๓๘ ที่ในปฏิสนธิกาลและ

ปวัตติกาล ทำการช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน ก็ได้ปัจฉย ๗ คือ สหชาติอะ

อัญญมญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สัมปยุตตะ สหชาติตถิ สหชาติอวิคตะ

ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาติอย่างเดียวกัน

เท่านั้นเป็นพิเศษ

(46) พระบาลีข้อที่ ๓ สหชาติปัจฉเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจฉย

คือ ถ้าเป็นปฏิสนธิหทัยวัตถุ ทำการช่วยอุปการะแก่ปัญญาโวหารปฏิสนธินาม

ขันธ์ ๔ แล้ว ก็ได้ปัจฉย ๒ คือ สหชาติอะ อัญญมญญะ สหชาตนิสสยะ

สหชาติวิปยุตตะ สหชาติตถิ สหชาติอวิคตะ,

ถ้าเป็นปัญญาโวหารปฏิสนธินามขันธ์ ๔ ทำการช่วยอุปการะแก่ปฏิสนธิหทัย

วัตถุแล้ว ก็ได้ปัจฉย ๗ คือ สหชาติอะ อัญญมญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาติวิปยุตตะ สหชาติตถิ สหชาติ-

อวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาติอย่างเดียวกันเท่านั้นเป็นพิเศษ.

นข.๔-๘๙+๕๒ ปฏิ.ว.<->..
 นข.๔-๗๓๖+๓๘ ปฏิ.ว.<->..

กรณบท: สหชาติปัจฉเยน#๑=๖/๗

เท	*อิ	๑๗	๑๘	*นิ๑
*กั	๑๖	๑๙	*อิน	๑๙
มัค	๑๕	*วิป	*อิ	*๑๖

ปฏิ♥->ปัญญา.นข๔/ปัญญา.นข.๔->ปฏิ♥

กรณบท: สหชาติปัจฉเยน#๓=๖/๗

เท	*อิ	๑๗	๑๘	*นิ๑
*กั	๑๖	๑๙	*อิน	๑๙
มัค	๑๕	*วิป	*อิ	*๑๖

๔. จงแสดงองค์ธรรมของปัจฉยุปบันของปัจฉยดังต่อไปนี้ ? ก. สหชาติปัจฉยนิทเทศ ข้อ ๓ ? [P67] 46, 51 (ก-ง)

ตอบ ก. สหชาติปัจฉยนิทเทศข้อ ๓ องค์ธรรมของปัจฉยุปบันของสหชาติปัจฉยนิทเทศ ข้อ ๓

คือ ปัญญาโวหารปฏิสนธิจิตตูปบาท ๑๕ ที่เป็นนามขันธ์ ๔ และปฏิสนธิหทัยวัตถุ

๓. จงแสดงอาร์มภทพระบาลีและคำแปลแห่งสหชาติปัจฉยนิทเทศ เฉพาะข้อที่ ๒

พร้อมทั้งจำแนกบทเนื้อความองค์ธรรม และให้แสดงอำนาจปัจฉยด้วย ? [P66, 68-69] 44

ตอบ สหชาติปัจฉยนิทเทศ อาร์มภทเฉพาะข้อที่ ๒

ปัจฉยทุทเทเส โย ยาทีโส ปจฺจโย สหชาติปัจฉโยติ ภควตา อุกทิกฺกุโ, โส ตาทีโส ปจฺจโย ปจฺจยนิทเทเส, รูปิโน ธมฺมา

อรุปีนํ ธมฺมานํ กิลฺลิจฺจาเล สหชาติปัจฉเยน ปจฺจโย กิลฺลิจฺจาเล น สหชาติปัจฉเยน ปจฺจโยติ ภควตา นิททิกฺกุโ

ปัจฉยเช่นใด พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงไว้โดยย่อในปัจฉยทุทเทเส ว่า สหชาติปัจฉโย

ปัจฉยเช่นนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดารในปัจฉยนิทเทศว่า

รูปิโน ธมฺมา อรุปีนํ ธมฺมานํ กิลฺลิจฺจาเล สหชาติปัจฉเยน ปจฺจโย กิลฺลิจฺจาเล น สหชาติปัจฉเยน ปจฺจโย

พระบาลีและคำแปล

รูปิโน ธมฺมา อรุปีนํ ธมฺมานํ กิลฺลิจฺจาเล สหชาติปัจฉเยน ปจฺจโย กิลฺลิจฺจาเล น สหชาติปัจฉเยน ปจฺจโย

ในขณะที่ปฏิสนธิกาล หทัยวัตถุรูปทั้งหลาย เป็นปัจฉย คือ ช่วยอุปการะแก่ปัญญาโวหารปฏิสนธินามขันธ์ ๔

ด้วยอำนาจสหชาติปัจฉย แต่ในปวัตติกาล เป็นปัจฉย คือ ช่วยอุปการะแก่นามขันธ์ ๔ ด้วยอำนาจสหชาติปัจฉยไม่ได้

จำแนกบทเนื้อความองค์ธรรมและแสดงอำนาจปัจฉย

พระบาลีข้อที่ ๒ รูปิโน ธมฺมา เป็นกัตตูปบท แสดงให้รู้ถึงปัจฉยธรรม คือ หทัยวัตถุรูป

อรุปีนํ ธมฺมานํ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจฉยุปบันธรรม คือ ปฏิสนธิ

นามขันธ์ ๔ ที่ในปัญญาโวหารภูมิ

กิลฺลิจฺจาเล เป็นกาลาธารบท แสดงให้รู้ถึงปฏิสนธิกาล คือ อุปบาทัก

ขณะของปฏิสนธิจิต

สหชาติปัจฉเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจฉย ๒ คือ สหชาติอะ

อัญญะ สหชาตนิสสยะ สหชาติวิปยุตตะ สหชาติตถิ สหชาติอวิคตะ

♥->ปัญญา.นข๔-ปัญญา.

กรณบท: สหชาติปัจฉเยน#๒=๖/๗

เท	*อิ	๑๗	๑๘	*นิ๑
*กั	๑๖	๑๙	*อิน	๑๙
มัค	๑๕	*วิป	*อิ	*๑๖

ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาตะอย่างเดียวนั้นเป็นพิเศษ
ปจฺจโย เป็นนามกริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจฉยูปันธธรรม โดยความปราศจากตัวตน
กิญฺจิกาเล น สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย ในบทนี้ **กิญฺจิกาเล** เป็นภาวภูตวิเศษ แสดงให้รู้ถึงอดีตกาล
 คือ ตั้งแต่ฐิติขณะของปฏิสนธิจิตเป็นต้น จนถึงจิตที่เกิดก่อนจุติจิต
น สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย เป็นกรณบทและนามกริยาบท ที่มี**คำปฏิเสธ**อยู่ข้างหน้า แสดงให้รู้ว่า**หทัยวัตถุรูป**ที่เกิดขึ้น
 ในอดีตกาลนี้ **ไม่ได้**ทำการช่วยอุปการะแก่อดีตนามขันธ์ ๔ ด้วยอำนาจสหชาตปัจฉยแต่ประการใด

๖. จงแสดง ปัจฉยนิทเทส พระบาลีและคำแปล ของ สหชาตปัจฉยนิทเทส ข้อที่ ๖, [P66, 1/4] 46

ตอบ สหชาตปัจฉยนิทเทส ข้อที่ ๖

รูปิโน รมมา อรูปิโน รมมานํ กิญฺจิกาเล สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย กิญฺจิกาเล น สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย
 แปลว่า ในขณะที่ปฏิสนธิกาล หทัยวัตถุรูปทั้งหลาย เป็นปัจฉย คือช่วยอุปการะแก่ปัญญาวิการปฏิสนธินามขันธ์ ๔ ด้วย
 อำนาจสหชาตปัจฉย แต่ในอดีตกาล เป็นปัจฉย คือ ช่วยอุปการะแก่นามขันธ์ ๔ ด้วยอำนาจสหชาตปัจฉยไม่ได้

๓. จง(แสดงคำ)แปล ของ/ใน อนุวาทพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P] 44, 50

ข. **ขนฺธา วตฺถุสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, วตฺถุ ขนฺธา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย** [P263] 44

ตอบ ข. ปฏิสนธินามขันธ์ ๔ เป็นปัจฉยคือช่วยอุปการะแก่ปฏิสนธิหทัยวัตถุ ด้วยอำนาจสหชาตปัจฉย

๔. **วตฺถุ ขนฺธานํ สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย ปฏิสนธิหทัยวัตถุ** เป็นปัจฉย คือช่วยอุปการะแก่ปฏิสนธินามขันธ์ ๔ ด้วยอำนาจสหชาตปัจฉย

๓. จงแสดงอำนาจปัจฉยของข้อดังต่อไปนี้ ? [P315, 271, 230, 248, 303(277)] 56 ก-จ

ข. **อพฺยากตปทาวสาน ใน อุกฺสลาพฺยากตบถ** แห่งสหชาตปัจฉย [P271] 56

ตอบ แสดงอำนาจปัจฉยของข้อดังต่อไปนี้

ข. ได้อำนาจปัจฉย ๔ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ สหชาตตถิ สหชาตอวิคตะ

๒. จงแสดงกรณบทและอำนาจปัจฉย ในวิธีพระบาลีดังต่อไปนี้ ? [P270,...] 52

ก. **กฺุสฺโล จ อพฺยากโต จ รมฺมา อพฺยากตสฺส รมฺมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย** [P269-270] 52

ตอบ ก. สหชาตปัจฉเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งสหชาตปัจฉยเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจทั้ง ๔

ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกันคือ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ สหชาตตถิ สหชาตอวิคตะ เหล่านี้

๔. ในปัญหาวารวิภังคํนั้น ต้องการทราบดังต่อไปนี้ ? [P259-272] 56

ข. จงแสดงบทและวาระของสหชาตปัจฉย เฉพาะที่เป็นภาษาบาลีมาให้ถูกต้อง ? [P259-272] 56

ตอบ ข. สหชาตปัจฉย มี ๕ บท ๙ วาระ ที่เป็นภาษาบาลี ดังนี้

ก. **กฺุสลบถ** กุสลปทาวสานในกุสลบถ

วิธีพระบาลี **กฺุสฺโล รมฺโม กฺุสลสฺส รมฺมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย**

อพฺยากตปทาวสานในกุสลบถ

วิธีพระบาลี **กฺุสฺโล รมฺโม อพฺยากตสฺส รมฺมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย**

กฺุสลาพฺยากตปทาวสานในกุสลบถ

วิธีพระบาลี **กฺุสฺโล รมฺโม กฺุสลสฺส จ อพฺยากตสฺส จ รมฺมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.**

ข. **อฺุสฺลบถ** อฺุสฺลปทาวสาน ในอฺุสฺลบถ

วิธีพระบาลี **อฺุสฺโล รมฺโม อฺุสฺลสฺส รมฺมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.**

อพฺยากตปทาวสานในอฺุสฺลบถ

วิธีพระบาลี **อฺุสฺโล รมฺโม อพฺยากตสฺส รมฺมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.**

อฺุสลาพฺยากตปทาวสานในอฺุสฺลบถ

วิธีพระบาลี **อฺุสฺโล รมฺโม อฺุสฺลสฺส จ อพฺยากตสฺส จ รมฺมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.**

ค. **อพฺยากตบถ** อพฺยากตปทาวสาในอพฺยากตบถ

Note ปัญหาวารวิภังคํ

ญ ๔ (ส นิ ถิ อ) = ๕ บท

๙ วาระ = 3:3:1:1:1

วิธีพระบาลี **อพยากโต ฌโม อพยากตสฺส ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**.

ข. กุสลापยากตบถ อพยากตปทาวसानในกุสลापยากตบถ

วิธีพระบาลี **กุสโล จ อพยากโต จ ฌมา อพยากตสฺส ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

ง. อกุสลापยากตบถ อพยากตปทาวसान ในอกุสลापยากตบถ

วิธีพระบาลี **อกุสโล จ อพยากโต จ ฌมา อพยากตสฺส ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

๔. ในปัญหาวารวิภังค์นั้น ปัจจัยที่มีวิธีพระบาลี ๙ วาระมีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง เมื่อว่าโดยชาติเป็นที่ชาติ คือชาติอะไรบ้าง และให้แสดงวาระและวิธีพระบาลี ทั้ง ๙ ของสหชาติปัจจัย มาตามลำดับ ? [P..., 259-270] 59

ตอบ ในปัญหาวารวิภังค์นั้น ปัจจัยที่มีวิธีพระบาลี ๙ วาระ มี ๖ ปัจจัย คือ **อาร์म्मณปัจจัย สหชาติปัจจัย สหชาตนิสสยปัจจัย ปกตูปนิสสยปัจจัย สหชาติตถิปปัจจัย สหชาติอวิตตปัจจัย**

เมื่อว่าโดยชาติมี ๓ ชาติ คือ

๑. สหชาติชาติ มี ๔ ปัจจัย คือ สหชาติปัจจัย สหชาตนิสสยปัจจัย สหชาติตถิปปัจจัย สหชาติอวิตตปัจจัย

๒. อาร์म्मณชาติ มี ๑ ปัจจัย คือ อาร์म्मณปัจจัย

๓. ปกตูปนิสสยชาติ มี ๑ ปัจจัย คือ ปกตูปนิสสยปัจจัย

แสดงวาระและวิธีพระบาลี ทั้ง ๙ ของสหชาติปัจจัย [P259-270]

กุสลปทาวसान ใน กุสลบถ วิธีพระบาลี ๑. **กุสโล ฌโม กุสลสฺส ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

อพยากตปทาวसान ใน กุสลบถ วิธีพระบาลี ๒. **กุสโล ฌโม อพยากตสฺส ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

กุสลापยากตปทาวसान ใน กุสลบถ วิธีพระบาลี ๓. **กุสโล ฌโม กุสลสฺส จ อพยากตสฺส จ ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

อกุสลปทาวसान ใน **อกุสลบถ** วิธีพระบาลี ๔. **อกุสโล ฌโม อกุสลสฺส ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

อพยากตปทาวसान ใน **อกุสลบถ** วิธีพระบาลี ๕. **อกุสโล ฌโม อพยากตสฺส ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

อกุสลापยากตปทาวसान ใน **อกุสลบถ** วิธีพระบาลี ๖. **อกุสโล ฌโม อกุสลสฺส จ อพยากตสฺส จ ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

อพยากตปทาวसान ใน **อพยากตบถ** วิธีพระบาลี ๗. **อพยากโต ฌโม อพยากตสฺส ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

อพยากตปทาวसान ใน **กุสลापยากตบถ** วิธีพระบาลี ๘. **กุสโล จ อพยากโต จ ฌมา อพยากตสฺส ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

อพยากตปทาวसान ใน **อกุสลापยากตบถ** วิธีพระบาลี ๙. **อกุสโล จ อพยากโต จ ฌมา อพยากตสฺส ฌมฺมสฺส** สหชาติปัจจนเณน **ปัจจโย**

๕. จงแสดงสูตรสังขยวาระว่ามีกี่ประเภทคืออะไรบ้าง ในปัจจัยต่อไปนี้ ? ก. **สหชาติปัจจัย** [P272, ...] 54

๔. ก. **สหชาติปัจจัย** และ **ปกตูปนิสสยปัจจัย** ทั้ง ๒ นี้ มีจำนวนสูตรสังขยวาระกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ? 48

๕. **สหชาติปัจจัย อาร์म्मณชาติปติปัจจัย ปัจฉาชาติปัจจัย** ทั้ง ๓ ปัจจัยนี้ แต่ละปัจจัยมีสูตรสังขยวาระ

ปัจจัยละกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ? [P272, 235, 310] 57

๕. สูตรสังขยวาระ มีกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ในปัจจัยต่อไปนี้ ? **สหชาติปัจจัย เฉพาะกุสลापยากตบถ และ...** 56

ตอบ (ก.) **สหชาติปัจจัย** มีสูตรสังขยวาระ ๙ ประเภท คือ [P272] 48, 56(ข้อ๘, ๙), 54, 57

(48) สรุปจำนวนสูตรบทแห่งสหชาติปัจจัยปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๙ ประเภทด้วยกัน คือ

- ๑. กุสโล กุสลสฺส สหชาติปัจจนเณน ปัจจโย.
- ๒. กุสโล อพยากตสฺส สหชาติปัจจนเณน ปัจจโย.
- ๓. กุสโล กุสลापยากตสฺส สหชาติปัจจนเณน ปัจจโย.
- ๔. อกุสโล อกุสลสฺส สหชาติปัจจนเณน ปัจจโย.
- ๕. อกุสโล อพยากตสฺส สหชาติปัจจนเณน ปัจจโย.
- ๖. อกุสโล อกุสลापยากตสฺส สหชาติปัจจนเณน ปัจจโย.

Note สูตรสังขยวาระ/สูตรบท ๙ = ๕ บท ๙ วาระ = 3:3:1:1:1 (ไม่ มี ฌโม/มา-ฌมฺมสฺส)

๗. อพยากโต อพยากตสส สหชาติปจฺเจน ปจฺจโย.

๘. กุสลาพยกโต อพยากตสส สหชาติปจฺเจน ปจฺจโย.

๙. อกุสลาพยกโต อพยากตสส สหชาติปจฺเจน ปจฺจโย.

ตอบ สหชาติปัจจย เฉพาะกุสลาพยากตบพ และอกุสลาพยากตบพ [P244] 56 (ข้อ๘, ๙)

มีสูตรสังขยวาระ ๒ ประเภท คือ ประเภทที่ ๘ และประเภทที่ ๙

ประเภทที่ ๘ กุสลาพยกโต อพยากตสส สหชาติปจฺเจน ปจฺจโย.

ประเภทที่ ๙ อกุสลาพยกโต อพยากตสส สหชาติปจฺเจน ปจฺจโย

๘/๙. สหชาตนิสสยปัจจย (นิส) ①- / ๒๑/๓๔. สหชาติตติปัจจย (ติ) ①-⑤

๗. จงแสดง ลักษณะ และ ชาติของปัจจยต่อไปนี้ ก. สหชาติตติปัจจย ? [P165] 47, 57 (ก-จ)

ตอบ ก. สหชาติตติปัจจย ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ เกิดพร้อมกันด้วย (สหชาติ) เป็นสภาพธรรมที่มีอยู่ คือ มีการที่กำลังเกิดอยู่เฉพาะหน้าด้วย (อตฺถิ) ว่าโดยชาติ เป็น สหชาติชาติ

๓. จงแสดงสูตรสังขยวาระแห่งปัจจยชาติวิปยุตตปัจจย พร้อมทั้งคำแปล และให้แสดงปัจจยสภาคะ ของปัจจยชาติวิปยุตตปัจจย, สหชาติตติปัจจย ? [P307-309] 43

ตอบ สหชาติตติปัจจยสภาคะ มี ๗ ปัจจย คือ (สภาคะ ญ ๔ = ๗-ตัวเอง=ญ๓-ตัวเอง+ก๔) สหชาติอะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สัมปัตตตะ สหชาติวิปยุตตะ สหชาติอวิคตะ

๒๔/๔๒. สหชาติอวิคตปัจจย (อวิ) ①-⑤

๗/๘. อัญญมัญญปัจจย ①-③

๓. จงแปลพระบาลีและแสดงอำนาจปัจจยในกรณบทของปัจจยนิทเทศต่อไปนี้ ?

ก. อัญญมัญญปัจจยข้อ ๓ ? [P71-72] 47

๖. จงแสดงพระบาลี พร้อมทั้งองค์ธรรม และปัจจยสงเคราะห์ในข้อต่อไปนี้ ? 44

๓. กรณบท ของอัญญมัญญปัจจยนิทเทศ ข้อ ๓ ? [P72] 44

ตอบ (47) ก. อัญญมัญญปัจจยข้อ ๓ โอกกนตฺถุขณ นามรูปุ อณฺณมณฺณปจฺเจน ปจฺจโย.

ในขณะที่ปฏิสนธิกาล ปัญจโวการนามขันธ และหทัยวัตถุรูป เป็นปัจจย คือ ช่วยอุปการะ (อณณมณณ) ซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจอัญญมัญญปัจจย

ตอบ (44, 47) กรณบทของอัญญมัญญปัจจยนิทเทศข้อ ๓

อณณมณณปจเจน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจย คือ

ถ้าเป็นปฏิสนธิหทัยวัตถุทำการช่วยอุปการะแก่ ปัญจโวการปฏิสนธินามขันธ ๔

แล้ว ก็ได้ปัจจย ๖ คือ อัญญมัญญะ สหชาติอะ สหชาตนิสสยะ สหชาติวิปยุตตะ สหชาติตติ สหชาติอวิคตะ

ถ้าเป็นปัญจโวการปฏิสนธินามขันธ ๔ ทำการช่วยอุปการะแก่ปฏิสนธิหทัยวัตถุแล้ว ก็ได้ปัจจย ๗ คือ อัญญมัญญะ สหชาติอะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาติวิปยุตตะ สหชาติตติ สหชาติอวิคตะ

ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของอัญญมัญญะอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

๑๔/๒๑. วิปากปัจจย

๒. จงแสดงอาร์มภทของ วิปากปจฺเจนนิทเทศ ทั้งที่เป็นบาลีและคำแปล

รวมทั้งการจำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม ? [P107-108] 43, 45, 48 52, 56

ตอบ วิปากปจฺเจนนิทเทศ อาร์มภท ปจฺจยฺทเทส โย ยาทีโส ปจฺจโย วิปากปจฺจโยติ ภควตา อุทฺธิฏฺโฐ, โส ตาทีโส ปจฺจโย ปจฺจยนิทเทศ, วิปากา จตฺตารุ ขนฺธา อรุปีโน อณฺณมณฺณ วิปากปจฺเจน ปจฺจโยติ ภควตา นิทฺธิฏฺโฐ ปัจจยเช่นใด พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงไว้โดยย่อ ในปจฺจยฺทเทสว่า วิปากปจฺจโย ปัจจยเช่นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดารในปจฺจยนิทเทศว่า วิปากา จตฺตารุ ขนฺธา อรุปีโน อณฺณมณฺณ วิปากปจฺเจน ปจฺจโย

ฎิ ♥-> ปัญ.ฎิ.น.๔/ปัญ.ฎิ.น.๔->ฎิ ♥
 กรณบท: อณณมณณปจเจน#๓=๖/๗

เห	*ธิ	๑๗	๑๗	*ธิ
*กั	๑๗	๑๗	*อน	๑๗
มัค	๑๗	*วิป	*ธิ	*๑๗

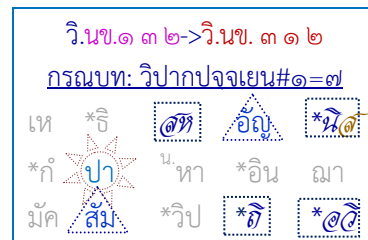
พระบาลีและคำแปล **วิปากา จตตารो ขนธา อรูปิโน อณมมณฺโณ วิปากปจฺเจยน ปจฺจโย**
นามขันธ์ ๔ นี้เป็นวิปาก เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกันด้วยวิปากปัจจัย
จำแนกบท และเนื้อความองค์ธรรม

พระบาลีข้อที่ ๑ **วิปากา จตตารो ขนธา อรูปิโน** เป็นกัตตุนท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ
 วิปากนามขันธ์ ๑ หรือ ๓ หรือ ๒ ซึ่งได้แก่ วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๓๘

อณมมณฺโณ อณมมณฺณสส เป็นกัมมบทหรือสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปັນ
 ธรรม คือ วิปากนามขันธ์ ๓ หรือ ๑ หรือ ๒ คือ วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๓๘

วิปากปจฺเจยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๗ คือ วิปากะ สหชาตะ อัญญ
 มัญญะ สหชาตนิสสยะ สัมปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วย
 อุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของวิปากะอย่างเดียวกันเท่านั้นเป็นพิเศษ

ปจฺจโย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรมโดยความ
 ปราศจากตัวตน.

๗. จงแสดง ลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปัจจัยดังต่อไปนี้ ก. **วิปากปัจจัย** ? [P157] 55

ตอบ ก. แสดง ลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ของ **วิปากปัจจัย**

ใน**วิปากปัจจัย**นี้ การช่วยอุปการะแก่**ปัจจัยปັນธรรม**ของธรรมที่เป็น**วิปากปัจจัย**นั้น
 ว่าโดย ลักษณะ มีอย่างเดียว คือ **ความเป็นผลของ กุศล และ อกุศล ด้วยความสงบนิ่ง ปราศจากอุตสาหะกังวล (วิปาก)**
 ว่าโดย ชาติ เป็น **สหชาตชาติ** ว่าโดย กาล เป็น **ปัจจุบันกาล**
 ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้**ปัจจัยปັນธรรม**เกิดขึ้นอย่างหนึ่ง
อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้**ปัจจัยปັນธรรม**ตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๓.จงแสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้ ? [P327, 191, 253, 303(278), 324] 57 ก-จ

ก. **อพยากตปทาวสาน** ใน **อพยากตบท** แห่ง**วิปากปัจจัย** [P327] 57

ตอบ แสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้

ก. ได้อำนาจปัจจัย ๘ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ **วิปากะ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ สัมปยุตตะ**
สหชาตวิปยุตตะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ

๑๙/๒๙. สัมปยุตตปัจจัย

๑. จงแสดง**อาร์มภท** **พระบาลีและคำแปล** **จำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม**

แห่งสัมปยุตตปัจจัยนิทเทส ? [P128] 58

ตอบ **สัมปยุตตปัจจัยนิทเทส** **อาร์มภท** ปจฺจยทุทเทเส โย ยาทีโส ปจฺจโย สมฺปยุตตปจฺจโยติ ภควตา อุตฺทีฏฺโฐ,
 โส ตาทีโส ปจฺจโย ปจฺจยนิทฺเทเส, จตตารอ ขนธา อรูปิโน อณมมณฺโณ สมฺปยุตตปจฺจเยน ปจฺจโยติ ภควตา นิทฺทีฏฺโฐ.
 ปัจจัยเช่นใด พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้โดยย่อในปัจจุยทุทเทสว่า **สัมปยุตตปจฺจโย** ปัจจัยเช่นนั้น พระผู้มีพระ
 ภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดารในปัจจยนิทเทสว่า **จตตารอ ขนธา อรูปิโน อณมมณฺโณ สมฺปยุตตปจฺจเยน ปจฺจโย**.
 พระบาลีและคำแปล **จตตารอ ขนธา อรูปิโน อณมมณฺโณ สมฺปยุตตปจฺจเยน ปจฺจโย**.

นามขันธ์ ๔ เป็นปัจจัย คือ ช่วยอุปการะ ซึ่งกันและกันหรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจ**สัมปยุตตปัจจัย**
จำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม

พระบาลีข้อที่ ๑ **จตตารอ ขนธา อรูปิโน** เป็นกัตตุนท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ

จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่เป็นนามขันธ์ ๑ ทำการช่วยอุปการะแก่นามขันธ์ ๓ นามขันธ์ ๓
 ทำการช่วยอุปการะแก่นามขันธ์ ๑ นามขันธ์ ๒ ทำการช่วยอุปการะแก่นามขันธ์ ๒

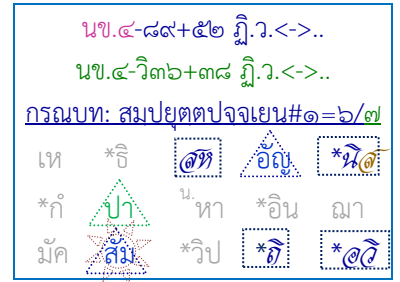
อณมมณฺโณ เป็นกัมมบทหรือสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปັນธรรม คือ จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่เป็นนามขันธ์ ๓-๑-๒
สมฺปยุตตปจฺจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย

ถ้าเป็นนามขันธ์ ๔ คือ จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่ในปฏิสนธิกาลและปวัตติกาล ทำการช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน ก็ได้

ปัจจัย ๖ คือ สัมปยุตตะ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิตตะ

ถ้าเป็นวิปากนามชั้น ๔ คือ วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๓๘ ที่ในปฏิสนธิกาลและปวัตติกาล ทำการช่วยอุปการะซึ่งกันและกันนั้น ก็ได้ปัจจัย ๗ คือ สัมปยุตตะ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิตตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของสัมปยุตตะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

ปัจจัย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรมโดยความปราศจากตัวตน.

๕. ให้จำแนก มัคคปัจจัย สัมปยุตตปัจจัย สหชาตวิปยุตตปัจจัย โดยลักษณะ ชาติ กาล สัตติ มาตามลำดับ ? 43

ตอบ จำแนก สัมปยุตตปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ [P162, 163] 43

ในสัมปยุตตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรมของธรรมที่เป็นสัมปยุตตปัจจัยนั้น ว่าโดยลักษณะมีอย่างเดียวคือ ประกอบกันอย่างสนิทสนมกลมกลืน คล้ายๆ กับว่าเป็นอย่างเดียว กล่าวคือ ในขณะที่จิตเจตสิกเกิดขึ้นนั้น มิสามารถที่จะรู้ได้ว่าไหนเป็นจิตไหนเป็นเจตสิก (สัมปยุต)

ว่าโดย ชาติ เป็นสหชาตชาติ ว่าโดย กาล เป็นปัจจุบังกาล

ว่าโดยสัตติ คือ อำนาจมี ๒ อย่างคือ **ชนกสัตติ** และ **อุปถัมภกสัตติ**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจัยปັນธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง
อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยปັນธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๒๐/๓๐. สหชาตวิปยุตตปัจจัย

๕. พระบาลีข้อ ๑ และข้อ ๒ ของวิปยุตตปัจจัยนิตเทส ถ้าเป็นสหชาตวิปยุตตะ

มีการจำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรมว่าอย่างไร ? [P129-130] 45

ตอบ พระบาลีข้อที่ ๑ ถ้าเป็นสหชาตวิปยุตตะ

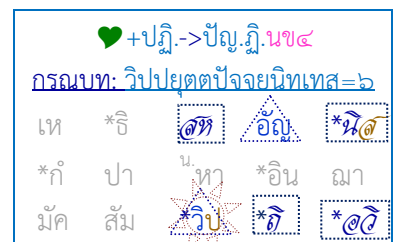
อรุปีโน รมมา เป็นกัตตบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรมได้แก่ **หทัยวัตถุรูป** ที่เกิดพร้อมกันกับปฏิสนธิจิต

อรุปีนั รมมานั เป็นสัมปทานบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปັນธรรมได้แก่ **ปัญญาโวการปฏิสนธินามชั้น ๔**

วิปยุตตปัจจัยน เป็นกรรมบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๖ คือ สหชาตวิปยุตตะ

สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิตตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาตวิปยุตตะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

ปัจจัย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรมโดยความปราศจากตัวตน.

พระบาลีข้อที่ ๒ ถ้าเป็น สหชาตวิปยุตตะ

อรุปีโน รมมา เป็นกัตตบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย ได้แก่ **ปัญญาโวการปฏิสนธินามชั้น ๔**

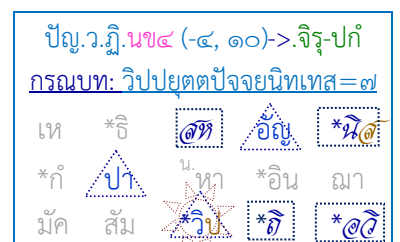
(เว้นอรุปีวิปากจิต ๔ ทวิปัญญาวิญญาณ ๑๐ และ จุติจิตของพระอรหันต์)

อรุปีนั รมมานั เป็นสัมปทานบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปັນ ได้แก่ **จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป**

วิปยุตตปัจจัยน เป็นกรรมบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๗ คือ สหชาตวิปยุตตะ

สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิตตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาตวิปยุตตะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

ปัจจัย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรมโดยความปราศจากตัวตน.

๖. **ปุระชาตินทริยปัจจัย** สหชาตวิปยุตตปัจจัย ท่านแสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการไว้อย่างไร ? [P459-460, 163] 50

๔. ปัจจัยเหล่านี้คือ **อาร์มมณชาติปัจจัย** สหชาติวิปยุตตปัจจัย และ **รูปชีวิตินทริยปัจจัย**

มีสรูปเนื้อความ ๒ ประการคือปัจจัยธรรมและปัจจัยูปันธรรมว่าอย่างไร ? [P139, 163, 160] 49

ตอบ (49) สหชาติวิปยุตตปัจจัย สรูปเนื้อความ มีอยู่ ๒ ประการ คือ

ตอบ (50) สหชาติวิปยุตตปัจจัย สรูปเนื้อความ มีอยู่ ๓ ประการ คือ

○ **ปวัตติปฏิสนธินามขันธ ๔** คือ จิต ๗๕ เจตสิก ๕๒ ที่กำลังเกิดขึ้นในปัญจโวการภูมิ โดยแน่นอน และไม่แน่นอนก็ดี (เว้นอรูปริปากจิต ๔ ทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐ จุติจิตของพระอรหันต์) ปัญจโวการ-ปฏิสนธินามขันธ ๔ และปฏิสนธิทวยวัตถุ ที่ช่วยอุปการะแก่กันและกันก็ดี เป็น **สหชาติวิปยุตตปัจจัย**

○ **จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูปก็ดี ปัญจโวการปฏิสนธินามขันธ ๔ และปฏิสนธิทวยวัตถุ** ที่เป็นไปโดยการเปรียบเทียบจากกันและกันก็ดี เป็น **สหชาติวิปยุตตปัจจัยูปัน**

(50) ○ จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบก็ดี (เว้นปัญจโวการปฏิสนธินามขันธ ๔) พาหिरูป อาหารชรูป อุตุชรูป อสัณญสัตตกัมมชรูป ปวัตติกัมมชรูปก็ดี เป็น **สหชาติวิปยุตตปัจจัยนิก**

๕. ให้จำแนก **มัคคปัจจัย** **สัมปยุตตปัจจัย** สหชาติวิปยุตตปัจจัย

โดยลักษณะ ชาติ กาล สัตติ มาตามลำดับ ? [P162, 163] 43

วันหลัง

ตอบ จำแนก **สหชาติวิปยุตตปัจจัย** โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

ในสหชาติวิปยุตตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ ปัจจัยูปันธรรมของธรรมที่เป็นสหชาติวิปยุตตนั้น ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ เกิดพร้อมกันกับ ปัจจัยูปันด้วย (สหชาติ) แม้จะเป็นที่อาศัยเกิดแห่งปัจจัยูปัน เสมือนหนึ่งว่ามีอยู่แล้วก็ตาม แต่ก็**มิได้**ประกอบเป็นเนื้อเดียวกันด้วย (วิปยุตต)

ว่าโดย ชาติ เป็นสหชาติชาติ ว่าโดย กาล เป็นปัจจัยูปันกาล

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจมี ๒ อย่างคือ **ชนกสัตติ** และ **อุปถัมภกสัตติ**

ว่าโดย สัตติ คืออำนาจมี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจัยูปันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง
อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยูปันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๗. สหชาติวิปยุตตปัจจัย ท่านแสดงสรูปเนื้อความ ๓ ประการ ไว้ว่าอย่างไร

จงแสดงพร้อมด้วยการจำแนกโดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ มาตามลำดับ ? [P163] 53

ตอบ สหชาติวิปยุตตปัจจัย ท่านแสดงสรูปเนื้อความ ๓ ประการไว้ดังนี้คือ ...↑...

จำแนก **สหชาติวิปยุตตปัจจัย** โดยลักษณะ เป็นต้นดังนี้ คือ

ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ เกิดพร้อมกันกับปัจจัยูปันด้วย (สหชาติ) แม้จะเป็นที่อาศัยเกิดแห่งปัจจัยูปันธรรม เสมือนหนึ่งว่ามีอยู่แล้วก็ตาม**แต่ก็มีได้**ประกอบเป็นเนื้อเดียวกันด้วย (วิปยุตต)

ว่าโดยชาติ เป็น สหชาติชาติ ว่าโดยกาล เป็น ปัจจัยูปันกาล

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจมี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจัยูปันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยูปันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๒. ค. ปัจจัย ๔๗ เฉพาะปัจจัยที่เป็นสหชาติชาติ ๑๕ ปัจจัย ปัจจัยที่มีนิทเทสพระบาลี ๑ ข้อ

มีกี่ปัจจัย คือปัจจัยอะไรบ้าง ? [P424] 43

ตอบ ค. ปัจจัย ๔๗ เฉพาะปัจจัยที่เป็นสหชาติชาติ ๑๕ ปัจจัย ปัจจัยที่มีนิทเทสพระบาลี ๑ ข้อ มี ๘ ปัจจัย ได้แก่

๑. เหตุปัจจัย
๒. สหชาติกัมมปัจจัย
๓. วิปากปัจจัย
๔. นามอาหารปัจจัย
๕. สหชาติทริยปัจจัย
๖. ฆานปัจจัย
๗. มัคคปัจจัย
๘. สัมปยุตตปัจจัย ฯ

๗. ข. **ปัจจัยนิก** ที่เป็นรูปล้วนๆ มีกี่ปัจจัย ว่าโดยชาติ มีกี่ชาติ ได้แก่ชาติอะไรบ้าง

พร้อมทั้งแสดงองค์ธรรมเฉพาะปัจจัยในกลุ่มสหชาติชาติ ? 59

ตอบ ข. ปัจจัยนิกที่เป็นรูปล้วน มี ๑๑ ปัจจัย มี ๔ ชาติ ได้แก่ สหชาติชาติ **อาร์มมณชาติ** **อนันตรชาติ** ปกตูปนิสสยชาติ แสดงองค์ธรรมเฉพาะปัจจัยในกลุ่มสหชาติชาติ

นามอาหาระ สหชาติทริยะ องค์ธรรมของปัจจัยนิก คือ พาหिरูป อาหารชรูป อุตุชรูป อสัณญสัตตกัมมชรูป

ประวัติกัมมชรูป

อัญญมัญญะ องค์ธรรมของปัจจนิก คือ จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป (เว้นหทัยวัตถุ) ที่เป็นไปโดยการเปรียบเทียบจากนามขันธกัฏฐิ อุปาทารูป ทั้งหมดคือจิตตชรูปอุปาทารูปเป็นต้น จนถึงประวัติกัมมชรูป ที่เป็นไปโดยการเปรียบเทียบจากมหาภูตรูปกัฏฐิ

สัมปยุตตะ องค์ธรรมของปัจจนิก คือ จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป พาหิรรูป อาหารชรูป อุตรูป อสัณญัสตัดกัมมชรูป ประวัติกัมมชรูป

๕. ให้จำแนก **มัคคปัจจัจย สัมปยุตตปัจจัจย สหชาติวิปยุตตปัจจัจย** โดยลักษณะ ชาติ กาล สัตติ มาตามลำดับ ? 43

ตอบ จำแนกสหชาติวิปยุตตปัจจัจยโดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ [P163] 43

ในสหชาติวิปยุตตปัจจัจยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจยูปันธรรมของธรรมที่เป็นสหชาติวิปยุตตนั้นว่าโดยลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ เกิดพร้อมกันกับปัจจยูปันด้วย (สหชาติ) แม้จะเป็นที่อาศัยเกิดแห่งปัจจยูปันเสมือนหนึ่งว่ามีอยู่แล้วก็ตาม แต่ก็มีได้ประกอบเป็นเนื้อเดียวกันด้วย (วิปยุตต)

ว่าโดยชาติ เป็น**สหชาติชาติ** ว่าโดยกาล เป็น**ปัจจยูปันกาล**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี ๒ อย่างคือ **ชนกสัตติ** และ **อุปถัมภกสัตติ**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้**ปัจจยูปันธรรมเกิดขึ้น**อย่างหนึ่ง
อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้**ปัจจยูปันธรรมตั้งอยู่**อย่างหนึ่ง

๖. จงแปลอนุวาทพระบาลีของปัจจัจยดังต่อไปนี้ ? [P] 48, 58 ก-ง

ค. **วตถุ ชนธานํ สหชาติวิปยุตตปัจจยเณ ปจจโย** ? [P359] 46(4), 48, 58

ตอบ ค. ปฏิสนธิหทัยวัตถุ เป็นปัจจัจยคือช่วยอุปการะ **แก่ปฏิสนธินามขันธ ๔** ด้วยอำนาจสหชาติวิปยุตตปัจจัจย

๕. จงแสดงสูตรสังขยวาระ ของปัจจัจยดังต่อไปนี้ ? **ค. สหชาติวิปยุตตปัจจัจย** [P248, 342, 358] 46

ตอบ ค. สรุปลำดับจำนวนสูตรบท แห่งสหชาติวิปยุตตปัจจัจยปัญหาวาระ มี ๓ ประเภท คือ

- ๑. กุสลโ ๑ อพยากตสสุ สหชาติวิปยุตตปัจจยเณ ปจจโย
- ๒. อกุสลโ ๑ อพยากตสสุ สหชาติวิปยุตตปัจจยเณ ปจจโย
- ๓. อพยากโต ๑ อพยากตสสุ สหชาติวิปยุตตปัจจยเณ ปจจโย

Note สูตรสังขยวาระ/สูตรบท (-ปา)
ก ๓ อัญ สัม วิป = ๓ บท ๓ วาระ
= 1:1:1: (ไม่สั ธมโ/ธมสสข)

๒. ค. ปัจจัจย ๔๗ เฉพาะปัจจัจยที่เป็นสหชาติชาติ ๑๕ ปัจจัจย ปัจจัจยที่มีนิทเทสพระบาลี ๑ ข้อ มีกี่ปัจจัจย คือปัจจัจยอะไรบ้าง ?

ตอบ ค. ปัจจัจย ๔๗ เฉพาะปัจจัจยที่เป็นสหชาติชาติ ๑๕ ปัจจัจย ปัจจัจยที่มีนิทเทสพระบาลี ๑ ข้อ มี ๘ ปัจจัจย ได้แก่ ๑ เหตุปัจจัจย ๒. สหชาติกัมมปัจจัจย ๓. วิปากปัจจัจย ๔. นามอาหารปัจจัจย ๕. สหชาตินทริยปัจจัจย ๖. ฌานปัจจัจย ๗. มัคคปัจจัจย ๘. สัมปยุตตปัจจัจย ฯ

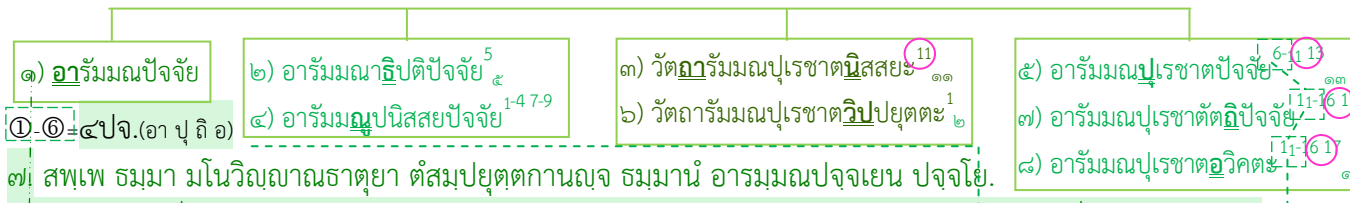
๒. อารัมมณชาติ (อา ริ ภา/นิส ญ ปุ วิป ธิ อ)

อา.ชาติ	ปัจจัจย → ปัจจยูปัน (♥=หทัยวัตถุ)	๑-๖	๗	๘. ปกิณ. ⁵
๑. อา.๘	อารมณ ๖ คือ 89.52.28 ^{กาลวิมุตติ} นพ.ปัญ. → วิญ.ธาตุ๗ คือ 89.52.	=๔ ปจ.	= ๘ ปจ.	= 3 4 6 6 8
๒. ธิ ญ	อารมณ ๖ คือ อัญญ. นป. 18.84.47 ^(-โท๒, โม๒, ทุก. กาย.๑) นพ. ^{กาลวิมุตติ} → 8.4.8/40 เจ. 45 ^(-อัป) ฝักไฟหนักแน่นอย่างยิ่ง ผู้ฝักไฟ หนักแน่นอย่างยิ่ง	ธิ ^๕	อุปนีส ^{①-④⑦⑧}	อุปนีส ^๕
๓. อา.ปุ.๓	รูปอารมณ ๖ คือ ปัจจยูปัน นป. 18 → กาม. 54 อภิญ. 2 เจ. 50 ^(-อัป)	ข้อ ⁶⁻¹¹		ข้อ 13: ถ้า ^๒ = 6 (P76) ถ้า ^๓ = 8
๔. วัตถา.๒	ธัมมารมณคือปัจจยูปัน. → มโน. 1 กาม. ๕. 29, ต. 11, ภิญ. 2 เจ. 44 ^(-อิส, มัจ, กุ, วิรตี, อัป)			ข้อ 11: ถ้า ^๒ = 6 (P76) ถ้า ^๓ = 8

๒. อารัมมณชาติ มี ๘ ปัจจัย (น.๔๒๕) - อารัมมณปัจจัย > อารมณ ๖ คือ 89.52.28^Eนิพ.บัญญัติ → วิญ.ธาตุ๗ คือ 89.52. (อับ)

		อาปุ ๓ (ปุ ธิ อ) > รูปอามรณ ๖ คือ ปัจจุบัน นิป.18 → กาม.54 อภิญ.2 เจ.50	อารมณ ๖ (ผู้ถูกรู้)	วิตถุ/ทวาร ๒	จิต ๘๙ (ผู้รู้) วิญญานธาตุ ๗	(อป.ถู)
อา	๑) อารัมมณปัจจัย	๑/๖/๑๑ ^๑ - รูปายตน (รูปารมณ)	๑. จักขุ	๑. จักขุวิญญานธาตุ/จิต๒+สัพ๗ป	4	
อิ	๒) อารัมมณวิปัติปัจจัย ^๕	๒/๗/๑๒ - สททายตน (สัททา)	๒. โสถ	๒. โสถวิญญานธาตุ/จิต๒+สัพ๗ป	4	
ธา/นิส	๓) วัตถุประสงค์นิสสยะ ¹¹	๓/๘/๑๓ - คนธายตน (คันธ)	๓. ฆาน	๓. ฆานวิญญานธาตุ/จิต๒+สัพ๗ป	4	
ณ	๔) อารัมมณูปนิสสยะปัจจัย ^{14 7-9}	๔/๙/๑๔ - รสายตน (รสารมณ)	๔. ชิวห	๔. ชิวหาวิญญานธาตุ/จิต๒+สัพ๗ป	4	
ปุ	๕) อารัมมณปุเรชาตปัจจัย ^{6-11 13}	๕/๑๐/๑๕ - โภกฐัพพายตน (โภ)	๕. กาย	๕. กายวิญญานธาตุ/จิต๒+สัพ๗ป	4	
วิป	๖) วัตถุประสงค์วิปยุตตะ ¹	๖/๑๑/๑๖ - ฌายตน (ฌ)	๖. ทหัย/ภ.๑๙	๖. มโนธาตุ ๓ อัญ.๑๐ (-วิริ ปี ฉ้น)	4	
ธิ	๗) อารัมมณปุเรชาตัตถิปัจจัย ^{11-16 17}	๗) อัมมารมณ (จิต ๘๙+๕๒)		๗. มโนวิญญานธาตุ ๗๖ เจ.๕๒	8	
อ	๘) อารัมมณปุเรชาตอวิตตะ ^{11-16 17}	ป.๕ ส.๑๖ ^E (นิพ บัญ)		๘) อ. ข้อ๑-๗ / ข้อ ๘ มี ๕ ถ้า มโนวิญ.๗๒ (-อรูปวิ.๔)	กรณบท	

๑-๖/๖-๑๑/๑๑-๑๖ายตนธาตุยา ตัสมปยุตตกานณจ ฌมมาน อารมมณ/ปุเรชาต/อติ/อวิตตปัจจเยน ปจจโย.
 ๑-๕/๖-๑๐/๑๑-๑๕ารมณที่เป็นปัจจุบัน เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่.....วิญญานธาตุ และสัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวง ที่
 ประกอบกับ.....วิญญานธาตุ ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจัย/ อารัมมณปุเรชาตปัจจัย/ อารัมมณปุเรชาตัตถิปัจจัย/ อารัมมณปุเรชาตอ
 วิตตปัจจัย
 ๖/๑๑/๑๖ รูปารมณ สัททารมณ คันธารมณ รสารมณ โภกฐัพพารมณ คือ ปัญจารมณที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่มนธาตุ
 และอัญ.เจ.๑๐ ที่ประกอบกับมนธาตุ (เว้นวิริยะ ปิติ ฉ้นทะ) ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจัย/ อารัมมณปุเรชาตปัจจัย/ อารัมมณปุเร
 ชาตัตถิปัจจัย/ อารัมมณปุเรชาตอวิตตปัจจัย
 =๔ ปจ.(อา+ปุ๓ = ปุ ธิ อ)

๗) สพเพ ฌมมา มโนวิญญานธาตุยา ตัสมปยุตตกานณจ ฌมมาน อารมมณปัจจเยน ปจจโย.
 อารมณ ๖ ที่เป็นปัจจุบัน อดีต อนาคต และกาลวิมุต → แก่มโนวิญญานธาตุ และเจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับมนโน
 วิญญานธาตุ ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจัย (50) / อารมณ ๖ [89.52.28^E+นิพ.บัญญัติ ป+บัญญัติ → มโนวิญ.ธาตุ⁷⁶ .52 =๘ปจ.P32

๘) ยัม ฌมมา อารพภ เย เย ฌมมา อุปปชชนติ จิตตเจตสิก ฌมมา, เต เต ฌมมา เตส เตส ฌมมาน อารมมณปัจจเยน ปจจโย.
 ธรรมทั้งหลายใดๆ คือ จิตและเจตสิก ย่อมเกิดขึ้นเพราะอาศัยอารมณอันใดอันหนึ่ง ในบรรดาอารมณ ๖
 บรรดาอารมณ ๖ อันใดอันหนึ่งเหล่านั้น → แก่จิตเจตสิกทั้งหลายนั้นๆ ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจัย P32 (49, 58)

ธ.ท.ใดๆ =จิต+เจ.ยอมเกิดขึ้น-อา.ใด-หนึ่ง ใน.อา.๖.ใด.หนึ่ง เหล่านั้น → แก่จิตเจ. นั้นๆ
 อารัมมณปกิณณกฏฏนา ๕ ถ้า... = 3 4 6 6 8 P37
 ๘.๑ อา.๖ คืออภิญญ.นิป.๑๘ จิต๘๔ (-โท, โม, ทุก.กาย.๑) เจ.๔๗ป^E / นข.๔ ที่มีค.อินตัพพอใจ = โลก๘ มกุส กิส๔ โส๘ เจ.๔๕ป (-โทจ วิ อับ) =๓ปจ.(อา ธิ ญ)
 ๘.๒ อา.๖ คือนิป.๑๘ ปัจจุบัน / นข.๔ = กาม.๕๔ ภิญ.๒ เจ.๕๐ (-อับ) > ปัญจโว. =๔ปจ.(อา ปุ ธิ อ)
 ๘.๓ ฐ. คือ ♥ +อุป.17 < -จติ ขึ้นไป / นข.๔ = ม๑ มรณ.กามช.๕ ครั้ง ต.๑๑ เจ.๔๔ป (-อิล มัจ ฤก วิ อับ) =๖ปจ.(-ธิ ญ)
 ๘.๔ อา. ปัจจุบัน / นข.๔ ที่มีค.อินตัพพอใจ = โส.๘ เจ.๒๒ป =๖ปจ.(-อา๒)
 ๘.๕ ฐ. คือ ♥ +อุป.17 < -จติ ขึ้นไป / นข.๔ ที่มีค.อินตัพพอใจ = โลกมุถมรณาสันนช.๕ ครั้ง เจ.๒๒ป =๘ปจ.

๒. อารัมมณชาติ : ปัจจัย เป็น อารมณ 6 → ปัจจยุปบัน เป็น ผู้รู้อารมณ มี ๘ ปัจจัย แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ (E=ที่เป็นเตกาลิกะ)

๒. อารัมมณปัจจัย

๔. จงแสดงองค์ธรรมของปัจจยุปบันของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? ข. อารัมมณปัจจยนิทเทส ข้อ ๓ ? [P31] 46, 51 (ก-ง)
ตอบ ข. อารัมมณปัจจยนิทเทส ข้อ ๓ องค์ธรรมของปัจจยุปบันของอารัมมณปัจจยนิทเทส ข้อ ๓
 คือ ฆานวิญญานจิต ๒ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวงที่ประกอบ

๖. จงแสดงอำนาจปัจจัย ในกรณบทของปัจจยนิทเทสต่อไปนี้ ? ข. อารัมมณปัจจยนิทเทสข้อที่ ๑ ? [P32] 43
ตอบ ข. ในกรณบท ของอารัมมณปัจจยนิทเทสข้อที่ ๑ นั้น ได้อนาจปัจจัย ๔ คือ
 อารัมมณะ อารัมมณปุเรชาตตะ อารัมมณปุเรชาตัตถิ อารัมมณปุเรชาตอวิตตะ

๓. กรณบท ของบาลินิทเทสข้อที่ ๖ แห่ง อารัมมณปัจจัย นิสสยะปัจจัย-อุปนิสสยะปัจจัย และบาลินิทเทสข้อที่ ๑
 แห่งปัจจฉาชาตปัจจัยนั้น ได้ปัจจัยสงเคราะห์เท่าไร คืออะไรบ้าง? [P33, 75, 88, 98] 51

ตอบ **อาร์มมณปัจจยนิเทศข้อที่ ๖** ที่เป็นกรณบทนั้นได้อำนาจปัจจัย ๔ คือ อาร์มมณะ อาร์มมณปุเรชาตะ อาร์มมณปุเรชาตัตถิ อาร์มมณปุเรชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของอาร์มมณะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

๓. ให้แปลปัจจยนิเทศพระบาลี **ข้อที่ ๗** ของ **อาร์มมณปัจจย อนันตรปัจจย**

นิสสยปัจจย และ **อินทริยปัจจย** มาตามลำดับ ? [P32, 54, 73, 118] 50

ตอบ **อาร์มมณปัจจยนิเทศข้อที่ ๗** แปลว่า อารมณ ๖ ที่เป็นปัจจุบัน อดีต อนาคต และกาลวิมุต เป็นปัจจย คือ ช่วยอุปการะแก่มโนวิญญานธาตุ และเจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับมโนวิญญานธาตุ ด้วยอำนาจอาร์มมณปัจจย

๓. จงแสดง**พระบาลีและคำแปล**ในปัจจยนิเทศ ดังต่อไปนี้ **ก. อาร์มมณปัจจยนิเทศ ข้อที่ ๘** ? [P32] 49, 58

ตอบ **ก.** แสดงพระบาลีและคำแปลของ **อาร์มมณปัจจยนิเทศ ข้อที่ ๘** ย ย รมม อารพภ เย เย รมมา

อุปบุชชนติ จิตตเจตสิกภา รมมา เต เต รมมา เตส เตส รมมานิ อารมมณปัจจยเนน ปจจโย

ธรรมทั้งหลายใดๆ คือ จิตและเจตสิก ย่อมเกิดขึ้นเพราะอาศัยอารมณอันใดอันหนึ่งในบรรดาอารมณ ๖ บรรดา อารมณ ๖ อันใดอันหนึ่งเหล่านั้น เป็นปัจจย คือ ช่วยอุปการะแก่มโนวิญญานธาตุทั้งหลายนั้นๆ ด้วยอำนาจอาร์มมณปัจจย

อา ๖=๘๙ ๕๒ ๒๘^F นิพ บัญ ^{กาลวิมุต} → จิต ๘๙ เจ.๕๒/รูปทั้งหมด คือ จิ ฐ ปก พา อา อุ สัญ ติ

ยินดีและยึดหน่วง (อารมมณ) ปย. อาร์มมณชาติ ป ตี นา วิมุต ช อุ 3-9 3:3:3 ชรา ทพ เชือก

๗. ปัจจยที่มีพระบาลีนิเทศทุกข้อเป็นชาติเดียวกัน มีกี่ปัจจย ได้แก่ปัจจยใดบ้าง และจัดเป็นชาติใดบ้าง

พร้อมทั้งแสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการมาให้ครบ เฉพาะที่เป็น**อาร์มมณชาติ** ? [P139] 57

ตอบ แสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการของ**อาร์มมณปัจจยที่เป็นอาร์มมณชาติ**

ในอาร์มมณปัจจยนิเทศนี้ สรุปเนื้อความ มีอยู่ ๓ ประการ คือ

- อารมณ ๖ คือ จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ ที่เป็นเตกาลิกะ และนิพพาน บัญญุตี ที่เป็นกาลวิมุต

เป็น**อาร์มมณปัจจย**

- จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒

เป็น**อาร์มมณปัจจย**

- รูปทั้งหมด คือ จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป พาหิรรูป อาหารชรูป อุตฺตชรูป

อสัญญสตัดกัมมชรูป ปวัตติกัมมชรูป

เป็น**อาร์มมณปัจจย**

จำแนกอาร์มมณปัจจย โดยลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ

ใน**อาร์มมณปัจจย**นี้ การช่วยอุปการะแก่มโนวิญญานธาตุของธรรมที่เป็น**อาร์มมณปัจจย**นั้น มีลักษณะอย่างเดียวกัน คือ

เมื่อว่าโดยลักษณะ เป็นที่ยินดีและยึดหน่วง (อารมมณ) แห่งปัจจยปัจจุบันธรรม

เมื่อว่าโดยชาติ เป็น อาร์มมณชาติ

เมื่อว่าโดยกาล เป็น ปัจจุบัน อดีต อนาคต และกาลวิมุต

เมื่อว่าโดยสัตติ คือ อำนาจมี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจยปัจจุบันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจยปัจจุบันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๑. อุปมาต่อไปนี้ ได้แก่ปัจจยอะไร ? จงจำแนกโดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ ? [P373>139] 51

ก. อุปมาเหมือนบุคคลที่ชราหรือทุพพลภาพ ย่อมต้องอาศัยไม้เท้าหรือเชือกเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเพื่อให้ทรงตัวลุกขึ้น และเดินไปได้ฉับใด จิตและเจตสิกทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน ต้องมีอารมณเป็นเครื่องอาศัยยึดเพื่อเกิดขึ้น ฉะนั้น ?

ตอบ **ก.** อุปมาข้อนี้ ได้แก่ **อาร์มมณปัจจย** จำแนก อาร์มมณปัจจย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ [P139]

ใน**อาร์มมณปัจจย**นี้ การช่วยอุปการะแก่มโนวิญญานธาตุของธรรมที่เป็น**อาร์มมณปัจจย**นั้น

ว่าโดยลักษณะมีอย่างเดียวกัน คือ เป็นที่ยินดีและยึดหน่วง (อารมมณ) แห่งปัจจยปัจจุบันธรรม

ว่าโดยชาติ เป็น**อาร์มมณชาติ**

ว่าโดยกาล เป็นทั้ง**ปัจจุบัน อดีต อนาคต** และ **กาลวิมุต**

ว่าโดยสัตติ คือ อำนาจมี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจยปัจจุบันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจยปัจจุบันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๒. ปัญหาวารวิภังค์แห่งอาร์มมณปัจจย (๓ บท ๙ วาระ ๓:๓:๓)

[P179-218]

ก.	ก _{๒๐(-ธม) ๑.๓๘}	ก _{๒๑}	ก _{๒๒}	ก _{๒๓}	ก _{๒๔}	ก _{๒๕}	ก _{๒๖}	ก _{๒๗}	ก _{๒๘}	ก _{๒๙}	ก _{๓๐}	ก _{๓๑}	ก _{๓๒}	ก _{๓๓}	ก _{๓๔}	ก _{๓๕}	ก _{๓๖}	ก _{๓๗}	ก _{๓๘}	ก _{๓๙}	ก _{๔๐}	ก _{๔๑}	ก _{๔๒}	ก _{๔๓}	ก _{๔๔}	ก _{๔๕}	ก _{๔๖}	ก _{๔๗}	ก _{๔๘}	ก _{๔๙}	ก _{๕๐}	ก _{๕๑}	ก _{๕๒}	ก _{๕๓}	ก _{๕๔}	ก _{๕๕}	ก _{๕๖}	ก _{๕๗}	ก _{๕๘}	ก _{๕๙}	ก _{๖๐}	ก _{๖๑}	ก _{๖๒}	ก _{๖๓}	ก _{๖๔}	ก _{๖๕}	ก _{๖๖}	ก _{๖๗}	ก _{๖๘}	ก _{๖๙}	ก _{๗๐}	ก _{๗๑}	ก _{๗๒}	ก _{๗๓}	ก _{๗๔}	ก _{๗๕}	ก _{๗๖}	ก _{๗๗}	ก _{๗๘}	ก _{๗๙}	ก _{๘๐}	ก _{๘๑}	ก _{๘๒}	ก _{๘๓}	ก _{๘๔}	ก _{๘๕}	ก _{๘๖}	ก _{๘๗}	ก _{๘๘}	ก _{๘๙}	ก _{๙๐}	ก _{๙๑}	ก _{๙๒}	ก _{๙๓}	ก _{๙๔}	ก _{๙๕}	ก _{๙๖}	ก _{๙๗}	ก _{๙๘}	ก _{๙๙}	ก _{๑๐๐}
ก _{๒๐(-ธม) ๑.๓๘}	ก _{๒๑}	ก _{๒๒}	ก _{๒๓}	ก _{๒๔}	ก _{๒๕}	ก _{๒๖}	ก _{๒๗}	ก _{๒๘}	ก _{๒๙}	ก _{๓๐}	ก _{๓๑}	ก _{๓๒}	ก _{๓๓}	ก _{๓๔}	ก _{๓๕}	ก _{๓๖}	ก _{๓๗}	ก _{๓๘}	ก _{๓๙}	ก _{๔๐}	ก _{๔๑}	ก _{๔๒}	ก _{๔๓}	ก _{๔๔}	ก _{๔๕}	ก _{๔๖}	ก _{๔๗}	ก _{๔๘}	ก _{๔๙}	ก _{๕๐}	ก _{๕๑}	ก _{๕๒}	ก _{๕๓}	ก _{๕๔}	ก _{๕๕}	ก _{๕๖}	ก _{๕๗}	ก _{๕๘}	ก _{๕๙}	ก _{๖๐}	ก _{๖๑}	ก _{๖๒}	ก _{๖๓}	ก _{๖๔}	ก _{๖๕}	ก _{๖๖}	ก _{๖๗}	ก _{๖๘}	ก _{๖๙}	ก _{๗๐}	ก _{๗๑}	ก _{๗๒}	ก _{๗๓}	ก _{๗๔}	ก _{๗๕}	ก _{๗๖}	ก _{๗๗}	ก _{๗๘}	ก _{๗๙}	ก _{๘๐}	ก _{๘๑}	ก _{๘๒}	ก _{๘๓}	ก _{๘๔}	ก _{๘๕}	ก _{๘๖}	ก _{๘๗}	ก _{๘๘}	ก _{๘๙}	ก _{๙๐}	ก _{๙๑}	ก _{๙๒}	ก _{๙๓}	ก _{๙๔}	ก _{๙๕}	ก _{๙๖}	ก _{๙๗}	ก _{๙๘}	ก _{๙๙}	ก _{๑๐๐}	

๒. จงแสดงองค์ธรรมของปัจจยธรรม และปัจจยูปันธธรรม ของบทและวาระ ที่ได้อำนาจปัจจย ๓ คือ อาร์มมณปัจจย อาร์มมณธาปติปัจจย อาร์มมณูปนิสสยปัจจย ? [P180, 187, 196-197] 55

ตอบ แสดงองค์ธรรมของปัจจยธรรม และปัจจยูปันธธรรม ของบทและวาระ

ที่ได้อำนาจปัจจย ๓ คือ อาร์มมณปัจจย อาร์มมณธาปติปัจจย อาร์มมณูปนิสสยปัจจย ดังนี้

๑. กุสลปทาวสาน ใน กุสลบท กุสลจิต ๒๐ (เว้นอรหัตตมรรค) เจตสิก ๓๘ เป็นปัจจย [P180, ,]

กุศลนามชั้น ๔ คือ มหากุสลจิต ๘ กุสลอภิญญาที่เกี่ยวกับอิทธิวิระ เจโตปริยะ ปุพเพนิวาสะ ยถากัมมุปะคะ อนาคตังสะ ๑ วิญญาณัญญาตนกุสล ๑ เนวสัญญา-นาสัญญาตนกุสล ๑ เจตสิก ๓๓ (เว้นวิรตี อัปปมัญญา) เป็นปัจจยูปัน

๒. อกุสลปทาวสาน ใน กุสลบท โลกียกุสลจิต ๑๗ เจตสิก ๓๘ เป็นปัจจย [P187, ,]

อกุศลนามชั้น ๔ คือ อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗ เป็นปัจจยูปัน

๓. อัพยาทปทาวสาน ใน กุสลบท กุสลจิต ๒๑ เจตสิก ๓๘ เป็นปัจจย

มนทวาราวัชชนจิต ๑ กามกิริยาชนจิต ๙ ตทอาร์มมณจิต ๑๑ อภิญญาภิรยจิต ๑ วิญญาณัญญาตน-วิปาก ๑ กิริยา ๑ เนวสัญญานาสัญญาตนวิปาก ๑ กิริยา ๑ เจตสิก ๓๓ ที่ประกอบ เป็นปัจจยูปัน

๔. อกุสลปทาวสาน ใน อกุสลบท อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗ เป็นปัจจย [P196-7, ,]

อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗ เป็นปัจจยูปัน

๒. จงจำแนกกรณบทและแสดงอำนาจปัจจยในวิธิปาตีต่อไปนี้ ? [P] 46

ข. กุสโล ธมโม กุสลสส ธมมสส อารมมณปัจจยเณ ปจจโย

ตอบ ข. อารมมณปัจจยเณ เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอาร์มมณปัจจยเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปัจจย ทั้ง ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ อาร์มมณะ อาร์มมณธาปติ อาร์มมณูปนิสสยะ เหล่านี้

๕. จงแสดงการจำแนกบทและองค์ธรรมของข้อต่อไปนี้ (ไม่ต้องแสดงกาล ภูมิ บุคคล วิถี) ? [P200] 58

ก. กุสลปทาวสาน ใน อกุสลบท แห่งอาร์มมณปัจจย ? [P199-200] 58

ตอบ แสดงการจำแนกบทและองค์ธรรม ก. กุสลปทาวสาน ในอกุสลบท แห่งอาร์มมณปัจจย

ในวิธิพระบาลี **อกุสโล ธมโม** เป็นกัตตูปท แสดงให้รู้ถึงปัจจย องค์ธรรมได้แก่ อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗

กุสลสส ธมมสส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจยูปัน องค์ธรรมได้แก่

มหากุสลจิต ๘ กุสลอภิญญาจิต ๑ เจตสิก ๓๓ (เว้นวิรตี อัปปมัญญา)

อารมมณปัจจยเณ เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจของปัจจยคืออาร์มมณปัจจยอย่างเดียว

ปจจโย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๓. จงแสดง กัตตูปท และสัมปทานบท ในวิธิพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P191, 221, 307, 290-1, 322] 59, 60 (ก-จ)

ก. กุสโล ธมโม อัพยาทสส ธมมสส อารมมณปัจจยเณ ปจจโย

[P191] 59, 60

ตอบ แสดง กัตตบุท และสัมปทานบ ในวิธิพระบาลี เหล่านี้ ดังนี้

- ก. **กุสลโธ ฐมโธ** เป็นกัตตบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรมได้แก่ กุสลจิต ๒๑ เจตสิก ๓๘ [P191] 59, 60
อพยาคตสส ฐมมสส เป็นสัมปทานบ แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปัจุบัน องค์ธรรมได้แก่ มโนทวาราวชิขชนจิต ๑
 กามกิริยาชวณจิต ๙ ตทารัมมณจิต ๑๑ อภิญญากริยาจิต ๑ วิญญณัญญายตนวิปาก ๑
 กิริยา ๑ เนวสัญญานาสัญญายตนวิปาก ๑ กิริยา ๑ เจตสิก ๓๓ ที่ประกอบ

๒. จงแสดงกรณบทและอำนาจปัจจัย ในวิธิพระบาลีดังต่อไปนี้ ? [P] 52

- ข. **กุสลโธ ฐมโธ อพยาคตสส ฐมมสส อารมมณปจเจเนน ปจจโย** [P190-191] 52

ตอบ ข. อารมมณปจเจเนน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอารัมมณปัจจัย เป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปัจจัย
 ทั้ง ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ อารัมมณะ อารัมมณาธิปติ อารัมมณูปนิสสยะ เหล่านี้

๓. จงแสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้ ? [P327, 191, 253, 303(278), 324] 57 ก-จ

- ข. **อพยาคตททาวสาน ใน กุสลบท แห่งอารัมมณปัจจัย** [P191] 57

ตอบ แสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้

- ข. ได้อำนาจปัจจัย ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ อารัมมณะ อารัมมณาธิปติ อารัมมณูปนิสสยะ

๒. ในกุสลปททาสาน ในอพยาคตบท อารัมมณปัจจัย จงแสดงวิธิพระบาลี พร้อมทั้งจำแนกบท

และเนื้อความองค์ธรรม ปัจจัยสงเคราะห์มาด้วย ? [P212] 43

ตอบ **อพยาคโต ฐมโธ กุสลสส ฐมมสส อารมมณปจเจเนน ปจจโย**

อพยาคตธรรม เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่กุศลธรรมด้วยอำนาจอารัมมณปัจจัย

จำแนกบทและแสดงองค์ธรรม

ในวิธิพระบาลี **อพยาคโต ฐมโธ** เป็นกัตตบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรมได้แก่ อารมณ ๖ คือ รูป ๒๘ วิปากจิต ๓๕
 กิริยาจิต ๒๐ เจตสิก ๓๘ นิพพาน (เว้นอรหัตตผล)

กุสลสส ฐมมสส เป็นสัมปทานบ แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปัจุบัน องค์ธรรมได้แก่ มหากุสลจิต ๘ กุศลอภิญญา
 ๑ มรรคจิต ๔ เจตสิก ๓๖ (เว้นอัปปมัญญา)

อารมมณปจเจเนน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอารัมมณปัจจัยเป็นพิเศษในบรรดาอำนาจปัจจัยทั้ง ๘ ที่เข้า
 ช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ อารัมมณะ อารัมมณาธิปติ วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยะ อารัมมณูปนิสสยะ
 อารัมมณปุเรชาต วัตถารัมมณปุเรชาตวิปยุตตะ อารัมมณปุเรชาตตถิ อารัมมณปุเรชาตวิคต

ปจจโย เป็น กิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๔. **อกุสลปททาสานในอพยาคตบท วิธิพระบาลีของอารัมมณปัจจัยนั้น** จำแนกบท แสดงองค์ธรรม

และว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล วิถี ท่านแสดงไว้อย่างไร ? [P217] 50

ตอบ ท่านแสดงการจำแนกบท แสดงองค์ธรรมและว่าโดยกาลเป็นต้นไว้ดังนี้คือ

ในวิธิพระบาลี **อพยาคโต ฐมโธ** เป็นกัตตบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรมได้แก่

อารมณ ๖ คือ รูป ๒๘ โลกียวิปากจิต ๓๒ กิริยาจิต ๒๐ เจตสิก ๓๕ (เว้นวิริตี)

อกุสลสส ฐมมสส เป็นสัมปทานบ แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปัจุบัน องค์ธรรมได้แก่ อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗

ว่าโดย กาล เป็นไปใน **ปวัตติกาล**

ว่าโดย ภูมิ เป็นไปใน **จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ**

ว่าโดย บุคคล เป็นไปใน **ปุถุชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓** ตามสมควร

ว่าโดย วิถี เป็นไปใน **ปัญญาทวารวิถี กามชวณมโนทวารวิถี อภิญญาวิถี ฌานสมาบัติวิถี** ตามสมควร

๔. จงแสดงสุทธสังขยวาระ ของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? ก. **อารัมมณปัจจัย** [P218, 257, 310 / 342, 358] 46, 55

ตอบ ก. สุทธสังขยวาระ ของอารัมมณปัจจัย [P218] 46, 55

สรุปลำนวนสุทธบท แห่งอารัมมณปัจจัยปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี ๙ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. **กุสลโธ กุสลสส อารมมณปจเจเนน ปจจโย.**

Note สุทธสังขยวาระ/สุทธบท

๒ .กุสลโล	อกุสลสส	อารมมณปัจเจยเน	ปัจจโย.
๓. กุสลโล	อพยगतสส	อารมมณปัจเจยเน	ปัจจโย.
๔. อกุสลโล	อกุสลสส	อารมมณปัจเจยเน	ปัจจโย.
๕. อกุสลโล	กุสลสส	อารมมณปัจเจยเน	ปัจจโย.
๖. อกุสลโล	อพยगतสส	อารมมณปัจเจยเน	ปัจจโย.
๗. อพยगतโต	อพยगतสส	อารมมณปัจเจยเน	ปัจจโย.
๘. อพยगतโต	กุสลสส	อารมมณปัจเจยเน	ปัจจโย.
๙. อพยगतโต	อกุสลสส	อารมมณปัจเจยเน	ปัจจโย.

๖. ปัจจัยสภาคะ ที่เข้ากันได้กับปัจจัยต่อไปนี้มีเท่าไร คืออะไรบ้าง **อารัมมณปัจจัย ...** ? [P219, ...] 56

๔. ข. ปัจจัยสภาคะ ของ **อารัมมณปัจจัย ...** แต่ละปัจจัย มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P219, ...] 48

ตอบ ปัจจัยสภาคะที่เข้ากันได้กับ**อารัมมณปัจจัย** มี ๗ ปัจจัย คือ [P219] 56, 58

อารัมมณปัจจัย มีปัจจัยสภาคะ ๗ ปัจจัย คือ (อภ ธิ ถา ญ ปุ วิ ป ถิ อ) [P219] 48

ปัจจัยที่เป็นสภาคะกันได้กับ**อารัมมณปัจจัย** ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๗ ปัจจัย คือ

อารัมมณวิปัติ **วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยะ** **อารัมมณุปนิสสยะ** **อารัมมณปุเรชาตอะ**
วัตถารัมมณปุเรชาตวิปปยุตตะ **อารัมมณปุเรชาตัตถิ** **อารัมมณปุเรชาตอวิคตะ**

๓/๔. อารัมมณวิปัติปัจจัย

[๓] อธิปติปัจจัยโยติ^๒: (สหธิ^๓, อา^๔) (มี ๕ ข้อ) [P45] 46, 48, 55, 56, 59

๕. ยัม รมมัม คัม กตวา เย เย รมมา อุปฺปชฺชนติ จิตฺตเจตฺตสิกา รมมา, เต เต รมมา เตสํ เตสํ รมมานัม อธิปติปัจเจยเน ปัจจโย.]

อารัมมณิกกรรมเหล่าใดๆ คือจิตเจตสิกทั้งหลาย กระทำสิ่งใดๆ ให้เป็นอารมณ์ ด้วยความฝักใฝ่หนักแน่นแล้วเกิดขึ้น สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นๆ → แก่**อารัมมณิกกรรม** คือจิตเจตสิกทั้งหลายเหล่านั้นๆ ด้วยอำนาจ**อารัมมณวิปัติปัจจัย**

คาถาที่แสดงถึง**อารัมมณวิปัติปัจจัย** และปัจจัยอุปันนธรรม โดยเฉพาะๆ

เสขัม ติปากัม ติกิริยัม จตุรฺรูปญจ เสชินโน	อิฏฺฐนินฺนํ นรฺปนํ ที่เกิดจากสมุฏฐานทั้ง ๔ ก็ดี เป็น อารัมมณวิปัติปัจจัย
ติปฺญณัม กามปฺญณสส เสชฺสาธิปตี ภเว	ช่วยอุปการะแก่โลกมุลจิต ๘
อุตฺตรํ ธิยฺตตฺถจฺจนนํ นิพฺพานํ อุตฺตรสส ตฺ.	กุศล ๓ อย่าง คือ กามกุศล ๘ รูปกุศล ๕ อรูปกุศล ๔ เป็น
แปลความว่า โลกมุลจิต ๘ ก็ดี, วิปาก ๓ อย่าง	อารัมมณวิปัติปัจจัย ช่วยอุปการะแก่ มหากุศล ๘ โลกมุลจิต ๘,
คือ กามวิปาก ๒๒ (เว้นทุกขสหคตกาย	โลกุตตรจิต ๘ เป็น อารัมมณวิปัติปัจจัย ช่วยอุปการะแก่มหากุศล มหา
วิญญานจิต) รูปวิปาก ๕ อรูปวิปาก ๔ ก็ดี,	กิริยาญาณสัมปยุตตจิต ๘
กิริยา ๓ อย่าง คือ กามกิริยา ๑๑ รูปกิริยา ๕	ส่วนนิพพานเป็น อารัมมณวิปัติปัจจัย ช่วยอุปการะแก่มหากุศล
อรูปกิริยา ๔ ก็ดี,	มหากิริยาญาณสัมปยุตตจิต ๘ และโลกุตตรจิต ๘

อารัมมณวิปัติปกิณณกขมฺนา ๓ ได้แก่ [ดู ๒.อา.น.37-38] 53

๑. ถ้า**อารมณ์** ๖ ที่น่ารักน่ายินดีคือ อิฏฺฐนินฺนํ นรฺปนํ ๑๘ จิต ๘๔ (เว้นโทสมูล โมหมูล ทุกขสหคตกายวิญญานจิต ๑) เจตสิก ๔๗ ที่ประกอบ (เว้นโทจตุกกะ วิจิกิจฉา) ที่เป็นเตกาลิกะ นิพพาน เป็นปัจจัย, นามขันธ์ ๔ ที่มีความยินดีพอใจ ได้แก่ โลกมุลจิต ๘ มหากุศลจิต ๘ มหากิริยาญาณสัมปยุตตจิต ๔ โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๔๕ ที่ประกอบ (เว้นโทจตุกกะ วิจิกิจฉา อัมปมัญญา) เป็นปัจจัยอุปันนแล้ว

ปัจจัยที่ช่วยอุปการะในขณะนั้นมี ๓ คือ **อารัมมณวิปัติ** **อารัมมณะ** **อารัมมณุปนิสสยะ**

ใน ๓ อย่าง นี้ อำนาจของ**อารัมมณวิปัติ**อย่างเดียวนั้น เป็นพิเศษ

๒. ถ้า**อารมณ์** ๖ ที่น่ารักน่ายินดีคือ นินฺนํ นรฺปนํ ๑๘ ที่เป็นปัจจัยอุปันน เป็นปัจจัย, นามขันธ์ ๔ ที่มีความยินดีพอใจ ได้แก่ โลกมุลจิต ๘ เจ. ๒๒ ที่ประกอบ เป็นปัจจัยอุปันนแล้ว ปัจจัยที่ช่วยอุปการะในขณะนั้นมี ๖ คือ **อารัมมณวิปัติ** **อารัมมณะ** **อารัมมณุปนิสสยะ** **อารัมมณปุเรชาตอะ** **อารัมมณปุเรชาตัตถิ** **อารัมมณปุเรชาตอวิคตะ** ใน ๖ อย่างนี้ อำนาจของ**อารัมมณวิปัติ**อย่างเดียวนั้นเป็นพิเศษ

๓. ถ้าอัมมมรรณที่นำรังกนำยินดีคือหทยวัตถุที่เกิดพร้อมกันกับอุปปาทักขณะของจิตดวงที่ ๑๗ ที่นับถอยหลังจากจุดจิตขึ้นไป เป็นปัจฉัย, นามขันธ์ ๔ ที่มีความยินดีพอใจ ได้แก่ โลกมุลมรรณาสันนชวนะ ๕ ครั้ง เจตสิก ๒๒ ที่ประกอบ เป็นปัจจุปปันแล้ว ปัจฉัยที่ช่วยอุปการะในขณะนั้นก็มี ๘ คือ อารัมมณาธิปติ อารัมมณะ วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยะ อารัมมณูปนิสสยะ วัตถารัมมณปุเรชาตอะ วัตถารัมมณปุเรชาตวิปปยตตะ วัตถารัมมณปุเรชาตตถิ วัตถารัมมณปุเรชาตอวิตตะ ใน ๘ อย่างนี้ อำนาจของอารัมมณาธิปติอย่างเดียวนั้นเป็นพิเศษ

๓. อธิปติปัจฉัย^{๒๕} / ๔. อารัมมณาธิปติปัจฉัย^{๒๖}

ในอารัมมณาธิปติปัจฉัย สรุปรูปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการคือ [P139] 43 47, 49, 51

- อารมณ ๖ คือ อิกฺขณฺนิปผันนรูป ๑๘ จิต ๘๔ เจตสิกที่ประกอบ ๔๗ (เว้นโทสมุล โมหมุล ทุกขสทคตกายวิญญานจิต) ที่นำฝักใฝ่หนักแน่นอย่างยิ่งเป็นเตกาลิกะ และนิพพานที่เป็นกาลวิมุตติ เป็น**อารัมมณาธิปติปัจฉัย**
- โลกมุลจิต ๘ มหากุศลจิต ๘ มหากิริยาญาณสัมปยุตตจิต ๔ โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐ เจตสิก ๔๕ ที่ประกอบ (เว้นอัปมัญญา) เป็นผู้ฝักใฝ่หนักแน่นอย่างยิ่ง เป็น**อารัมมณาธิปติปัจจุปปัน** (47, 49)

(47, 51) - โลภียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ ที่มีได้เป็นผู้ฝักใฝ่หนักแน่นอย่างยิ่ง โดยแน่นอน และไม่แน่นอน
รูปทั้งหมด คือ จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป พาหิรรูป อาหารชรูป อุตุชรูป อสฺสญสฺตตกัมมชรูป
ปวัตตีกัมมชรูป เป็น**อารัมมณาธิปติปัจฉนิก**

ในอารัมมณาธิปติปัจฉัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจุปปันธรรม ของธรรมที่เป็นอารัมมณาธิปติปัจฉัยนั้น [P142-143] ว่าโดย ลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ เป็นที่ยินดี และยึดหน่วงด้วย (อารมมณ) เป็นใหญ่ เป็นอธิปติด้วย (อธิปติ) ว่าโดย ชาติ เป็น อารัมมณชาติ ว่าโดย กาล เป็น อดีต อนาคต ปัจจุบัน และ กาลวิมุต ว่าโดย สัตติ คืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสฺตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจุปปันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง **อุปถัมภกสฺตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจุปปันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

อา.ชาติ	ปัจฉัย → ปัจจุปปัน (♥=หทยวัตถุ)	๑-๖	๗	๘.ปกิณ. ^๕
๒.ธิ ญู	อารมณ ๖ คือ อิกฺขณฺนิป.18.84.47 ฝักใฝ่หนักแน่นอย่างยิ่ง <small>(-โท๒, โม๒, ทุก.ภย.๑) นิพ. กาลวิมุตติ → 8.8.4.8/40 เจ.45 (-ธป)</small>	ธิ๑ =๘ ปจ.	อุปนิส ^{๑๐๒๑} =๓ ปจ.(อา ธิ ญู)	อุปนิส ^๑ = ปจ. 368

๓. จงแสดง**พระบาลี และคำแปล**ในปัจฉยนิทเทศ ดังต่อไปนี้ ? 59

๓. จงแปลเป็นไทยในบาลีนิทเทศต่อไปนี้ ? 55 / ๖. จงแสดง **ปัจฉยนิทเทศ พระบาลีและคำแปล** ของ ? 46

(ก) อธิปติปัจฉยนิทเทศ **ข้อที่ ๕**, [P45, 1/4] 46, 48, 55, 56, 59

ตอบ (ก. แสดง**พระบาลีและคำแปล**ของ) อธิปติปัจฉยนิทเทศ ข้อที่ ๕ /

ก. อธิปติปัจฉยนิทเทศข้อ ๕ มีคำแปล ดังนี้ **ยัม ยัม รมมัม ครั กตวา เย เย รมมา อุปฺปชฺชนติ จิตฺตเจตสิกกา รมมา, เต เต รมมา เตสฺ เตสฺ รมมานัม อธิปติปัจฉเยน ปจฺจโย.**

แปลว่า อารัมมณิกธรรมเหล่าใด ๆ คือ จิต เจตสิกทั้งหลายกระทำสิ่งใด ๆ ให้เป็นอารมณด้วย ความฝักใฝ่หนักแน่นแล้วเกิดขึ้น สิ่งทั้งหลายเหล่านั้น ๆ เป็นปัจฉัย คือ ช่วยอุปการะแก่อารัมมณิกธรรม คือ จิต เจตสิกทั้งหลายเหล่านั้น ๆ ด้วยอำนาจอารัมมณาธิปติปัจฉัย

๔. จงแสดง**ปัจฉัย ปัจจุปปัน และอำนาจปัจฉัย** แห่ง**อารัมมณาธิปติ**ปกิณณกขมฺมนา ๓

มาให้ถูกต้อง ? [P37-38] 53

ตอบ อารัมมณาธิปติปกิณณกขมฺมนา ๓ ได้แก่ [P37-38] 53

๑. ถ้าอารมณ ๖ ที่นำรังกนำยินดีคือ อิกฺขณฺนิปผันนรูป ๑๘ จิต ๘๔ (เว้นโทสมุล โมหมุล ทุกขสทคตกายวิญญานจิต ๑) เจตสิก ๔๗ ที่ประกอบ (เว้นโทจตุกกะ วิจิกิจฉา) ที่เป็นเตกาลิกะ นิพพาน เป็นปัจฉัย นามขันธ์ ๔ ที่มีความยินดีพอใจได้แก่โลกมุลจิต ๘ มหากุศลจิต ๘ มหากิริยาญาณสัมปยุตตจิต ๔ โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๔๕ ที่ประกอบ (เว้นโทจตุกกะ วิจิกิจฉา อัปมัญญา) เป็นปัจจุปปันแล้ว ปัจฉัยที่ช่วยอุปการะในขณะนั้นก็มี ๓ คือ อารัมมณาธิปติ อารัมมณะ อารัมมณูปนิสสยะ ใน ๓ อย่าง นี้ อำนาจของอารัมมณาธิปติอย่างเดียวนั้น เป็นพิเศษ
๒. ถ้าอารมณ ๖ ที่นำรังกนำยินดีคือนิผันนรูป ๑๘ ที่เป็นปัจจุปปัน เป็นปัจฉัย นามขันธ์ ๔ ที่มีความยินดีพอใจ ได้แก่ โลกมุลจิต ๘ เจ. ๒๒ ที่ประกอบ เป็นปัจจุปปันแล้ว ปัจฉัยที่ช่วยอุปการะในขณะนั้นก็มี ๖ คือ อารัมมณาธิปติ

อารัมมณะ อารัมมณูปนิสสยะ อารัมมณปุเรชาตยะ อารัมมณปุเรชาตัตถิ อารัมมณปุเรชาตอวิคตยะ ใน ๖ อย่างนี้
อำนาจของอารัมมณอิปติอย่างเดียวกันเท่านั้นเป็นพิเศษ

๓. ถ้าอัมมารมณที่นำรักษาน่ายินดีคือหทัยวัตถุที่เกิดพร้อมกันกับอุปปาทกขณะของจิตดวงที่ ๑๗ ที่นับถอยหลังจากจุดจิตขึ้นไป เป็นปัจจัย นามขันธ์ ๔ ที่มีความยินดีพอใจ ได้แก่ โลกมุลมรณาสันนชวณะ ๕ ครั้ง เจตสิก ๒๒ ที่ประกอบเป็นปัจจัยอุปบันแล้ว ปัจจัยที่ช่วยอุปการะในขณะนั้นก็มี ๘ คือ อารัมมณอิปติ อารัมมณะ วัตถารัมมณปุเรชาต-นิสสยะ อารัมมณูปนิสสยะ วัตถารัมมณปุเรชาตยะ วัตถารัมมณปุเรชาตวิปยุตตะ วัตถารัมมณปุเรชาตัตถิ วัตถารัมมณปุเรชาตอวิคตยะ ใน ๘ อย่างนี้ อำนาจของอารัมมณอิปติอย่างเดียวกันเท่านั้นเป็นพิเศษ

๔. ก. จงแสดงคาถาที่แสดงถึงอารัมมณอิปติปัจจัย และปัจจัยอุปบันธรรม โดยเฉพาะๆ ? [P52-53] 42, 60

ตอบ คาถาที่แสดงถึงอารัมมณอิปติปัจจัย และปัจจัยอุปบันธรรม โดยเฉพาะๆ

เสขํ ติปากํ ติกิริยํ จตุรूपญจ เสชินโน
ติปุณณํ กามปุณณสส เสชสสาธิปตี ภเว
อุตฺตรํ ธียตฺตฏฺจนฺนํ นิพพานํ อุตฺตรสส ตฺ.

ตอบ แปลความว่า โลกมุจติ ๘ กิติ วิบาก ๓ อย่าง คือ กามวิบาก ๒๒ (เว้นทุกขสหคตกายวิญญานจิต)

รูปวิบาก ๕ อรูปวิบาก ๔ กิติ กิริยา ๓ อย่าง คือ กามกิริยา ๑๑ รูปกิริยา ๕ อรูปกิริยา ๔ กิติ

อิฏฐนิพัตถนรูปที่เกิดจากสมุฏฐานทั้ง ๔ กิติ เป็นอารัมมณอิปติปัจจัยช่วยอุปการะแก่มุจติ ๘

กุศล ๓ อย่าง คือ กามกุศล ๘ รูปกุศล ๕ อรูปกุศล ๔ เป็นอารัมมณอิปติปัจจัย ช่วยอุปการะแก่มหากุศลจิต ๘ โลกมุจติ ๘, โลกุตตรจิต ๘ เป็นอารัมมณอิปติปัจจัย ช่วยอุปการะแก่มหากุศล มหาภิรียาญาณสัมมยุตตจิต ๘, ส่วนนิพพาน เป็นอารัมมณอิปติปัจจัย ช่วยอุปการะแก่มหากุศล มหาภิรียาญาณสัมมยุตตจิต ๘ และโลกุตตรจิต ๘

๑. เสขํ ติปากํ ติกิริยํ จตุรूपญจ เสชินโน (อิปติ ภเว) ที่ยกมานี้ขอถามดังต่อไปนี้ ? [P52] 44

ก. แปลเป็นภาษาไทยว่าอย่างไร ?

[P52-53] 44

ข. องค์ธรรมปรมาตถ์ที่เป็นปัจจัย และปัจจัยอุปบันนั้น ได้แก่อะไร ?

ค. เมื่อว่าโดยบทและวาระเป็นบทและวาระอะไร ของปัจจัยอะไร ?

ง. ในวาระนั้น ๆ ได้อำนาจปัจจัยเท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ก. แปลว่า โลกมุจติ ๘ กิติ วิบาก ๓ อย่าง คือ กามวิบาก ๒๒ (เว้นทุกขสหคตกายวิญญานจิต) รูปวิบาก ๕ อรูปวิบาก ๔ กิติ กิริยา ๓ อย่าง คือ กามกิริยา ๑๑ รูปกิริยา ๕ อรูปกิริยา ๔ กิติ อิฏฐนิพัตถนรูปที่เกิดจากสมุฏฐานทั้ง ๔ กิติ เป็นอารัมมณอิปติปัจจัยช่วยอุปการะแก่มุจติ ๘

ข. องค์ธรรมปรมาตถ์ที่เป็นปัจจัยได้แก่ จิต ๕๔ ดวง คือ โลกมุจติ ๘ โลกียวิบาก ๓๑ (เว้นทุกขสหคตกายวิญญานจิต) กิริยาจิต ๒๐ เจตสิก ๔๔ (เว้นโทสทุกกะ ๔ วิจิกิจฉา ๑ วิรตี ๓) อิฏฐนิพัตถนรูป ๑๘

องค์ธรรมปรมาตถ์ที่เป็นปัจจัยอุปบัน ได้แก่ โลกมุจติ ๘ เจตสิก ๒๒

ค. ว่าโดยบทเป็นได้ ๒ บท คือ อุกุสลบทและอัพยาทบท

ว่าโดยวาระเป็นได้ ๒ วาระ คือ อุกุสลปทาวสานในอุกุสลบท (อกุ.-อกุ.) และ

อุกุสลปทาวสานในอัพยาทบท (อัพ-อกุ.) ของอารัมมณอิปติปัจจัย

ง. ในวาระคือ อุกุสลปทาวสานในอุกุสลบท (อกุ.-อกุ.) ได้อำนาจปัจจัย ๓ คือ อารัมมณอิปติ อารัมมณะ อารัมมณูปนิสสยะ ในวาระคือ อุกุสลปทาวสานในอัพยาทบท (อัพ.อกุ.) ได้อำนาจปัจจัย ๘ คือ อารัมมณอิปติ อารัมมณะ วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยะ อารัมมณูปนิสสยะ อารัมมณปุเรชาตยะ วัตถารัมมณปุเรชาตวิปยุตตะ อารัมมณปุเรชาตัตถิ อารัมมณปุเรชาตอวิคตยะ

๗. จงแสดงองค์ธรรมของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? ๒. ปัจจัยธรรมของ อารัมมณอิปติปัจจัย ? [P139] 48 (๑-๓)

ตอบ ๒. ปัจจัยธรรมของอารัมมณอิปติปัจจัย คือ อารมณ ๖ คือ อิฏฐนิพัตถนรูป ๑๘ จิต ๘๔

เจตสิกที่ประกอบ ๔๗ (เว้นโทสมูล โมหมูล ทุกขสหคตกายวิญญานจิต)

ที่หน้าฝักใฝ่หนักแน่นอย่างยิ่ง เป็นเตกาลิกะ และนิพพานที่เป็นกาลวิมุตติ

๗. จงแสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการ ของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? ก. อารัมมณอิปติปัจจัย ? [P139-140] 43 (1/3), 51

ดาวน์โหลดข้อมูลต่างๆได้จาก ข้อความเพิ่มเติมที่ youtube หรือ Post ใน fb ID: Kanrasi Sengking (ตาม link ที่แปะไว้)

๔. ปัจจัยเหล่านี้คือ **อาร์มมณาริบัติปัจจัย สหชาตวิปยุตตปัจจัย และ รูปชีวิตินทรียปัจจัย**

มีสรูปเนื้อความ ๒ ประการคือปัจจัยธรรมและปัจจัยอุปบันธรรมว่าอย่างไร ? [P139, 163, 160] 49

๖. จงสรูปเนื้อความ ๒ ประการ (เว้นปัจจัยนิ) ของปัจจัยต่อไปนี้ ? ก. **อาร์มมณาริบัติปัจจัย** ? [P139] 47

ตอบ (47, 49) อาร์มมณาริบัติปัจจัย สรูปเนื้อความ มีอยู่ ๒ ประการ [(47)เว้นปัจจัยนิ] คือ

ตอบ ก. อาร์มมณาริบัติปัจจัย สรูปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการคือ

- อารมณ ๖ คือ อิกฺฐนินฺปนฺนรูป ๑๘ จิต ๘๔ เจตสิกที่ประกอบ ๔๗ (เว้นโทสมฺมุต โมหฺมุต ทุกขสหคตกาย วิญญานจิต) ที่น่าฝึกฝนหนักแน่นอย่างยิ่งเป็นเตกาลิกะ และนิพพานที่เป็นกาลวิมุติ เป็น**อาร์มมณาริบัติปัจจัย**

- โลกมุจฺจิต ๘ มหากุศลจิต ๘ มหาภิรียาณฺณสํปยุตตจิต ๔ โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐ เจตสิก ๔๕ ที่ประกอบ (เว้นอัปปมัญญา) เป็นผู้ฝึกฝนหนักแน่นอย่างยิ่ง เป็น**อาร์มมณาริบัติปัจจัย**

(47, 51) - โลกียจิต ๘๔ เจตสิก ๕๒ ที่มีได้เป็นผู้ฝึกฝนหนักแน่นอย่างยิ่ง โดยแน่นอน

และไม่แน่นอน รูปทั้งหมด คือ จิตตฺรูป ปฏิสฺสนธิกัมมชฺรูป พาหิรฺรูป

อาหารชฺรูป อุตฺชฺรูป อสฺถฺยญฺสฺตตกัมมชฺรูป ปวัตตีกัมมชฺรูป

เป็น**อาร์มมณาริบัติปัจจัย**

จิต / อารมณ	จิต (ผู้รู้อารมณ)=ปย. ใจู้ว่า กุ/อกุ/อพ.ปทาวสาน	อารมณ (ผู้ถูกรู้ โดยจิต)=ปัจจัย ใจู้ ๓ บท กุสล อกุสล อพากตบท				
		กาล	อา.๖	๔ ประเภท	อจ. ๔ ประเภท	อา.ภาย..
ปญฺจวิสฺติ ปริตตมฺหิ	อพ 25 ทวิ.10, มโน.๑๓ 3 ณ.3, ม.วิ.8, ทส.1	ปัจจุบัณ 3 กาล	1. ปญ. 6	กามธรรม	กาม.54 เจ.52 28 กุส อกุ๑๒ อพ	ใน+นอก
มุ จิตตานิ มหคฺคเต	6 ก.๑ อพ๒=วิ๑ กิ๑/บย๑ วิญ.3 เน.วิ.3	อดีต	๑.	มถคตธรรมารมณ	ก.๑ อพ๒=ก.๑/อ.๑ ๒7 35 (4 30)	ใน
เอกวิสฺติ โวทาเร	21 ร.๑.15 ^{-๗๒} ก.๑.3 กิ.ญ.3	กาลวิมุต	๑.	บญ (๒๖+กสิ๑+นัตถิ.)	อัตถบญ. สัททบญญติ	นอก (-กิ.ญ)
อญฺส นิพพานโคจเร	8 โลกุตตรจิต 8 (ม.๔ อพ๔)	กาลวิมุต	๑.	นิพพาน	นิพพาน	นอก
วิสฺสนุตตรมุตตมฺหิ	20 อกุ๑๒ กุ.๔ อพ๔ อกุ.12 กุ.วิ.4 กิ.วิ.4	3+กาลวิมุต	6	กาม.มถค.บญ.(-โลกต.๘)	โลกิ.๑๑๓ อกุ๑๒ อพ 81 52 28 บญญติ	ใน+นอก
อจฺจตมคฺคผลชฺเชเต ปญจ	5 กุ.๔ กุ.ส.4 กุ.กิ.ญ.1	3+กาลวิมุต	6	กาม. มถค. โลกุต. บญ. (-อร.๑ อพ.๑)	กุ๒๑.๓๓ อกุ๑๒ อพ ^{-๓๓} 87 52 28 นิพ บญ.	ใน+นอก
สพฺพตฺถ มุจฺเจติ	6 มโน.1 กิ.ส.4 กิ.กิ.ญ.1	3+กาลวิมุต	6	กาม มถค. โลกุต. บญ.	89 52 28 นิพ. บญญติ ๑๒๖ ๑๑๒๖ ๑๒๖	ใน+นอก

สรูปจากคาถา เศษ ติ... อา=ปจ.↓ (ใจู้ อจ.กัตตบพ อกุ กุ อพ) → ผู้รู้ ปย.↓ (ใจู้ อจ.สํมปทานบพ อกุ กุ อพ)

อารมณ ๖ คือ อิกฺฐนินฺปนฺน.18.7๖^{๗๐=โลก๘ กามวิ๒๒ กิ๒๐ วิ๔ อวิ๔+โลกิ๑๗} เจ.47 → โลก.8 เจ.22 (=อกุ)

ธรรมารมณคือ โลกิ.๑7 โลกุต.8 เจ.38^E นิพ. กาลวิมุติ → ม.กุ.8 เจ.33^(-๑ อป) (=กุ) (รู้นิพพานจริง พกุส ๔ ที่

โคตรภูญาณ) ม๔=กุ, ม๔=อพ

ธรรมารมณคือ โลกุต.8 เจ.36^E นิพ. กาลวิมุติ → ม.กิ.๔ เจ.33^(-๑ อป) (=อพ)

มต.๓ พต.๓ เจ.36^E นิพ. กาลวิมุติ → ม.กุ.๔ เจ.33^(-๑ อป) (=กุ)

อร.๑ อพ.๑ เจ.36^E นิพ. กาลวิมุติ → ม.กิ.๔ เจ.33^(-๑ อป) (=อพ)

(=อพ)ธรรมารมณคือ นิพ. กาลวิมุติ → โลกุต.8 เจ.36^(-๑ อป) (ม๔=กุ, ม๔=อพ)

๓/๑. ปัญหาวารวิภังคแห่งอาร์มมณาริบัติปัจจัย^๕/อาร์มมณฺปนิสสยปัจจัย^{1-4 7-9} (๓ บท ๗ วาระ ๓:๑:๓) P220-235/P287

ก.	กุ๒๐(-อร.๑) เจ.๓๘ พ.๑ อย -มกุส เจ.๓๓(-๑ อป)ฝ นน	[P220-221] 54 57 59	๓ อธิ อา ญ	ว ตูป ^๓ ๔.๓ ^๓ ถี.-กม ฌส มต๓
กุสล	โลกิ.๑๒๗ ฝจ ยน -อกุ	[P223-224] 58	๓ อธิ อา ญ ๔	ว ตูป ๔.๓ ^๓ ถี.-กม ฌส กิ.
บท	อร.๑ เจ.๓๖ ฝจ ยน -อพ	[P226-227] 57	๓ อธิ อา ญ	ว ตูป อร ถี.-ปจ. อร.๑ -ปย กม
ข.อกุ	โลกุต.๘ ฝจ ยน -อกุ	[P227-228] 50	๓ อธิ อา ญ	ว ตูป ๔.๒ ^๓ ถี.-กม.
ค.	อพ.๑๓+นิพ ฝจ ยน -อพ	[P229-230] 55 57	๓ อธิ อา ญ 5๖	ว ตูป ๘๔.๓ ^๓ ถี.-ปจ ม ฝ-ปย ปจ ม ฝส.
	มต.๑๓+นิพ ฝจ ยน -กุ	[P2231-232] 56 57	๓ อธิ อา ญ	ว ตูป ๑.๗ ^๑ ถี.-ปจ ม๔.
กตบท	อิกฺฐนินฺปนฺน โลกิ.๑๒๗ ฝจ ยน -อกุ	[P233-234]	๘ ได้ ๘ เพราะ มีอา รูป+๓มา	ว ตูป ๔.๓ ^๓ ถี.-ปจ ป มร ฎิ กม ฌ รูป -ปย กม นิติ ๒+๓

สรุปจำนวนสุทธบท แห่งอาร์มมณัธิปติปัจจัยปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี ๗ ประเภทด้วยกัน คือ

อาร์มมณัธิปติปัจจัยสภาคะ/อาร์มมณูปนิสสยปัจจัยสภาคะ

[P235] 46 52 60

ปัจจัยที่เป็นสภาคะกันได้กับอาร์มมณัธิปติปัจจัย ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี ๗ ปัจจัยคือ อาร์มมณะ วัตรอาร์มมณปุเรชาตนิสสยยะ อาร์มมณูปนิสสยยะ อาร์มมณปุเรชาตยะ วัตรอาร์มมณปุเรชาตวิปยุตตะ อาร์มมณปุเรชาตัตถิ อาร์มมณปุเรชาตอุวิคตะ

๔. จากคาถาที่แสดงถึงอาร์มมณัธิปติปัจจัย และปัจจัยอุปบันโดยเฉพาะ ๆ อารมณ (ปัจจัยธรรม) เป็น โลกุตตร-
ธรรม มีอยู่ในบทและวาระใดบ้าง และแสดงองค์ธรรมของปัจจัยและปัจจัยอุปบันประกอบด้วย ? [P221-232] 57

ตอบ ใน อาร์มมณัธิปติปัจจัย อารมณ (ปัจจัยธรรม) เป็น โลกุตตรธรรม ที่อยู่ในบทและวาระ
พร้อมทั้งแสดงองค์ธรรมของปัจจัย ปัจจัยอุปบัน ดังนี้

กุสลปทาวสาน ใน กุสลบท องค์ธรรมได้แก่ มรรคจิตตูปาทาเบื้องต้น ๓ ที่มีสภาพเป็นที่ใฝ่ใจอย่างยิ่ง เป็นปัจจัย
มหากุสลญาณสัมปยุตตจิตตูปาท ๔ ที่มีสภาพเป็นผู้ฝึกใฝ่อย่างหนักแน่น เป็นปัจจัยอุปบัน

อพยากตปทาวสาน ใน กุสลบท องค์ธรรมได้แก่ อรหัตตมรรค ๑ เจตสิก ๓๖ ที่มีสภาพเป็นที่น่าใฝ่ใจยิ่งนัก เป็นปัจจัย
มหากิริยาญาณสัมปยุตตจิตตูปาท ๔ (เว้นอัปมัณฺญา) ที่มีสภาพเป็นผู้ฝึกใฝ่อย่างหนักแน่น เป็นปัจจัยอุปบัน

อพยากตปทาวสาน ใน อพยากตบท องค์ธรรมได้แก่ อรหัตตผลจิตตูปาท ๑ และนิพพานที่มีสภาพเป็นที่ใฝ่ใจยิ่งนัก
เป็นปัจจัย มหากิริยาญาณสัมปยุตตจิตตูปาท ๔ ผลจิต ๔ เจตสิก ๓๖ (เว้นอัปมัณฺญา) เป็นปัจจัยอุปบัน

กุสลปทาวสาน ใน อพยากตบท องค์ธรรมได้แก่ ผลจิตตูปาทเบื้องต้น ๓ และนิพพาน ที่มีสภาพเป็นที่ใฝ่ใจยิ่งนัก
เป็นปัจจัย มหากุสลญาณสัมปยุตตจิตตูปาท ๔ มรรคจิตตูปาท ๔ (เว้นอัปมัณฺญา) ที่มีสภาพเป็นผู้
ฝึกใฝ่อย่างหนักแน่น เป็นปัจจัยอุปบัน

๓. จงแสดง กัตตูปท และสัมปทานบท ในวิธีพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P191, 221, 307, 290-1, 322] 59, 60 (ก-จ)

ข. กุสลโล รมโม่ กุสลสส รมมสส อารมมณัธิปติปัจจัยเยน ปัจจโย

[P221] 59, 60

ตอบ แสดง กัตตูปท และสัมปทานบท ในวิธีพระบาลี เหล่านี้ ดังนี้

ข. กุสลโล รมโม่ เป็นกัตตูปท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย

[P221] 59, 60

องค์ธรรมได้แก่ กุสลจิต ๒๐ เจตสิก ๓๘ (เว้นอรหัตตมรรค) ที่มีสภาพเป็นที่ใฝ่ใจอย่างยิ่ง

กุสลสส รมมสส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยอุปบัน องค์ธรรมได้แก่ มหากุสลจิต ๘ เจตสิก ๓๓
(เว้นวิริตี อัปมัณฺญา) ที่มีสภาพเป็นผู้ฝึกใฝ่อย่างหนักแน่น

๒. จงแสดงวิธีพระบาลี และคำแปล พร้อมทั้งจำแนกบท และ แสดงองค์ธรรมของ กุสลปทาวสานใน
กุสลบท แห่ง อาร์มมณัธิปติปัจจัย พร้อมทั้งว่าโดย กาล ภูมิ บุคคล วิถี มาให้สมบูรณ์ ? [P221] 54

ตอบ แสดงวิธีพระบาลี และคำแปล ของ กุสลปทาวสาน ใน กุสลบท แห่ง อาร์มมณัธิปติปัจจัย

กุสลโล รมโม่ กุสลสส รมมสส อารมมณัธิปติปัจจัยเยน ปัจจโย.

กุสลธรรม เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่กุสลธรรม ด้วยอำนาจอาร์มมณัธิปติปัจจัย

จำแนกบทและแสดงองค์ธรรม ในวิธีพระบาลี

กุสลโล รมโม่ เป็นกัตตูปท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรม ได้แก่

กุสลจิต ๒๐ เจตสิก ๓๘ (เว้นอรหัตตมรรค) ที่มีสภาพเป็นที่ใฝ่ใจอย่างยิ่ง

กุสลสส รมมสส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยอุปบัน องค์ธรรมได้แก่

มหากุสลจิต ๘ เจตสิก ๓๓ (เว้นวิริตี อัปมัณฺญา) ที่มีสภาพเป็นผู้ฝึกใฝ่อย่างหนักแน่น

ว่าโดย กาล เป็นไปใน ปวัตติกาล

ว่าโดย ภูมิ เป็นไปใน จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ตามสมควร

ว่าโดย บุคคล เป็นไปใน ปุถุชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ตามสมควร

ว่าโดย วิถี เป็นไปใน กามชวณมโนทวารวิถี ฌานสมาบัติวิถี มรรควิถีเบื้องต้น ๓

อารมมณัธิปติปัจจัยเยน เป็นกรรมบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอาร์มมณัธิปติปัจจัยเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจ
ปัจจัยทั้ง ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ อาร์มมณัธิปติ อาร์มมณะ อาร์มมณูปนิสสยยะ เหล่านี้

ปัจจโย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๓. จงแสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้ ? [P] 48

ข. กุศลปทาวสาน ในกุศลปท แห่ง อารัมมณาธิปติปัจจัย ? [P] 48

ตอบ ข. ได้อำนาจปัจจัย ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ อารัมมณาธิปติ อารัมมณะ อารัมมณูปนิสสยะ

๕. จงแสดงการจำแนกบทและองค์ธรรมของข้อต่อไปนี้ (ไม่ต้องแสดงกาล ภูมิ บุคคล วิถี) ? [P224] 58

ข. อกุศลปทาวสาน ใน กุศลปท แห่งอารัมมณาธิปติปัจจัย ? [P224] 58

ตอบ แสดงการจำแนกบทและองค์ธรรม ข. อกุศลปทาวสาน ใน กุศลปท แห่งอารัมมณาธิปติปัจจัย

ในวิธีพระบาลี กุสโล รมโม่ เป็นกัตตบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรมได้แก่

โลกียกุศลจิตตูปบาท ๑๗ ที่มีสภาพเป็นที่ใฝ่ใจยิ่งนัก

อกุศลสุส รมมสุส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปััน องค์ธรรมได้แก่

โลกมูลจิตตูปบาท ๘ ที่มีสภาพเป็นผู้ฝึกฝไอย่างหนักแน่น

อารมมณาธิปติปัจจัย เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอารัมมณาธิปติปัจจัยเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปัจจัย

ทั้ง ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ อารัมมณาธิปติ อารัมมณะ อารัมมณูปนิสสยะเหล่านี้

ปัจจัย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๒. ก. ถ้าอกุศลธรรมเป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่อกุศลธรรม ด้วยอำนาจอารัมมณาธิปติปัจจัย

อยากทราบว่ อกุศลธรรมนั้นองค์ธรรมได้แก่อะไรบ้าง ? [P227-8] 50

ตอบ ก. อกุศลธรรมที่เป็นปัจจัย องค์ธรรมได้แก่ โลกมูลจิตตูปบาท ๘ ที่มีสภาพเป็นที่ใฝ่ใจยิ่งนัก

อกุศลธรรมที่เป็นปัจจัยปััน องค์ธรรมได้แก่ โลกมูลจิตตูปบาท ๘ ที่มีสภาพเป็นผู้ฝึกฝไอย่างหนักแน่น

๑. อพฺยากโต รมโม่ อพฺยากตสุส รมมสุส อารมมณาธิปติปัจจัย ปัจจัย วิธีพระบาลีที่ยกมานี้ให้จำแนกบท

แสดงองค์ธรรม และอำนาจปัจจัย พร้อมทั้งว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล วิถี มาให้ถูกต้อง ? [P230] 55

ตอบ จำแนกบทและแสดงองค์ธรรมในวิธีพระบาลี อพฺยากโต รมโม่ เป็นกัตตบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย

องค์ธรรมได้แก่ อรหัตตผลจิตตูปบาท ๑ และนิพพาน ที่มีสภาพเป็นที่ใฝ่ใจยิ่งนัก

อพฺยากตสุส รมมสุส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปััน

องค์ธรรมได้แก่ มหาภิรียาญาณสัมปยุตตจิตตูปบาท ๔ ผลจิต ๔ เจตสิก ๓๖ (เว้นอัปมัญญา)

ว่าโดย กาล เป็นไปใน ประวัติกาล

ว่าโดย ภูมิ เป็นไปใน จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

ว่าโดย บุคคล เป็นไปใน ผลบุคคล ๔

ว่าโดย วิถี ธรรมที่เป็นปัจจัย เป็นไปใน มรรควิถี ผลสมาบัติ

ธรรมที่เป็นปัจจัยปััน เป็นไปใน ปัจจเวกขณวิถี มรรควิถี ผลสมาบัติวิถี

อารมมณาธิปติปัจจัย เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอารัมมณาธิปติปัจจัยเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปัจจัย

ทั้ง ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกันคือ อารัมมณาธิปติ อารัมมณะ อารัมมณูปนิสสยะ เหล่านี้

ปัจจัย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๓. จงแสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้ ? [P315, 271, 230, 248, 303(277)] 56 ก-จ

ค. อพฺยากตปทาวสาน ใน อพฺยากตปท แห่งอารัมมณาธิปติปัจจัย [P230] 56

ตอบ แสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้

ค. ได้อำนาจปัจจัย ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ อารัมมณาธิปติ อารัมมณะ อารัมมณูปนิสสยะ

๒. วิธีพระบาลีที่แสดงไว้ว่า อพฺยากโต รมโม่ กุสสุส รมมสุส อารมมณาธิปติปัจจัย ปัจจัย นั้น

เมื่อจำแนกบทและแสดงองค์ธรรมรวมทั้งว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล วิถีมีความเป็นไปอย่างไร ? [P232] 56

ตอบ จำแนกบทและแสดงองค์ธรรมแห่งอารัมมณาธิปติปัจจัย

ในวิธีพระบาลี อพฺยากโต รมโม่ เป็นกัตตบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรมได้แก่ ผลจิตตูปบาทเบื้องต้น ๓ และ

นิพพาน ที่มีสภาพเป็นที่ใฝ่ใจยิ่งนัก

กุสลสส รมมสส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจุปัจุบัน องค์ธรรมได้แก่ **มหากุสลญาณสัมปยุตตจิตตูปบาท ๔**
มรรคจิตตูปบาท ๔ (เว้นอัปมัญญา) ที่มีสภาพเป็นผู้ฝึกใฝ่อย่างหนักแน่น

- ว่าโดย กาล เป็นไปใน **ปวัตติกาล**
- ว่าโดย ภูมิ เป็นไปใน **จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ**
- ว่าโดย บุคคล เป็นไปใน **ดิเหตุกปุณฺชน ๑ พระอริยบุคคล ๗** (เว้นพระอรหันต์)
- ว่าโดย วิถี เป็นไปใน **ปัจจเวกขณวิถี มรรควิถีทั้ง ๔**

อารมมณาธิปติปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอารัมมณาธิปติปัจจยเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปัจจย ทั้ง ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ **อารัมมณาธิปติ อารัมมณะ อารัมมณูปนิสสยะ** เหล่านี้

ปัจจโย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๓. จงแสดงอำนาจปัจจยของข้อดังต่อไปนี้ ? 60

ข. **อกุสลดทวาร** ใน **อพยาคตบท** แห่ง **อารัมมณาธิปติปัจจย** ? 60

ตอบ ข. ได้อำนาจปัจจย ๘ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ
อารัมมณาธิปติ อารัมมณะ วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยะ อารัมมณูปนิสสยะ
อารัมมณปุเรชาตตะ วัตถารัมมณปุเรชาตวิปยุตตะ อารัมมณปุเรชาตัตถิ อารัมมณปุเรชาตอวิคตะ

๕. **สหชาติปัจจย อารัมมณาธิปติปัจจย ปัจจจชาติปัจจย** ทั้ง ๓ ปัจจยนี้ แต่ละปัจจยมีสูตรสังขยวาระ
 ปัจจยละกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ? [P272, 235, 310] 57

๔. ก. จงแสดงประเภทสูตรสังขยวาระของ **อนันตรปัจจย อารัมมณาธิปติปัจจย วัตถปุเรชาตนิสสยะปัจจย**
 ว่าแต่ละปัจจยมีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P257, 235, 286] 58

ตอบ **อารัมมณาธิปติปัจจย** มีสูตรสังขยวาระ ๗ ประเภท คือ [P235] 57

ตอบ ก. สูตรสังขยวาระของ **อารัมมณาธิปติปัจจย** มี ๗ ประเภท คือ [235] 58

สรุปจำนวนสูตรบทแห่ง **อารัมมณาธิปติปัจจย** ปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๗ ประเภท ด้วยกันคือ

๑. กุสลโล	กุสลสส	อารมมณาธิปติปัจจเยน	ปัจจโย.	Note สูตรสังขยวาระ/สูตรบท อิ ญฺ = ๓ บท ๗ วาระ = 3:1:3 (ไม่สํ ฐมโ-ฐมสสข)
๒. กุสลโล	อกุสลสส	อารมมณาธิปติปัจจเยน	ปัจจโย.	
๓. กุสลโล	อพยาคตสส	อารมมณาธิปติปัจจเยน	ปัจจโย.	
๔. อกุสลโล	อกุสลสส	อารมมณาธิปติปัจจเยน	ปัจจโย.	
๕. อพยาคโต	อพยาคตสส	อารมมณาธิปติปัจจเยน	ปัจจโย.	
๖. อพยาคโต	กุสลสส	อารมมณาธิปติปัจจเยน	ปัจจโย.	
๗. อพยาคโต	อกุสลสส	อารมมณาธิปติปัจจเยน	ปัจจโย.	

๖. จงแสดงปัจจยสภาคะ ของปัจจยดังต่อไปนี้ ? ก. **อารัมมณาธิปติปัจจย** [P219, 257, 341, 303] 46, 60

๔. ให้แสดงปัจจยที่เป็นสภาคะกันได้กับ ... **อารัมมณาธิปติปัจจย** ... โดยเฉพาะๆ ว่าแต่ละปัจจย มีจำนวนเท่าไร ? 52

ตอบ ปัจจยที่เป็นสภาคะกันได้กับ **อารัมมณาธิปติปัจจย** ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๗ ปัจจย คือ [P235] 46, 52

อารัมมณะ วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยะ อารัมมณูปนิสสยะ อารัมมณปุเรชาตตะ
วัตถารัมมณปุเรชาตวิปยุตตะ อารัมมณปุเรชาตัตถิ อารัมมณปุเรชาตอวิคตะ (อา ฐิ ฐา ญฺ ปุ ธิ ๑)

๘/๑๑. วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยะปัจจย

๓. จงแสดง **พระบาลี และคำแปล** ในปัจจยนิทเทศ ดังต่อไปนี้ ข. **นิสสยะปัจจยนิทเทศ ข้อที่ ๑๑** ? [P74] 58, 59

๖. จงแสดง **ปัจจยนิทเทศ พระบาลีและคำแปล** ของ **นิสสยะปัจจยนิทเทศ ข้อที่ ๑๑**, [P74, 1/4] 46, 59

ตอบ ข. **นิสสยะปัจจยนิทเทศ ข้อที่ ๑๑** ยํ ฐูปํ **นิสสา ย มโนธาตุ จ มโนวิญญาณธาตุ จ วตฺตณฺติ ตํ ฐูปํ**
มโนธาตุยา จ มโนวิญญาณธาตุยา จ ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ นิสฺสยะปัจจเยน **ปัจจโย.**
 (แปลว่า) **มโนธาตุ ๓ และ มโนวิญญาณธาตุ ๗๒ เจตสิก ๕๒** (เว้นอรุปรวิปากจิต ๔) **อาศัยหทัยวัตถุใดเกิดขึ้น**
หทัยวัตถุนั้น เป็นปัจจย คือช่วยอุปการะแก่ **มโนธาตุ ๓ และ มโนวิญญาณธาตุ ๗๒** (เว้นอรุปรวิปากจิต ๔)

เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับ มโนธาตุ และ มโนวิญญาณธาตุ ด้วยอำนาจวัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจัย และวัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย

๗. จงแสดง ลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปัจจัยดังต่อไปนี้ ข. วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย ? [P149] 55

๗. ข. จงจำแนกวัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัยและรูปชีวิตินทรีย์ปัจจัย

โดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ ? [P149, 160] 50

ตอบ ข. แสดง ลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ของ วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย ในวัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยอุปันทรธรรมของธรรมที่เป็นวัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัยนั้น

[(50) วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย]

ว่าโดย ลักษณะ มี ๔ อย่าง คือ เป็นที่เกิดด้วย (วัตถุ) เป็นอารมณ์ด้วย (อารมณ์มม)

เกิดก่อนด้วย (ปุเรชาต) เป็นที่อาศัยด้วย (นิสสย)

ว่าโดย ชาติ เป็น อารัมมณชาติ ว่าโดย กาล เป็น ปัจจุบันกาล

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจ มี ๒ อย่าง คือ ขนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยอุปันทรธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยอุปันทรธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๗. จงแสดงลักษณะและชาติของปัจจัยต่อไปนี้ ข. วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย ? [P149] 47, 57

ตอบ ข. วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย ว่าโดยลักษณะมี ๔ อย่าง คือ เป็นที่เกิดด้วย (วัตถุ) เป็นอารมณ์ด้วย (อารมณ์มม) เกิดก่อนด้วย (ปุเรชาต) เป็นที่อาศัยด้วย (นิสสย) ว่าโดยชาติ เป็น อารัมมณชาติ

๓. จง(แสดงคำ)แปล ของ/ใน อนุวาทพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P] 44, 50

ข. วัตถุ กุสลาณํ ขนธานํ วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจุเณน ปจฺจโย ? [P285] 50

ตอบ ข. แสดงคำแปลของอนุวาทพระบาลี คือ ปวัตติ และมรณาสันนททัยวัตถุ เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะ แก่กุศลนามขันธ์ ๔ ด้วยอำนาจวัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย

๙/๑๒. อารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย

๕. ในพระบาลีนิทเทสข้อที่ ๑ ของอุปนิสสยปัจจุเณนนิทเทสนั้น องค์ธรรมของกัตตูปบาทและสัมปทานบาท

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาตนิสสย, ปกตูปนิสสยะ ได้แก่อะไรบ้าง ? [P85] 44

ตอบ ถ้าเป็นอารัมมณปุเรชาตนิสสยะ ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา เป็นกัตตูปบาท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม ได้แก่ โลภียกุศลจิตตูปบาท ๑๗ ที่น่าใฝ่ใฝ่ใจยิ่งนักที่เกิดก่อน ๆ เป็นผู้ทำการช่วยอุปการะแก่มหากุศลญาณวิปยุตตจิต ๔ เป็นผู้ฝึกฝั่หนักแน่นในการรับอารมณ์ที่เกิดหลัง ๆ และกุศลจิตตูปบาท ๒๐ (เว้นอรหัตตมรรค) ที่น่าใฝ่ใฝ่ใจยิ่งนักที่เกิดก่อน ๆ เป็นผู้ช่วยอุปการะแก่มหากุศลญาณวิปยุตตจิต ๔ เป็นผู้ฝึกฝั่หนักแน่นในการรับอารมณ์ที่เกิดหลัง ๆ

ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ กุสลาณํ ธมฺมานํ เป็นสัมปทานบาท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยอุปันทรธรรม คือ

มหากุศลจิตตูปบาท ๘ เป็นผู้ฝึกฝั่หนักแน่นในการรับอารมณ์

ถ้าเป็นปกตูปนิสสยะ ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ก็ได้แก่ กุศลจิตตูปบาท ๒๐ (เว้นอรหัตตมรรค)

ที่เป็นพลละมีกำลังมากที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัย

ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ กุสลาณํ ธมฺมานํ ก็ได้แก่ กุศลจิตตูปบาท ๒๑ ที่เกิดหลัง ๆ เป็นปัจจัยอุปัน

๗. จงแสดงลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปัจจัย ดังต่อไปนี้ ? ก. อุปนิสสยปัจจัย ทั้ง ๓ ? [P143, 150, 151] 56

ตอบ ก. ลักษณะและชาติ กาล สัตติ ของ อุปนิสสยปัจจัย ทั้ง ๓ แสดงซ้ำ ๓ ที่ (ชาติ)

๑. อารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย

ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ เป็นที่ยินดีและยึดหน่วงด้วย (อารมณ์มม) เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (อุปนิสสย)

ว่าโดย ชาติ เป็น อารัมมณชาติ ว่าโดย กาล เป็นทั้ง อดีต อนาคต ปัจจุบัน และ กาลวิมุต

ว่าโดย สัตติ คืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ ขนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยอุปันทรธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง และ

อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยอุปันทรธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๒. อนันตรูปนิสสยปัจจัย ว่าโดย ลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ ให้เกิดขึ้นติดต่อกันโดยไม่มีระหว่างกัน เสมือนหนึ่งเป็นจิต

ดวงเดียวด้วย (อนนตร) เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (อุปนิสสย)

ว่าโดย ชาติ เป็น อนันตรชาติ ว่าโดย กาล เป็น อดีตกาล

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจ มีอย่างเดียวคือ ชนกสัตติ

๓. ปกตูปนิสสยปัจจัย ว่าโดยลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ การงานที่ได้กระทำเสร็จไปแล้วโดยเรียบร้อยด้วย (ปกต)

เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (อุปนิสสย)

ว่าโดย ชาติ เป็น ปกตูปนิสสยชาติ ว่าโดยกาล เป็น ปัจจุบัน อดีต อนาคต และกาลวิมุต

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจ มีอย่างเดียวคือ ชนกสัตติ

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี อย่างเดียว คือ ชนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยป็นธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

๗. อุปมาต่อไปนี้เป็นของปัจจัยใด พร้อมทั้งแสดงการจำแนกโดยลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ? [P386] 58

๑. อุปมาเหมือนน้ำฝน ย่อมเป็นที่อาศัยอย่างสำคัญของมนุษย์และสัตว์ตลอดจนพืชพันธุ์ต่าง ๆ ? [P386] 58

ตอบ ๑. เป็นอุปมาของอุปนิสสยปัจจัย ซึ่งมีปัจจัยพิสดาร ๓ ปัจจัย คือ ๑. อารัมมณูปนิสสยปัจจัย

๒. อนันตรูปนิสสยปัจจัย ๓. ปกตูปนิสสยปัจจัย

จำแนกอารัมมณูปนิสสยปัจจัย โดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ ว่าโดย ... ↑ ... [P150, 143]

๘. ในอุปนิสสยปัจจัย ทั้ง ๓ มีวิธีพระบาลี ปัจจัยละกี่วาระ? คืออะไรบ้าง? ให้แสดงมาตามลำดับ (ไม่ต้องแปล) ?

[P287(235), 287(257), 302] 54 (ญ รุ ตู)

ตอบ ในอุปนิสสยปัจจัย ทั้ง ๓ แต่ละปัจจัยมีวิธีพระบาลี ดังนี้

อารัมมณูปนิสสยปัจจัย มีวิธีพระบาลี ๗ วาระ คือ

[P287(235), 287(257), 302] 54

๑. กุสลโล ฌโม อกุสลสส ฌมมสส อารัมมณูปนิสสยปัจจยเณ ปัจจโย

Note ปัญหาวาระวิงค์

๒. กุสลโล ฌโม อกุสลสส ฌมมสส อารัมมณูปนิสสยปัจจยเณ ปัจจโย

อิ ญ = ๓ บท ๗ วาระ = 3:1:3!

๓. กุสลโล ฌโม อพยากตสส ฌมมสส อารัมมณูปนิสสยปัจจยเณ ปัจจโย

(มี ฌโม-ฌมมสส)

๔. อกุสลโล ฌโม อกุสลสส ฌมมสส อารัมมณูปนิสสยปัจจยเณ ปัจจโย

๕. อพยากโต ฌโม อพยากตสส ฌมมสส อารัมมณูปนิสสยปัจจยเณ ปัจจโย

๖. อพยากโต ฌโม กุสลสส ฌมมสส อารัมมณูปนิสสยปัจจยเณ ปัจจโย

๗. อพยากโต ฌโม อกุสลสส ฌมมสส อารัมมณูปนิสสยปัจจยเณ ปัจจโย

๗. ปัจจัยที่เป็นสภาวะกัน กับปัจจัยต่อไปนี้มีกี่ปัจจัย คือปัจจัยอะไรบ้าง **มัคคปัจจัย** อารัมมณูปนิสสยปัจจัย

ปัจฉาชาติปัจจัย รูปชีวิตินทรียปัจจัย นานักขณิกกัมมปัจจัย ? [P354, 287(219), 310, 344, 325] 59

๘. ก. ในอุปนิสสยปัจจัยปัจจัยโดยพิสดารทั้ง ๓ ปัจจัยนั้นมีปัจจัยสภาวะ ปัจจัยละเท่าไร

คือปัจจัยอะไรบ้าง ? [P287(219), 302] 45

(ญ รุ ตู)

ตอบ ปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้กับอารัมมณูปนิสสยปัจจัย มี ๗ ปัจจัย คือ

[P287(219)] 45, 59

อารัมมณะ อารัมมณาธิปติ วัตรารัมมณปุเรชาตนิสสยะ อารัมมณปุเรชาตยะ

วัตรารัมมณปุเรชาตวิปยุตตะ อารัมมณปุเรชาตัตถิ อารัมมณปุเรชาตอวิกตะ

(อา อิ ธา ฌ ปุ วิ ป ลี อ)

๑๐/๑๖. อารัมมณปุเรชาตปัจจัย

๑. จงแสดงสรูปเนื้อความ ๓ ประการ ของ อารัมมณปุเรชาตปัจจัย **ปุเรชาตินทรียปัจจัย** ? [P152, 159-160] 46, 52ส

ตอบ อารัมมณปุเรชาตปัจจัย สรูปเนื้อความ มีอยู่ ๓ ประการ คือ

- รูปรารมณ ๖ คือ นิปผันนรูป ๑๘ ที่เป็นปัจจุบัน

เป็นอารัมมณปุเรชาตปัจจัย

- กามจิต ๕๔ อภิญญาจิต ๒ เจตสิก ๕๐ ที่ประกอบ (เวณอัปมัญญา) ที่ได้รับการช่วยอุปการะจากธรรมที่

เป็นปัจจัยโดยแน่นอนและไม่แน่นอน

เป็นอารัมมณปุเรชาตปัจจุปัน

- จิต ๗๖ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ (เวณทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐ มโนธาตุ ๓) ที่มิได้รับการช่วยอุปการะ

จากธรรมที่เป็นปัจจัยโดยแน่นอนและไม่แน่นอน รูปทั้งหมดคือ จิตตขรูป ปฏิสนธิกัมมขรูป พาหิรขรูป

อาหารขรูป อุตุขรูป อสัณญสตัดกัมมขรูป ปวัตติกัมมขรูป

เป็นอารัมมณปุเรชาตปัจจนิก

๖. จงแสดงสูตรสังขยวาระว่ามีกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ? ของปัจจัยต่อไปนี้

สหชาตินทรีย์ปัจจัย อารัมมณปุเรชาตปัจจัย อาเสวนปัจจัย ปัจฉกชาตปัจจัย ? [P341, 306, 314, 316] 52(3), 59

ตอบ สูตรสังขยวาระ ของอารัมมณปุเรชาตปัจจัย [P306] 52, 59

สรุปจำนวนสูตรบทแห่งอารัมมณปุเรชาตปัจจัยปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๓ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. อพยากโต อพยากตสส อารัมมณปุเรชาตปัจจัยเณน ปัจจโย.	Note สูตรสังขยวาระ/สูตรบท
๒. อพยากโต กุสลสส อารัมมณปุเรชาตปัจจัยเณน ปัจจโย.	เอาปุ ๓ ภา๒ = ๑ บท ๓ วาระ = - :- :3
๓. อพยากโต อกุสลสส อารัมมณปุเรชาตปัจจัยเณน ปัจจโย.	(ไม่มี จมโหม-จมพสส)

๔. ข. ปัจจัยสภาวะของ .. อารัมมณปุเรชาตปัจจัย .. ว่าแต่ละปัจจัยมีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P...,306, ...] 58

๖. ปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้อีกกับ .. อารัมมณปุเรชาตปัจจัย ..? [P341, 306, 366->280, 370->257] 54

๕. ปัจจัยที่เป็นปัจจัยสภาวะของปัจจัยต่อไปนี้ มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P335, 306, 257, 286, 325] 55

~~ก. นามอาหารฯ ข. อารัมมณปุเรชาตปัจจัย ค. อนันตรฯ ง. วัตถุปุเรชาตนิสสยะ จ. นานักขณิกัมมฯ~~

๗. .. อารัมมณปุเรชาตปัจจัย .. เหล่านี้ แต่ละปัจจัย มีปัจจัยสภาวะได้ปัจจัยละเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P., 306, ..] 57

๔. ข. จงแสดงปัจจัยสภาวะของปัจจัยดังต่อไปนี้ อารัมมณปุเรชาตปัจจัยสภาวะ **อาเสวนปัจจัยสภาวะ**? [P306, 314] 45

ตอบ อารัมมณปุเรชาตปัจจัยสภาวะ [P306] 54

ปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้อีกกับอารัมมณปุเรชาตปัจจัยดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๗ ปัจจัย คือ

ปัจจัยสภาวะของ**อารัมมณปุเรชาตปัจจัย** มี ๗ ปัจจัย คือ [P306] 55, 57, 58

อารัมมณะ อารัมมณาธิปติ วัตถุอารัมมณปุเรชาตนิสสยะ อารัมมณุปนิสสยะ

วัตถุอารัมมณปุเรชาตวิปยุตตะ อารัมมณปุเรชาตตถิ อารัมมณปุเรชาตอวิคตะ (อา ธิ ภา ญ ฐ วิ ป ธิ ๑)

๒๐/๓๒. วัตถุอารัมมณปุเรชาตวิปยุตตปัจจัย

๒๒/๓๖. อารัมมณปุเรชาตตถิปัจจัย / ๒๔/๔๔. อารัมมณปุเรชาตอวิคตปัจจัย

๕. จงแสดง**บาลี**นิตเทศของปัจจัยต่างๆ ที่แสดงความเป็น**อารัมมณชาติ**

และ**วัตถุปุเรชาตชาติ**ที่ปรากฏในกายทวาริกอติมหันตารมณวิถิ ? 51

ตอบ บาลีนิตเทศของปัจจัยต่าง ๆ ที่แสดงความเป็น **อารัมมณชาติ** ที่ปรากฏใน กายทวาริก อติมหันตารมณวิถิ

๑. โผฏฐพพายตนํ กายวิญญาณธาคุยา ตัมสมยุตตกานญจ ธมมานํ อารัมมณปัจจเณน ปัจจโย.
๒. โผฏฐพพายตนํ กายวิญญาณธาคุยา ตัมสมยุตตกานญจ ธมมานํ ปุเรชาตปัจจเณน ปัจจโย.
๓. โผฏฐพพายตนํ กายวิญญาณธาคุยา ตัมสมยุตตกานญจ ธมมานํ อตถิปัจจเณน ปัจจโย.
๔. โผฏฐพพายตนํ กายวิญญาณธาคุยา ตัมสมยุตตกานญจ ธมมานํ อวิคตปัจจเณน ปัจจโย.

๓. อนันตรชาติ มี ๒/๗ ปัจจัย (น.๔๒๕)

นี้ ๑) อนันตรปัจจัย

สน ๒) สมันตรปัจจัย

รู ๓) อนันตรปนิสสยะ(อุป) 1 3 4 6-9

เส ๔) อาเสวนปัจจัย

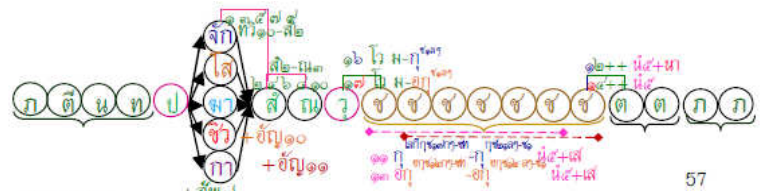
นา ๕) ปกตูปนิสสยนาถิกนิมิตกัมมะ คือ ทมฺหายเอาเฉพาะมรรตเจตนาที่เป็นอุปการะแก่ผลจิต

น ๖) นัตถิปัจจัย

ต ๗) วิตตปัจจัย

D๑๕ อนันตรปฏิกถณกฏฏนา ๓ 48 50

๑ ถ้า นช๔ - นช๔ นี้๕
๒ ถ้า โลภ๔๑๗ - นช๔
๓ ถ้า เจต - นช๔

๑๔. เยสี เยสี ชมฺมานํ อนนตรา เย เย ชมฺมา อุปฺปชฺชนตี จิตฺตเจตสิกกา ชมฺมา, เต เต ชมฺมา เตสี เตสี ชมฺมานํ 48 55 56
อนนตรปจฺเจน ปจฺจโย, ชรรมทั้งทหลาย คือ จิต เจตสิก พร้อมด้วยจิตฺตจิตของพระอรหันต์ ที่เกิดหลังๆ ใดๆ ย่อมเกิดขึ้นติดต่อกันในลำดับแห่งนามชั้นทั้งหลายใดๆ (เว้นจิตฺตจิตของพระอรหันต์) นามชั้นทั้งหลาย (เว้นจิตฺตจิตของพระอรหันต์) นั้นๆ → แก่จิต เจตสิก พร้อมด้วยจิตฺตจิตของพระอรหันต์ ที่เกิดหลังๆ นั้นๆ ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย

Table with 3 columns: D๑๑, D๑๒, D๑๓. It lists various Buddhist terms and their corresponding numbers or symbols. For example, D๑๑: โลภ๔๑๗-๗๓ - ๗๓, ๗๓-๗๓. D๑๒: อภ๔๑๗-๗๓ - อภ๔๑๗-๗๓. D๑๓: อภ๔๑๗-๗๓ - อภ๔๑๗-๗๓. There are also some calculations like '๓๗๗ ๖๖๖ = 2:2:3'.

๔/๕. อนันตรปัจจัย

๓. ให้แปลปัจจัยนิเทศพระบาลี ข้อที่ ๗ ของ อารัมมณปัจจัย อนันตรปัจจัย นิสสยปัจจัย และ อินทริยปัจจัย มาตามลำดับ ? [P๓2, 54, 73; 418] 50

ตอบ อนันตรปัจจัยนิเทศข้อที่ ๗ แปลว่า ชิวหาวิญญานธาตุก็ดี สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวงที่ประกอบกับ ชิวหาวิญญานธาตุก็ดี เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่มนธาตุ คือ สัมปฏิจฉนจิต ๒ และอัญญสมานเจตสิก ๑๐ ที่ประกอบกับสัมปฏิจฉนจิต ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย

๖. จงแสดงอำนาจปัจจัย ในกรณีบทของปัจจัยนิเทศต่อไปนี้ ? ค. อนันตรปัจจัยนิเทศข้อที่ ๑๑ ? [P57] 43

ตอบ ค. ในกรณีบท ของอนันตรปัจจัยนิเทศข้อที่ ๑๑ นั้น ได้อำนาจปัจจัย ๖ คือ อนันตรระ สมันตรระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ นัตถิ วิตตะ

๖. การแสดงอนันตรปัจจัย ปัจจัยุบันของข้อ ๑ ถึงข้อ ๑๗ พระพุทธองค์ทรงแสดงเพื่อมันทบุคคล สำหรับข้อ ๑๘ ทรงแสดงเพื่อตีกขบุคคล จงแสดงพระบาลีนิเทศและคำแปลแห่งอนันตรปัจจัย สงเคราะห์ลงในกรณีบทข้อ ๑๘ เพื่อสนับสนุนข้อความข้างต้น เฉพาะที่มีอาเสวนปัจจัย และน่านกนิมิตกัมมปัจจัย เป็นปัจจัยสงเคราะห์ ? [P55] 54

- ตอบ พระบาลีนิเทศและคำแปลที่มีอาเสวนปัจจัย เป็นปัจจัยสงเคราะห์ คือ
- ข้อ ๑๑ ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมาํ ปจฺฉิมาํ กุสลาํ ธมฺมาํ อนนตรปจฺเจน ปจฺจโย. โลกียกุศลชวณะ ๑๗ ที่เกิดก่อนๆ (เว้นชวณะดวงสุดท้าย) เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่กุศลชวณะ ๒๑ ที่เกิดหลังๆ (เว้นชวณะดวงที่หนึ่ง) ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย
- ข้อ ๑๓ ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมาํ ปจฺฉิมาํ อกุสลาํ ธมฺมาํ อนนตรปจฺเจน ปจฺจโย. อกุศลชวณะ ๑๒ ที่เกิดก่อนๆ (เว้นชวณะดวงสุดท้าย) เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่อกุศลชวณะ ๑๒ ที่เกิดหลังๆ (เว้นชวณะดวงที่หนึ่ง) ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย
- ข้อ ๑๕ ปุริมา ปุริมา อพฺยาทตา ธมฺมา ปจฺฉิมาํ ปจฺฉิมาํ อพฺยาทตาํ ธมฺมาํ อนนตรปจฺเจน ปจฺจโย. อพฺยาทตธรรม คือวิปากจิต ๓๖ กิริยาจิต ๒๐ ที่เกิดก่อนๆ (เว้นจิตฺตจิตของพระอรหันต์) เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่อพฺยาทตธรรม คือ วิปากจิต ๓๖ กิริยาจิต ๒๐ พร้อมด้วยจิตฺตจิตของพระอรหันต์ที่เกิดหลังๆ ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย

พระบาลีนิทเทศและคำแปลที่มีน่านักขณิกัมมปัจจัย เป็นปัจจัยสงเคราะห์ คือ

ข้อ ๑๒ **ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมมา ปจฺฉิมานํ ปจฺฉิมานํ อพฺยาगतานํ ธมฺมานํ อนนฺตรปจฺเจยน ปจฺจโย.**
 กุศลชวณะ ๒๑ ดวงสุดท้ายที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัย คือ ช่วยอุปการะแก่อพฺยาगतธรรม คือสันติริณจิต ๓ มหา
 วิปากจิต ๘ ผลจิต ๔ ที่เกิดหลังๆ ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย

๑. จงแสดงอาร์มภท พระบาลีและคำแปล จำแนกภท และเนื้อความองค์ธรรมแห่งอนันตรปัจจัยนิทเทศข้อ ๑๗ ? 46

ตอบ อนันตรปัจจัยนิทเทศ อาร์มภท [P56, 61-62]

ปจฺจยทุทฺเตส โย ยาทีโส ปจฺจโย **อนนฺตรปจฺจโยติ** ภควตา อุทฺทิกฺกุโง, โส ตาทีโส ปจฺจโย ปจฺจยนิทฺเตส,
ปุริมา ปุริมา อพฺยาเกตา ธมฺมา ปจฺฉิมานํ ปจฺฉิมานํ อกุสลาณํ ธมฺมานํ อนนฺตรปจฺเจยน ปจฺจโยติ ภควตา นิทฺทิกฺกุโง.

ปัจจัยเช่นใดพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้โดยย่อในปจฺจยทุทฺเตสว่า **อนนฺตรปจฺจโย**

ปัจจัยเช่นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดารในปจฺจยนิทฺเตสว่า

ปุริมา ปุริมา อพฺยาเกตา ธมฺมา ปจฺฉิมานํ ปจฺฉิมานํ อกุสลาณํ ธมฺมานํ อนนฺตรปจฺเจยน ปจฺจโย.

พระบาลีและคำแปล

๑๗. **ปุริมา ปุริมา อพฺยาเกตา ธมฺมา ปจฺฉิมานํ ปจฺฉิมานํ อกุสลาณํ ธมฺมานํ อนนฺตรปจฺเจยน ปจฺจโย.**

อพฺยาเกตธรรม คือ โวภูฏัพพนจิต หรือมโนทวาราวชชนจิตที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ

แก่อกุศลชวณะดวงที่ ๑ ที่เกิดหลัง ๆ ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย.

จำแนกภทและเนื้อความองค์ธรรม

พระบาลีข้อที่ ๑๗ **ปุริมา ปุริมา อพฺยาเกตา ธมฺมา เป็นกัตตฺตฺตฺตฺ** แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม

คือ โวภูฏัพพะในปัญจทวารวิถี หรือมโนทวาราวชชณะ ในมโนทวารวิถี

ปจฺฉิมานํ ปจฺฉิมานํ อกุสลาณํ ธมฺมานํ เป็นสัมปทานภท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปบันธรรม

คือ ชวณะดวงที่ ๑ ของอกุศลชวณะ ๑๒

อนนฺตรปจฺเจยน เป็นกรณภท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๕ คือ อนันตรระ สมันตรระ อนันตรูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ

ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น อำนาจของอนันตรระอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

ปจฺจโย เป็นนามกิริยาภท แสดงการช่วยอุปการะแก่อุปจฺจยปบันธรรมโดยความปราศจากตัวตน.

๓. จงแปลเป็นไทยในบาลีนิทเทศต่อไปนี้ ? 48, 55, 56 ข. **อนันตรปัจจัยนิทเทศ ข้อ ๑๘** [P56]

ตอบ ข. **อนันตรปัจจัยนิทเทศข้อ ๑๘** มีคำแปลดังนี้

ธรรมทั้งหลายคือ จิต เจตสิก พร้อมด้วยจิตติจิตของพระอรหันต์ที่เกิดหลังๆ ใดๆ ย่อมเกิดขึ้นติดต่อกันในลำดับแห่ง
 นามขันธ์ทั้งหลายใดๆ (เว้นจิตติจิตของพระอรหันต์) นามขันธ์ทั้งหลาย (เว้นจิตติจิตของพระอรหันต์) นั้นๆ เป็นปัจจัย คือ
 ช่วยอุปการะแก่อจิตเจตสิก พร้อมด้วยจิตติจิตของพระอรหันต์ที่เกิดหลังๆ นั้นๆ ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย

๒. จงแสดงวิธีพระบาลี และคำแปล พร้อมทั้งจำแนกภท และ แสดงองค์ธรรมของ กุสลปทาวสาน ในกุสลภท แห่ง

อนันตรปัจจัย พร้อมทั้งว่าโดย กาล ภูมิ บุคคล วิถี มาให้ถูกต้อง ? [P245] 58

ตอบ กุสลปทาวสาน ใน กุสลภท วิธีพระบาลี **กุสโล ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส อนนฺตรปจฺเจยน ปจฺจโย.**

กุศลธรรม เป็นปัจจัย คือ ช่วยอุปการะแก่อกุศลธรรม ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย

จำแนกภทและแสดงองค์ธรรม ในวิธีพระบาลี

กุสโล ธมฺโม เป็นกัตตฺตฺตฺตฺ แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรม ได้แก่

โลกียกุศลชวณะจิตตฺตฺตฺตฺ ๑๗ ที่เกิดก่อน ๆ (เว้นชวณะดวงสุดท้าย)

กุสลสฺส ธมฺมสฺส เป็นสัมปทานภท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปบัน องค์ธรรมได้แก่

กุศลชวณะจิตตฺตฺตฺตฺ ๒๑ ที่เกิดหลัง ๆ (เว้นกุศลชวณะดวงที่ ๑)

ว่าโดย กาล เป็นไปใน **ปวัตติกาล**

ว่าโดย ภูมิ เป็นไปใน **จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ**

ว่าโดย บุคคล เป็นไปใน **ปุถุชน ๔ อริยบุคคล ๗ (เว้นพระอรหันต์)**

ว่าโดย วิถี เป็นไปใน ปัญจทวารวิถี กามชวมนโนทวารวิถี ฌานวิถี อภิญญาวิถี มรรควิถี
อนนตรปจเจยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอนันตรปจเจยนเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปจเจยนทั้ง ๖ ที่เข้าช่วย
 อุปการะในคราวเดียวกัน คือ **อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ นัตถิ วิคตะ** เหล่านี้
ปจเจโย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๒. จงจำแนกกรณบทและแสดงอำนาจปจเจยนในวิธิตต่อไปนี้ ? [P] 46

ค. **กุสโล รัมโม กุสสสุ รัมมสุ อนนตรปจเจยน ปจเจโย**

ตอบ ค. **อนนตรปจเจยน** เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอนันตรปจเจยนเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปจเจยนทั้ง
 ๖ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ **อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ นัตถิ วิคตะ** เหล่านี้

๖. ให้จำแนกโดยกาล ภูมิ บุคคล วิถี ในบท กุสโล กุสสสุ ของ**อนันตรปจเจยน**มาให้ถูกต้อง ? [P245] 43

ตอบ ความเป็น **อนันตรปจเจยน** ปจเจยุปัันในบทกุสโล กุสสสุนี้

ว่าโดยกาล เป็นไปในอดีตกาล

ว่าโดยภูมิ เป็นไปในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

ว่าโดยบุคคล เป็นไปในปุณฺชน ๔ อริยบุคคล ๗ (เว้นพระอรหันต์)

ว่าโดยวิถี เป็นไปใน**ปัญจทวารวิถี** กามชวมนโนทวารวิถี ฌานวิถี อภิญญาวิถี **มคฺควิถี**

๒. วิถีพระบาลีคือ **กุสโล รัมโม, อพฺยากตสุ รัมมสุ, อนนตรปจเจยน ปจเจโย** นี้ จำแนกบท

และแสดงองค์ธรรมว่าอย่างไร และเมื่อว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล และวิถีแล้วเป็นอย่างไร ? [P247-8] 57

ตอบ ๑. จำแนกบทและแสดงองค์ธรรมแห่งอนันตรปจเจยน ในวิถีพระบาลี **กุสโล รัมโม** เป็นกัตตูปาท

แสดงให้รู้ถึงปจเจยน องค์ธรรมได้แก่ **โลกียกุศลชวมนจิตตูปาท ๑๗ ดวงสุดท้าย และมรรคจิตตูปาท ๔**

อพฺยากตสุ รัมมสุ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปจเจยุปััน องค์ธรรมได้แก่ **ตทารัมมณจิตตูปาท ๑๑ ภวังคจิต**
ตูปาท ๑๙ ผลจิตตูปาท ๔ (รวม ๒๔ ดวง คือ สันตึรณจิต ๓ มหาวิปาก
จิต ๘ มหคคตวิปากจิต ๙ ผลจิต ๔)

ว่าโดยกาล เป็นไปใน **ปวัตติกาล** มรณาสันนกาล

ว่าโดยภูมิ เป็นไปใน **จตุโวการภูมิ** **ปัญจโวการภูมิ**

ว่าโดยบุคคล เป็นไปใน **ปุณฺชน ๔ อริยบุคคล ๘**

ว่าโดยวิถี เป็นไปใน **ปัญจทวารวิถี** **กามชวมนโนทวารวิถี** **มรณาสันนวิถี** **ฌานวิถี**
อภิญญาวิถี **มรรควิถี** **ผลสมาบัติวิถี** **นิโรธสมาบัติวิถี**

อนนตรปจเจยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอนันตรปจเจยนเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปจเจยนทั้ง ๖
 ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกันคือ **อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ**
นันทกขณิกกัมมะ นัตถิ วิคตะ เหล่านี้

ปจเจโย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๓. จงแสดงอำนาจปจเจยนของข้อดังต่อไปนี้ ? [P..., 248, ...] 45, 56, 60 (ก-จ)

ง. **อพฺยากตปทาวสาน** ใน **กุสลบท** แห่ง**อนันตรปจเจยน**

[P248] 56

ตอบ แสดงอำนาจปจเจยนของข้อดังต่อไปนี้ ก./ง. ได้อำนาจปจเจยน ๖ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ

อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นันทกขณิกกัมมะ นัตถิ วิคตะ

๓. จงแสดงอำนาจปจเจยนของข้อดังต่อไปนี้ ? [P] 48

ค. **อกุสลปทาวสาน** ใน**อกุสลบท** แห่ง **อนันตรปจเจยน** ?

[P] 48

ตอบ ค. ได้อำนาจปจเจยน ๖ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ **อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ**
อาเสวนะ นัตถิ วิคตะ

๑. วิถีพระบาลีที่เป็น **อัพ-อัพ**. ของ**อนันตรปจเจยน**นั้น ให้จำแนกบท แสดงองค์ธรรม และ

ว่าโดยกาลเป็นต้นมาให้ถูกต้อง ? [P252-3] 52

ตอบ จำแนกบทแสดงองค์ธรรมและว่าโดยกาลเป็นต้นนั้น ขึ้นไปดังนี้

ในวิธีพระบาลี **อพยगतโต ธมโม** เป็นกัตตูปท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรมได้แก่

วิปากจิตตูปบาท ๓๖ กิริยาจิตตูปบาท ๒๐ ที่เกิดก่อน ๆ (เว้นจุดิจิตของพระอรหันต์)

อพยगतสส ธมมสส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปัจจุบัน องค์ธรรมได้แก่

วิปากจิตตูปบาท ๓๖ กิริยาจิตตูปบาท ๒๐ พร้อมด้วยจุดิจิตของพระอรหันต์ที่เกิดหลัง ๆ

ว่าโดยกาล เป็นไปใน วัตติกาล ปฏิสนธิกาล มรณาสันนกาล จุดิกาล

ว่าโดยภูมิ เป็นไปใน จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

ว่าโดยบุคคล เป็นไปใน ปุถุชน ๔ ผลบุคคล ๔ ตามสมควร

ว่าโดยวิธี เป็นไปใน **ปัญญาทวารวิธี** กามชวมนโททวารวิธี มรณาสันนวิธี ฌานวิธี อภิญญาวิธี (มคควิธี)

ผลสมาบัติวิธี นิโรธสมาบัติวิธี

อนนตรปจฺเจยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งอนันตรปัจจัยเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปัจจัยทั้ง ๖ ที่เข้าช่วย

อุปการะในคราวเดียวกัน คือ **อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ นตฺถิ วิคตะ** เหล่านี้

ปจฺจโย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๓. จงแสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้ ? [P327, 191, 253, 303(278), 324] 57 ก-จ

ค. **อพยगतปทาวสาน ใน อพยगतบท แห่งอนันตรปัจจัย**

[P253] 57

ตอบ แสดงอำนาจปัจจัยของข้อดังต่อไปนี้ ค. ได้อำนาจปัจจัย ๖ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน

คือ **อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ นตฺถิ วิคตะ**

๖. จงแปลอนุวาทพระบาลีของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? [P] 48, 58 ก-ง

ก. **มคฺโค ผลสฺส อนนตรปจฺเจยน ปจฺจโย ?**

[P247] 46(4), 48, 58

ตอบ ก. **มรรค** เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ แก่ผล ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย

๔. จงแสดงสูตรสังขยวาระ ของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? ข. อนันตรปัจจัย [P218, 257, 310] 55

๔. ก. จงแสดงประเภทสูตรสังขยวาระของ **อนันตรปัจจัย** .. ว่าแต่ละปัจจัยมีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P257, ..] 58

๕. ปัจจัยที่มีวิธีพระบาลี ๗ วาระ มีจำนวนเท่าไร คือปัจจัยอะไรบ้าง ? (ตอบเป็นกลุ่มตามชาติก็ได้)

และจงแสดงสูตรสังขยวาระของปัจจัยที่ ๑ ในกลุ่มนั้น ๆ มาให้ถูกต้องด้วย ? [P168..] 50

ตอบ ปัจจัยที่มีวิธีพระบาลี ๗ วาระนั้น มี ๑๔ ปัจจัย คือ ปัจจัยที่เป็นสหชาติชาติเล็ก ๗ ปัจจัย

ปัจจัยที่เป็นอาร์มมณชาติ ๒ ปัจจัย (อาร์มมณธิปติ, อาร์มมณูปนิสสยะ)

ปัจจัยที่เป็นอนันตรชาติ ๕ ปัจจัย (อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นตฺถิ วิคตะ)

สูตรสังขยปัจจัยที่ ๑ แยกไว้ในแต่ละชาติ แต่ละปัจจัยแล้ว...↑... (เท ๗=3:3:1, จิ(คฺค) ๗= 3:1:3, น(น๕) ๗=2:2:3).

สูตรสังขยวาระ อาร์มมณธิปติปัจจัย/อนันตรปัจจัย สรุปรการนับจำนวนสูตรบทมี ๗ ประเภท คือ...↑.↓.. 50

ตอบ ก. สูตรสังขยวาระของอนันตรปัจจัย มี ๗ ประเภท คือ

[P257] ,58

ตอบ ข. สูตรสังขยวาระ ของ อนันตรปัจจัย

[P257] 55,

สรุปรการนับจำนวนสูตรบท แห่ง **อนันตรปัจจัย**ปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี ๗ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. กุสลโล กุสลสส อนนตรปจฺเจยน ปจฺจโย

๒. กุสลโล อพยगतสส อนนตรปจฺเจยน ปจฺจโย

๓. อกุสลโล อกุสลสส อนนตรปจฺเจยน ปจฺจโย

๔. อกุสลโล อพยगतสส อนนตรปจฺเจยน ปจฺจโย

๕. อพยगतโต อพยगतสส อนนตรปจฺเจยน ปจฺจโย

๖. อพยगतโต กุสลสส อนนตรปจฺเจยน ปจฺจโย

๗ .อพยगतโต อกุสลสส อนนตรปจฺเจยน ปจฺจโย

Note สูตรสังขยวาระ

น๕ = ๓ บท ๗ วาระ = 2:2:3

(ไม่สํ ฆมโห-ฆมพสฺส)

๖. ปัจจัยสภาวะ ที่เข้ากันได้กับปัจจัยต่อไปนี้ มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ... อนันตรปัจจัย ...? [P..., 257, ...] 56

๖. จงแสดงปัจจัยสภาวะ ของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? [P219, 257, 341, 303] 46

ก. **อาร์มมณชาติปัจจัย** ข. **อนันตรปัจจัย** ค. **สหชาตินทรียปัจจัย** ง. **วัตถุปุระชาตปัจจัย**

๔. ข. ปัจจัยสภาวะ ของ ... **อนันตรปัจจัย** ... แต่ละปัจจัย มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P219, 257, 310, 343, 325] 48

๕. ปัจจัยที่เป็นปัจจัยสภาวะของปัจจัยต่อไปนี้ มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P335, 306, 257, 286, 325] 55

ก. **นามอาหาร** ข. **อาร์มมณปุระชาตปัจจัย** ค. **อนันตรปัจจัย** ง. **วัตถุปุระชาตนิสสยะ** จ. **น่านักขณิกกัมมะ**

ตอบ ปัจจัยสภาวะที่เข้ากันได้กับ**อนันตรปัจจัย** มี ๖ ปัจจัย คือ [P257] 46, 55, 56

อนันตรปัจจัย มีปัจจัยสภาวะ ๖ ปัจจัย คือ (ให้ สนธิ รุ เส นา น ต) [P257] 48

สมันนตระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ นานักขณิกกัมมะ นัตถิ วิคตะ

๔/๕. สมันนตรปัจจัย

๑. จากอุปมาต่อไปนี้ ได้แก่ปัจจัยอะไร ? จงแสดงลักษณะและชาติ กาล สัตติ.? [P379] 49(5), 54, 57

ข. อุปมาเหมือนพระเจ้าจักรพรรดิที่สวรรคตไปแล้ว พระราชโอรสของพระเจ้าจักรพรรดินั้นต้องสืบราชสมบัติ แทนพระราชบิดาต่อไปอย่างแน่นอน บุคคลอื่นไม่สามารถที่จะเข้ามาคั่นตำแหน่งนี้ได้เลย ? [P379]

ตอบ ข. อุปมาข้อนี้ ได้แก่ **สมันนตรปัจจัย** ในสมันนตรปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยอุปบันธกรรมของธรรมที่เป็น สมันนตรปัจจัย นั้น ว่าโดยลักษณะ มีอย่างเดียว คือ ให้**เกิดขึ้นติดต่อกัน**โดยไม่มีระหว่างกัน [P143-4]

เสมือนหนึ่งเป็นจิตดวงเดียว (**สมนนตร**)

ว่าโดยชาติ เป็น**อนันตรชาติ**

// ว่าโดยกาล เป็น**อดีตกาล**

ว่าโดยสัตติ คือ อำนาจ**มีอย่างเดียว** คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้**ปัจจัยอุปบันธกรรมเกิดขึ้น**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจ**มี** อย่างเดียว คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้**ปัจจัยอุปบันธกรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง**

๖. ให้แสดงปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้กับปัจจัยเหล่านี้คือ ? ข. **สมันนตรปัจจัย** [P..., 258(257), ...] 50, 60

ตอบ ปัจจัยสภาวะที่เข้ากันได้กับ**สมันนตรปัจจัย** มี ๖ ปัจจัย คือ (ให้ สนธิ รุ เส นา น ต) [P258(257)] 50

อนันตระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ นานักขณิกกัมมะ นัตถิ วิคตะ

๔/๑๒. อนันตรูปนิสสยะปัจจัย

๓. กรณบท ของบาลีนิเทศข้อที่ ๖ แห่ง **อาร์มมณปัจจัย นิสสยะปัจจัย อุปนิสสยะปัจจัย** และบาลีนิเทศข้อที่ ๑ แห่ง**ปัจฉิมชาตปัจจัย**นั้น ได้ปัจจัยสงเคราะห์เท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P33, 75, 88, 98] 51

ตอบ **อุปนิสสยะปัจจัยนิเทศข้อที่ ๖** ที่เป็นกรณบทนั้นได้อำนาจปัจจัยคือ **ถ้า**เป็น**อนันตรูปนิสสยะ** ก็ได้**อำนาจปัจจัย ๕** คือ **อนันตรูปนิสสยะ อนันตระ สมันนตระ นัตถิ วิคตะ** ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของ**อนันตรูปนิสสยะ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

ถ้าเป็น**ปกตูปนิสสยะ** ก็ได้**อำนาจปัจจัย ๒** คือ **ปกตูปนิสสยะ นานักขณิกกัมมะ** ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของ**ปกตูปนิสสยะ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

๗. จงแสดงลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปัจจัย ดังต่อไปนี้ ? ก. **อุปนิสสยะปัจจัย** ทั้ง ๓ ? [P143, 150, 151] 56

๗. จงแสดงลักษณะและชาติของปัจจัยต่อไปนี้ ค. **อนันตรูปนิสสยะปัจจัย** ? [P150] 47, 57 (ก-จ)

ตอบ ก. ลักษณะและชาติ กาล สัตติ ของ **อุปนิสสยะปัจจัย** ทั้ง ๓ แสดงซ้ำ ๓ ที่ (ชาติ) ๕๖

๑. **อาร์มมณูปนิสสยะปัจจัย**

ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ เป็นที่ยินดีและยึดหยุ่นด้วย (**อาร์มมณ**) เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (**อุปนิสสยะ**)

ว่าโดย ชาติ เป็น **อาร์มมณชาติ** ว่าโดย กาล เป็นทั้ง **อดีต อนาคต ปัจจุบัน** และ **กาลวิมุต**

ว่าโดย สัตติ คืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้**ปัจจัยอุปบันธกรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง** และ **อุปถัมภกสัตติ** ช่วยอุปการะให้**ปัจจัยอุปบันธกรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง**

๒. **อนันตรูปนิสสยะปัจจัย** ว่าโดย ลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ ให้**เกิดขึ้นติดต่อกันโดยไม่มีระหว่างกัน** เสมือนหนึ่งเป็นจิตดวงเดียวด้วย (**อนนตร**) เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (**อุปนิสสยะ**)

ว่าโดย ชาติ เป็น **อนันตรชาติ**

ว่าโดย กาล เป็น **อดีตกาล**

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจ มีอย่างเดียวคือ **ชนกสัตติ**

๓. **ปกตูปนิสสยปัจจัย** ว่าโดยลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ การงานที่ได้กระทำเสร็จไปแล้วโดยเรียบร้อยด้วย (**ปกต**)
 เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (**อุปนิสสย**)

ว่าโดย ชาติ เป็น ปกตูปนิสสยชาติ ว่าโดยกาล เป็น ปัจจุบัน **อดีต อนาคต** และกาลวิมุต
 ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจ มีอย่างเดียวคือ **ชนกสัตติ**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี **อย่างเดียว** คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ **ปัจจัยปับันธรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง**

๗. อุปมาต่อไปนี้เป็นของปัจจัยใด พร้อมทั้งแสดงการจำแนกโดยลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ? [P386] 58

๑. อุปมาเหมือนน้ำฝน ย่อมเป็นที่อาศัยอย่างสำคัญของมนุษย์และสัตว์ตลอดจนพืชพันธุ์ต่าง ๆ ? [P386] 58

ตอบ ๑. เป็นอุปมาของ**อุปนิสสยปัจจัย** ซึ่งมีปัจจัยพิสดาร ๓ ปัจจัย คือ ๑. **อาร์มมณูปนิสสยปัจจัย**

๒. **อนันตรูปนิสสยปัจจัย** ๓. **ปกตูปนิสสยปัจจัย**

จำแนก**อนันตรูปนิสสยปัจจัย** โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ว่าโดย ... ↑ ... [P150, 143]

๔. ก. ในอุปนิสสยปัจจัยโดยพิสดารทั้ง ๓ ปัจจัยนั้นมีปัจจัยสภาคะ ปัจจัยละเท่าไร

คือปัจจัยอะไรบ้าง ? [P287(219, 257, 302)] 45

(**ญ รุ ตู**)

ตอบ **อนันตรูปนิสสยปัจจัย**สภาคะ, ปัจจัยที่เป็นสภาคะกันได้กับ**อนันตรูปนิสสยปัจจัย** [P287(257)] 45

ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี ๖ ปัจจัยคือ **อนันตระ สมันตระ อาเสวนะ** **นันทกขณิกัมมะ นัตถิ วิคตะ**

๔. ในอุปนิสสยปัจจัย ทั้ง ๓ มีวิธีพระบาลี ปัจจัยละกี่วาระ? คืออะไรบ้าง? ให้แสดงมาตามลำดับ (ไม่ต้องแปล) ?

[P287(235), 287(257), 302] 54 (**ญ รุ ตู**)

ตอบ ใน**อุปนิสสยปัจจัย** ทั้ง ๓ แต่ละปัจจัยมีวิธีพระบาลี ดังนี้ (**ญ รุ ตู**)

ตอบ **อนันตรูปนิสสยปัจจัย** มีวิธีพระบาลี ๗ วาระ คือ [P287(235), 287(257), 302] 54

๑. กุสลโล **ธมโม กุสลสส ธมมสส อนันตรูปนิสสยปัจจัย** **ปัจจโย**

๒. กุสลโล **ธมโม อพยากตสส ธมมสส อนันตรูปนิสสยปัจจัย** **ปัจจโย**

๓. อกุสลโล **ธมโม อกุสลสส ธมมสส อนันตรูปนิสสยปัจจัย** **ปัจจโย**

๔. อกุสลโล **ธมโม อพยากตสส ธมมสส อนันตรูปนิสสยปัจจัย** **ปัจจโย**

๕. อพยากโต **ธมโม อพยากตสส ธมมสส อนันตรูปนิสสยปัจจัย** **ปัจจโย**

๖. อพยากโต **ธมโม กุสลสส ธมมสส อนันตรูปนิสสยปัจจัย** **ปัจจโย**

๗. อพยากโต **ธมโม อกุสลสส ธมมสส อนันตรูปนิสสยปัจจัย** **ปัจจโย**

Note ปัญหาวิมังค์

นี้ ๕ = ๓ บท ๗ วาระ = 2:2:3

(มี **ธมโม-ธมมสส**)

๑๒/๑๘. **อาเสวนปัจจัย**

๗. **อาเสวนปัจจัย** สรุปรูปเนื้อความมีอยู่ที่ประการ คืออะไรบ้าง ?

และจงจำแนกอาเสวนปัจจัยโดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ ? [P154] 58

๗. จงแสดงสรุปรูปเนื้อความ ๓ ประการ ของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? ข. **อาเสวนปัจจัย** ? [P154] 51

ตอบ ใน**อาเสวนปัจจัย** **ทุเทศนี้** สรุปรูปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการ คือ **โลกียชวณะ ๔๗** ที่เกิดก่อน ๆ

เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ

เป็น**อาเสวนปัจจัย** (เว้นชวณะดวงสุดท้ายที่เป็นชาติเดียวกัน)

- ชวณะ ๕๑ ที่เกิดหลัง ๆ **เจตสิก ๕๒** ที่ประกอบ เป็น**อาเสวนปัจจัย** (เว้นกามชวณะจิตดวงที่ ๑ และผลชวณะ ๔)

- ชวณะดวงที่ ๑ ของกามชวณะ ๒๙ **อวิชชชวณะ ๒ วิปากจิต ๓๖** **เจตสิก ๕๒** ที่ประกอบ

และรูปทั้งหมด มีจิตตชรูป เป็นต้น

เป็น**อาเสวนปัจจัย**

จำแนก **อาเสวนปัจจัย** โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

ใน**อาเสวนปัจจัย**นี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปับันธรมของธรรมที่เป็นอาเสวนปัจจัยนั้น

ว่าโดยลักษณะ มีอย่างเดียว คือ **เกิดขึ้นเสพอารมณบ้อย ๆ (อาเสวน)** กล่าวคือ การเห็น การได้ยิน การรู้กลิ่น

การรู้รส การถูกต้อง การคิดนึก การให้ร่างกายเคลื่อนไหวบ้อย ๆ

ว่าโดย ชาติ เป็น **อนันตชาติ**

ว่าโดย กาล เป็น **อดีตกาล**

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจมีอย่างเดียว คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจุပ္บันธรรมเกิดขึ้น

๖. จงสรุปเนื้อความ ๒ ประการ (เว้นปัจจนิก) ของปัจจัยต่อไปนี้ **ข. อาเสวนปัจจัย** ? [P154] 47

ตอบ **ข. อาเสวนปัจจัย** สรุปเนื้อความ ๒ ประการ (เว้นปัจจนิก) คือ **โลกียชวนะ ๔๗** ที่เกิดก่อน ๆ **เจตสิก ๕๒** ที่ประกอบ เป็นอาเสวนปัจจัย (เว้นชวนะ ดวงสุดท้ายที่เป็นชาติเดียวกัน) **ชวนะ ๕๑** ที่เกิดหลัง ๆ **เจตสิก ๕๒** ที่ประกอบเป็นอาเสวนปัจจุပ္บัน (เว้นกามชวนจิตดวงที่ ๑ และผลชวนะ ๔)

๖. จงแสดงคำแปลของอนุวาทพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P168, 311, 343, 291, 322] 57, 59(5) ก-จ

ข. ปุริมา ปุริมา กุสลา ขนธา ปจฉิมานํ ปจฉิมานํ กุสลานํ ขนธานํ อาเสวนปัจเจยเนน ปจจโย [P311] 57

ตอบ **ข. กุศลนามชั้น ๔** ที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่กุศลนามชั้น ๔ ที่เกิดหลัง ๆ ด้วยอำนาจ **อาเสวนปัจจัย**

๔. จงแสดงคำแปลของอนุวาทพระบาลีดังต่อไปนี้ ? [P] 43 ก-จ

ง. ปุริมา ปุริมา อกุสลา ขนธา ปจฉิมานํ ปจฉิมานํ อกุสลานํ ขนธานํ อาเสวนปัจเจยเนน ปจจโย [P322] 43

จ. ให้แสดงอำนาจปัจจัย ในกรณีบทของอนุวาทพระบาลี ดังที่แสดงมาแล้วข้างต้นตามลำดับ? [P312] 43

ตอบ คำแปลของอนุวาทพระบาลี **ง. อกุศลนามชั้น ๔** ที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่กุศลนามชั้น ๔ ที่เกิดหลัง ๆ ด้วยอำนาจ **อาเสวนปัจจัย**

จ. ข้อ ง. ได้อนาจปัจจัย ๖ คือ **อาเสวนะ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นัตถิ วิคตยะ**

๑. อุปมาโดยย่อต่อไปนี้หมายถึงปัจจัยใด จงแสดงสรุปเนื้อความประการที่ ๑ และประการที่ ๓ ? [P392] 56

ก. เสพอารมณ์บ่อย ๆ อุดหนุนธรรมที่เชื้อสายเดียวกันเกิดขึ้นดุจบุคคลเรียนรู้อวิชาที่คล้ายกับที่เรียนไปก่อน ย่อมเป็นไปได้ในความเข้าใจได้เร็วขึ้น ? [P392] 56

ตอบ **ก. อุปมา** หมายถึง **อาเสวนปัจจัย** ดังมีสรุปเนื้อความคือ [P154]

ประการที่ ๑ ได้แก่ **โลกียชวนะ ๔๗** ที่เกิดก่อน ๆ **เจตสิก ๕๒** ที่ประกอบ เป็นอาเสวนปัจจัย (เว้นชวนะดวงสุดท้ายที่เป็นชาติเดียวกัน)

ประการที่ ๓ ได้แก่ **ชวนะดวงที่ ๑** ของกามชวนะ ๒๙ **อาวัชชชจิต ๒** **วิปากจิต ๓๖** **เจตสิก ๕๒** ที่ประกอบ และรูปทั้งหมดมีจิตตชรูป เป็นต้น เป็นอาเสวนปัจจนิก

๑. จงแสดงวิธีพระบาลีและอนุวาทพระบาลี พร้อมทั้งคำแปล แห่ง**อาเสวนปัจจัย**ในกุสลปทาวสถาน ในกุสลบท และว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล วิถี มาให้ครบถ้วน (ในอนุวาทพระบาลี ไม่ต้องจำแนกบท และแสดงองค์ธรรมพร้อมทั้ง กาล ภูมิ บุคคล วิถี) ? [P311] 45

ตอบ **กุสลบทาวสถาน ในกุสลบท วิธีพระบาลี กุสโล รัมโม กุสลสส รัมมสส อาเสวนปัจเจยเนน ปจจโย**

กุศลธรรม เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่กุศลธรรม ด้วยอำนาจอาเสวนปัจจัย

อนุวาทพระบาลี

๑. ปุริมา ปุริมา กุสลา ขนธา ปจฉิมานํ กุสลานํ ขนธานํ อาเสวนปัจเจยเนน ปจจโย

กุศลนามชั้น ๔ ที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่กุศลนามชั้น ๔ ที่เกิดหลัง ๆ ด้วยอำนาจอาเสวนปัจจัย

๒. อนุโลมํ โคตฺรกุสฺส, อนุโลมํ โวทานสฺส อาเสวนปัจเจยเนน ปจจโย

อนุโลม เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ แก่โคตฺรกุสฺสและโวทาน ด้วยอำนาจอาเสวนปัจจัย

๓. โคตฺรกุ มคฺคสฺส โวทานํ มคฺคสฺส อาเสวนปัจเจยเนน ปจจโย

โคตฺรกุและโวทาน เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ แก่มรรค ด้วยอำนาจอาเสวนปัจจัย

จำแนกบท และแสดงองค์ธรรม

ในวิธีพระบาลี **กุสโล รัมโม** เป็นกัตตฺตฺบทแสดงให้รู้ปัจจัย องค์ธรรมได้แก่ **โลกียกุศลชวนจิตตฺตฺบท ๑๗** ที่เกิดก่อน ๆ (เว้นชวนะดวงสุดท้าย)

กุสลสส รัมมสส เป็นสัมมปทานบทแสดงให้รู้ องค์ธรรมได้แก่ **กุศลชวนจิตตฺตฺบท ๒๑** ที่เกิดหลัง ๆ (เว้นชวนะดวงที่ ๑) ว่าโดยกาล เป็นไปใน **ปวัตติกาล** ว่าโดยภูมิ เป็นไปใน **จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ**

ว่าโดยบุคคล เป็นไปใน ปุถุชน ๔ อริยบุคคล ๗ (เว้นพระอรหันต์) ตามสมควร

ว่าโดยวิธี เป็นไปในปัญญาทวารวิถี กามชวณะ อปัณนาชวณมโนทวารวิถี

อาเสวนปจฺเจย เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจของอาเสวนปจฺเจยเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปจฺเจยทั้ง ๖ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ **อาเสวนะ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นตฺถิ วิคตยะ** เหล่านี้ **ปจฺเจย** เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๕. สุตฺถสังขยวาระ มีกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ในปจฺเจยต่อไปนี้ ? [P272, 310, 314, 325, 356(275)] 56

สหชาติปจฺเจย เฉพาะกุสลาพยากตบท และอกุสลาพยากตบท ... **อาเสวนปจฺเจย** ... ? [P..., 314, ...] 56

๖. จงแสดงสุตฺถสังขยวาระว่ามีกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ? ของปจฺเจยต่อไปนี้

สหชาตินทฺริยปจฺเจย อารัมมณปุรชาติปจฺเจย อาเสวนปจฺเจย ปัจฉาชาติปจฺเจย ? [P341, 306, 314, 310] 52(3), 59

ตอบ **อาเสวนปจฺเจย** มีสุตฺถสังขยวาระ ๓ ประเภท คือ [P314] 52, 56

ตอบ สุตฺถสังขยวาระ ของ**อาเสวนปจฺเจย** [P314] 59

สรุปรจำนวนสุตฺถบทแห่ง**อาเสวนปจฺเจย**ปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๓ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. กุสโล กุสลสส **อาเสวนปจฺเจย** ปจฺเจย.
๒. อกุสโล อกุสลสส **อาเสวนปจฺเจย** ปจฺเจย.
๓. อพยากโต อพยากตสส **อาเสวนปจฺเจย** ปจฺเจย.

๔. ข. จงแสดงปจฺเจยสภาคะของปจฺเจยดังต่อไปนี้ **อารัมมณปุรชาติปจฺเจยสภาคะ อาเสวนปจฺเจยสภาคะ**? [P306, 314] 45

ตอบ **อาเสวนปจฺเจยสภาคะ**มี ๕ ปจฺเจย คือ **อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นตฺถิ วิคตยะ** [P314] 45

(นี้ สนฺ ฐ เสน น ต)

๑๓/๒๐. ปกตฺตุนิสสยนาณิกขณิกกัมมปจฺเจย

๒๒/๔๐. นตฺถิปจฺเจย

๕. ในอนันตรปิกณณกขณานัน ถ้ายกนตฺถิปจฺเจยขึ้นแสดงเป็นประธานแล้วก็เรียกว่า นตฺถิปิกณณกขณานา
อยากทราบว่ **นตฺถิปิกณณกขณานา**นี้มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? จงแสดงมาโดยละเอียด ? [P62] 48

ตอบ **นตฺถิปิกณณกขณานา** มี ๓ คือ

๑. ถ้าเป็นนามขันธ์ ๔ ที่เกิดก่อน ๆ (เว้นจุดิจิตของพระอรหันต์) ทำการช่วยอุปการะแก่นามขันธ์ ๔ เกิดหลัง ๆ **พร้อมด้วยจุดิจิตของพระอรหันต์แล้ว** ก็ได้ปจฺเจย ๕ คือ **นตฺถิ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ วิคตยะ** ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของ**นตฺถิ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ
๒. ถ้าเป็นโลกียชวณะ ๔๗ ที่เกิดก่อน ๆ (เว้นชวณะดวงสุดท้าย) ทำการช่วยอุปการะแก่ชวณะ ๕๑ ที่เกิดหลัง ๆ (เว้นชวณะดวงที่ ๑ และผลชวณะ ๔) แล้ว ก็ได้ปจฺเจย ๖ คือ **นตฺถิ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ วิคตยะ** ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของ**นตฺถิ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ
๓. ถ้าเป็นมคฺคเจตนา ทำการช่วยอุปการะแก่มคฺคานันตรผล (ผลที่เกิดขึ้นในลำดับแห่งมรรคโดยไม่มีระหว่างคั่น) แล้ว ก็ได้ปจฺเจย ๖ คือ **นตฺถิ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นานักขณิกกัมมะ วิคตยะ** ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของ**นตฺถิ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

๗. จงแสดง ลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปจฺเจยดังต่อไปนี้ **ค. นตฺถิปจฺเจย** ? [P167] 55

๑. จงแสดงปจฺเจยูปันธรรมของ **รูปอาหฺรปจฺเจย ปัจฉาชาติปจฺเจย นตฺถิปจฺเจย** และจำแนกปจฺเจยทั้งสามนี้โดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ ? [P157, 158, 153-154, 167] 43วันหลัง

ตอบ (43) **จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒** ที่เกิดหลัง ๆ **พร้อมด้วยจุดิจิตของพระอรหันต์** เป็น**นตฺถิปจฺเจย**ูปัน

ตอบ **ค.** แสดง ลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ของ **นตฺถิปจฺเจย**

ใน**นตฺถิปจฺเจย**นี้ การช่วยอุปการะแก่ปจฺเจยูปันธรรมของธรรมที่เป็น**นตฺถิปจฺเจย**นั้น

ว่าโดย ลักษณะ **มีอย่างเดียว** คือ **ความดับไปโดยไม่มีเหลือ** เสมือนหนึ่งดวงไฟที่ดับไปแล้ว

กลับเป็นปจฺเจยคือ ช่วยอุปการะแก่ความมืดให้ปรากฏขึ้น (**นตฺถิ**)

ว่าโดย ชาติ เป็น **อนันตรชาติ** ว่าโดย กาล เป็น **อดีตกาล**

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจมีอย่างเดียว คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจุပ္บันธรรมเกิดขึ้น

๑. จงแสดงปัจจุပ္บันธรรมของ **รูปอาหารปัจจัย ปัจจุษาคปัจจัย นัตถิปัจจัย** และจำแนกปัจจัยทั้งสามนี้โดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ? [P157-8, 153-4, 167] 43

ตอบ แสดงปัจจุပ္บันธรรม ของ...เป็นต้น ดังต่อไปนี้

จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่เกิดหลังๆ พร้อมด้วยจิตติจิตของพระอรหันต์ เป็น **นัตถิปัจจุပ္บัน** ในนัตถิปัจจุပ္บันนี้ ว่าโดยลักษณะมีอย่างเดียวคือ ความดับไปโดยไม่มีเหลือ เสมือนหนึ่งดวงไฟที่ดับไปแล้ว กลับเป็นปัจจุคือช่วยอุปการะแก่ความมีดให้ปรากฏขึ้น

ว่าโดย ชาติ เป็น **อนันตรชาติ** ว่าโดย กาล เป็น **อดีตกาล**

ว่าโดย สัตติ คืออำนาจมีอย่างเดียวคือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจุပ္บันธรรมเกิดขึ้น

ว่าโดย สัตติ คืออำนาจมี **อย่างเดียว** คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจุပ္บันธรรมเกิดขึ้น **อย่างหนึ่ง**

๔. ให้แสดงปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้ด้วย ... **นัตถิปัจจุ** ... โดยเฉพาะๆ ว่าแต่ละปัจจุ

มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P..., 370, ...] 52

๔. ข. ปัจจุสภาวะของ ... **นัตถิปัจจุ** ... ว่าแต่ละปัจจุมีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P..., 370(257), ...] 58

๗. ... **นัตถิปัจจุ** ... เหล่านี้ แต่ละปัจจุ มีปัจจุสภาวะได้ปัจจุละเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P..., 370(257), ...] 57

ตอบ ปัจจุสภาวะของ **นัตถิปัจจุ** มี **๖** ปัจจุ คือ [P370->257] 54, 57, 58

ปัจจุที่เป็นสภาวะกันได้ด้วย **นัตถิปัจจุ** ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี **๖** ปัจจุ คือ [P370] 52

อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ นานักขณิกกัมมะ วิคตะ (นัสนรุเสนา ๙๓)

๑. จากอุปมาต่อไปนี้ ได้แก่ปัจจุอะไร ? จงแสดงลักษณะและชาติ กาล สัตติ.? [P417] 49(5), 51, 54, 57

ค. อุปมาเหมือนแสงสว่างกับความมืด ธรรมดาของความมืดจะมีไม่ได้ในเมื่อแสงสว่างยังปรากฏอยู่ ต่อเมื่อแสงสว่างไม่มีแล้ว ความมืดจึงจะปรากฏขึ้นได้ ? [P417] 49(5), 51, 54, 57

ตอบ ค. อุปมาข้อนี้ ได้แก่ **นัตถิปัจจุ** [P167]

ในนัตถิปัจจุนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจุပ္บันธรรมของธรรมที่เป็น **นัตถิปัจจุ** นั้น

ว่าโดยลักษณะ **มีอย่างเดียว** คือ ความ **ดับไปโดยไม่มีเหลือ** เสมือนหนึ่งดวงไฟที่ดับไปแล้ว

กลับเป็นปัจจุ คือช่วยอุปการะ แก่ความมีดให้ปรากฏขึ้น (**นัตถิ**)

ว่าโดยชาติ เป็น **อนันตรชาติ** // ว่าโดยกาล เป็น **อดีตกาล**

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจมีอย่างเดียว คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจุပ္บันธรรมเกิดขึ้น

๖. ค. **นัตถิปัจจุ** ท่านอุปมาไว้อย่างไร ? และจงแสดงวจนัตถะของ **อวิคตปัจจุ** ? [P417, 420] 44

ตอบ ค. **นัตถิปัจจุ** อุปมาเหมือนแสงสว่างกับความมืด ธรรมดาของความมืดจะมีไม่ได้ในเมื่อแสงสว่างยังปรากฏ ต่อเมื่อแสงสว่างไม่มีแล้วความมืดจึงจะปรากฏขึ้นได้ [P417] 44

อวิคตปัจจุ มีวจนัตถะแสดงว่า **อวิคตภาเวน นิโรธสส อุปตติยา ตาทิสสเสว ธรรมสส อุปถมกตเถน อุปการโก**

ธมโม = อวิคตปัจจุโย ธรรมที่เป็นผู้อุปการะ โดยอรรถว่า เป็นผู้อุปถัมภ์แก่ปัจจุပ္บันธรรม (ที่ยังมีอยู่)

เช่นเดียวกันกับตน โดยภาวะที่ไม่ปราศจากไป คือยังไม่ถึงซึ่งความดับไป เรียกว่า **อวิคตปัจจุ** [P420] 44

๒๓/๔๑. วิคตปัจจุ

๕. ก. ปัจจุต่อไปนี้ เป็นปัจจุที่มีอำนาจเกิดโดยอาศัยปัจจุธรรมและปัจจุပ္บันธรรมอะไรบ้าง และเรียกว่าเป็นขณนาอะไร ? 59

๑. อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ

๒. อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ นัตถิ วิคตะ

๓. อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นานักขณิกกัมมะ นัตถิ วิคตะ

ตอบ ก. ๑. เป็นปัจจุที่มีอำนาจเกิดโดยอาศัย **นามขันธ์ ๔** ที่เกิดก่อนๆ (เว้นจิตติจิตของพระอรหันต์)

- ทำการช่วยอุปการะแก่นามชั้น ๔ ที่เกิดหลัง ๆ พร้อมด้วยจุดิจิตของพระอรหันต์
- ๒. เป็นปัจจัยที่มีอำนาจเกิดโดยอาศัยโลกียขณะ ๔๗ ที่เกิดก่อน ๆ (เว้นขณะดวงสุดท้าย)
- ทำการช่วยอุปการะแก่ขณะ ๕๑ ที่เกิดหลัง ๆ (เว้นขณะดวงที่ ๑ และผลขณะ ๔)
- ๓. เป็นปัจจัยที่มีอำนาจเกิดโดยอาศัยมรรคเจตนา
- ทำการช่วยอุปการะแก่มัคคานันตรผล (ผลที่เกิดขึ้นในลำดับแห่งมรรคโดยไม่มีระหว่างกัน)
- และอำนาจปัจจัยเหล่านี้เรียกว่าเป็นอนันตรปภินกมฏานา ๓

๑. จากอุปมาต่อไปนี้ ได้แก่ปัจจัยอะไร จงแสดงลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ? [P418] 47, 53(6)
- ค. อุปมาเหมือนหนึ่งพระอาทิตย์และพระจันทร์ ตามธรรมดาพระจันทร์จะไม่ปรากฏแสงในเมื่อพระอาทิตย์ยังไม่ปราศจากไป ต่อเมื่อพระอาทิตย์ปราศจากไปแล้ว แสงสว่างของพระจันทร์จึงจะปรากฏขึ้นได้ ? 47, 53(6)

ตอบ ค. อุปมาข้อนี้ คือ **วิคตปัจจัย** [P167]

ในวิคตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปบันธรรมของธรรมที่เป็นวิคตปัจจัยนั้น ว่าโดยลักษณะมีอย่างเดียว คือ **ปราศจากไป**เหมือนหนึ่งแสงสว่างของ**ดวงอาทิตย์ที่อสดงคตไปแล้ว** เป็นปัจจัย คือ ช่วยอุปการะแก่แสงสว่างของดวงจันทร์ ให้ปรากฏขึ้น (**วิคต**)

ว่าโดยชาติ เป็น**อนันตรชาติ** ว่าโดยกาล เป็น**อดีตกาล** ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมีอย่างเดียวคือ**ชนกสัตติ**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมีอย่างเดียว คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจัยปบันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

๔. วัตถุประสงค์ชาติ มี ๖ ปัจจัย (นิส ปุ อิน วิป ถิ อ)

แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ	ปัจจัย → ปัจจัยปบัน	อำนาจปัจจัย
๑. วัตถุประสงค์.๕ (นิส ปุ วิป ถิ อ)	วัตถุประสงค์ 6 ที่เกิดก่อนๆ&กำลังตั้งอยู่→วิญ.ธาตุ.7	5 (เว้นปุเรชาตินทรียปัจจัย)
๒. ปุเรชาตินทรียปัจจัย	ปัญจวัตถุประสงค์ (ปสาทรูป 5) →ทวิ.10 สัพพ.เจ.7	6 (วัตถุประสงค์+ปุเรชาตินทรียปัจจัย)

๕. นิสสยปัจจัย^๑ /๑๐. วัตถุประสงค์นิสสยปัจจัย^{6-10 11}

๔. จงแสดงพระบาลีและคำแปล พร้อมทั้งแสดงอำนาจปัจจัยในกรณบทของปัจจัยนิเทศดังต่อไปนี้ ?

ข. นิสสยปัจจัยนิเทศ ข้อที่ ๖ ? [P73, 75] 52

ตอบ ข. นิสสยปัจจัยนิเทศ ข้อที่ ๖

จกขายตน **จกขุวิญญาณธาตุยา ตัมมปยุตตกานถจ ธมมานิ นิสสยปจเจยน ปจโย**

มัชฌิมาयูกะจักขายตนะที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรก หรือฐิติปัตตจักขายตนะ ๔๙

เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่จักขุวิญญาณธาตุ และสัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวง

ที่ประกอบกับจักขุวิญญาณธาตุ ด้วยอำนาจวัตถุประสงค์นิสสยปัจจัย

นิสสยปจเจยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๖ คือ วัตถุประสงค์นิสสยะ วัตถุประสงค์ะ วัตถุประสงค์ินทรียะ วัตถุประสงค์วิปยุตตะ วัตถุประสงค์ถิ วัตถุประสงค์อวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของวัตถุประสงค์นิสสยะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

๖. จงแสดงอำนาจปัจจัย ในกรณบทของปัจจัยนิเทศต่อไปนี้ ? ง. นิสสยปัจจัยนิเทศข้อที่ ๖ ? [P75] 43

๓. กรณบท ของบาลีนิเทศข้อที่ ๖ แห่ง **อาร์มมณปัจจัย** นิสสยปัจจัย **อุปนิสสยปัจจัย** และบาลีนิเทศข้อที่ ๑ แห่ง**ปัจฉาชาตปัจจัย** นั้น ได้ปัจจัยสงเคราะห์เท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P33, 75, 88, 98] 51

ตอบ (43) ง. ในกรณบท ของนิสสยปัจจัยนิเทศข้อที่ ๖ นั้น ได้อำนาจปัจจัย ๖ คือ

ตอบ (51) **นิสสยปัจจัยนิเทศข้อที่ ๖** ที่เป็นกรณบทนั้น ได้อำนาจปัจจัย ๖ คือ

วัตถุประสงค์นิสสยะ วัตถุประสงค์ะ ปุเรชาตินทรียะ วัตถุประสงค์วิปยุตตะ วัตถุประสงค์ถิ วัตถุประสงค์อวิคตะ

(51) ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของวัตถุประสงค์นิสสยะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

๓. ให้แปลปัจจัยนิเทศพระบาลี ข้อที่ ๗ ของ **อาร์มมณปัจจัย** **อนันตรปัจจัย**

นิสสยปัจจัย และ **อินทรียปัจจัย** มาตามลำดับ ? [P32, 54, 73, 118] 50

ตอบ นิสสัยปัจเจกนิเทศข้อที่ ๗ แปลว่า มัชฌิมาयูกะโสตายตนะที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภังค์ดวงแรก หรือฐิติปัตตะโสตายตนะ ๔๙ เป็นปัจเจก คือ ช่วยอุปการะแก่โสตวิญญาณธาตุ และสัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวง ที่ประกอบกับโสตวิญญาณธาตุ ด้วยอำนาจวัตถุปุระชาตนิสสัยปัจเจก

๓. นิสสัยปัจเจกนิเทศ ข้อที่ ๙ นั้น มีพระบาลีนิเทศและคำแปลว่าอย่างไร ?

จงจำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม มาให้สมบูรณ์ ? [P74-75] 56

ตอบ นิสสัยปัจเจกนิเทศ ข้อที่ ๙ ได้แก่

ชีวหายตน **ชีวหาวิญญาณธาตุยา** **ตสมปยุตตทานถจ** **ธมมาน** **นิสสัยปัจเจกเยน** **ปัจจโย**
แปลว่า มัชฌิมาयูกะชีวหายตนะที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภังค์ดวงแรก หรือฐิติปัตตชีวหายตนะ ๔๙ เป็นปัจเจก คือ ช่วยอุปการะแก่ชีวหาวิญญาณธาตุ และสัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวงที่ประกอบกับชีวหาวิญญาณธาตุ ด้วยอำนาจวัตถุปุระชาตนิสสัยปัจเจก

จำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม

พระบาลีข้อที่ ๙ **ชีวหายตน** เป็นกัตตุนท แสดงให้รู้ถึงปัจเจกธรรม คือ มัชฌิมาयูกะชีวหาปสาท (ตามมติของท่าน โบรมหาจารย์) หรือฐิติปัตตชีวหาปสาท ๔๙ (ตามมติของท่านอาจารย์ภายหลัง)

ชีวหาวิญญาณธาตุยา **ต** **สมปยุตตทานถจ** **ธมมาน** เป็นสัมปทานท แสดงให้รู้ถึงปัจเจกุปันธรรม คือจักขุวิญญาณจิต ๒ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวงที่ประกอบ

นิสสัยปัจเจกเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจเจก ๖ คือ วัตถุปุระชาตนิสสยะ วัตถุปุระชาตตะ วัตถุปุระชาตทินทริยะ วัตถุปุระชาตวิปยุตตะ วัตถุปุระชาตตถิ วัตถุปุระชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของวัตถุปุระชาตนิสสยะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

ปัจจโย เป็นนามกิริยานท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจเจกุปันธรรม โดยความปราศจากตัวตน

๒. จงแสดงกรณบทและอำนาจปัจเจก ในวิธีพระบาลีดังต่อไปนี้ ? [P278-279] 52

ค. **อพยากโต** **ธมโม** **กุสลส** **ธมมส** **วัตถุปุระชาตนิสสัยปัจเจกเยน** **ปัจจโย** [P278-279] 52

อบ ค. วัตถุปุระชาตนิสสัยปัจเจกเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งวัตถุปุระชาตนิสสัยปัจเจกเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปัจเจกทั้ง ๕ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกันคือ วัตถุปุระชาตนิสสยะ วัตถุปุระชาตตะ วัตถุปุระชาต-วิปยุตตะ วัตถุปุระชาตตถิ วัตถุปุระชาตอวิคตะ เหล่านี้

๓. จงแสดงอำนาจปัจเจกของข้อดังต่อไปนี้ ? [P327, 191, 253, 303(278), 324] 57 ก-จ

ง. **กุสลปทาวสาน** ใน **อพยากตบท** แห่งวัตถุปุระชาตนิสสัยปัจเจก [P303, 278] 57

ตอบ แสดงอำนาจปัจเจกของข้อดังต่อไปนี้

ง. ได้อำนาจปัจเจก ๕ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ วัตถุปุระชาตนิสสยะ วัตถุปุระชาตตะ วัตถุปุระชาตวิปยุตตะ วัตถุปุระชาตตถิ วัตถุปุระชาตอวิคตะ

๓. จงแสดงอำนาจปัจเจกของข้อต่อไปนี้? [P] 45

ข. **อกุสลปทาวสาน** ใน**อพยากตบท** แห่งวัตถุปุระชาตนิสสัยปัจเจก [P280->278] 45

ตอบ ข. อกุสลปทาวสาน ในอพยากตบท แห่งวัตถุปุระชาตนิสสัยปัจเจก ได้อำนาจปัจเจก ๕ คือ วัตถุปุระชาตนิสสยะ วัตถุปุระชาตตะ วัตถุปุระชาตวิปยุตตะ วัตถุปุระชาตตถิ วัตถุปุระชาตอวิคตะ

๓. จงแสดงอำนาจปัจเจกของข้อดังต่อไปนี้ ? [P315, 271, 230, 248, 303(277)] 56, 60 ก-จ

จ. **อพยากตปทาวสาน** ใน **อพยากตบท** แห่ง**วัตถุปุระชาตนิสสัยปัจเจก** [P303(277)] 56

ตอบ แสดงอำนาจปัจเจกของข้อดังต่อไปนี้ จ. ได้อำนาจปัจเจก ๖ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ วัตถุปุระชาตนิสสยะ วัตถุปุระชาตตะ วัตถุปุระชาตทินทริยะ วัตถุปุระชาตวิปยุตตะ วัตถุปุระชาตตถิ วัตถุปุระชาตอวิคตะ

๔. ก. จงแสดงประเภทสุทธสังขยวาระของ **อนันตรปัจเจก** **อารัมมณาธิปัตติปัจเจก** วัตถุปุระชาตนิสสัยปัจเจก ว่าแต่ละปัจเจกมีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P257, 235, 286] 58

ตอบ ก. สุธธสังขยวาระของ **วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจย** มี ๓ ประเภท คือ [P286] 58

๑. อพยากโต อพยากตสส วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจยเณน ปจจโย
๒. อพยากโต กุสลสส วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจยเณน ปจจโย
๓. อพยากโต อกุสลสส วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจยเณน ปจจโย

๑๐. ปุเรชาตปัจจย^๒ /๑๕. วัตถุปุเรชาตปัจจย^{1-5 12 13}

๖. **วัตถุปุเรชาตปัจจย** มีสรูปเนื้อความ ๓ ประการ ว่าอย่างไร ? [P146-147] 55

ตอบ วัตถุปุเรชาตปัจจย มีสรูปเนื้อความ ๓ ประการ คือ

ในบรรดาปัญญาวัตถุทั้ง ๓ ชนิด มีมันทายุกปัญญาวัตถุเป็นต้นนั้น มัชฌิมายุกปัญญาวัตถุ คือ จักขุ โสตะ ฆานะ ชิวหา กายะ ที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรกก็ดี, หทัยวัตถุ ที่เกิดพร้อมกันกับจิตดวงก่อนๆ มีปฏิสนธิจิตเป็นต้นก็ดี, หทัยวัตถุ ที่เกิดขึ้นโดยอนุমানเออว่า ในขณะที่จิตหนึ่งดวงก่อนหน้าจะออกจากนิโรธสมาบัติก็ดี, วัตถุรูป ๖ ที่เกิดพร้อมกันกับจิตดวงที่ ๑๗ ที่นับถอยหลังจากจุดจิตขึ้นไปในมรรมาสนนกาลก็ดี

เป็น **วัตถุปุเรชาตปัจจย** (ตามนัยของท่านโบราณาจารย์)

หรืออีกนัยหนึ่ง วัตถุรูป ๖ คือ จักขุ โสตะ ฆานะ ชิวหา กายะ หทยะ ที่เข้าถึงฐิติปัตตะของตนมีจำนวน ๔๘

เป็น **วัตถุปุเรชาตปัจจย** (ตามนัยของท่านอาจารย์ภายหลัง)

วิญญานธาตุ ๗ มีจักขุวิญญานธาตุ เป็นต้น เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ (เว้นอรูปรูปากจิต ๔) ที่เป็นไปในปวัตติกาล ในปัญญาโวการภูมิโดยแน่นอน และไม่แน่นอน เป็น **วัตถุปุเรชาตปัจจย**
 มโนวิญญานธาตุ ๔๖ คือ โลกมูลจิต ๘ โมหมูลจิต ๒ มโนทวาราวัชชนจิต ๑ มหากุศลจิต ๘ มหาภิกขิต ๘ อรูปาวจรจิต ๑๒ โลกุตตรจิต ๗ เจตสิก ๔๖ ที่ประกอบ (เว้นโสตาปัตติมรรค) ที่เป็นไปในจิตโวการ ภูมิโดยแน่นอนและไม่แน่นอนก็ดี, ปัญญาโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ ที่ประกอบก็ดี รูปทั้งหมด มีจิตตชรูปเป็นต้นก็ดี เป็น **วัตถุปุเรชาตปัจจย**

๕. จงแสดงสุธธสังขยวาระว่ามีกี่ประเภทคืออะไรบ้าง ในปัจจยต่อไปนี้ ? [P272, 303(286), 310] 54

ก. **สหชาตปัจจย**

ข. **วัตถุปุเรชาตปัจจย**

ค. **ปัจจยชาตปัจจย**

ตอบ ข. **วัตถุปุเรชาตปัจจย** สรุปรูปจำนวนสุธธบทแห่งวัตถุปุเรชาตปัจจยปัญญาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๓ ประเภทด้วยกันคือ

๑. อพยากโต อพยากตสส วัตถุปุเรชาตปัจจยเณน ปจจโย
๒. อพยากโต กุสลสส วัตถุปุเรชาตปัจจยเณน ปจจโย
๓. อพยากโต อกุสลสส วัตถุปุเรชาตปัจจยเณน ปจจโย

๖. จงแสดงปัจจยสภาคะ ของปัจจยดังต่อไปนี้ ง. **วัตถุปุเรชาตปัจจย** ? 60

ตอบ ง. วัตถุปุเรชาตปัจจยสภาคะมี ๕ ปัจจย คือ

วัตถุปุเรชาตนิสสยะ ปุเรชาตนิทริยะ วัตถุปุเรชาตวิปยุตตะ วัตถุปุเรชาตตถิ วัตถุปุเรชาตอวิคตะ

๑๖. อินทริยปัจจย^๓ /๒๕. ปุเรชาตนิทริยปัจจย¹⁻⁵

๓. จงแสดงพระบาลีและคำแปล ในปัจจยนิทเทศดังต่อไปนี้ ? ค. อินทริยปัจจยนิทเทศ ข้อที่ ๑ ? [P117] 58

ตอบ ค. อินทริยปัจจยนิทเทศ ข้อที่ ๑

๑. จกขุณทริยํ จกขุวิญญานธาตุนยา ตสมฺปยุตฺตกานญจ ธมฺมานํ อินทริยปัจจยเณน ปจจโย.

มัชฌิมายุกจักขุณทริยํ คือ จักขุประสาทที่มีอายุเท่ากับรูปารมณฺ์ที่มากกระทบ ได้แก่ จักขุประสาทที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรก หรือฐิติปัตตจักขุณทริยํ ๔๘ เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่จักขุวิญญานธาตุ และ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวง ที่ประกอบกับจักขุวิญญานธาตุ ด้วยอำนาจปุเรชาตนิทริยปัจจย

๕. จงแสดงอินทริยปัจจยนิทเทศ พระบาลีข้อที่ ๕ คำแปล พร้อมด้วยการจำแนกบท

และเนื้อความองค์ธรรม มาตามลำดับ ? [P117-118] 53

๗. จงแปลบาลี พร้อมทั้งจำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม ในนิทเทศต่อไปนี้ ?

กายินทรีย์ กายวิญญานธาตุยา ตัมมปุตุตทกานถจ ธมมานิ อินทรีย์ปัจจยเนน ปจจโย ? [P117-118] 49

๓. จงแปลเป็นไทยในบาลีบทต่อไปนี้ ? ค. อินทรีย์ปัจจยนิทเทส ข้อ ๕ [P118] 55, 56

ตอบ (53) แสดงอินทรีย์ปัจจยนิทเทสพระบาลี ข้อที่ ๕ คือ

กายินทรีย์ กายวิญญานธาตุยา ตัมมปุตุตทกานถจ ธมมานิ อินทรีย์ปัจจยเนน ปจจโย

(49, 53, 55, 56) แปลว่า มัชฌิมาयุกกายินทรีย์คือ กายปสาทที่มีอายุเท่ากับโณฏฐัพพารมณที่มากกระทบได้แก่ กายปสาทที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรก หรือฐิติปัตตะกายินทรีย์ ๔๙ เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่กายวิญญานธาตุ และสัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวงที่ประกอบกับกายวิญญานธาตุ ด้วยอำนาจปุเรชาตินทรีย์ปัจจย

(53) จำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม

พระบาลีข้อที่ ๕ กายินทรีย์ เป็นกัตตุนท แสดงให้รู้ถึงปัจจยธรรมคือมัชฌิมาयุกกายปสาท (ตามมติของท่าน

โบราณจารย์) หรือฐิติปัตตะกายปสาท ๔๙ (ตามมติของท่านอาจารย์ภายหลัง)

กายวิญญานธาตุยา ตัมมปุตุตทกานถจ ธมมานิ เป็นสัมปทานนท แสดงให้รู้ถึงปัจจยูปันธรรมคือ

กายวิญญานธาตุ ๒ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวงที่ประกอบ

อินทรีย์ปัจจยเนน เป็นกรณนท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจย ๖ คือ ปุเรชาตินทรีย์ะ วัตถุปุเรชาตนิสสยะ วัตถุปุเรชาตยะ วัตถุปุเรชาตวิปปยุตตะ วัตถุปุเรชาตัตถิ วัตถุปุเรชาตอวิคตะ

ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของปุเรชาตินทรีย์ะอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

ปจจโย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจยูปันธรรมโดยความปราศจากตัวตน

๖. ปุเรชาตินทรีย์ปัจจย สหชาตริปปยุตตปัจจย ท่านแสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการไว้อย่างไร ? [P159-160, 163] 50

๔. จงแสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการ ของปัจจยต่อไปนี้ ค. ปุเรชาตินทรีย์ปัจจย ? [P159] 43

๖. จงสรุปเนื้อความ ๒ ประการ (เว้นปัจจนิก) ของปัจจยต่อไปนี้ ค. ปุเรชาตินทรีย์ปัจจย ? [P159] 47

ตอบ (ค.) ปุเรชาตินทรีย์ปัจจย สรุปเนื้อความ มีอยู่ ๓ ประการ คือ

ตอบ ปุเรชาตินทรีย์ปัจจย สรุปเนื้อความ ๒ ประการ (เว้นปัจจนิก) คือ

๐ ปัญจวัตถุทั้ง ๓ ชนิดมีมันทายุกปัญจวัตถุเป็นต้นนั้น มัชฌิมาयุกปัญจวัตถุคือ จักขุ โสตะ ฆานะ ชิวหา กาเยะ ที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรก เป็นปุเรชาตินทรีย์ปัจจย (ตามนัยของท่านโบราณจารย์)

หรืออีกนัยหนึ่ง ปัญจวัตถุมีจักขุ โสตะ เป็นต้นที่เข้าถึงฐิติปัตตะของตนมีจำนวน ๔๙

เป็นปุเรชาตินทรีย์ปัจจย (ตามนัยของท่านอาจารย์ภายหลัง)

๐ ทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ดวง ที่ประกอบ เป็น ปุเรชาตินทรีย์ปัจจยูปัน

(43, 50) ๐ จิต ๗๙ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ (เว้นทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐) ก็ดี รูปทั้งหมด

มีจิตตชรูป เป็นต้นก็ดี รูปทั้งหมด คือ จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป พาหิรรูป อาหารชรูป

อตุชรูป อสัณญสัตตกัมมชรูป ปวัตติกัมมชรูป เป็น ปุเรชาตินทรีย์ปัจจนิก

๗. จงแสดงลักษณะและชาติของปัจจยต่อไปนี้ ? ง. ปุเรชาตินทรีย์ปัจจย ? [P160] 47, 57

ตอบ ง. ปุเรชาตินทรีย์ปัจจย ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ เกิดก่อนด้วย (ปุเรชาต) มีอิสระเป็นใหญ่ด้วย (อินทรีย์) ว่าโดยชาติ เป็น วัตถุปุเรชาตชาติ

๕. จงแสดงสุทธสังขยวาระ ของปัจจยดังต่อไปนี้ ? [P248, 342, 358] 46

ก. อารัมมณปัจจย

ข. ปุเรชาตินทรีย์ปัจจย

ค. สหชาตริปปยุตตปัจจย

ตอบ ข. สรุปจำนวนสุทธบท แห่งปุเรชาตินทรีย์ปัจจยปัญหาวาระ มี ๑ ประเภท คือ

อพยากโต อพยากตสส ปุเรชาตินทรีย์ปัจจยเนน ปจจโย

๒๐/๓๑. วัตถุปุเรชาตวิปปยุตตปัจจย¹ / ๒๑/๓๕. วัตถุปุเรชาตัตถิปัจจย^{6-10 17}

๒๔/๔๓. วัตถุปุเรชาตอวิคตปัจจย^{6-10 17}

๕. จงแสดงบาลีบทเทศของปัจจยต่างๆ ที่แสดงความเป็นอารัมมณชาติ

และวัตถุปุเรชาตชาติที่ปรากฏในกายทวาริกอติมหันตารมณวิถิ ? [P74, 93, 117, 133] 51

- ตอบ** บาลีนิเทศของปัจจัยต่าง ๆ ที่แสดงความเป็น **วัตถุปุเรชาตชาติ** ที่ปรากฏ ในกายทวาริก อติมหันตารมณวิถิ
๑. กายายตนํ กายวิญญานธาตุนยา ตัมสมปยุตตทานญจ ฐมมานํ นิสสยปจฺจเยน ปจฺจโย.
 ๒. กายายตนํ กายวิญญานธาตุนยา ตัมสมปยุตตทานญจ ฐมมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.
 ๓. กายินฺทริยํ กายวิญญานธาตุนยา ตัมสมปยุตตทานญจ ฐมมานํ อินฺทริยปจฺจเยน ปจฺจโย.
 ๔. กายายตนํ กายวิญญานธาตุนยา ตัมสมปยุตตทานญจ ฐมมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย.
 ๕. กายายตนํ กายวิญญานธาตุนยา ตัมสมปยุตตทานญจ ฐมมานํ อวิกตปจฺจเยน ปจฺจโย.

๒. ข. ปัจจัยในกลุ่ม**วัตถุปุเรชาตชาติ** เป็นปัจจัยพิสดารของปัจจัยใดบ้างในปัจจัย ๒๔ ? [P425] 43

ตอบ ข. ปัจจัยในกลุ่ม **วัตถุปุเรชาตชาติ** เป็นปัจจัยพิสดารของปัจจัยดังต่อไปนี้ในปัจจัย ๒๔

๑. วัตถุปุเรชาตนิสสยะ เป็นปัจจัยพิสดารของ **นิสสยปัจจัย**
๒. วัตถุปุเรชาตตะ เป็นปัจจัยพิสดารของ **ปุเรชาตปัจจัย**
๓. วัตถุปุเรชาตินทริยยะ เป็นปัจจัยพิสดารของ **อินทริยปัจจัย**
๔. วัตถุปุเรชาตวิปยุตตะ เป็นปัจจัยพิสดารของ **วิปยุตตปัจจัย**
๕. วัตถุปุเรชาตตฺถิ เป็นปัจจัยพิสดารของ **อตฺถิปัจจัย**
๖. วัตถุปุเรชาตอวิกตะ เป็นปัจจัยพิสดารของ **อวิกตปัจจัย**

๖. ปัจจัยสภาวะ ที่เข้ากันได้กับปัจจัยต่อไปนี้ มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ... **วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจัย** ... ? [P366->280] 56

๔. ข. ปัจจัยสภาวะของ .. **วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจัย** ว่าแต่ละปัจจัยมีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P..., 366->280, ...] 58

๕. จงแสดงปัจจัยสภาวะ ของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? [P..., 303] 46 / มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P 286] 55

ง. **วัตถุปุเรชาตปัจจัย** [P..., 303] 46(6)

ง. **วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจัย** [P 286] 55

๔. ข. ปัจจัยสภาวะ ของ / ให้แสดงปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้อีกกับ... **ปุเรชาตินทริยปัจจัย** .. (โดยเฉพาะๆ ว่า)แต่ละปัจจัย มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P219, 257, 310, 343, 325] 48, 52

๖. ปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้อีกกับ ... **วัตถุปุเรชาตตฺถิปัจจัย** ...? [P., 366->280, ...] 54

๖. ให้แสดงปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้อีกกับปัจจัยเหล่านี้คือ ? ค. **วัตถุปุเรชาตวิปยุตตปัจจัย** [P., 360(280), ...] 50

ตอบ ง. **วัตถุปุเรชาตปัจจัย** วัตถุปุเรชาตปัจจัยสภาวะ มี ๕ ปัจจัย คือ [P303->278] 46

วัตถุปุเรชาตนิสสยะ ปุเรชาตินทริยยะ วัตถุปุเรชาตวิปยุตตะ วัตถุปุเรชาตตฺถิ วัตถุปุเรชาตอวิกตะ

ตอบ ปัจจัยสภาวะที่เข้ากันได้กับ**วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจัย** มี ๕ ปัจจัย คือ [P366->278] 54, 56, 58

วัตถุปุเรชาตตะ ปุเรชาตินทริยยะ วัตถุปุเรชาตวิปยุตตะ วัตถุปุเรชาตตฺถิ วัตถุปุเรชาตอวิกตะ

ตอบ ปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้อีกกับ**ปุเรชาตินทริยปัจจัย** ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๕ ปัจจัย คือ P343] 52

ปุเรชาตินทริยปัจจัย มีปัจจัยที่เป็นสภาวะ ๕ ปัจจัย คือ P343] 48

วัตถุปุเรชาตนิสสยะ วัตถุปุเรชาตตะ วัตถุปุเรชาตวิปยุตตะ วัตถุปุเรชาตตฺถิ วัตถุปุเรชาตอวิกตะ

ตอบ ปัจจัยสภาวะที่เข้ากันได้กับ**วัตถุปุเรชาตวิปยุตตปัจจัย** มี ๕ ปัจจัย คือ [P360(280)] 50, 56, 58

วัตถุปุเรชาตนิสสยะ วัตถุปุเรชาตตะ ปุเรชาตินทริยยะ วัตถุปุเรชาตตฺถิ วัตถุปุเรชาตอวิกตะ

๕. ปัจฉาชาตชาติ= ฉา วิป ถิ อ

น.ข.๔ ปัญฺจ=๘๕ ๕๒^{-อวิ๔} ถ → เอก_ ทวิ_ ตี_ จตุ_ กาย /... รูป (กั๓๓๓๔, กั๓, กั๓จึ, กั๓อ / ร่าง ลม ไหว วาจา)

ก.๒๑ + อก.๑๒ + อพ=วิ.๓๒-อวิ๔ กิ.๒๐ ถ → ตี จตุ / ตี จตุ / เอก ทวิ ตี จตุ ฐี.๒๘ ก ปัจ ว ปัญฺจ

๑๑/๑๗. ปัจฉาชาตปัจจัย

๓. จงแสดงพระบาลีและคำแปลในปัจฉยนิเทศ ดังต่อไปนี้ ? ค. **ปัจฉาชาตปัจฉยนิเทศ** ? [P96] 49(ก-ค)

๓. **ปัจฉาชาตปัจฉยนิเทศ** มีพระบาลี และคำแปลว่าอย่างไร ? และจงแสดงองค์ธรรมของ**ปัจฉยูปัน**

เมื่อยกองค์ธรรมต่อไปนี้ เป็นปัจฉาชาตปัจจัย ? [P97] 45

ก. นามขันธ ๔ คือ ปัญจโวการปฐมภวัก ๑๕ เป็น**ปัจฉาชาตปัจจัย** ?

ข. พุติยภวัก นามขันธ ๔ เป็น**ปัจฉาชาตปัจจัย** ?

ตอบ

ปัจฉาชาตปัจจยนิทเทส พระบาลีและคำแปล/(49) ↓

ค. แสดงพระบาลีและคำแปลของปัจฉาชาตปัจจยนิทเทส ↓

(45) ก. องค์ธรรมของปัจจยูปัน ได้แก่ เอกชกายซึ่งเป็นฐิติปัตตะที่เกิดพร้อมกันกับอุปาทกขณะของปฏิสนธิจิต หรือ ทวิชกาย (นับเอากรรมปัจจยอตุด้วย)

ข. องค์ธรรมของปัจจยูปัน ได้แก่ ทวิชกาย (หมายเอา กัมมชรูป จิตตชรูป) หรือ ติชกาย (หมายเอา กัมมปัจจยอตุด้วย)

๒. จงแสดงปัจฉาชาตปัจจยนิทเทส พระบาลีและคำแปลพร้อมทั้งจำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม

มาให้ถูกต้อง ? [P97] 58, 60(6) /และอำนาจปัจจัยมาให้ถูกต้อง ? [P97] 55

ตอบ ปัจฉาชาตปัจจยนิทเทส พระบาลีและคำแปล

ตอบ ปัจฉาชาตปัจจยนิทเทส พระบาลีและคำแปล/ (49) **ค. แสดงพระบาลีและคำแปลของปัจฉาชาตปัจจยนิทเทส**

(45, 49) **ปัจฉาชาตา จิตตเจตสิกกา ธมมา ปุเรชาตสส อิมสส กายสส ปจฺฉาชาตปจฺเจยน ปจฺจโย**

นามชั้น ๔ ในปัญจโวการภูมิ คือ จิต ๘๕ เจตสิก ๕๒ (เว้นอรูปวิปากจิต ๔) ที่เกิดขึ้นภายหลัง เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่เอกชกาย ทวิชกาย ติชกาย จตุชกาย หรืออิกนัยหนึ่งได้แก่ เอกสมุฏฐานิกรูป ทวิสมุฏฐานิกรูป ติสสมุฏฐานิกรูป จตุสมุฏฐานิกรูป ที่เกิดขึ้นก่อน ด้วยอำนาจปัจฉาชาตปัจจย

จำแนกบท และเนื้อความองค์ธรรม

พระบาลีข้อที่ ๑ **ปัจฉาชาตา** เป็นวิเสสนบทของ **จิตตเจตสิกกา ธมมา** แสดงให้รู้ถึงจิต เจตสิก ที่เกิดขึ้นภายหลัง ฉะนั้น องค์ธรรมจึงได้แก่ จิต เจตสิก นามชั้น ๔ นั้นเอง

จิตตเจตสิกกา ธมมา เป็นกัตตบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ นามชั้น ๔ ในปัญจโวการภูมิ

ได้แก่ จิต ๘๕ เจตสิก ๕๒ (เว้นอรูปวิปากจิต ๔)

ปุเรชาตสส เป็นวิเสสนบทของ **อิมสส กายสส** แสดงให้รู้ถึง เอกชกาย เป็นต้น **ที่เกิดขึ้นก่อน**

ฉะนั้นองค์ธรรมจึงได้แก่ เอกชกาย ทวิชกาย ติชกาย จตุชกาย

ปจฺฉาชาตปจฺเจยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๔ คือ **ปัจฉาชาตะ ปัจฉาชาตวิปยุตตะ**

ปัจฉาชาตตถิ ปัจฉาชาตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น

อำนาจของ**ปัจฉาชาตะ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

ปจฺจโย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจยูปันธรรมโดยความปราศจากตัวตน.

๓. กรณบท ของบาลีนิทเทสข้อที่ ๖ แห่ง อารัมมณปัจจย นิสสยปัจจย อุปนิสสยปัจจย และบาลีนิทเทสข้อที่ ๑

แห่ง**ปัจฉาชาตปัจจย**นั้น ได้ปัจจัยสงเคราะห์เท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P33, 75, 88, 98] 51

ตอบ ปัจฉาชาตปัจจยนิทเทสข้อที่ ๑ ที่เป็นกรณบทนั้นได้อำนาจปัจจัย ๔ คือ **ปัจฉาชาตะ ↑...พิเศษ**

บทตั้ง	89 52	จิรู	ปกั	พา	อา	อุ	สัณฺ	ติ
89 52 _๒ ๓๑ _๑ ๓ _๑ ปัญจ นน มนน -อวิ๔ ปฏิ. ^๓ →	-	จิรู _๓	เอก_ ทวิ_ ติ_ จตุ_ กพ.ณ.๓ จิตก _๑ ปฏิ _๓ ตั้ง-ฐิติ	ปกั _๓	-	อา _๓	อุ _๓	-
								ติ _๓

ปน.	"89 ฎีกา เจ.52	จิรัฐ	ปกัฎ	พา	อาฎ	อุฎ	สัญ	ติฎ
-----	----------------	-------	------	----	-----	-----	-----	-----

๗. จงแสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการของ **ปัจฉาชาตปัจจย** พร้อมทั้งจำแนก โดย ลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ? [P153-154] 44

๗. ข. จงแสดงลักษณะ และชาติ กาล สัตติของปัจฉาชาตปัจจย ? 46

ตอบ ในปัจฉาชาตปัจจยทุเทศนี้ สรุปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการคือ

- จิต ๘๕ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ มีปฐมภวังค์เป็นต้น ที่เกิดหลังๆ ในปัจฉาชาตปัจจย ที่แน่นอนและไม่แน่นอน (เว้นอรุปรวิปากจิต ๔ และปฏิสนธิจิตทั้งหมด) เป็น **ปัจฉาชาตปัจจย**
- เอกสมุฏฐานิกรูป ทวิสมุฏฐานิกรูป ติสสมุฏฐานิกรูป และจตุสมุฏฐานิกรูป ที่เกิดพร้อมกันกับขณะทั้ง ๓ ของจิตดวงก่อนๆ มีปฏิสนธิจิตเป็นต้น แล้วตั้งอยู่ (ฐิติปัตตะ) เป็น **ปัจฉาชาตปัจจยูปัน**
- จิตทั้งหมด ๘๙ มีปฏิสนธิจิตเป็นต้น เจตสิก ๕๒ และจิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป อาหารชรูป อุดุชรูป วัตตติกัมมชรูป ขณะที่เกิดขึ้น (อุปาทกขณะ) ในสันดานของสัตว์ที่ในปัจฉาชาตปัจจย และพาหิรรูป อสัญญสตัดกัมมชรูป เป็น **ปัจฉาชาตปัจจยนิค**

(46) จำแนก **ปัจฉาชาตปัจจย** โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ การช่วยอุปการะแก่ **ปัจจยูปัน** ธรรมของธรรมที่เป็น **ปัจฉาชาตปัจจย** นั้น ว่าโดยลักษณะ มีอย่างเดียว คือ เกิดที่หลัง **ปัจจยูปัน** ธรรม (**ปัจฉาชาต**) ว่าโดย ชาติ เป็น **ปัจฉาชาตชาติ** ว่าโดย กาล เป็น **ปัจจยูปันกาล** ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจมีอย่างเดียว คือ **อุปถัมภกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ **ปัจจยูปัน** ธรรมตั้งอยู่

๑. จงแสดงปัจจยูปันธรรมของ **รูปอาหารปัจจย** **ปัจฉาชาตปัจจย** **หัตถิปัจจย** และจำแนกปัจจยทั้งสามนี้โดย ลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ? [P157-158, 153-154, 167] 43

ตอบ ในการช่วยอุปการะแก่ปัจจยูปันธรรมของธรรมที่เป็น **ปัจฉาชาตปัจจย** ว่าโดยลักษณะมีอย่างเดียวคือ **↑**
- **เอกสมุฏฐานิกรูป ทวิสมุฏฐานิกรูป ติสสมุฏฐานิกรูป ฯลฯ..↑..** เป็น **ปัจฉาชาตปัจจยูปัน**

ก. กุ	กุ ^{๒๑๒} ล -อพ	ติชกาย จตุชกาย >ฐิ ^{๒๒๘} ก	[P307] 44 52 59	๔ 44	ว ปัญญ ๔.๗ ^๑ ธิ.-ปัจ ป กม อับ	ปญ รูปวิธิ-ใน
ข. อุก	อุก ^{๒๑๒} ล -อพ	ติชกาย จตุชกาย >ฐิ ^{๒๒๘} ก	[P308]	๔	ว ปัญญ ๔.๘๓ ^๓ ธิ.-ปัจ ป กม	ปญ รูปวิธิ-ใน
ค. อพ	อพ ^{๓๒๒(๑-๑๒)} ล -อพ	เอก_ทวิ_ติจตุชกาย >ฐิ ^{๒๒๘} ก	[P309]	๔	ว จุติ ปัญญ ๔.๔ ^๓ ธิ.-ปัจ ป กม อับ มุติ ^๑	ปญ รูปวิธิ-ใน

๒. จงจำแนกบทและแสดงองค์ธรรมเฉพาะ อพยากตปทาวสาน ในกุสลบทแห่ง **ปัจฉาชาตปัจจย** ? พร้อมทั้งว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล วิถี ? [P307] 44

๕. จงแสดงวิธีพระบาลี และคำแปล พร้อมทั้งจำแนกบทและแสดงองค์ธรรมของ อพยากตปทาวสาน ใน กุสลบทแห่ง **ปัจฉาชาตปัจจย** พร้อมทั้งว่าโดย กาล ภูมิ บุคคล วิถี มาให้สมบูรณ์ ? [P307] 52

๓. จงแสดง กัตตูปท และสัมปทานบท ในวิธีพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P191, 221, 307, 290-1, 322] 59, 60 (ก-จ)

ค. กุสโล ฐมโม อพยากตสส ฐมมสส **ปัจฉาชาตปัจจย** **ปัจจย** [P307] 59, 60

ตอบ (52) **อพยากตปทาวสาน** ในกุสลบท

วิธีพระบาลี **กุสโล ฐมโม อพยากตสส ฐมมสส** **ปัจฉาชาตปัจจย** **ปัจจย**

กุสลธรรม เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะ แก่**อพยากตธรรม** ด้วยอำนาจ**ปัจฉาชาตปัจจย** จำแนกบทและแสดงองค์ธรรม...↓..

ตอบ (59, 60) แสดง กัตตูปท และสัมปทานบท ในวิธีพระบาลี เหล่านี้ ดังนี้

ตอบ (44) **อพยากตปทาวสาน** ในกุสลบท จำแนกบทและแสดงองค์ธรรม ในวิธีพระบาลี

กุสโล ฐมโม เป็นกัตตูปท แสดงให้รู้ถึงปัจจย องค์ธรรมได้แก่ **กุสลจิตตูปาท ๒๑** ที่เกิดภายหลัง **อพพยากตสส ฐมมสส** เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึง**ปัจจยูปัน**

องค์ธรรมได้แก่ **ติชกาย** หรือ **จตุชกาย** ที่เป็นฐิติปัตตะ คือ **รูป ๒๘** ที่เกิดก่อน

(44) ว่าโดย กาล เป็นไปใน **วัตตติกาล** ว่าโดย ภูมิ เป็นไปใน **ปัจฉาชาตปัจจย**

ว่าโดย บุคคล เป็นไปใน **ปุถุชน ๔ อริยบุคคล ๗ (เว้นพระอรหันต์)** ตามสมควร
ว่าโดยวิธี ธรรมที่เป็น**ปัจจัย**เป็นไปในปัญจทวารวิถี กามขวนมนทวารวิถี อัปปนาวิติ
ธรรมที่เป็น**ปัจจัย**เป็นไปในรูปวิถีที่เป็นภายใน

ปจฺจชาตปจฺจเยน เป็น**กรรมบท** แสดงให้รู้ถึงอำนาจของ**ปจฺจชาตปัจจัย**เป็นพิเศษในบรรดาอำนาจปัจจัยทั้ง ๔ ที่เข้า
ช่วยอุปการะในคราวเดียวกันคือ **ปจฺจชาตตะ** **ปจฺจชาตวิปยุตตะ** **ปจฺจชาตตติ** **ปจฺจชาตอวิคตะ** เหล่านี้
ปจฺจโย เป็น**กิริยาบท** แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๔. ข. ปัจจัยสภาวะ ของ ... **ปจฺจชาตปัจจัย** ... แต่ละปัจจัย มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P..., 310, ...] 48

๔. ให้แสดงปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้กับ ... **ปจฺจชาตปัจจัย** โดยเฉพาะๆ ว่าแต่ละปัจจัย มีจำนวนเท่าไร
คืออะไรบ้าง ? [P...,310] 52

๖. ให้แสดงปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้กับปัจจัยเหล่านี้คือ ? ข. **ปจฺจชาตปัจจัย** [P..., 310, ...] 50

๗. ... **ปจฺจชาตตติปัจจัย** เหล่านี้ แต่ละปัจจัย มีปัจจัยสภาวะได้ปัจจัยละเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P..., 310] 57

๗. ปัจจัยที่เป็นสภาวะกัน กับปัจจัยต่อไปนี้ มีกี่ปัจจัย คือปัจจัยอะไรบ้าง ... **ปจฺจชาตปัจจัย** ... ? [P..., 310, ...] 59

ตอบ **ปจฺจชาตปัจจัย** มีปัจจัยสภาวะ ๓ ปัจจัย คือ [P310] 48, 52, 57, 59

ปัจจัยที่เป็นสภาวะกันได้กับ**ปจฺจชาตปัจจัย** มี ๓ ปัจจัย คือ (ศ วิ ป ถิ อ) [P310] 50

ปจฺจชาตวิปยุตตะ **ปจฺจชาตตติ** **ปจฺจชาตอวิคตะ**

๔. จงแสดงสูตรสังขยวาระ ของปัจจัยดังต่อไปนี้ ? [P218, 257, 310] 55 ค. **ปจฺจชาตปัจจัย**

๕. จงแสดงสูตรสังขยวาระว่ามีกี่ประเภทคืออะไรบ้าง ในปัจจัยต่อไปนี้ ? ค. **ปจฺจชาตปัจจัย** [P..., 310] 54

๕. ... **ปจฺจชาตปัจจัย** ทั้ง ๓ ปัจจัยนี้ แต่ละปัจจัยมีสูตรสังขยวาระ ปัจจัยละกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ? [P..., 310] 57

๕. สูตรสังขยวาระ มีกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ในปัจจัยต่อไปนี้ ? [P272, 310, 314, 325, 356(275)] 56

สหชาตปัจจัย เฉพาะกุสลาพยากตบท และอกุสลาพยากตบท **ปจฺจชาตปัจจัย**

ตอบ (52, 56, 57) **ปจฺจชาตปัจจัย** มีสูตรสังขยวาระ ๓ ประเภท คือ [P310] 56, 57

ตอบ (54, 55, 59) สูตรสังขยวาระ ของ**ปจฺจชาตปัจจัย** [P310] 54, 55, 59

สรุปจำนวนสูตรบทแห่ง**ปจฺจชาตปัจจัย**ปัญหาวาระ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๓ ประเภทด้วยกันคือ

๑. กุสโล อพยากตสส ปจฺจชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

๒. อกุสโล อพยากตสส ปจฺจชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

๓. อพยากโต อพยากตสส ปจฺจชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

๒๐/๓๓. ปจฺจชาตวิปยุตตปัจจัย^๒

๓. จงแปลพระบาลีและแสดงอำนาจปัจจัยในกรรมบทของปัจจัยนิทเทศต่อไปนี้ ?

ข. **วิปยุตตปัจจัย**ข้อ ๒ ? [P129-131] 47

ตอบ ข. **วิปยุตตปัจจัย**ข้อ ๒ **อรุปีโน รมมา รูปีนํ รมมานํ วิปยุตตปจฺจเยน ปจฺจโย.**

นามชั้น ๔ (เว้นอรุปีปาคจิต) เป็นปัจจัย คือ ช่วยอุปการะ**แก้จุดสมุฏฐานิกรู**ด้วย
อำนาจ**สหชาตวิปยุตตปัจจัย** และ **ปจฺจชาตวิปยุตตปัจจัย**

ถ้าเป็น**สหชาตวิปยุตตปัจจัย** **วิปยุตตปจฺจเยน** เป็น**กรรมบท** แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๗ คือ **สหชาตวิปยุตตะ**
สหชาตตะ **อัญญมัญญะ** **สหชาตนิสสยะ** **วิปากะ** **สหชาตตติ** **สหชาตอวิคตะ** ที่ทำการช่วยอุปการะ
ในคราวเดียวกันตามสมควรนี้ อำนาจของ**สหชาตวิปยุตตะ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

ถ้าเป็น**ปจฺจชาตวิปยุตตปัจจัย** **วิปยุตตปจฺจเยน** เป็น**กรรมบท** แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัยทั้ง ๔ คือ
ปจฺจชาตวิปยุตตะ **ปจฺจชาตตะ** **ปจฺจชาตตติ** **ปจฺจชาตอวิคตะ** ที่ทำการช่วยอุปการะใน
คราวเดียวกันนี้ อำนาจของ**ปจฺจชาตวิปยุตตะ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

๓. จงแสดงสูตรสังขยวาระแห่ง**ปจฺจชาตวิปยุตตปัจจัย** พร้อมทั้งคำแปล

และให้แสดงปัจจัยสภาวะ ของ**ปจฺจชาตวิปยุตตปัจจัย**, **สหชาตตติปัจจัย** ? [P307-309] 43

ตอบ สุทธสังขยวาระแห่งปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจย มี ๓ ประเภท คือ

๑. กุสล อพยากตสส ปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจย ปจโย
กุศล เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก้ทุกข์ด้วยอำนาจปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจย
 ๒. อกุสล อพยากตสส ปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจย ปจโย
อกุศล เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก้ทุกข์ด้วยอำนาจปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจย
 ๓. อพยากโต อพยากตสส ปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจย ปจโย
อพยากโต เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก้ทุกข์ด้วยอำนาจปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจย
- และ ปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจยสภาคะมี ๓ ปัจจย คือ ปัจฉาชาตะ ปัจฉาชาติตติ ปัจฉาชาตอวิคต

๒๑/๓๗. ปัจฉาชาติตติปัจจย, ๒๔/๔๕. ปัจฉาชาตอวิคตปัจจย

๑. จงแสดงปัจจยธรรม ปัจจยูปันธรม ปัจฉนิกรรมพร้อมทั้งจำแนกโดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ของปัจฉาชาติตติปัจจย มาตามลำดับ ? [P153-4] 48

ตอบ แสดงปัจจยธรรมเป็นต้นของปัจฉาชาติตติปัจจย ดังนี้

จิต ๘๕ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบมีปฐมภวังค์เป็นต้น ที่เกิดหลัง ๆ ในปัญจโวการภูมิที่
แน่นอนและไม่แน่นอน (เว้นอรุปรวิปากจิต ๔ และ ปฏิสนธิจิตทั้งหมด) เป็นปัจฉาชาติตติปัจจย
เอกสมุฏฐานิกรูป ทวิสมุฏฐานิกรูป ตติสมุฏฐานิกรูป และจตุสมุฏฐานิกรูป ที่เกิดพร้อมกันกับ
ขณะทั้ง ๓ ของจิตดวงก่อน ๆ มีปฏิสนธิจิตเป็นต้น แล้วตั้งอยู่ (ฐิติปัตตะ) เป็นปัจฉาชาติตติปัจจยูปัน
จิตทั้งหมด ๘๙ มีปฏิสนธิจิตเป็นต้น เจตสิก ๕๒ และจิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป อาหารชรูป อุตุชรูป
ปวัตติกัมมชรูปขณะที่เกิดขึ้น (อุปาทกขณะ) ในสันดานของสัตว์ที่ในปัญจโวการภูมิ และ
พาหิรรูป อสัณญสัตตกัมมชรูป เป็นปัจฉาชาติตติปัจฉนิก

จำแนกปัจฉาชาติปัจจย โดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ

การช่วยอุปการะแก้ปัจจยูปันธรมของธรรมที่เป็นปัจฉาชาติตติปัจจยนั้น

ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ เกิดที่หลังปัจจยูปันธรมด้วย (ปัจฉาชาติ)

เป็นสภาพธรรมที่มีอยู่คือ มีการที่กำลังเกิดอยู่เฉพาะหน้าด้วย (อตฺถิ)

ว่าโดยชาติ เป็น ปัจฉาชาติชาติ ว่าโดยกาล เป็น ปัจฉุบันกาล

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมีอย่างเดียวคือ อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจยูปันธรมตั้งอยู่

๑๕/๒๒. รูปอาหารปัจจย^๑ (10/17)

๖. จงแสดงพระบาลี พร้อมทั้งองค์ธรรม และปัจจยสงเคราะห์ในข้อต่อไปนี้ ? 44

๑. สัมปทานบพและกรณบพ ของอาหารปัจจยนิเทศข้อ ๑ ? [P109-110] 44

ตอบ ๑. อาหารปัจจยนิเทศข้อ ๑ อิมสฺส กายสฺส เป็นสัมปทานบพ แสดงให้รู้ถึงปัจจยูปันธรม
คือ จตุสมุฏฐานิกรูปได้แก่รูปกาย

อาหารปัจจย เป็นกรณบพ แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจย ๓ คือ รูปอาหาระ อาหารตติ อาหารอวิคตะ ที่ทำการช่วย
อุปการะในคราวเดียวกันนั้น อำนาจของรูปอาหาระอย่างเดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ

	บพตั้ง	89 52	จิรุ ปกั พา อา อุ สัณฺ ติ	บพตั้ง	89 52	จิรุ ปกั พา อา อุ สัณฺ ติ	ต้องรับพหิตทงโงชาเข้าไป
	พย	-	- - - อา ₁₂ - - -	พย	-	จิรุ - - - อา อุ - ติ	ก่อน ขณะเกิด+อัสณฺญฯ
	ปน	89 52	จิรุ ปกั พา - อุ สัณฺ ติ	ปน	89 52	- ปกั พา - - สัณฺ -	ยังไม่ได้กิน ไม่สโงชา

๖. จงแสดงสรูปเนื้อความ ๓ ประการของรูปอาหารปัจจยมาโดยละเอียด ? [P157-8] 52

๖. จงแสดงสรูปเนื้อความ ๓ ประการของรูปอาหารปัจจย รูปชีวิตินทรีย์ มาโดยละเอียด ? [P157-8, 160] 42

ตอบ (42, 52) รูปอาหารปัจจย สรูปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการ คือ

พหิตทงโงชา คือ โงชาที่อยู่ในอาหารต่างๆ ที่เป็นภพพีการารหารของกินที่กระทำเป็นคำๆ

หรือของที่ดื่มอีกหนึ่ง

เป็นรูปอาหารปัจจย

อาหารสมุฏฐานิกรูป ๑๒

เป็นรูปอาหารปัจจุပ္บัน

จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป พาหิรรูป อุตฺชรูป อสฺญญสฺตต
กัมมชรูป ปวัตติกัมมชรูป

เป็นรูปอาหารปัจจนิก

(52) หรืออีกนัยหนึ่ง จตุสมุฏฐานิกโອາที่เป็นอํชฌัตตะ คือกัมมชโອา จิตตชโອา อุตฺชโອา อาหารช-

โອา ที่เกิดอยู่ภายใน และอุตฺชโອาที่เป็นพาหิระ คือโອาที่อยู่ในอาหารต่างๆ
จตุสมุฏฐานิกรูป คือ กัมมชรูป ๑๘ จิตตชรูป ๑๕ อุตฺชรูป ๑๓ อาหารชรูป ๑๒ ที่อยู่

เป็นรูปอาหารปัจจย

ในกลาปเดียวกันกับปัจจยธรรม และที่ตั้งอยู่ในกลาปอื่น ๆ

เป็นรูปอาหารปัจจุပ္บัน

(เว้นโອาที่เป็นตัวปัจจย ที่อยู่ในกลาปเดียวกันกับปัจจุပ္บันธรรม)

จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ, ปฏิสนธิกัมมชรูป พาหิรรูป อสฺญญสฺตตกัมมชรูป

เป็นรูปอาหารปัจจนิก

๑. จงแสดงปัจจุပ္บันธรรมของ รูปอาหารปัจจย ปัจฉาชาตปัจจย-นัตติปัจจย

และจำแนกปัจจยทั้งสามนี้โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ? [P157-8, 153-4, 167] 43

ตอบ แสดงปัจจุပ္บันธรรม ของรูปอาหารปัจจยเป็นต้น ดังต่อไปนี้จตุสมุฏฐานิกรูป คือ กัมมชรูป ๑๘ จิตตชรูป ๑๕ อุตฺชรูป ๑๓ อาหารชรูป ๑๒ ที่อยู่ในกลาปเดียวกันกับปัจจยธรรม
และที่ตั้งอยู่ในกลาปอื่นๆ เป็นรูปอาหารปัจจุပ္บัน (เว้นโອาที่เป็นตัวปัจจย ที่อยู่ในกลาปเดียวกันกับปัจจุပ္บัน)

ในรูปอาหารปัจจยนั้น การช่วยอุปการะแก่ปัจจุပ္บันธรรมของธรรมที่เป็นรูปอาหารปัจจยนั้น

ว่าโดยลักษณะ มีอย่างเดี๋ยคือ นำอาหารชรูปให้เกิดขึ้น (อาหาร)

ว่าโดยชาติ เป็นอาหารชาติ

ว่าโดยกาล เป็นปัจจุบันกาล

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจุပ္บันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง**อุปถัมภกสัตติ**

ช่วยอุปการะให้ปัจจุပ္บันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

หรือ **ชนกสัตติ อนุपालกสัตติ**

ช่วยรักษาปัจจุပ္บันธรรมไว้โดยสม่าเสมออย่างหนึ่ง

๗. จงแสดงลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปัจจย ดังต่อไปนี้ ? ค. อาหารปัจจย ทั้ง ๒ ? [P158] 56

ตอบ ค. ลักษณะและชาติ กาล สัตติ ของอาหารปัจจย ทั้ง ๒

นามอาหาร ↑

๑. รูปอาหารปัจจย ว่าโดยลักษณะ มีอย่างเดี๋ยคือ นำอาหารชรูปให้เกิดขึ้น (อาหาร)

ว่าโดยชาติ เป็น อาหารชาติ

ว่าโดยกาล เป็น ปัจจุบันกาล

ว่าโดยสัตติ คือ อำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ .. ↑ ..** และ **อุปถัมภกสัตติ .. ↑ ..**

๑. จากอุปมาต่อไปนี้ ได้แก่ปัจจยอะไร จงแสดงลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ? [P402>158] 47, 53(6)

ก. อุปมาเหมือนบ้านที่จะต้องอยู่ได้ก็ต้องอาศัยมีเสาเป็นเครื่องค้ำจุนอยู่ ถ้าหากว่าไม่มีเสาค้ำจุนอยู่แล้ว บ้านนั้นก็
ไม่สามารถจะตั้งอยู่ได้ ? [P402>158] 47, 53(6)ตอบ ก. อุปมาข้อนี้ ได้แก่ **อาหารปัจจย** อาหารปัจจยทั้ง ๒ จำแนกโดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ, [P158]

ในรูปอาหารปัจจยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจุပ္บันธรรมที่เป็นรูปอาหารปัจจยนั้น ว่าโดยลักษณะ ↑

ในนามอาหารปัจจยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจุပ္บันธรรมของธรรมที่เป็นนามอาหารปัจจยนั้น ... ↑ ... [P158]

๓. จง(แสดงคำ)แปล ของ/ใน อนุวาทพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P328] 44, 50

ง. กพพีกาโร อาหาโร อิมสฺส กายสฺส **รูปอาหารปจฺเจยน ปจฺจโย** ?

[P328] 44, 50

ตอบ ง. แสดงคำแปลของอนุวาทพระบาลี คือ กพพีการาหาร คือ จตุสมุฏฐานิกโອา ที่อยู่ในอํชฌัตตสันดาน

และอุตฺชโອา ที่อยู่ในพาหิระสันดาน เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะ แก่จตุชฺกายที่อยู่ในกลาปอันเดียวกัน

และกลาปที่ต่างกักับตน ด้วยอำนาจรูปอาหารปัจจย

๒. อพฺยาगतโธ ธมฺโม อพฺยาगतสฺส ธมฺมสฺส รูปอาหารปจฺเจยน ปจฺจโย พระบาลีนี้แปลว่าอย่างไร ?

ให้จำแนกบทและแสดงองค์ธรรม รวมทั้งว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล วิถี มาตามลำดับ ? [P328] 54(3), 59

ตอบ พระบาลีนี้ แปลว่า **อพฺยาगतธรรม**เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่อพฺยาगतธรรม ด้วยอำนาจรูปอาหารปัจจย

จำแนกบทและแสดงองค์ธรรม

ในวิธีพระบาลี **อพยากโต รมโฆ** เป็นกัตตฺวท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย

องค์ธรรมได้แก่ จตุสมุฏฐานิกโอชาที่อยู่ในอัมมัตตสันดาน และอุตฺทงฺกโอชาที่อยู่ในพหิตฺตสันดาน

อพยากตสส รมมสส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปบัน องค์ธรรมได้แก่

จตุสมุฏฐานิกรูป ที่ตั้งอยู่ในกลาปอันเดียวกับโอชาที่เป็นปัจจัย และที่ตั้งอยู่ในกลาปอื่น ๆ

ว่าโดยกาล เป็นไปใน **ปวัตติกาล**

ว่าโดยภูมิ เป็นไปใน **กามภูมิ**

ว่าโดยบุคคล เป็นไปใน **บุคฺขณ ๔ ผลบุคฺค ๔**

ว่าโดยวิถี เป็นไปใน **รูปวิถี**

รูปอาหารปจฺเจยน เป็นภณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่ง**รูปอาหารปัจจัย**เป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปัจจัย ทั้ง ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกันคือ **รูปอาหาระ** **รูปอาหารัตถิ** **รูปอาหารอวิคตะ** เหล่านี้

ปจฺจโย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๖. คำว่า **“อิมสฺส กายสฺส”** กล่าวไว้ในปัจจัยนิเทศของปัจจัยใดบ้าง จงแสดงพระบาลีนิเทศ (ไม่ต้องแปล) [P96]

และองค์ธรรมของ อิมสฺส กายสฺส ของปัจจัยนั้นๆ (ไม่ต้องแสดงอีกนัยหนึ่ง) ? [P96, 109] 53

ตอบ คำว่า **“อิมสฺส กายสฺส”** กล่าวไว้ใน **ปัจฉาชาตปัจจัย** และ **รูปอาหารปัจจัย**

พระบาลีนิเทศของ**ปัจฉาชาตปัจจัย** คือ **ปัจฉาชาตา จิตฺตเจตฺติกา รมฺมา ปุเรชาตสส อิมสฺส กายสฺส ปจฺฉาชาต-ปจฺเจยน ปจฺจโย อิมสฺส กายสฺส** มีองค์ธรรมดังนี้ กัมมชกลาป ๓-๗-๘ ที่เกิดขึ้นในปฏิสนธิกาลที่เป็นเอกชกาย, กัมมชกลาป อุตฺทงฺกชกลาป ที่เกิดขึ้นในระหว่างฐิติขณะและภังคักขณะของปฏิสนธิจิตที่เป็นทวิชกาย, กัมมชกลาป อุตฺทงฺกชกลาป จิตตชกลาป ที่เกิดขึ้นในระหว่างอุปาทกขณะของปฐมภวังค์เป็นต้น, ก่อนอาหารชรูปเกิดที่เป็นดิช-กาย, กัมมชกลาป อุตฺทงฺกชกลาป จิตตชกลาป อาหารชกลาป ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อาหารภายนอกซึมซาบเข้าไปในร่างกายเป็นต้น จนถึงจุดิจิตที่เป็นจตุชกาย, หรืออีกนัยหนึ่ง องค์ธรรมของ **อิมสฺส กายสฺส** นั้นได้แก่ ร่างกายพร้อมด้วย ลมหายใจ การเคลื่อนไหวอริยาบถใหญ่่น้อย และวาจาที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิสนธิเป็นต้น จนถึงตายนั่นเอง

พระบาลีนิเทศของ**รูปอาหารปัจจัย** คือ **กพฺสีกาโร อาหาโร อิมสฺส กายสฺส อาหารปจฺเจยน ปจฺจโย อิมสฺส กายสฺส** องค์ธรรมได้แก่ จตุสมุฏฐานิกรูป ได้แก่ รูปกาย

๒๑/๓๘. อาหารัตถิปัจจัย / ๒๔/๔๖. อาหารอวิคตปัจจัย

๑๖/๒๖. รูปชีวิตินทรียปัจจัย^๖

๕. ในอินทรียปัจจัยนิเทศข้อที่ ๖ นั้น จำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม ว่าอย่างไร ? [P118] 43

ตอบ ในอินทรียปัจจัยนิเทศข้อที่ ๖ นั้น จำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม ดังต่อไปนี้

รูปชีวิตินทรีย เป็นกัตตฺวท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ ชีวิตรูปที่อยู่ในกัมมชกลาป ๙

กฏตฺตา รูปานํ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปบันธรรม คือ กัมมชรูปที่เหลือ ๙ และ ๘ ที่อยู่ในกลาปอันเดียวกันกับชีวิตรูป ซึ่งเป็นปัจจัย

อินทรียปจฺเจยน เป็นภณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๓ คือ **รูปชีวิตินทรียะ** **รูปชีวิตินทรียัตถิ** **รูปชีวิตินทรียอวิคตะ** ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น อำนาจของ**รูปชีวิตินทรียะ**อย่างเดียวกับเท่านั้นเป็นพิเศษ

ปจฺจโย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปบันธรรมโดยความปราศจากตัวตน

ปจ. ปย. ปน.	รูป ๒๘ จำแนกเป็นรูป ๗ หมวด คือ จิรุ	บทตั้ง	89	52	จิรุ	ปํ	พา	อา	อุ	สฺญ	ติ							
ปํ	พา	อา	อุ	สฺญ	ติ	/ปจ. รูปชีวิตินทรีย (ชี=ก)	อยู่ใน	→	ปย.	-	-	ปํ(-ชี)	-	-	-	สฺญ(-ชี)	ติ(-ชี)	
ปํ	สฺญ	กํ	ติ	กํ	(๓/๗ หมวด)				ปน.	89	52	จิรุ	ชี>ปํ	พา	อา	อุ	ชี>สฺญ	ชี>ติ

๖. **รูปชีวิตินทรียปัจจัย** สรุปรูปเนื้อความมีอยู่ที่ประการคืออะไรบ้าง และให้จำแนกรูปที่ชีวิตินทรียปัจจัย โดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ ? [P160] 56

๗. **รูปชีวิตินทรียปัจจัย**นั้น ท่านแสดงสรุปรูปเนื้อความ ๓ ประการและจำแนกโดยลักษณะเป็นต้นไว้ว่าอย่างไร ? 54

๗. ก. จงแสดงสรุปรูปเนื้อความ ๓ ประการของ **รูปชีวิตินทรียปัจจัย** ? [P160] 46

๗. ข. จงจำแนก **กัณฑ์ธรรมปุระชาตนิสสยปัจฉิม** และ **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม**

โดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ ? [P149, 160] 50

๗. จงแสดง ลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปัจฉิมดังต่อไปนี้ ? **จ. รูปชีวิตินทริยปัจฉิม** ? [P160] 55๖. จงแสดงสรูปเนื้อความ ๓ ประการของ **รูปอาหารปัจฉิม** **รูปชีวิตินทริย** มาโดยละเอียด ? [P157-8, 160] 42**ตอบ** (42, 46, 54, 56) ใน **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม** สรูปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการ คือ 42, 46, 54, 56○ **รูปชีวิตินทริยทั้งหมด** ที่เป็นไปในประวัติศาสตร์และปฏิสนธิกาล เป็น **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม**○ **กัมมชรูปที่เหลือ ๙ หรือ ๘** ที่อยู่ในกลาปอันเดียวกันกับชีวิตรูป เป็น **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม**○ **จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒** ที่ประกอบ **กัณฑ์** จิตตชรูป พาหิรชรูป อาหารชรูป อุตชรูป และ **รูปชีวิตินทริย** ที่อยู่ในปฏิสนธิกัมมชรูป อสังญสตัดกัมมชรูป ประวัติกัมมชรูป **กัณฑ์** เป็น **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม**(46, 56) จำแนก **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม** โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ(50, 55) (จ.) แสดง ลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของ **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม**

[(55) ในรูปชีวิตินทริยปัจฉิมนี้] การช่วยอุปการะแก่ปัจฉิมชรูปธรรม ของธรรมที่เป็นรูปชีวิตินทริยปัจฉิม

[(50) รูปชีวิตินทริยปัจฉิม] ว่าโดย ลักษณะมี ๒ อย่าง คือ **มีสภาพเป็นรูปด้วย (รูป)** มีอิสระเป็นใหญ่ด้วย (**อินทริย**)ว่าโดย ชาติ เป็น **รูปชีวิตินทริยชาติ**ว่าโดย กาล เป็น **ปัจฉิมกาล**ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจ มีอย่างเดียว คือ **อนุบาลกัณฑ์** ช่วยรักษาปัจฉิมชรูปธรรมไว้โดยสม่ำเสมอ๔. ปัจฉิมเหล่านี้คือ **อรัณมณชาติปัจฉิม** **สหชาตริยปัจฉิม** และ **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม**

มีสรูปเนื้อความ ๒ ประการคือปัจฉิมธรรมและปัจฉิมชรูปธรรมว่าอย่างไร ? [P139, 163, 160] 49

ตอบ **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม** สรูปเนื้อความมีอยู่ ๒ ประการ คือ- **รูปชีวิตินทริยทั้งหมด**ที่เป็นไปในประวัติศาสตร์และปฏิสนธิกาล เป็น **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม**- **กัมมชรูปที่เหลือ ๙ หรือ ๘** ที่อยู่ในกลาปเดียวกันกับชีวิตรูป เป็น **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม**

๖. จงแสดงคำแปลของอนุวาทพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P168, 311, 343, 291, 322] 44(3จ), 50(3จ), 57, 59(5) ก-จ

ค./จ. **รูปชีวิตินทริย กฏตตารูปานัม** **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม** **ปัจฉิม** [P343] 44(3จ), 50(3จ), 57, 59(5)**ตอบ** ค./จ. (แสดงคำแปลของอนุวาทพระบาลี คือ) ประวัติ ปฏิสนธิ รูปชีวิตินทริย เป็นปัจฉิมคือช่วยอุปการะ

แก่กัมมชรูปที่เหลือ ๙ หรือ ๘ ที่อยู่ในกลาปอันเดียวกันกับตน ด้วยอำนาจรูปชีวิตินทริยปัจฉิม

๓. จงแสดงวิธีพระบาลี คำแปล จำแนกบท แสดงองค์ธรรม และว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล วิถี

ของ **อภัยกตปทาวสาน** ใน **อภัยกตบท** แห่ง **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม** มาให้สมบูรณ์ ? [P343-344] 46, 60**ตอบ** **อภัยกตปทาวสาน** ใน **อภัยกตบท** วิธีพระบาลีของรูปชีวิตินทริยปัจฉิมนี้ ดังนี้ คือ**ตอบ** (60) วิธีพระบาลี และคำแปล**อภัยกต** **ธมโม** **อภัยกตสส** **ธมมสส** **รูปชีวิตินทริยปัจฉิม** **ปัจฉิม**แปลว่า **อภัยกตธรรม** เป็นปัจฉิมคือช่วยอุปการะแก่ **อภัยกตธรรม** ด้วยอำนาจรูปชีวิตินทริยปัจฉิม

จำแนกบทแสดงองค์ธรรม และว่าโดยกาล เป็นต้น

(60) จำแนกบทและแสดงองค์ธรรม

ในวิธีพระบาลี **อภัยกต** **ธมโม** เป็น **กตตบท** แสดงให้รู้ถึงปัจฉิม องค์ธรรมได้แก่**รูปชีวิตินทริย** ทั้งใน **ปฏิสนธิกาล** และ **ประวัติศาสตร์****อภัยกตสส** **ธมมสส** เป็น **สัมปทานบท** แสดงให้รู้ถึงปัจฉิมชรูป องค์ธรรมได้แก่**กัมมชรูปที่เหลือ ๙ หรือ ๘** ที่อยู่ในกลาปอันเดียวกันกับ **รูปชีวิตินทริย**ว่าโดย กาล เป็นไปใน **ปฏิสนธิกาล** และ **ประวัติศาสตร์**ว่าโดย ภูมิ เป็นไปใน **เอกโวการภูมิ ๑** **ปัญโวการภูมิ ๒๖**ว่าโดยบุคคล เป็นไปใน **บุคช ๔** **ผลบุคช ๔**ว่าโดย วิถี เป็นไปใน **รูปรีติ** ใน **ปฏิสนธิกาล** และ **ประวัติศาสตร์** หรือ **รูปวิถี** ที่เป็นภายใน

รูปชีวิตินทรีย์ปจฺเจย เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งรูปชีวิตินทรีย์ปจฺเจยเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปจฺเจยทั้ง ๓ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ **รูปชีวิตินทรีย์** **รูปชีวิตินทรีย์ตถิ** **รูปชีวิตินทรีย์อวิคตะ** เหล่านี้ **ปจฺเจย** เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ.

๗. ปจฺเจยที่เป็นสภาวะกัน กับปจฺเจยต่อไปนี้มีกี่ปจฺเจย คือปจฺเจยอะไรบ้าง ... **รูปชีวิตินทรีย์ปจฺเจย** ...? [P..., 344, ...] 59

ตอบ ปจฺเจยที่เป็นสภาวะกันได้กับ**รูปชีวิตินทรีย์ปจฺเจย** มี ๒ ปจฺเจย คือ อินทรีย์ตถิ อินทรีย์อวิคตะ [P344] 59

ปจฺเจยที่เป็นสภาวะกันได้กับ **รูปชีวิตินทรีย์ปจฺเจย** ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มี ๒ ปจฺเจย คือ อินทรีย์ตถิ อินทรีย์อวิคตะ

๒๑/๓๙.อินทรีย์ตถิปจฺเจย / ๒๔/๔๗. อินทรีย์อวิคตปจฺเจย

ปกตูปนิสสยปจฺเจย

๗. จงแสดงลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปจฺเจย ดังต่อไปนี้ ? ก. **อุปนิสสยปจฺเจย** ทั้ง ๓ ? [P143, 150, 151] 56

๗. จงแสดงลักษณะและชาติของปจฺเจยต่อไปนี้ ? จ. **ปกตูปนิสสยปจฺเจย** ? [P151] 47, 57

ดูวันที่๒ด้วย

ตอบ ก. ลักษณะและชาติ กาล สัตติ ของ อุปนิสสยปจฺเจย ทั้ง ๓

แสดงซ้ำ ๓ ที่ (ชาติ)

๑. **อาร์มมณูปนิสสยปจฺเจย**

ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ เป็นที่ยินดีและยึดหน่วงด้วย (**อาร์มมณ**) เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (**อุปนิสสย**)

ว่าโดย ชาติ เป็น อาร์มมณชาติ

ว่าโดย กาล เป็นทั้ง อดีต อนาคต ปัจจุบัน และ กาลวิมุต

ว่าโดย สัตติ คืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปจฺเจยูปันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง และ

อุปลัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปจฺเจยูปันธรรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๒. **อนันตรูปนิสสยปจฺเจย** ว่าโดย ลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ ให้เกิดขึ้นติดต่อกันโดยไม่มีระหว่างกัน เสมือนหนึ่งเป็นจิต

ดวงเดียวกัน (**อนันตร**) เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (**อุปนิสสย**)

ว่าโดย ชาติ เป็น อนันตรชาติ

ว่าโดย กาล เป็น อดีตกาล

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจ มีอย่างเดียวกันคือ **ชนกสัตติ**

๓. **ปกตูปนิสสยปจฺเจย** ว่าโดยลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ การงานที่ได้กระทำเสร็จไปแล้วโดยเรียบร้อยด้วย (**ปกต**)

เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (**อุปนิสสย**)

ว่าโดย ชาติ เป็น ปกตูปนิสสยชาติ

ว่าโดย กาล เป็น ปัจจุบัน อดีต อนาคต และกาลวิมุต

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจ มีอย่างเดียวกันคือ **ชนกสัตติ**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี อย่างเดียว คือ **ชนกสัตติ**

ช่วยอุปการะให้ปจฺเจยูปันธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

๑. จงแสดงสรูปเนื้อความ ๓ ประการ ของปกตูปนิสสยปจฺเจย

พร้อมทั้งจำแนก ปกตูปนิสสยปจฺเจย โดย ลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ? [P150-1] 50, 60

ตอบ ปกตูปนิสสยปจฺเจย สรูปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการ คือ

จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ ที่เกิดก่อนๆ ที่เป็นพลละมีกำลังมากก็ดี

และ **อตถบัญญัติ**บางอย่างมี **อุตฺถบัญญัติ โภชนบัญญัติ ปุคคบัญญัติ เสนาสนบัญญัติ เครื่องมือ**

เครื่องใช้ที่เกี่ยวกับวิชาการ ที่เป็นพลละมีกำลังมากก็ดี (เว้นบัญญัติกรรมฐาน)

สัททบัญญัติบางอย่างมีภาษาบาลี ภาษาไทย อังกฤษ เป็นต้น ที่เป็นพลละมีกำลังมากก็ดี

(เว้นภาษาของเดรัจฉานและชื่อต่างๆ)

เป็นปกตูปนิสสยปจฺเจย

จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่เกิดหลังๆ

เป็นปกตูปนิสสยปจฺเจยูปัน

รูปทั้งหมด มีจิตตขรูรูป เป็นต้น

เป็นปกตูปนิสสยปจฺเจยนิค

รูปทั้งหมด คือ จิตตขรูรูป ปฏิสนธิกัมมขรูรูป พาหิรขรูรูป อาหารขรูรูป อุตฺถขรูรูป อสฺสญฺญสตัดกัมมขรูรูป ปวัตติกัมมขรูรูป เป็นปกตูปนิสสยปจฺเจยนิค

จำแนก **ปกตูปนิสสยปจฺเจย** โดย ลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

ในปกตูปนิสสยปจฺเจยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปจฺเจยูปันธรรมของธรรมที่เป็นปกตูปนิสสยปจฺเจยนั้น

ว่าโดยลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ การงานที่ได้กระทำเสร็จไปแล้วโดยเรียบร้อยด้วย (ปกติ)
เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (อุปนิสัย)

ว่าโดย ชาติ เป็น ปกตูปนิสัยยชาติ

ว่าโดย กาล เป็น ปัจจุบัน อดีต อนาคต และกาลวิมุต

ว่าโดย สัตติคืออำนาจ มีอย่างเดียว คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจุยูปันธรมเกิดขึ้น

๒. จงแสดงวิธีพระบาลี พร้อมทั้งจำแนกบทและแสดงองค์ธรรมของ **อกุศลปทาวสาน** ใน **กุสลบท**

แห่ง **ปกตูปนิสัยยปัจจย** พร้อมทั้งว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล วิธี ? [P290] 45

(๓ บท ๙ วาระ 3:3:3)

ตอบ **อกุศลปทาวสาน** ใน **กุสลบท**

วิธีพระบาลี **กุสโล รมโม อกุศลสสุ รมมสสุ ปกตูปนิสัยยปัจจเยน ปจฺจโย**

กุศลธรรม เป็นปัจจย คือช่วยอุปการะแก่ **อกุศลธรรม** ด้วยอำนาจ **ปกตูปนิสัยยปัจจย**

ในวิธีพระบาลี **กุสโล รมโม** เป็นกัตตฺยบทแสดงให้รู้ถึงปัจจย

องค์ธรรมได้แก่ **โลกียกุศลจิตตูปบาท ๑๗** ที่เป็นพลวะ มีกำลังมาก

อกุศลสสุ รมมสสุ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจยูปันธรม องค์ธรรมได้แก่ **อกุศลจิตตูปบาท ๑๒**

ว่าโดยกาล เป็นไปใน **ปวัตติกาล**

ว่าโดยภูมิ เป็นไปใน **จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ**

ว่าโดยบุคคล เป็นไปใน **ปุถุชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓**

ว่าโดยวิธี ธรรมที่เป็นปัจจย เป็นไปใน **ปัญจทวารวิธี กามชวมนโนทวารวิธี ฌานวิธี**

ธรรมที่เป็น **ปัจจยูปันธรม** เป็นไปใน **ปัญจทวารวิธี กามชวมนโนทวารวิธี**

ปกตูปนิสัยยปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจของ **ปกตูปนิสัยยปัจจย** อย่างเดียว

ปจฺจโย เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความ **อนัตตะ**

๓. จงแสดง กัตตฺยบท และสัมปทานบท ในวิธีพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P191, 221, 307, 290-1, 322] 59 (ก-จ)

ง. **กุสโล รมโม อกุศลสสุ รมมสสุ ปกตูปนิสัยยปัจจเยน ปจฺจโย**

[P290-1] 59

ตอบ แสดง กัตตฺยบท และสัมปทานบท ในวิธีพระบาลี เหล่านี้ ดังนี้

ง. **กุสโล รมโม** เป็นกัตตฺยบท แสดงให้รู้ถึงปัจจย

[P290-1] 59

องค์ธรรมได้แก่ **โลกียกุศลจิตตูปบาท ๑๗** ที่เป็นพลวะ มีกำลังมาก

อกุศลสสุ รมมสสุ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึง **ปัจจยูปันธรม** องค์ธรรมได้แก่ **อกุศลจิตตูปบาท ๑๒**

๖. จง(แสดงคำ)แปล ของ/ใน **อนุวาทพระบาลี** ดังต่อไปนี้ ? [P291] 44(3ค), 50(3ค), 57, 59(5)

ง. **กุสลํ กมฺมํ วิปากสสุ ปกตูปนิสัยยปัจจเยน ปจฺจโย**

[P291] 44, 50, 57, 59

ตอบ ค./ง. แสดงคำแปลของอนุวาทพระบาลี คือ **กุศลกรรม ๒๑** ที่เป็นพลวะมีกำลังมาก เป็นปัจจยคือช่วย

อุปการะ แก่ **กุศลวิปาก ๒๙** นามชั้น ๔ (ตามอภิธรรมนัย) หรือ **กุศลวิปากและกุศลกัมมชรูป**

(ตามสูตรต้นตุนัย) ด้วยอำนาจ **ปกตูปนิสัยยปัจจย**

๓. จงแสดงอำนาจปัจจยของข้อดังต่อไปนี้ ? 60

จ. **อพยวกตปทาวสาน** ใน **กุสลบท** แห่ง **ปกตูปนิสัยยปัจจย** ? 60

ตอบ จ. ได้อำนาจปัจจย ๒ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ **ปกตูปนิสัยย** **น่านักขณิกกัมมะ**

๒. ข. ถ้า **อกุศลธรรม** เป็นปัจจยช่วยอุปการะแก่ **อกุศลธรรม** ด้วยอำนาจ **ปกตูปนิสัยยปัจจย**

อยกาทราบว่า **อกุศลธรรม** นั้นองค์ธรรมได้แก่อะไรบ้าง ? [P292-5] 50

ตอบ ข. **อกุศลธรรม** ที่เป็นปัจจย องค์ธรรมได้แก่

อกุศลจิตตูปบาท ๑๒ ที่เป็นพลวะมีกำลังมาก และ **ทพพละ** ที่มีกำลังน้อย

อกุศลธรรม ที่เป็น **ปัจจยูปันธรม** องค์ธรรมได้แก่ **อกุศลจิตตูปบาท ๑๒**

4. จงแสดง กัตตฺย และสัมปทานฺย ในวิธีพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? 60

ง. กุสลโธ ธมฺโม อกุสลสฺส ธมฺมสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย. ? 60

ตอบ ง. กุสลโธ ธมฺโม เป็นกัตตฺย แสดงให้รู้ถึงปัจจัย

องค์ธรรมได้แก่ โลกียกุศลจิตตูปาท ๑๗ ที่เป็นพลวะ มีกำลังมาก

อกุสลสฺส ธมฺมสฺส เป็นสัมปทานฺย แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปັນ องค์ธรรมได้แก่ อกุศลจิตตูปาท ๑๒

๓. จงแสดงอำนาจปัจจัยของข้อต่อไปนี้? [P298] 45

ค. กุสลปทาวสานใน อกุสลยฺวแห่งปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺจโย

[P298] 45

ตอบ ค. กุสลปทาวสาน ในอกุสลยฺวแห่งปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺจโย ได้อำนาจปัจจัย ๑ คือ ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺจโย

๗. อุปมาต่อไปนี้ เป็นของปัจจัยใด พร้อมทั้งแสดงการจำแนกโดยลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ? [P386] 58

๑. อุปมาเหมือนน้ำฝน ย่อมเป็นที่อาศัยอย่างสำคัญของมนุษย์และสัตว์ตลอดจนพืชพันธุ์ต่าง ๆ ? [P386] 58

ตอบ ๑. เป็นอุปมาของอุปนิสฺสยปฺจฺจโย ซึ่งมีปัจจัยพิสดาร ๓ ปัจจัย คือ ๑. อารัมมณฺุปนนิสฺสยปฺจฺจโย

๒. อนันตรูปนิสฺสยปฺจฺจโย ๓. ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺจโย

จำแนกปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺจโยโดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

[P151]

ว่าโดยลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ การงานที่ได้กระทำเสร็จไปแล้วโดยเรียบร้อยด้วย (ปกต)

เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (อุปนิสฺสย)

ว่าโดยชาติ เป็น ปกฺตฺยนิสฺสยชาติ

ว่าโดยกาล เป็น ปัจจุบัณฺ อติตฺ อนาคตฺ และกาลวิมุตติ

ว่าโดยสัตติ คือ อำนาจมีอย่างเดียวกันคือ ชนกสํตติ

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี อย่างเดียว คือ ชนกสํตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจุบัณฺธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

๔. จงแสดงคำแปลของอนุวาทพระบาลีดังต่อไปนี้ ? [P292] 43 ก-จ

ก. มคฺโค ผลสฺมาปตฺติยา ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

[P292] 43

จ. ให้แสดงอำนาจปัจจัย ในกรณบทของอนุวาทพระบาลี ดังที่แสดงมาแล้วข้างต้นตามลำดับ? [P292] 43

ตอบ คำแปลของอนุวาทพระบาลี ก. มรรคเป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่ผลสมบัติ ด้วยอำนาจปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺจโย

จ. ข้อ ก. ได้อำนาจปัจจัย ๒ คือ ปกฺตฺยนิสฺสย และนํนํกณิกกัมมะ

๔. ในอุปนิสฺสยปฺจฺจโย ทั้ง ๓ มีวิธีพระบาลี ปัจจัยละกี่วาระ? คืออะไรบ้าง? ให้แสดงมาตามลำดับ (ไม่ต้องแปล) ?

[P287(235), 287(257), 283-301] 54

ตอบ ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺจโย มีวิธีพระบาลี ๙ วาระ คือ

[P287(235), 287(257), 283-301] 54

๑. กุสลโธ ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

๒. กุสลโธ ธมฺโม อกุสลสฺส ธมฺมสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

๓. กุสลโธ ธมฺโม อพฺยาคตฺสส ธมฺมสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

๔. อกุสลโธ ธมฺโม อกุสลสฺส ธมฺมสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

๕. อกุสลโธ ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

๖. อกุสลโธ ธมฺโม อพฺยาคตฺสส ธมฺมสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

๗. อพฺยาคโธ ธมฺโม อพฺยาคตฺสส ธมฺมสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

๘. อพฺยาคโธ ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

๙. อพฺยาคโธ ธมฺโม อกุสลสฺส ธมฺมสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

Note ปัญหาทวารวิภังค์

๓ = ๓ บท ๙ วาระ = 3:3:3

(มี ธมฺโผ-ธมฺมุสฺส)

๔. ก. สหชาติปัจจัย และ ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺจโย ทั้ง ๒ นี้ มีจำนวนสุทธสังขยวาระที่ประเภท คืออะไรบ้าง ?

[P271-272, 302] 48

ตอบ ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺจโย มีวิธีพระบาลี ๙ วาระ คือ

[P287(235), 287(257), 302] 54

๑. กุสลโธ กุสลสฺส ปกฺตฺยนิสฺสยปฺจฺเจน ปจฺจโย

Note สุทธสังขยวาระ/สุทธบท

ดาวน์โหลดข้อมูลต่างๆได้จาก ข้อความเพิ่มเติมที่ youtube หรือ Post ใน fb ID: Kanrasi Sengking (ตาม link ที่แปะไว้) บท ๙ วาระ = ๓:๓:๓

๒. กุสโล	อกุสลสส	ปกตูปนิสสยปจเจยน	ปจจโย
๓. กุสโล	อพยากตสส	ปกตูปนิสสยปจเจยน	ปจจโย
๔. อกุสโล	อกุสลสส	ปกตูปนิสสยปจเจยน	ปจจโย
๕. อกุสโล	กุสลสส	ปกตูปนิสสยปจเจยน	ปจจโย
๖. อกุสโล	อพยากตสส	ปกตูปนิสสยปจเจยน	ปจจโย
๗. อพยากโต	อพยากตสส	ปกตูปนิสสยปจเจยน	ปจจโย
๘. อพยากโต	กุสลสส	ปกตูปนิสสยปจเจยน	ปจจโย
๙. อพยากโต	อกุสลสส	ปกตูปนิสสยปจเจยน	ปจจโย

๔. ก. ในอุปนิสสยปัจจัยโดยพิสดารทั้ง ๓ ปัจจัยนั้นมีปัจจัยสภาจะ ปัจจัยละเท่าไร

คือปัจจัยอะไรบ้าง ? [P287(219, 257, 302)] 45

(ญ รุ ตู)

ตอบ ปกตูปนิสสยปัจจัยสภาจะ ปัจจัยที่เป็นสภาจะกันได้กับปกตูปนิสสยปัจจัย

[P287(302)] 56

ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี ๑ ปัจจัยคือ น่านักขณิกกัมมปัจจัย

๕. ข. จงแสดงความหมายของ เหตุธรรม ๒ ประการใน ปกตูปนิสสยปัจจัย คือ อุปปาทิตเหตุ

และ อุปเสวิตเหตุ ? [P387] 48

ตอบ ข. ๑. อุปปาทิตเหตุ หมายถึง เหตุธรรม คือ กุศลธรรมอันมีศรัทธาเป็นต้น อกุศลธรรมอันมีราคะเป็นต้น และ
อภัยกตธรรมอันมีทุกข์กายและสุขกายเป็นต้น ที่ตนได้กระทำมาแล้วนั้น ย่อมให้ผลแก่ผู้กระทำตามสมควรแก่การ
กระทำนั้น ๆ เรียกว่า อุปปาทิตเหตุ หรือ อุปปาทิตปกตเหตุ

๒. อุปเสวิตเหตุ หมายถึง เหตุธรรม คือ กุศลธรรมกัถิ อกุศลธรรมกัถิ ที่คนอื่นได้กระทำแล้วนั้นตนเก็บเอามา
คิดนึก หรือ ความสุขกายความทุกข์กายของคนอื่นที่เกิดขึ้นนั้น ตนก็เก็บเอามาคิดนึกพิจารณาแล้วก่อให้เกิดผล คือ
เป็นกุศล อกุศล และอพยากตตามสมควร และอตุ คือ ความเย็นความร้อนกัถิ อาหารต่าง ๆ กัถิ ที่อยู่ที่อาศัยกัถิ
บุคคลต่าง ๆ มีอุปชฌาย์, อาจารย์, บิดา, มารดา, บุตร, ธิดา, สหาย เหล่านี้กัถิ ที่ตนกำลังเกี่ยวข้องอยู่ ทำให้เกิดกุศล
อกุศล อพยากต ขึ้นได้ตามสมควร ในสันดานของตนเช่นนี้ เรียกว่า อุปเสวิตเหตุ หรือ อุปเสวิตปกตเหตุ

น่านักขณิกกัมมปัจจัย

๒. จงแสดงอาร์มภททั้งพระบาลีและคำแปล พร้อมทั้งจำแนกภทและเนื้อความ องค์ธรรม

แห่งกัมมปัจจัยนิทเทส ข้อที่ ๑ มาโดยละเอียด ? [P103-104] 53, 60

ตอบ แสดงอาร์มภทแห่งกัมมปัจจัยนิทเทส ข้อที่ ๑

ปจจยฺหุเทเส โย ยาทีโส ปจจโย กมมปจจโยติ ภควตา อุทฺธิฏฺโฐ, โส ตาทีโส ปจจโย ปจจยนิทฺเทเส,

กุสลากุสลํ กมฺมํ วิปากานํ ขนฺธานํ กฺกุตฺตา จ ฐปานํ กมมปจเจยน ปจจโยติ ภควตา นิทฺธิฏฺโฐ

ปัจจัยเช่นใด พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้โดยย่อในปัจจยฺหุเทเสว กมมปจจโย

ปัจจัยเช่นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดารในปัจจยนิทเทเสวว่า

กุสลากุสลํ กมฺมํ วิปากานํ ขนฺธานํ กฺกุตฺตา จ ฐปานํ กมมปจเจยน ปจจโย

๑๓. กัมมปัจจัย ^๒	^๑ กุสลากุสลํ กมฺมํ	วิปากานํ	ขนฺธานํ	กฺกุตฺตา จ	ฐปานํ	กมมปจเจยน	ปจจโย
^๒ สทชาติกัมมฺพ (น.๑๐๓/#๒)	กุ.อกุ. = กุ.อกุ. - น.น.เจ	→	วิ.น.๔ + ๕๑	+ ปก.	๒๐	วกั.ญกั.	๗ (น.๓ + น.๕ + ตู)

พระบาลี และคำแปล

กุสลากุสลํ กมฺมํ วิปากานํ ขนฺธานํ กฺกุตฺตา จ ฐปานํ กมมปจเจยน ปจจโย

กุศล อกุศลกรรม คือ กุศล อกุศลน่านักขณิกเจตนา เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่วิปากนามขันธ ๔

และปฏิสนธิกัมมชรูป ปวัตติกัมมชรูป อสัณฺณสัตตกัมมชรูป ด้วยอำนาจน่านักขณิกกัมมปัจจัย

จำแนกภท และเนื้อความองค์ธรรม

พระบาลีข้อที่ ๑ กุสลากุสลํ กมฺมํ เป็นกัตตฺภท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม

คือ กุศลเจตนา ๒๑ อกุศลเจตนา ๑๒ ที่เกิดขึ้นมีขณะต่างกับปัจจยูปันธรรมคือ เป็นอดีต

วิปากาน์ ขนธาน์ กฏุตตา จ รูปาน์ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจุยูปันธธรรม คือ **วิปากจิต ๓๖ นามขันธ ๔**
ปฏิสนธิกัมมชรูป **ปวัตติกัมมชรูป** **อสังญัสตตกัมมชรูป**
กมมปจเจยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย **๗** คือ **น่านักขณิกกัมมะ อนันตระ สมันตระ**
อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตาม
สมคฺวณั อำนาจของ**น่านักขณิกกัมมะ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ
ปจจโย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะ**แก้ปัจจุยูปันธธรรม** โดยความปราศจากตัวตน

๖. จงแสดง ปัจจุยนิทเทศ **พระบาลีและคำแปล** ของ (ค.) **กัมมปัจจุยนิทเทศ ข้อที่ ๑** ? [P103, 1/4] 46, 59

๓. จงแปลเป็นไทยในบาลีนิทเทศต่อไปนี้ ? ง. **กัมมปัจจุยนิทเทศ ข้อ ๑** [P103] 46, 48, 55, 56

ตอบ (ค./ง.) **กัมมปัจจุยนิทเทศ ข้อที่ ๑** **กุสลากุสล กมม วิปากาน์ ขนธาน์ กฏุตตา จ รูปาน์ กมมปจเจยน ปจจโย**
 แปลว่า **กุสล อกุศลกรรม คือ กุสล อกุสลน่านักขณิกเจตนา เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก้วิปากนามขันธ ๔**
และปฏิสนธิกัมมชรูป ปวัตติกัมมชรูป อสังญัสตตกัมมชรูป ด้วยอำนาจน่านักขณิกกัมมปัจจัย.

๗. ข. จงแสดง**ปัจจัยธรรม ปัจจุยูปันธธรรม** และ**อำนาจปัจจัย**ของ **กัมมปกิณณกขณนา ๒** ? [P105] 43

ตอบ ข. **กัมมปกิณณกขณนา ๒**

๑. **ถ้าระหว่างกุสล อกุศลพลวเจตนา ๓๓ เป็นปัจจัย วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๓๘ เป็นปัจจุยูปันแล้ว ใน**
อำนาจปัจจัย ๒ อย่าง คือ **น่านักขณิกกัมมะ ปกตูปนิสสยะ** ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจ
 ของ**น่านักขณิกกัมมะ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

๒. **ถ้าระหว่างมรรคเจตนา ๔ เป็นปัจจัย มัคคานันตรผลเป็นปัจจุยูปันแล้ว ในอำนาจปัจจัย ๗** อย่าง คือ
น่านักขณิกกัมมะ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะ
 ในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของ**น่านักขณิกกัมมะ**อย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

๕. ข. อำนาจปัจจัยเหล่านี้ เกิดขึ้นโดยอาศัยปัจจัยธรรมและปัจจุยูปันธธรรมอะไรบ้าง ? [P] 59

๑. **น่านักขณิกกัมมะ ปกตูปนิสสยะ**

๒. **น่านักขณิกกัมมะ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ**

ตอบ ข. ๑. อำนาจปัจจัยเหล่านี้ เกิดขึ้นโดยอาศัย **ระหว่างกุสล อกุศลพลวเจตนา ๓๓ เป็นปัจจัย**
วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๓๘ เป็นปัจจุยูปัน
 ๒. อำนาจปัจจัยเหล่านี้เกิดขึ้นโดยอาศัย **ระหว่างมรรคเจตนา ๔ เป็นปัจจัย**
มัคคานันตรผล เป็นปัจจุยูปัน

๗. จงแสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการ ของ**กัมมปัจจัย** และจำแนกโดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ

เฉพาะ**น่านักขณิกกัมมปัจจัย** ? [P155-156] 52

ตอบ ในกัมมปัจจุยุทเทศนี้ กัมมปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ ๑. **สหชาตกัมมะ** ๒. **น่านักขณิกกัมมะ** ใน ๒ อย่างนี้
สหชาตกัมมปัจจัย สรุปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการ คือ

- **เจตนาเจตสิก ๘๙ ที่ในจิต ๘๙** เป็น **สหชาตกัมมปัจจัย**
- **จิต ๘๙ เจตสิก ๕๑ (เว้นเจตนา) จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป** เป็น **สหชาตกัมมปัจจัยูปัน**
- **เจตนา ๘๙ ที่ในจิต ๘๙ กิ์ตี พาทิรรูป อาหารชรูป อุตฺตชรูป อสังญัสตตกัมมชรูป ปวัตติกัมมชรูปกิ์ตี** เป็น **สหชาตกัมมปัจจัยนิก**

น่านักขณิกกัมมปัจจัย สรุปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการ คือ

- **กุสลเจตนา ๒๑ อกุศลเจตนา ๑๒ ที่เป็นอดีตคือดับไปแล้ว** เป็น **น่านักขณิกกัมมปัจจัย**
- **วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๓๘ ที่ประกอบ ปฏิสนธิกัมมชรูป อสังญัสตตกัมมชรูป ปวัตติกัมมชรูป** เป็น **น่านักขณิกกัมมปัจจัยูปัน**
- **กุสลจิต ๒๑ อกุสลจิต ๑๒ กิริยาจิต ๒๐ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกิ์ตี จิตตชรูป พาทิรรูป อาหารชรูป อุตฺตชรูปกิ์ตี** เป็น **น่านักขณิกกัมมปัจจัยนิก**

ในน่านักขนิภิกกัฒมปัจจยันี้ การช่วยอุปการะแก้ปัจจยูปันธรรมของธรรมที่เป็นน่านักขนิภิกกัฒมปัจจยันั้น ว่าโดยลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ ขณะต่างกัันคือดับไปก่อนด้วย (น่านกขณ) จัดการส่งผลด้วย (กมม) ว่าโดยชาติ เป็น น่านักขนิภิกกัฒมชาติ ว่าโดยกาล เป็น อตีตกาล ว่าโดยสัตติ คือ อำนาจม็อย่างเด็ยว คือ ขนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจยูปันธรรมเกิดขััน

๑. ให้แสดงสรุปละเนื้อความ ๓ ประการ และจำแนกโดยลักษณะและชาติเป็นต้น

ของน่านักขนิภิกกัฒมปัจจยัมาตามลำดับ ? 49 (วันหลัง)

ตอบ น่านักขนิภิกกัฒมปัจจยั สรุปละเนื้อความม็อยู่ ๓ ประการคือ ... ↑...

จำแนกน่านักขนิภิกกัฒมปัจจยั โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ในน่านักขนิภิกกัฒมปัจจยันี้ การช่วยอุปการะแก้ปัจจยูปันธรรมของธรรมที่เป็นน่านักขนิภิกกัฒมปัจจยันั้น ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ... ↑...

๗. จงแสดงลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ของปัจจยั ดังต่อไปนี้ ข. กัฒมปัจจยั ทั้ง ๒ ? [P155, 156] 56

ตอบ ข. ลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ของกัฒมปัจจยั ทั้ง ๒

๒. น่านักขนิภิกกัฒมปัจจยั ว่าโดยลักษณะ มี ๒ อย่าง คือ ขณะต่างกััน คือดับไปก่อนด้วย (น่านกขณ) จัดการส่งผลด้วย (กมม)

ว่าโดย ชาติ เป็น น่านักขนิภิกกัฒมชาติ ว่าโดย กาล เป็น อตีตกาล

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจ ม็อย่างเด็ยว คือ ขนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจยูปันธรรมเกิดขัันอย่างหนึ่ง

๓. จงแสดงอำนาจปัจจยัของข้อดังต่อไปนี้ ? [P327, 191, 253, 303(278), 324] 48(ง), 57, 60 ก-จ

ง./จ. อพยากตปทาวสาน ใน กุสลบพ แห่งน่านักขนิภิกกัฒมปัจจยั [P324] 48, 57, 60

ตอบ แสดงอำนาจปัจจยัของข้อดังต่อไปนี้ /จ. ได้อำนาจปัจจยั ๗ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเด็ยวกัน คือ

น่านักขนิภิกกัฒมมะ อนันตระ สมนันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นัตถิ วิคตยะ

๓. จงแสดง กัตตูปท และสัมปทานบพ ในวิธีพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P191, 221, 307, 290-1, 322] 59 (ก-จ)

จ. กุสลโธ ธมโธ อพยากตสส ธมมสส น่านกขนิภิกกัฒมปัจจยเณ ปัจจโย [P322] 59

ตอบ แสดง กัตตูปท และสัมปทานบพ ในวิธีพระบาลี เหล่านี้ัน ดังนี้

จ. กุสลโธ ธมโธ เป็นกัตตูปท แสดงให้รู้ถึงปัจจยั องคัธรรมได้แก่ กุสลเจตนา ๒๑ ที่เป็นอดีต [P322] 59

อพยากตสส ธมมสส เป็นสัมปทานบพ แสดงให้ถึงปัจจยูปัน

องคัธรรมได้แก่ กุสลวิปาก ๒๙ นามขันธ ๔ กุสลกัฒมชรูป ที่กำลังเกิด

๒. จงแสดงกรณบพและอำนาจปัจจยั ในวิธีพระบาลีดังต่อไปนี้ ? [P] 52

ง. กุสลโธ ธมโธ อพยากตสส ธมมสส น่านกขนิภิกกัฒมปัจจยเณ ปัจจโย [P322-324] 52

ตอบ ง. น่านกขนิภิกกัฒมปัจจยเณ เป็นกรณบพ แสดงให้รู้ถึงอำนาจของน่านักขนิภิกกัฒมปัจจยัเป็นพิเศษ

ในบรรดาอำนาจปัจจยัทั้ง ๗ ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเด็ยวกัน คือ

น่านักขนิภิกกัฒมมะ อนันตระ สมนันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นัตถิ วิคตยะ เหล่านี้

๖. จงแสดงคำแปลของอนุททพระบาลี ดังต่อไปนี้ ? [P468, 311, 343, 291, 322] 43(4ค), 57, 59(5) ก-จ

ค./จ. กุสลา เจตนา วิปากานั ขนธานั กภูตตา จ รูปานั น่านกขนิภิกกัฒมปัจจยเณ ปัจจโย [P322] 43(4ค), 57, 59(5)

จ. ให้แสดงอำนาจปัจจยั ในกรณบพของอนุททพระบาลี ดังที่แสดงมาแล้วข้างต้นตามลำดับ? [P312] 43

ตอบ คำแปลของอนุททพระบาลี ค./จ. กุสลเจตนาที่เป็นอดีต เป็นปัจจยั คือ

ช่วยอุปการะแก้ วิปากนามขันธ ๔ และ กัฒมชรูป ด้วยอำนาจน่านักขนิภิกกัฒมปัจจยั

(43) จ. ข้อ ค. ได้อำนาจปัจจยั ๖ คือ น่านักขนิภิกกัฒมมะ อนันตระ สมนันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นัตถิ วิคตยะ

๗. อุปมาต่อไปนี้เป็นของปัจจยัใด พร้อมทั้งแสดงการจำแนกโดยลักษณะ และ ชาติ กาล สัตติ ? [P] 58

๒. อุปมาเหมือนกองทหารกองหนึ่ง ๆ ต้องมีนายทหารเป็นหัวหน้า เป็นผู้บังคับบัญชาคอยออกคำสั่งแก่พวกเหล่าทหารให้ทำหน้าที่ไปตามคำสั่งของตน ? [P394] 58

ตอบ ๒. เป็นอุปมาของ **กัมมปัจจัย** ซึ่งมีปัจจัยพิสดาร ๒ ปัจจัย คือ

๑. สหชาติกัมมปัจจัย ๒. นานักขณิกกัมมปัจจัย

จำแนก **สหชาติกัมมปัจจัย** โดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ

[P155]

ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่างคือ เกิดพร้อมกันด้วย (**สหชาติ**) กระทำการงานด้วย (**กมม**)

ว่าโดยชาติ เป็น **สหชาติชาติ**

ว่าโดยกาล เป็น **ปัจจุบันกาล**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** **อุปถัมภกสัตติ**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ **ปัจจัยุပ္ปันธรรมเกิดขึ้น** อย่างหนึ่ง

อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ **ปัจจัยุပ္ปันธรรมตั้งอยู่** อย่างหนึ่ง

จำแนก **นานักขณิกกัมมปัจจัย** โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

[P156]

ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่าง คือ ขณะต่างกัน คือ **ดับไปก่อนด้วย (นานักขณิก)** จัดการส่งผลด้วย (**กมม**)

ว่าโดยชาติ เป็น **นานักขณิกกัมมชาติ**

ว่าโดยกาล เป็น **อดีตกาล**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจ มี ๑ อย่าง คือ **ชนกสัตติ**

ว่าโดยสัตติ คืออำนาจมี อย่างหนึ่ง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ **ปัจจัยุပ္ปันธรรมเกิดขึ้น** อย่างหนึ่ง

๓. เมื่อสรุปจำนวนสุทธบท ของสหชาติกัมมปัจจัยและนานักขณิกกัมมปัจจัย และแสดงปัจจัยที่เป็นสภาะกันได้กับ

สหชาติกัมมปัจจัย และ **นานักขณิกกัมมปัจจัย** แล้วมีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P321-325] 44

๔. ก. ...และ ปกตูปนิสสยปัจจัย ทั้ง ๒ นี้ มีจำนวนสุทธสังขยวาระที่ประเภท คืออะไรบ้าง ? [P271-272, 302] 48

อาเสวนปัจจัย-นานักขณิกกัมมปัจจัย สัมปยุตตปัจจัย ? [P272, 310, 314, 325, 356(275)] 56

ตอบ **นานักขณิกกัมมปัจจัย** มีสุทธสังขยวาระ ๒ ประเภท คือ

[P325] 56

ตอบ สรุปจำนวนสุทธบทแห่ง **นานักขณิกกัมมปัจจัย** ปัญหาวาระดังแสดงมาแล้วข้างต้นนี้มี ๒ ประเภทคือ 44

๑. **กุสโล อพฺพยากตสฺส นานักขณิกกมมปัจจัยเยน** ปัจจโย

๒. **อกุสโล อพฺพยากตสฺส นานักขณิกกมมปัจจัยเยน** ปัจจโย

(44)ปัจจัยที่เป็นสภาะกันได้กับ **นานักขณิกกัมมปัจจัย** ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนี้มี ๒ ปัจจัย คือ

อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นตฺถิ วิคตะ

(น๕+ต)

๕/๖/๗. ปัจจัยที่เป็นสภาะกัน กับปัจจัยต่อไปนี้ มีกี่ปัจจัย คือปัจจัยอะไรบ้าง ?

นานักขณิกกัมมปัจจัย ? [P325] 50(6ง), 55(5จ), 56(6, 5/5), 59(7, 5/5)

ตอบ ปัจจัยสภาะที่เข้ากันได้กับ **นานักขณิกกัมมปัจจัย** มี ๒ ปัจจัย คือ [P325] 50(6ง), 55(5จ), 56(6, 5/5), 59(7, 5/5)

นานักขณิกกัมมปัจจัย มีปัจจัยสภาะ ๒ ปัจจัย คือ

[P325] 48

ปัจจัยที่เป็นสภาะกันได้กับ **นานักขณิกกัมมปัจจัย** ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนี้มี ๒ ปัจจัย คือ

อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นตฺถิ วิคตะ

(น๕+ต)

อื่นๆ ที่ยังไม่ได้นำไปรวมลงใน ๙ ชาติ

๗. จงตอบคำถามต่อไปนี้เกี่ยวกับปัจจัยนิทเทศทั้ง ๒๔ ปัจจัย ? 60

ข. ปัจจัยนิทเทศของปัจจัยต่าง ๆ มีอรัมภบทเท่าไร แต่ละอรัมภบทจะมีคำขึ้นต้น และคำลงท้ายว่าอย่างไร มีการกล่าวถึงอุทเทศอยู่ในบทใดของการจำแนกบท พร้อมทั้งแสดงตัวอย่างของอุทเทศที่มีปรากฏในเหตุปัจจัยนิทเทศ ? 60

ตอบ ก. ปัจจัยนิทเทศของปัจจัยต่าง ๆ มีอรัมภบท ๒๔ ตามจำนวนปัจจัยแต่ละอรัมภบทจะมีคำขึ้นต้นว่า

“**ปัจจัยุทฺเทเส**” และคำลงท้ายว่า “**นิทฺธิญฺโจะ**” มีการกล่าวถึงอุทเทศอยู่ในกรณบท ของการจำแนกบทเช่น เหตุปัจจัย สหชาติธาติปติ สหชาติอะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สหชาตินทริยะ มัคคะ สัมปยุตตะ สหชาติส วิปปยุตตะ สหชาติตฺถิ สหชาติอวิคตะ

๒. ก. ในอารัมมณปัจจย **อธิปัตปัจจย อนันตรปัจจย อัญญมัญญุปัจจย นิสสยปัจจย**

เหล่านี้ มีนิทเทศพระบาลีปัจจยละกี่ข้อ ? [P31, 71, 73] 43

ตอบ ก. ในปัจจยเหล่านี้ มีนิทเทศพระบาลีต่อไปนี้ **อารัมมณปัจจย**มีนิทเทศ ๘ ข้อ **อธิปัตปัจจย**มีนิทเทศ ๕ ข้อ **อนันตรปัจจย**มีนิทเทศ ๑๘ ข้อ **อัญญมัญญุปัจจย**มีนิทเทศ ๓ ข้อ **นิสสยปัจจย**มีนิทเทศ ๑๑ ข้อ

๗. ก. **วิปยุตตปัจจย** ว่าโดยชาติเป็นได้กี่ชาติ คือชาติอะไรบ้าง และแต่ละชาติมีกี่ปัจจย

เมื่อนับปัจจยในชาตินั้น ๆ รวมกันแล้วมีจำนวนเท่าไร ? 50

ตอบ ก. วิปยุตตปัจจย ว่าโดยชาติ เป็นได้ ๔ ชาติ คือ ๑. สหชาติชาติมี ๑๕ ปัจจย

๒. วัตถุปุเรชาติชาติมี ๖ ปัจจย ๓. อารัมมณชาติมี ๘ ปัจจย ๔. ปัจจยชาติชาติมี ๔ ปัจจย

เมื่อนับปัจจยทั้ง ๔ ชาตินี้รวมกันแล้ว มีจำนวน ๓๓ ปัจจย

๕. คำที่กล่าวว่า “.....เหมือนกับรส ๖ อย่างคือหวาน เปรี้ยว ฝาด เค็ม ขม เผ็ด เหล่านี้ เมื่อเอามาผสมรวมกันเข้า

แล้ว ไม่สามารถจะกลมกลืนเข้ากันได้สนิทเป็นรสเดียวกัน “ข้อความดังกล่าว เป็นอุปมาของปัจจยใดและจง

อธิบายถึงสภาพธรรมที่เกิดขึ้นแต่ไม่กลมกลืนนั้นช่วยให้เกิดความเข้าใจในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน

อย่างไร ? [P414-415] 44

ตอบ ข้อความดังกล่าวเป็นอุปมาของ**วิปยุตตปัจจย** คำอุปมานี้กล่าวถึงนามธรรมและรูปธรรมถึงแม้ว่าจะเกิดร่วมกันก็จริงอยู่ แต่ว่า นามก็คงอยู่ส่วนนาม รูปก็คงอยู่ส่วนรูป หาได้กลมกลืนเป็นอันเดียวกันไม่ การทำหน้าที่ของนามธรรมและรูปธรรมนั้นก็เป็นไปกันคนละอย่างคือ นามธรรมเมื่อขณะเกิดขึ้นย่อมทำหน้าที่รับอารมณ์ส่วนรูปธรรมนั้นทำหน้าที่ไปตามคำสั่งของนามธรรมอีกทีหนึ่ง ความแตกต่างของนามธรรมและรูปธรรมเช่นนี้ จึงสามารถที่จะแยกออกได้ว่าเป็นนาม และนี่คือรูป เช่นในการเจริญวิปัสสนา พระโยคีบุคคลเมื่อได้นามรูปปริจเฉทญาณแล้ว พระโยคีบุคคลที่เป็นสุทธวิปัสสนายานิกย่อมเห็นสภาพของรูปก่อนโดยมาก ส่วนพระโยคีบุคคลที่เป็นสมถยานิก ย่อมเห็นสภาพของนามก่อนโดยมาก เมื่อพิจารณาต่อไปจึงเห็นทั้งนามและรูป ข้อนี้แสดงให้เห็นว่า นามธรรมและรูปธรรมทั้งสองนี้ไม่สามารถจะรวมเข้ากันได้สนิทเป็นเนื้อเดียวกัน เหมือนเช่นจิตและเจตสิกซึ่งเป็นนามธรรมด้วยกัน

๗. จงแสดงองค์ธรรมของปัจจยดังต่อไปนี้ ? ๑. **ปัจจนิกกรรมของ ปกตุนิสสยปัจจย** ? [P150] 48

๒. **ปัจจยธรรมของ อารัมมณอธิปัตปัจจย** ? [P139] 48

๓. **ปัจจยูปันตรธรรมของ อนันตรูปนิสสยปัจจย** ? [P143] 48

ตอบ ๑. **ปัจจนิกกรรมของปกตุนิสสยปัจจย** คือ รูป ๗ หมวด ได้แก่

จิตตขรูป ปฏิสนธิกัมมขรูป พาหิรขรูป อาหารขรูป อุตขรูป อสัญญสตัดกัมมขรูป ปวัตติกัมมขรูป

๓. **ปัจจยูปันตรธรรมของอนันตรูปนิสสยปัจจย** คือ จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒

ที่เกิดหลัง ๆ พร้อมด้วยจุติจิตของพระอรหันต์

๕. จงแสดงวจันตยะของ**อุปนิสสยปัจจย**และอุปมาที่เป็นข้อแตกต่างระหว่าง

นิสสยปัจจยกับอุปนิสสยปัจจย ? [P386, 388] 45

ตอบ แสดงวจันตยะว่า ภูโส นิสสโย = **อุปนิสสโย** ธรรมอันเป็นที่อาศัยอย่างแรงกล้า ชื่อว่า **อุปนิสสยะ**

อุปนิสสยภาเวน อุปการโก ธมโม = **อุปนิสสยปัจจโย** แปล ธรรมที่เป็นผู้อุปการะโดยความเป็นที่อาศัยอย่างแรงกล้า ชื่อว่า **อุปนิสสยปัจจย**

อุปมาที่เป็นข้อแตกต่างระหว่าง**นิสสยปัจจยกับอุปนิสสยปัจจย**นี้ ท่านแสดงอุปมาว่า ข้าวสุกที่เราได้อาศัยกินอยู่ทุกวันนี้ ต้องอาศัยประกอบด้วยเหตุ ๗ อย่าง คือ ๑. เมล็ดข้าว ๒. ที่นา ๓. น้ำฝน ๔. พอครัว ๕. หม้อข้าว ๖. ฟืน ๗. ไฟ ทั้ง ๗ อย่างนี้ เป็นที่อาศัย (นิสสยะ) ให้เกิดเป็นข้าวสุกขึ้นได้ แต่ในบรรดาที่อาศัยทั้ง ๗ ที่อาศัยอันเป็นส่วนสำคัญนั้น ได้แก่ เมล็ดข้าว ที่นา และน้ำฝน ๓ อย่างนี้ เรียกว่าเป็น**อุปนิสสยะ** คือ เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมาก เพราะถ้าไม่มีเมล็ดข้าว ที่นา และน้ำฝน ทั้ง ๓ อย่างนี้แล้ว พอครัว หม้อข้าว ฟืน และไฟ เหล่านี้ ก็ไม่สามารถที่จะทำให้เกิดเป็นข้าวสุกขึ้นได้ ฉะนั้นจึงได้ชื่อว่าเป็นเพียง นิสสยะ คือ เป็นที่อาศัยอย่างธรรมดาเท่านั้น อุปมาข้อนี้ฉันใด ธรรมที่เป็น**นิสสยปัจจยกับอุปนิสสยปัจจย**นี้ก็มีความแตกต่างกันเป็นพิเศษ คือ ธรรมที่เป็น**นิสสยปัจจย** หมายความว่า ปัจจยธรรมช่วยอุดหนุนเป็นที่อาศัยแก่**ปัจจยูปันตรธรรมอย่างธรรมดา** อันเปรียบเหมือนพอครัว หม้อข้าว ฟืน และไฟ ส่วน

อุปนิสัยปัจจัย หมายความว่า ปัจจัยธรรมช่วยอุดหนุนเป็นที่อาศัยอย่างแรงกล้า หรือเป็นที่อาศัยที่มีกำลังมาก แก่ปัจจัยอุปบันธรรม อันเปรียบเหมือนเมล็ดข้าว ที่น้ำ และน้ำฝน ฉะนั้น

๖. ก. มรรคเจตนาทั้ง ๔ เป็นปัจจัย ผลทั้ง ๔ เป็นปัจจัยอุปบันไดอำนาจปัจจัยเท่าไร คืออะไรบ้าง

ให้แสดงตามที่เป็นไปได้ ? [P63, 105] 48

ตอบ ก. มรรคเจตนาทั้ง ๔ เป็นปัจจัย ผลทั้ง ๔ เป็นปัจจัยอุปบันไดอำนาจปัจจัยดังต่อไปนี้

๑. ถ้าผลเป็นมัคคานันตรผล ได้อำนาจปัจจัย ๖ หรือ ๗ ได้อำนาจปัจจัย ๖ คือ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นานักขณิกัมมะ นัตถิ วิคตะ โดยยกปัจจัยทั้ง ๕ คือ อนันตรปัจจัย จนถึง วิคตปัจจัย เป็นประธาน ได้อำนาจปัจจัย ๗ คือ นานักขณิกัมมะ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ โดยยกนานักขณิกัมมปัจจัยเป็นประธาน

๒. ถ้าผลที่นอกจากมัคคานันตรผล คือ ผลขณะที่ ๒ หรือที่ ๒, ๓ ในมัคควิถิและผลในผลสมาบัติวิถิ ได้อำนาจปัจจัย ๒ คือ นานักขณิกัมมะ และ ปกตูปนิสสยะ

๔. จงแสดงองค์ธรรมของปัจจัยอุปบันของปัจจัยดังต่อไปนี้ ?-ค. อุปนิสัยปัจจัยนิทเทส ข้อ ๕ ? [P88] 46, 51

ตอบ ค. อุปนิสัยปัจจัยนิทเทส ข้อ ๕ องค์ธรรมของปัจจัยอุปบันของอุปนิสัยปัจจัยนิทเทส ข้อ ๕ คือ กุศลจิตตูปบาท ๒๑ ที่เกิดหลัง ๆ

๖. คำว่า “อิมสฺส กายสฺส” กล่าวไว้ในปัจจัยนิทเทสของปัจจัยใดบ้าง จงแสดงพระบาลีนิทเทส (ไม่ต้องแปล) [P96] และองค์ธรรมของ อิมสฺส กายสฺส ของปัจจัยนั้น ๆ (ไม่ต้องแสดงอีกนัยหนึ่ง) ? [P96, 109] 53

ตอบ คำว่า “อิมสฺส กายสฺส” กล่าวไว้ใน ปัจฉาชาติปัจจัย และ รูปอาหารปัจจัย

พระบาลีนิทเทสของปัจฉาชาติปัจจัย คือ ปัจฉาชาติ จิตตเจตสิก ฐมมา ปุเรชาติสฺส อิมสฺส กายสฺส ปัจฉาชาติ-ปัจเจยเน ปัจจโย อิมสฺส กายสฺส มีองค์ธรรมดังนี้ กัมมชกลาป ๓-๗-๔ ที่เกิดขึ้นในปฏิสนธิกาลที่เป็นเอกชกาย, กัมมชกลาป อุตฺชชกลาป ที่เกิดขึ้นในระหว่างฐิตินะและกัมมชกลาปของปฏิสนธิจิตที่เป็นทวิชกาย, กัมมชกลาป อุตฺชชกลาป จิตตชกลาป ที่เกิดขึ้นในระหว่างอุปาทกขณะของปฐมภวังค์เป็นต้น, ก่อนอาหารชรูปเกิดที่เป็นตวิชกาย, กัมมชกลาป อุตฺชชกลาป จิตตชกลาป อาหารชกลาป ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อาหารภายนอกซึมซาบเข้าไปในร่างกายเป็นต้น จนถึงจุดจิตที่เป็นจตุชกาย, หรืออีกนัยหนึ่ง องค์ธรรมของ อิมสฺส กายสฺส นั้นได้แก่ ร่างกายพร้อมด้วยลมหายใจ การเคลื่อนไหวอริยาบถใหญ่น้อย และวาจาที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิสนธิเป็นต้น จนถึงตายนั่นเอง

พระบาลีนิทเทสของรูปอาหารปัจจัย คือ กพฬิกาโร อาหารโร อิมสฺส กายสฺส อาหารปัจเจยเน ปัจจโย อิมสฺส กายสฺส องค์ธรรมได้แก่ จตุสมมุฏฐานิกรูป ได้แก่ รูปกาย

๖. อิตถิการูป และปฐิสการูป เป็นอินทริยปัจจัยไม่ได้ เพราะเหตุใด ? [P404-405] 45

ตอบ การูป ๒ นี้เป็นอินทริยปัจจัยไม่ได้ อธิบายสรุปได้ว่า เพราะเหตุ ๒ ประการคือ

๑. อิตถิการูปและปฐิสการูปทั้ง ๒ นี้ ไม่มีอำนาจหนึ่งอย่างหรือ ๒ อย่างในอำนาจ ๓ อย่างคือ **ชนกสตัดติ อุปกัมภกสตัดติ อนุपालกสตัดติ** ฉะนั้น จึงเป็นอินทริยปัจจัยไม่ได้ แต่การูปทั้ง ๒ นี้มีลักษณะที่ประกอบให้รู้ได้ว่า ลักษณะอย่างนี้เป็นอิตถิกาวะ ลักษณะอย่างนี้เป็นปฐิสการะ

๒. ลักษณะ ๔ อย่างมี ลิงคะเป็นต้นนี้ เป็นผลของการูปทั้ง ๒ กล่าว คือ เมื่อมีการูปแล้วก็ต้องมีลักษณะ ๔ อย่างนี้เกิดขึ้นด้วยเสมอ เมื่อเป็นเช่นนี้จะจัดเป็นอินทริยปัจจัยไม่ได้หรือ ? ข้อนี้ขออธิบายว่า เป็นอินทริยปัจจัยไม่ได้ถึงแม้ว่าการูป ๒ จะเป็นเหตุ และลักษณะทั้ง ๔ จะเป็นผลก็จริงอยู่ แต่ว่าเป็นไปโดยธรรมดาซึ่งเรียกว่า ปวัตตินิยาม ไม่เรียกว่าการูปทั้ง ๒ นั้น เป็นอินทริยปัจจัยอุดหนุนให้เกิดลักษณะทั้ง ๔ อย่างแต่ประการใดทั้งนี้เพราะเหตุว่า ถ้าเป็นอินทริยปัจจัยแล้ว ก็ต้องเป็นอติปัจจัยด้วย และตามธรรมดาสภาพของอติปัจจัยนี้ เมื่อขณะเกิดขึ้นก็ดี เมื่อขณะตั้งอยู่ดี ปัจจัยธรรมและปัจจัยอุปบันธรรม ต้องปรากฏมีอยู่เสมอ

ส่วนการูป ๒ นั้น ย่อมเกิดมีอยู่แล้วในปฏิสนธิกาล แต่ลักษณะทั้ง ๔ อย่างมีลิงคะเป็นต้น ยังไม่ได้เกิดในขณะนั้น ต่อเมื่อถึงปวัตติกาลแล้ว จึงจะปรากฏขึ้น แสดงให้เห็นว่าการูป ๒ และลักษณะทั้ง ๔ อย่างนั้น เกิดในกาลต่างกัน ฉะนั้นจึงนับเข้าเป็นอติปัจจัยไม่ได้ เมื่อเป็นอติปัจจัยไม่ได้แล้ว ก็ย่อมเป็นอินทริยปัจจัยไม่ได้ เช่นเดียวกัน

๗. คำว่า **ขมูนา** และ **สภาคะ** แปลว่า อย่างไร ใช้ในความหมายต่างกันอย่างไร

เมื่อมีผู้กล่าวว่า **สภาคะ**ของสหชาติชาติใหญ่ ๔ สหชาติชาติกลาง ๔ ที่แสดงไว้ในหลักสูตรชั้นมหาเอคนั้น ไม่ถูกต้อง นักศึกษาชั้นมหาเอก มีความเห็นอย่างไร จงอธิบาย ? [P137, 46] 46

ตอบ คำว่า **ขมูนา** แปลว่า การรวบรวมปัจจัย หรือการรวบรวมปัจจัยด้วยอำนาจของปัจจัยนั้น ๆ

สภาคะ แปลว่า ปัจจัยที่เข้ากันได้ หรือปัจจัยที่มีส่วนเสมอกัน คือเกิดร่วมกันได้กับปัจจัยที่เป็นประธาน

ใช้ในความหมายต่างกันดังนี้ **ขมูนา** การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตามสมควรทั้งหมด รวมทั้งปัจจัยที่เป็นประธานด้วย เช่น **เหตุปัจเจก** ที่เป็นกรณบทนั้น ได้อำนาจปัจจัยทั้งหมด ๑๒ ปัจจัย ดังนี้เป็นต้น ส่วน **สภาคะ** การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนั้น ยกเว้นปัจจัยที่เป็นประธาน

เช่น **เหตุปัจเจก** ที่เป็นกรณบทนั้น ได้อำนาจปัจจัยที่เข้าร่วมกันได้ดีกับเหตุปัจจัย มีจำนวน ๑๑ ปัจจัย โดยไม่ต้องนับเหตุปัจจัยเข้าด้วย แต่ประการใด ดังนี้เป็นต้น

สภาคะของสหชาติชาติใหญ่ ๔ สหชาติชาติกลาง ๔ นั้น ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า **ถูกต้องแล้ว** เพราะว่า การแสดงปัจจัยสภาคะในหลักสูตรนั้น ท่านอาจารย์พระสัมมชัมมโชติกะ ไม่ได้แสดงปัจจัยสภาคะตามที่มีปรากฏอยู่ในปฏิฐานโดยตรง หมายความว่า ในกรณบทของปัจจัย ๔๗ ในหลักสูตรนั้น ท่านนำเอาอำนาจปัจจัยใน ขมูนา พระบาลีที่ไม่เข้ากัน มาเป็นปัจจัยสงเคราะห์ ทั้งในนิเทศและปัญหาวิภาษว่าได้อำนาจปัจจัยเท่าไร คืออะไรบ้าง ด้วยเหตุนี้ ถ้านับอำนาจปัจจัยทั้งหมด รวมกันจัดเป็น**ขมูนา** แต่ถ้า**นับอำนาจปัจจัยที่เกิดร่วมกันได้ดีกับปัจจัยที่เป็นประธาน** โดยไม่ต้องนับปัจจัยที่เป็นประธานเข้าด้วย **จัดเป็นสภาคะ**

เช่น **วิปากปัจเจก** ที่เป็นกรณบทนั้น ได้อำนาจปัจจัยรวมกันทั้งหมด ๘ ปัจจัย (คือ ญ.๔ ก.๔) แต่ถ้าเป็น**วิปากปัจจัยสภาคะ** แล้วก็จะได้อำนาจปัจจัย ๗ ปัจจัย โดยยกวิปากปัจจัยที่เป็นประธานออกเสีย ดังนี้เป็นต้น.

๕. ข. ให้แสดงความหมายของขมูนา ต่อไปนี้ ? [P137] 50

๑. สามัญญขมูนาของฉานปัจจัย

๒. สอนิทรียขมูนา

๓. สัพพัญญานิกขมูนา

๔. สอนิทรียมัคคสัพพัญญานิกขมูนา

๕. สวิปากขมูนา

ตอบ ข. แสดงความหมายของขมูนานั้น ๆ ดังต่อไปนี้

๑. สามัญญขมูนาของฉานปัจจัย หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่ยังมิได้กล่าวถึง อินทริยะและมัคคะ เข้าด้วย

๒. สอนิทรียขมูนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อินทริยะ เข้าด้วย

๓. สัพพัญญานิกขมูนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีปัจจัยทั้ง ๔ คือ สหชาติ สหชาตนิสสยะ สหชาติตถิ สหชาติอวิตตะ อันเป็นปัจจัยที่เข้าร่วมในขมูนาทุกอย่าง

๔. สอนิทรียมัคคสัพพัญญานิกขมูนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัย ที่มีอินทริยะและมัคคะ เข้าร่วมในสัพพัญญานิกปัจจัย

๕. สวิปากขมูนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี วิปากะ เข้าด้วย

๕. ก. สามัญญขมูนาของนามอาหารขมูนา สเหตุอภิปติมัคคขมูนา และ สเหตุอภิปติอินทริยสัพพัญญานิกขมูนา หมายความว่าอย่างไร ? 48

ตอบ แสดงความหมายของขมูนานั้น ๆ ดังต่อไปนี้

- สามัญญขมูนาของนามอาหารปัจจัย หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่ยังมิได้กล่าวถึงอภิปติ กัมมะ และ อินทริยะ เป็นต้น เข้าด้วย

- สเหตุอภิปติมัคคขมูนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี เหตุ อภิปติ และ มัคคะ เข้าด้วย

- สเหตุอภิปติอินทริยสัพพัญญานิกขมูนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัย ที่มี เหตุ อภิปติ และ อินทริยะ เข้าร่วมในสัพพัญญานิกปัจจัย

๑. อุปมาโดยย่อต่อไปนี้หมายถึงปัจจัยใด จงแสดงสรุปเนื้อความประการที่ ๑ และประการที่ ๓ ? 56

ข. เป็นใหญ่เฉพาะกิจของตนจตุรฐมนตรีเป็นใหญ่ในการงานเฉพาะกระทรวงของตน (แสดงเฉพาะที่เป็น **สหชาติชาติ** และ **วัตถุปุเรชาติชาติ**) ? [P159-160] 56

- ตอบ ข.** อุปมา หมายถึง **อินทริยปัจฉัย** มี ๓ ปัจฉัย คือ สหชาติอินทริยปัจฉัย รูปชีวิตินทริยปัจฉัย [P159-160] และปุเรชาติอินทริยปัจฉัย ดังมีสรุปเนื้อความคือ ใน สหชาติอินทริยปัจฉัย ประการที่ ๑ ได้แก่ **นามอินทริยองค์ธรรม ๘** คือ **ชีวิตะ จิต เวทนา สัทธา วิริยะ สติ เอกัคคตา ปัญญา** เป็นสหชาติอินทริยปัจฉัย
- ประการที่ ๓ ได้แก่ **พาทिरรูป อาหารรูป อุตุขรูป อสัณญสตัดกัมมชรูป ปวัตติกัมมชรูป** เป็นสหชาติอินทริยปัจฉัย ในปุเรชาติอินทริยปัจฉัย
- ประการที่ ๑ ได้แก่ **ปัญจวัตถุทั้ง ๓** ชนิดมีมันทายุกปัญจวัตถุเป็นต้นนั้น มีชฌิมายุกปัญจวัตถุ คือ **จักขุ โสตะ ฆานะ** ชิวหา กายะที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรก เป็นปุเรชาติอินทริยปัจฉัย (ตามนัยของท่านโบราณจารย์)
- หรืออีกนัยหนึ่ง **ปัญจวัตถุมี จักขุ โสตะ** เป็นต้นที่เข้าถึงฐิติปัตตะของตนมีจำนวน ๔๙ เป็นปุเรชาติอินทริยปัจฉัย (ตามนัยของท่านอาจารย์ภายหลัง)
- ประการที่ ๓ ได้แก่ **จิต ๗๙ เจตสิก ๕๒** ที่ประกอบ (เว้นทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐) ก็ดี **รูปทั้งหมดมี จิตตชรูป เป็นต้นก็ดี เป็นปุเรชาติอินทริยปัจฉัย**

๗. ก. คำว่า **“อณวมณณ”** ที่ปรากฏในพระบาลีและคำแปลของปัจฉยนิทเทศข้อใดและอยู่ในปัจฉัยใดบ้าง ? 43

- ตอบ ก.** คำว่า **“อณวมณณ”** ปรากฏในพระบาลีและคำแปลของปัจฉยนิทเทศดังนี้ [P]
๑. ปัจฉยนิทเทศ ข้อ ๑ ถึงข้อ ๓	ในสหชาติปัจฉัย	[P66]
๒. ปัจฉยนิทเทศ ข้อ ๑ ถึงข้อ ๓	ในอณวมณณปัจฉัย	[P71]
๓. ปัจฉยนิทเทศ ข้อ ๑ ถึงข้อ ๓	ในนิสสยปัจฉัย	[P73]
๔. ปัจฉยนิทเทศ ข้อ ๑	ในวิปากปัจฉัย	[P107]
๕. ปัจฉยนิทเทศ ข้อ ๑	ในสัมปยุตตปัจฉัย	[P128]
๖. ปัจฉยนิทเทศ ข้อ ๑ ถึงข้อ ๓	ในอัติปัจฉัย	[P132]
๗. ปัจฉยนิทเทศ ข้อ ๑ ถึงข้อ ๓	ในอวิตตปัจฉัย	[P132]

๕. จงแสดง**พระบาลี** (ไม่ต้องแสดงคำแปล) ของ**อวิตตปัจฉยนิทเทศ** ที่มีองค์ธรรมของปัจฉยูปันธธรรมเหมือนกัน

(มีจักขุวิญญาณ เหมือนกันเป็นต้น) ? [P132-134] 49

วัตถุปุเรชาติชาติ/ อารัมมณชาติ

- ตอบ**
๖. จกขุชยตน	จกขุวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อวิตตปจฺจเยน	ปจฺจโย.
๑๑. รูปายตน	จกขุวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อวิตตปจฺจเยน	ปจฺจโย.
๗. โสตายตน	โสตวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อวิตตปจฺจเยน	ปจฺจโย.
๑๒. สทหายตน	โสตวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อวิตตปจฺจเยน	ปจฺจโย.
๘. ฆานายตน	ฆานวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อวิตตปจฺจเยน	ปจฺจโย.
๑๓. คนชยตน	ฆานวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อวิตตปจฺจเยน	ปจฺจโย.
๙. ชิวหายตน	ชิวหาวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อวิตตปจฺจเยน	ปจฺจโย.
๑๔. รสชยตน	ชิวหาวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อวิตตปจฺจเยน	ปจฺจโย.
๑๐. กายชยตน	กายวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อวิตตปจฺจเยน	ปจฺจโย.
๑๕. โฝฏฐพพชยตน	กายวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อวิตตปจฺจเยน	ปจฺจโย.

๒. จงแสดง**พระบาลี**ปัจฉยนิทเทศ (ไม่ต้องแปล) ที่มีคำขึ้นต้นว่า **รูป... รูปา... และ รูปิโน...** ? [P31, ,, 134] 55

ตอบ พระบาลีปัจฉยนิทเทศ ที่มีคำขึ้นต้นว่า **รูป... รูปา... รูปิโน...** คือ

๑. รูปชีวิตินทริย	กภูตตา รูปาน	อินทริยปจฺจเยน	ปจฺจโย	[P118]						
๒. รูปายตน	จกขุวิญญาณธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อารมณณปจฺจเยน	ปจฺจโย	[P31]				
๓. รูปายตน	สทหายตน	คนชยตน	รสชยตน	ฝอฏฐพพชยตน	มนชยธาตุยา	ตัมสมปยุตตกานณจ	ธมมาน	อารมณณปจฺจเยน	ปจฺจโย	[P32]

ตอบ แสดงจำนวนข้อพระบาลีนิทเทศของปัจฉัย ๒๔ มี ๑๕๒ ข้อ ดังนี้

๑. เหตุปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑ ข้อ	๑๓. กัมมปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๒ ข้อ
๒. อารัมมณปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๘ ข้อ	๑๔. วิปากปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑ ข้อ
๓. อธิปติปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๕ ข้อ	๑๕. อาหารปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๒ ข้อ
๔. อนันตรปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑๘ ข้อ	๑๖. อินทริยปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๗ ข้อ
๕. สมันตรปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑๘ ข้อ	๑๗. ฌานปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑ ข้อ
๖. สหชาติปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๖ ข้อ	๑๘. มัคคปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑ ข้อ
๗. อัญญมัญญุปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๓ ข้อ	๑๙. สัมปยุตตปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑ ข้อ
๘. นิสสยปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑๑ ข้อ	๒๐. วิปยุตตปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๒ ข้อ
๙. อุปนิสสยปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑๒ ข้อ	๒๑. อตถิปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑๗ ข้อ
๑๐. ปุเรชาติปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑๓ ข้อ	๒๒. นัตถิปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑ ข้อ
๑๑. ปัจฉาชาติปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑ ข้อ	๒๓. วิคตปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑ ข้อ
๑๒. อาเสวนปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๓ ข้อ	๒๔. อวิคตปัจฉัย	มีพระบาลีนิทเทศ ๑๗ ข้อ

พระบาลีนิทเทศของปัจฉัยที่มี ๓ ข้อ คือ อัญญมัญญุปัจฉัย และอาเสวนปัจฉัย

พระบาลีนิทเทศของ อัญญมัญญุปัจฉัย ได้แก่

๑. จตตารโ ขนธา อรูปิโน อณณมณญปจฺเจยน ปจฺจโย
๒. จตตารโ มหาภูตา อณณมณญปจฺเจยน ปจฺจโย
๓. โอกกนตฺติกฺขณ นามรูปิ อณณมณญปจฺเจยน ปจฺจโย

พระบาลีนิทเทศของ อาเสวนปัจฉัย ได้แก่

๑. บุริมา บุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมา นํ ปจฺฉิมา นํ กุสลานํ ธมฺมานํ อาเสวนปจฺเจยน ปจฺจโย
๒. บุริมา บุริมา อกุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมา นํ ปจฺฉิมา นํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อาเสวนปจฺเจยน ปจฺจโย
๓. บุริมา บุริมา กิริยาพฺยกตา ธมฺมา ปจฺฉิมา นํ ปจฺฉิมา นํ กิริยาพฺยกตานํ ธมฺมานํ อาเสวนปจฺเจยน ปจฺจโย

๒. ก. ในอารัมมณปัจฉัย อธิปติปัจฉัย อนันตรปัจฉัย อัญญมัญญุปัจฉัย นิสสยปัจฉัย เหล่านี้ มีนิทเทศพระบาลีปัจฉัยละกี่ข้อ ?

ตอบ ก. ในปัจฉัยเหล่านี้ มีนิทเทศพระบาลีต่อไปนี้อารัมมณปัจฉัยมีนิทเทศ ๘ ข้อ อธิปติปัจฉัยมีนิทเทศ ๕ ข้อ อนันตรปัจฉัยมีนิทเทศ ๑๘ ข้อ อัญญมัญญุปัจฉัย มีนิทเทศ ๓ ข้อ นิสสยปัจฉัยมีนิทเทศ ๑๑ ข้อ

๗. ปัจฉัยที่มีพระบาลีนิทเทศทุกข้อเป็นชาติเดียวกัน มีกี่ปัจฉัย ได้แก่ปัจฉัยใดบ้าง และจัดเป็นชาติใดบ้าง พร้อมทั้งแสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการมาให้ครบ เฉพาะที่เป็นอารัมมณชาติ ? [P] 57

ตอบ ปัจฉัยที่มีพระบาลีนิทเทศทุกข้อเป็นชาติเดียวกัน มี ๑๔ ปัจฉัย คือ (๑๔=ส๗+อา+น๕+ผ๒)

- เหตุปัจฉัย สหชาติปัจฉัย อัญญมัญญุปัจฉัย
- วิปากปัจฉัย ฌานปัจฉัย มัคคปัจฉัย
- สัมปยุตตปัจฉัย เป็นสหชาติชาติ
- อารัมมณปัจฉัย เป็นอารัมมณชาติ
- อนันตรปัจฉัย สมันตรปัจฉัย
- อาเสวนปัจฉัย นัตถิปัจฉัย วิคตปัจฉัย เป็นอนันตรชาติ
- ปัจฉาชาติปัจฉัย เป็นปัจฉาชาติชาติ

นิทเทศ	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	...	๑๑	๑๒	๑๓	...	๑๗	๑๘	รวม
ปจ.๒๔	-	7	3	2	-	1	2	1	1		1	1	1		2	2	24
ปจ.๔๗	6	16	1	2	1	4	5	6	1		-	1	-		-	2	47

๗. จงตอบคำถามต่อไปนี้เกี่ยวกับปัจจัยนิทเทศทั้ง ๒๔ ปัจจัย ? 60

ก. จัดกลุ่มตามจำนวนชื่อของพระบาลีนิทเทศจากน้อยไปหามากมีจำนวนกี่กลุ่ม อะไรบ้าง พร้อมทั้งบอกจำนวนในแต่ละกลุ่มมีปัจจัยอะไรบ้าง ? 60

ตอบ ก. จัดกลุ่มตามจำนวนชื่อของพระบาลีจ้าน้อยไปหามากมีจำนวน ๑๒ กลุ่มคือ

- กลุ่มที่ ๑ มีพระบาลีนิทเทศ ๑ ชื่อมี ๘ ปัจจัย คือ เหตุ ปัจฉาชาต วิปากะ ฌานะ มัคคะ สัมปยุตตะ นัตถิ อวิคตะ
- กลุ่มที่ ๒ มีพระบาลีนิทเทศ ๒ ชื่อมี ๓ ปัจจัย คือ กัมมะ อาหาระ วิปยุตตะ
- กลุ่มที่ ๓ มีพระบาลีนิทเทศ ๓ ชื่อมี ๒ ปัจจัย คือ อัญญมัญญะ อาเสวนะ
- กลุ่มที่ ๔ มีพระบาลีนิทเทศ ๕ ชื่อมี ๑ ปัจจัย คือ อธิปติ
- กลุ่มที่ ๕ มีพระบาลีนิทเทศ ๖ ชื่อมี ๑ ปัจจัย คือ สหชาตตะ
- กลุ่มที่ ๖ มีพระบาลีนิทเทศ ๗ ชื่อมี ๑ ปัจจัย คือ สหชาตนิททริยะ อินทริยะ
- กลุ่มที่ ๗ มีพระบาลีนิทเทศ ๘ ชื่อมี ๑ ปัจจัย คือ อารัมมณะ
- กลุ่มที่ ๘ มีพระบาลีนิทเทศ ๑๑ ชื่อมี ๑ ปัจจัย คือ นิสสยะ
- กลุ่มที่ ๙ มีพระบาลีนิทเทศ ๑๒ ชื่อมี ๑ ปัจจัย คือ อุปนิสสยะ
- กลุ่มที่ ๑๐ มีพระบาลีนิทเทศ ๑๓ ชื่อมี ๑ ปัจจัย คือ ปุเรชาตตะ
- กลุ่มที่ ๑๑ มีพระบาลีนิทเทศ ๑๗ ชื่อมี ๒ ปัจจัย คือ อัตถิ อวิคตะ
- กลุ่มที่ ๑๒ มีพระบาลีนิทเทศ ๑๘ ชื่อมี ๒ ปัจจัย คือ อนันตระ สมันตระ

๕. ในปัจจัย ๒๔ นั้น ปัจจัยที่มีนิทเทศ ๑, ๒, และ ๗ ชื่อนั้นแต่ละอย่างมีกี่ปัจจัย คือปัจจัยอะไรบ้าง

เมื่อว่าโดยชาติแล้วเป็นได้กี่ชาติ คือชาติอะไรบ้าง ? [P] 57

ตอบ ๑. ปัจจัยที่มีนิทเทศ ๑ ชื่อ มี ๘ ปัจจัยคือ ๑. เหตุปัจจัย ๒. ปัจฉาชาตปัจจัย ๓. วิปากปัจจัย

๔. ฌานปัจจัย ๕. มัคคปัจจัย ๖. สัมปยุตตปัจจัย ๗. นัตถิปัจจัย ๘. วิคตปัจจัย

เมื่อว่าโดยชาติเป็นได้ ๓ ชาติ คือ ๑. สหชาตชาติ ๒. อนันตราชชาติ ๓. ปัจฉาชาตชาติ

ปัจจัยที่เป็นนิทเทศ ๒ ชื่อ มี ๓ ปัจจัย คือ ๑. กัมมปัจจัย ๒. อาหารปัจจัย ๓. วิปยุตตปัจจัย

เมื่อว่าโดยชาติเป็นได้ ๖ ชาติ คือ ๑. สหชาตชาติ ๒. อารัมมณชาติ ๓. วัตถุปุเรชาตชาติ

๔. ปัจฉาชาตชาติ ๕. อาหารชาติ ๖. นานักขณิกกัมมชาติ

ปัจจัยที่มีนิทเทศ ๗ ชื่อ มี ๑ ปัจจัย คือ อินทริยปัจจัย

เมื่อว่าโดยชาติเป็นได้ ๓ ชาติ คือ ๑. สหชาตชาติ ๒. วัตถุปุเรชาตชาติ ๓. รูปชีวิตินทริยชาติ

เมื่อรวมปัจจัยทั้งหมดได้ ๑๒ ปัจจัย

เมื่อรวมชาติทั้งหมดได้ ๘ ชาติ คือ ๑. สหชาตชาติ ๒. อารัมมณชาติ ๓. อนันตราชชาติ ๔. วัตถุปุเรชาตชาติ

๕. ปัจฉาชาตชาติ ๖. อาหารชาติ ๗. รูปชีวิตินทริยชาติ ๘. นานักขณิกกัมมชาติ

เมื่อรวมปัจจัยทั้งหมดได้ ๑๒ ปัจจัย คือ

๑. เหตุปัจจัย ๒. ปัจฉาชาตปัจจัย ๓. กัมมปัจจัย ๔. วิปากปัจจัย ๕. อาหารปัจจัย ๖. อินทริยปัจจัย

๗. ฌานปัจจัย ๘. มัคคปัจจัย ๙. สัมปยุตตปัจจัย ๑๐. วิปยุตตปัจจัย ๑๑. นัตถิปัจจัย ๑๒. วิคตปัจจัย

๓. ในปัจจัย ๒๔ นั้น ปัจจัยที่มีบาลีนิทเทศ ๒ ชื่อ ๓ ชื่อ ๗ ชื่อ ๑๒ ชื่อ และ ๑๘ ชื่อ นั้นมีกี่ปัจจัย

คือปัจจัยอะไรบ้าง และเมื่อว่าโดยชาติแล้ว ปัจจัยนั้นๆ เป็นชาติอะไรบ้าง ? [P] 46

ตอบ ในปัจจัย ๒๔ นั้น

ปัจจัยที่มีบาลีนิทเทศ ๒ ชื่อ มี ๓ ปัจจัย คือ ๑. กัมมปัจจัย ๒. อาหารปัจจัย ๓. วิปยุตตปัจจัย

กัมมปัจจัย เป็นได้ ๒ ชาติ คือ สหชาตชาติ และ นานักขณิกกัมมชาติ

อาหารปัจจัย เป็นได้ ๒ ชาติ คือ สหชาตชาติ และ อาหารชาติ

วิปยุตตปัจจัย เป็นได้ ๔ ชาติ คือ สหชาตชาติ อารัมมณชาติ วัตถุปุเรชาตชาติ และ ปัจฉาชาตชาติ

ปัจจัยที่มีบาลีนิทเทศ ๓ ชื่อ มี ๒ ปัจจัย คือ ๑. อัญญมัญญปัจจัย ๒. อาเสวนปัจจัย

อัญญมัญญปัจจัย เป็นสหชาติชาติ อาเสวนปัจจัย เป็นอนันตรชาติ

ปัจจัยที่มีบาลีนิทเทศ ๗ ข้อ มี ๑ ปัจจัย คือ อินทริยปัจจัย

อินทริยปัจจัย เป็นได้ ๓ ชาติ คือ สหชาติชาติ วัตถุปุเรชาติชาติ และ รูปชีวิตินทริยชาติ

ปัจจัยที่มีบาลีนิทเทศ ๑๒ ข้อ มี ๑ ปัจจัย คือ อุนิสสยปัจจัย

อุนิสสยปัจจัย เป็นได้ ๓ ชาติ คือ อารัมมณชาติ อนันตรชาติ และ ปกตุนิสสยชาติ

ปัจจัยที่มีบาลีนิทเทศ ๑๘ ข้อ มี ๒ ปัจจัย คือ ๑. อนันตรปัจจัย ๒. สมณันตรปัจจัย ปัจจัยทั้ง ๒ นี้ เป็นอนันตรชาติ

รวมปัจจัยได้ ๕ ปัจจัย รวมชาติได้ ๙ ชาติ (ชาติที่ซ้ำกันนับรวมกันเป็น ๑ ชาติที่ไม่ซ้ำกันนับเอามาทั้งหมด)

๒. ในปัจจัย ๔๗ นั้น ปัจจัยที่มีนิทเทศ ๒, ๓, ๕, ๗ ข้อ และปัจจัยที่ไม่มีนิทเทศ มีอย่างละเท่าไร ? คือปัจจัยอะไรบ้าง ?

ปัจจัยเหล่านี้เมื่อว่าโดยชาติแล้ว เป็นได้กี่ชาติ คือชาติอะไรบ้าง ? 49

ตอบ ในปัจจัย ๔๗ นั้น ปัจจัยที่มีนิทเทศ ๒, ๓ ข้อเป็นต้น มีดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่มีนิทเทศ ๒ ข้อ มี ๑ ปัจจัย คือ สหชาติวิปยุตตปัจจัย

ปัจจัยที่มีนิทเทศ ๓ ข้อ มี ๒ ปัจจัย คือ ๑. อัญญมัญญปัจจัย

๒. อาเสวนปัจจัย

ปัจจัยที่มีนิทเทศ ๕ ข้อ มี ๔ ปัจจัย คือ ๑. สหชาตนิสสยปัจจัย

๒. ปุเรชาติทริยปัจจัย

๓. สหชาติตติปัจจัย

๔. สหชาติอวิคตปัจจัย

ปัจจัยที่มีนิทเทศ ๗ ข้อ มี ๖ ปัจจัย คือ ๑. อารัมมณปุณนิสสยปัจจัย

๒. อนันตรปุณนิสสยปัจจัย

๓. วัตถุปุเรชาติปัจจัย

๔. อารัมมณปุเรชาติปัจจัย

๕. อารัมมณปุเรชาติตติปัจจัย

๖. อารัมมณปุเรชาติอวิคตปัจจัย

และ ปัจจัยที่ไม่มีนิทเทศ มี ๖ ปัจจัย คือ ๑. ปัจฉาชาติตติปัจจัย ๒. ปัจฉาชาติอวิคตปัจจัย ๓. อาหารตติปัจจัย

๔. อินทริยตติปัจจัย

๕. อาหารอวิคตปัจจัย

๖. อินทริยอวิคตปัจจัย

ปัจจัยเหล่านี้ เมื่อว่าโดยชาติแล้ว เป็นได้ ๗ ชาติ คือ ๑. สหชาติชาติ ๒. อารัมมณชาติ ๓. อนันตรชาติ

๔. วัตถุปุเรชาติชาติ

๕. ปัจฉาชาติชาติ

๖. อาหารชาติ

๗. รูปชีวิตินทริยชาติ

๗. จากสรุปเนื้อความ ๓ ประการ จงตอบคำถามต่อไปนี้ ? 59

ก. ปัจจุปัจุบัน ที่เป็นนามล้วน ๆ มีกี่ปัจจัย ว่าโดยชาติ มีกี่ชาติ ได้แก่ชาติอะไรบ้าง

พร้อมทั้งแสดงองค์ธรรมเฉพาะปัจจัยในกลุ่มอนันตรชาติ ? [P423-424, 54-56] 59

ตอบ ก. ปัจจุปัจุบันที่เป็นนามล้วนๆ อย่างเดียวมี ๒๒ ปัจจัย มี ๕ ชาติ ได้แก่

สหชาติชาติ อารัมมณชาติ อนันตรชาติ วัตถุปุเรชาติชาติ ปกตุนิสสยชาติ

แสดงองค์ธรรมเฉพาะปัจจัยในกลุ่มอนันตรชาติ คือ อนันตรระ สมณันตรระ อนันตรปุณนิสสย นัตถิ วิคตะ

องค์ธรรมของปัจจุปัจุบัน คือ จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ ที่เกิดหลัง ๆ พร้อมด้วยจุดิจิตของพระอรหันต์

อาเสวนะ องค์ธรรมของปัจจุปัจุบันธรรม คือ ขวนะ ๕๑ ที่เกิดหลัง ๆ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ

๗. จงแสดงสรุปบทและวาระแห่งปัญหาวารวิภังค์ที่ปรากฏในหลักสูตรคัมภีร์มหาปิฎฐานที่ไม่ซ้ำกันมาให้ครบ

ว่ามีกี่บท แต่ละบทมีกี่วาระ อะไรบ้าง ให้ตอบเป็นวาระย่อ ? [P] 55, 58(1)

ตอบ ว่าโดยบทมี ๕ บท คือ

ก./๑. กุสลบท

ข./๒. อกุสลบท

ค./๓. อพยากตบท

ฌ./๔. กุสลาพยากตบท

ง./๕. อกุสลาพยากตบท

ว่าโดยวาระมี ๑๕ วาระ คือ

ก./๑. กุสลบท

มี ๔ วาระ คือ

๑. กุ-กุ

๒. กุ-อกุ

๓. กุ-อพ

๔. กุ-กุอพ

ข./๒. อกุสลบท

มี ๔ วาระ คือ

๑. อกุ-อกุ

๒. อกุ-กุ

๓. อกุ-อพ

๔. อกุ-อกุอพ

ค./๓. อพยากตบท

มี ๓ วาระ คือ

๑. อพ-อพ

๒. อพ-กุ

๓. อพ-อกุ

ฌ./๔. กุสลาพยากตบท

มี ๒ วาระ คือ

๑. กุอพ-กุ

๒. กุอพ-อพ

ง./๕. อกุสลาพยากตบท

มี ๒ วาระ คือ

๑. อกุอพ-อกุ

๒. อกุอพ-อพ

(น๕) อนันตรปัจจัย สมันตรปัจจัย อนันทรูปนิสสยปัจจัย นัตถิปปัจจัย วิคตปัจจัย รวม ๕ ปัจจัยนี้เป็นอนันตรชาติ

๓. ปัจจัยที่มีปัญหาวารวิภังค์ ๗ วาระ มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง เมื่อว่าโดยชาติ เป็นได้กี่ชาติ คือชาติอะไรบ้าง และใน ๗ วาระนั้น และมีวาระได้เท่าไร ? [P] 55

ตอบ ปัจจัยที่มีปัญหาวารวิภังค์ ๗ วาระ มี ๑๔ ปัจจัย มี ๓ ชาติ คือ

๑. สหชาติชาติ มี ๗ ปัจจัย คือ เหตุปัจจัย สหชาติอธิปัตติปัจจัย สหชาติกัมมปัจจัย นามอาหารปัจจัย

สหชาตินทรียปัจจัย ฌานปัจจัย มัคคปัจจัย

(๑๗= เท ธิ กั ทา อิน ฌมา ภัค)

๒. อารัมมณชาติ มี ๒ ปัจจัย คือ อารัมมณอธิปัตติปัจจัย อารัมมณูปนิสสยปัจจัย

(อิ ญ)

๓. อนันตรชาติ มี ๕ ปัจจัย คือ อนันตรปัจจัย สมันตรปัจจัย อนันทรูปนิสสยปัจจัย นัตถิปปัจจัย วิคตปัจจัย (น๕)

และใน ๗ วาระนั้น สหชาติชาติ ๗ ปัจจัย แต่ละปัจจัยมี ๓ บท ๗ วาระ คือ

กุศลบทมี ๓ วาระ อกุศลบทมี ๓ วาระ อภัยกตบทมี ๑ วาระ

อารัมมณชาติ ๒ ปัจจัย แต่ละปัจจัยมี ๓ บท ๗ วาระ คือ

กุศลบทมี ๓ วาระ อกุศลบทมี ๑ วาระ อภัยกตบทมี ๓ วาระ

อนันตรชาติ ๕ ปัจจัย แต่ละปัจจัยมี ๓ บท ๗ วาระ คือ

กุศลบทมี ๒ วาระ อกุศลบทมี ๒ วาระ อภัยกตบทมี ๓ วาระ

๔. ในปัญหาวารวิภังค์นั้น ต้องการทราบดังต่อไปนี้ ? [P] 56

ก. ปัจจัยที่มี ๕ บท ๙ วาระ และที่มี ๓ บท ๗ วาระ มีอย่างละกี่ปัจจัย คือ ปัจจัยอะไรบ้าง ? 56

ตอบ ก. ปัจจัยที่มี ๕ บท ๙ วาระมี ๔ ปัจจัย คือ

(ญ๔)

สหชาติปัจจัย สหชาตนิสสยปัจจัย สหชาติตถิปปัจจัย สหชาติอวิคตปัจจัย

และ ปัจจัยที่มี ๓ บท ๗ วาระมี ๑๔ ปัจจัย คือ

(เล็ก ๗ อิ ญ น๕)

๑. เหตุปัจจัย ๒. สหชาติอธิปัตติปัจจัย ๓. สหชาติกัมมปัจจัย ๔. นามอาหารปัจจัย ๕. สหชาตินทรียปัจจัย
๖. ฌานปัจจัย ๗. มัคคปัจจัย ๘. อารัมมณอธิปัตติปัจจัย ๙. อารัมมณูปนิสสยปัจจัย ๑๐. อนันตรปัจจัย
๑๑. สมันตรปัจจัย ๑๒. อนันทรูปนิสสยปัจจัย ๑๓. นัตถิปปัจจัย ๑๔. วิคตปัจจัย

๑. ในปัญหาวารวิภังค์แห่งปัจจัย ๔๗ นั้น ปัจจัยที่มี ๑ บท ๑ วาระ ที่มี ๑ บท ๓ วาระ และที่มี ๓ บท ๓ วาระ มีอย่างละกี่ปัจจัย คือ ปัจจัยอะไรบ้าง ให้ตอบตามลำดับชาติ ? [P422-423] 59

ตอบ ปัจจัยที่มี ๑ บท ๑ วาระ มี ๘ ปัจจัย ได้แก่

ปัจจัยที่เป็นสหชาติชาติ มี ๑ ปัจจัย คือ วิปากปัจจัย

ปัจจัยที่เป็นวัตถุปุเรชาตชาติ มี ๑ ปัจจัย คือ ปุเรชาตินทรียปัจจัย

ปัจจัยที่เป็นอาหารชาติ มี ๓ ปัจจัย คือ รูปอาหารปัจจัย อาหารตถิปปัจจัย อาหารอวิคตปัจจัย

ปัจจัยที่เป็นรูปชีวิตินทรียชาติ มี ๓ ปัจจัย คือ รูปชีวิตินทรียปัจจัย อินทรียตถิปปัจจัย อินทรียอวิคตปัจจัย

ปัจจัยที่มี ๑ บท ๓ วาระ มี ๑๐ ปัจจัย ได้แก่

ปัจจัยที่เป็นอารัมมณชาติ มี ๕ ปัจจัย คือ วัตถุอารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย อารัมมณปุเรชาตปัจจัย วัตถุอารัมมณปุเรชาตวิปยุตตปัจจัย อารัมมณปุเรชาตตถิปปัจจัย อารัมมณปุเรชาตอวิคตปัจจัย (๓๒+๒๓)

ปัจจัยที่เป็นวัตถุปุเรชาตชาติ มี ๕ ปัจจัย คือ วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจัย วัตถุปุเรชาตปัจจัย วัตถุปุเรชาตวิปยุตต

ปัจจัย วัตถุปุเรชาตตถิปปัจจัย วัตถุปุเรชาตอวิคตปัจจัย (๓๕-๓๖)

ปัจจัยที่มี ๓ บท ๓ วาระ มี ๘ ปัจจัย ได้แก่

ปัจจัยที่เป็นสหชาติชาติ มี ๓ ปัจจัย คือ อัญญมัญญปัจจัย สัมปยุตตปัจจัย สหชาติวิปยุตตปัจจัย (๓๓-๓๔)

ปัจจัยที่เป็นอนันตรชาติ มี ๑ ปัจจัย คือ อาเสวนปัจจัย

ปัจจัยที่เป็นปัจชาตชาติ มี ๔ ปัจจัย คือ ปัจชาตปัจจัย ปัจชาตวิปยุตตปัจจัย

ปัจชาตตถิปปัจจัย ปัจชาตอวิคตปัจจัย

๗. จงแสดงสรูปัจจัยธรรม และปัจจยูปันธรรม (เช่นนามเป็นปัจจัย นามเป็นปัจจยูปันเป็นต้น)

ในปัจจัยที่เป็นสหชาติทั้ง ๑๕ ปัจจัย? [P423] 45

ตอบ ในปัจจัยที่เป็นสหชาติ ๑๕ ปัจจัยนั้น

นามเป็นปัจจัย นามเป็นปัจจยูปัน มี ๑ ปัจจัย คือ สัมปยุตตปัจจัย

นามเป็นปัจจัย นามรูปเป็นปัจจยูปัน มี ๘ ปัจจัย คือ ๑. เหตุปัจจัย ๒. สหชาติปริตติปัจจัย

๓. สหชาติกัมปัจจัย ๔. วิปากปัจจัย ๕. นามอาหารปัจจัย ๖. สหชาตินทริยปัจจัย ๗. ฌานปัจจัย ๘. มัคคปัจจัย

นามรูปเป็นปัจจัย นามรูปเป็นปัจจยูปัน มี ๖ ปัจจัยคือ ๑. สหชาติปัจจัย ๒. อัญญมัญญปัจจัย

๓. สหชาตนิสสยปัจจัย ๔. สหชาติวิปยุตตปัจจัย ๕. สหชาติตติปัจจัย ๖. สหชาติอวิคตปัจจัย

ปัจ	พย			
น ๒๐	น	๗	นั๕+เส+สั๓	นั สนั ฐุ เส สั๓ น ต
	ร	๔	ฉา ๔	ฉา ฉา-วิป ฉา-ถิ ฉา-อ
	นร	๙	เล็ก๗+นา+ปา	เห ธิ กั นา ปา ๓หา ๓อิน ฉมา มัค
ร ๑๗	ร	๖	หา๓ ชี๓	รูปหา รูปฐิ หาลิ ๓อิน ๓หา ๓อิน
	น	๑๑	ปุ๓+ถา๒+ถ๖	๓นิส ๓นิส ๓ปุ ๓ปา ๓ปุติน ๓วิป ๓วิป ๓ถิ ๓ถิ ๓อ ๓อ
นร	น	๒	ธิ ญุ	ธิ ญุ
๘	นร	๖	ญ๔+อัญ+วิป	สหา อัญ ๓นิส ๓วิป ๓ถิ ๓อ
บนร	น	๒	อา ๓ตุ	

น ๒๒ = ๗+๑๑+๒+๒ อาธิ นั สนั ๓นิส ๓นิส ญุ ฐุ ๓ปุ ๓ปา ๓ปุติน เส สั๓ ๓วิป ๓วิป ๓ถิ ๓ถิ น ต ๓อ ๓อ
 ร ๑๐ = ๔+๖ // นร ๑๕ = ๙+๖ // บนร ๒

๖/๗. จงแสดงสรูปัจจัยธรรมและปัจจยูปันธรรมในปัจจัย ๔๗ โดยประการต่างๆ ดังต่อไปนี้ ? [P423-428]

- ก. นามเป็นปัจจัย นามรูปเป็นปัจจยูปัน มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง ? [P423] 50, 54, 60
- ก. รูปเป็นปัจจัย นามเป็นปัจจยูปัน มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง? [P423] 52
- ก. นามรูป เป็นปัจจัย นามรูปเป็นปัจจยูปัน มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง ? [P424] 55, 56
- ข. ปัจจัยที่เป็นอดีตกาล มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง ? [P426] 43, 50, 54, 55
- ค. ปัจจัยที่เป็นปัจจุบันกาล มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง ? [P426] 43
- ข. ปัจจัยที่เป็น ปัจจุบัน อดีต อนาคต และกาลวิมุต มีกี่ปัจจัย/มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P426] 52, 56
- ค. ปัจจัยที่มีอำนาจเป็นชนกสั๓ติ อย่างเดียว มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง ? [P427] 43, 50, 60
- ค. ปัจจัยที่มีอำนาจเป็น อุปถัมภกสั๓ติ มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง ? [P427] 54
- ค. ปัจจัยที่มีอำนาจเป็นอนุปาลกสั๓ติ มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง ? [P427] 48(5ก), 55, 56
- ง. ปัจจัยที่เป็นได้ ในเอกโวการภูมิ มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง ? [P428] 43, 44(6ข), 50, 54, 60
- ง. ปัจจัยที่เป็นได้ ในภายนอก คือเกิดได้ในสิ่งที่ไม่มีชีวิต มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง ? [P428] 52, 56

ตอบ ก. นามเป็นปัจจัย นามรูปเป็นปัจจยูปัน มี ๙ ปัจจัย คือ ๑. เหตุปัจจัย ๒. สหชาติปริตติปัจจัย
 ๓. สหชาติกัมปัจจัย ๔. นามักขณิกกัมปัจจัย ๕. วิปากปัจจัย ๖. นามอาหารปัจจัย
 ๗. สหชาตินทริยปัจจัย ๘. ฌานปัจจัย ๙. มัคคปัจจัย

ตอบ ก. รูปเป็นปัจจัย นามเป็นปัจจยูปัน มี ๑๑ ปัจจัย คือ
 ๑. วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจัย ๒. วัตถารัมมณปุเรชาตนิสสยปัจจัย ๓. วัตถุปุเรชาตปัจจัย
 ๔. อารัมมณปุเรชาตปัจจัย ๕. ปุเรชาตนิทริยปัจจัย ๖. วัตถุปุเรชาตวิปยุตตปัจจัย
 ๗. วัตถารัมมณปุเรชาตวิปยุตตปัจจัย ๘. วัตถุปุเรชาตตติปัจจัย ๙. อารัมมณปุเรชาตตติปัจจัย
 ๑๐. วัตถุปุเรชาตอวิคตปัจจัย ๑๑. อารัมมณปุเรชาตอวิคตปัจจัย

ตอบ ก. นามรูป เป็นปัจจัย **นามรูป**เป็นปัจจัยอุปบัน มี ๖ ปัจจัย คือ ๑. สหชาติปัจจัย ๒.อัญญมัญญปัจจัย
 ๓. สหชาตนิสสยปัจจัย ๔. สหชาติวิปยุตตปัจจัย ๕. สหชาติตติปัจจัย ๖. สหชาติอวิคตปัจจัย
 ข. ปัจจัยที่เป็นอดีตกาล มี ๗ ปัจจัย คือ ๑. อนันตรปัจจัย ๒. สมันตรปัจจัย ๓. อนันตรูปนิสสยปัจจัย
 ๔. อาเสวนปัจจัย ๕. นานักขณิกัมมปัจจัย ๖. นัตถิปัจจัย ๗. วิคตปัจจัย
 ค. ปัจจัยที่เป็นปัจจุบันกาลมี ๑๗ ปัจจัย หรือ ๓๖ ปัจจัย คือ

- ๑. เหตุปัจจัย
- ๒. สหชาติปฏิบัติปัจจัย
- ๓. สหชาติปัจจัย
- ๔. อัญญมัญญปัจจัย
- ๕. นิสสยปัจจัย ๓. ปัจจัย
- ๖. ปุเรชาติปัจจัย ๒ ปัจจัย
- ๗. ปัจฉาชาติปัจจัย
- ๘. สหชาตัมมปัจจัย
- ๙. วิปากปัจจัย
- ๑๐. อาหารปัจจัย ๒ ปัจจัย
- ๑๑. อินทริยปัจจัย ๓ ปัจจัย
- ๑๒. ฌานปัจจัย
- ๑๓. มัคคปัจจัย
- ๑๔. สัมปยุตตปัจจัย
- ๑๕. วิปยุตตปัจจัย ๔ ปัจจัย
- ๑๖. อัฏฐิปัจจัย ๖ ปัจจัย
- ๑๗. อวิคตปัจจัย ๖ ปัจจัย

ข. ปัจจัยที่เป็น ปัจจุบัน อดีต อนาคต และกาลวิมุต มี ๔ ปัจจัย คือ ๑. อารัมมณปัจจัย
 ๒. อารัมมณปฏิบัติปัจจัย ๓. อารัมมณูปนิสสยปัจจัย ๔. ปกตูปนิสสยปัจจัย
 ค. ปัจจัยที่มีอำนาจเป็น **ชนกัตติ**อย่างเดียวน มี ๘ ปัจจัย คือ ๑.อนันตรปัจจัย ๒. สมันตรปัจจัย
 ๓. อนันตรูปนิสสยปัจจัย ๔. ปกตูปนิสสยปัจจัย ๕. อาเสวนปัจจัย
 ๖. นานักขณิกัมมปัจจัย ๗. นัตถิปัจจัย ๘. วิคตปัจจัย
 ค. ปัจจัยที่มีอำนาจเป็น **อุปถัมภกัตติ** มี ๔ ปัจจัย คือ ๑. ปัจฉาชาติปัจจัย ๒. ปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจัย
 ๓. ปัจฉาชาติตติปัจจัย ๔. ปัจฉาชาติอวิคตปัจจัย
 ค. ปัจจัยที่มีอำนาจเป็น **อนุปาลกัตติ** มี ๓ ปัจจัย คือ ๑. รูปชีวิตินทริยปัจจัย
 ๒. อินทริยตติปัจจัย (รูปชีวิตินทริยตติปัจจัย) ๓. อินทริยอวิคตปัจจัย (รูปชีวิตินทริยอวิคตปัจจัย)
 ง. ปัจจัยที่เป็นได้ใน เอกโวการภูมิ มี ๗ หรือ ๙ ปัจจัย คือ ๑. สหชาติปัจจัย ๒. อัญญมัญญปัจจัย
 ๓. สหชาตนิสสยปัจจัย ๔. นานักขณิกัมมปัจจัย ๕. รูปชีวิตินทริยปัจจัย ๖. อัฏฐิปัจจัย ๒ ปัจจัย (คือ สหชาติตติ
 ปัจจัย และอินทริยตติปัจจัย) ๗. อวิคตปัจจัย ๒ ปัจจัย (คือ สหชาติอวิคตปัจจัย และอินทริยอวิคตปัจจัย)
 ง. ปัจจัยที่เป็นได้ในภายนอก คือ เกิดได้ในสิ่งที่ไม่มีชีวิต มี ๕ ปัจจัย คือ ๑. สหชาติปัจจัย
 ๒. อัญญมัญญปัจจัย ๓. สหชาตนิสสยปัจจัย ๔. สหชาติตติปัจจัย ๕. สหชาติอวิคตปัจจัย

๖. ก. จงแสดงจำนวนปัจจัยที่มีอำนาจเป็น **ชนกัตติ**อย่างเดียวน และปัจจัยเหล่านี้ว่าโดยชาติ
 เป็นได้กี่ชาติ คืออะไรบ้าง ? [P427] 44

ตอบ ก. มี ๘ ปัจจัยคือ ๑. อนันตรปัจจัย ๒. สมันตรปัจจัย ๓. อนันตรูปนิสสยปัจจัย ๔. ปกตูปนิสสยปัจจัย
 ๕. อาเสวนปัจจัย ๖. นานักขณิกัมมปัจจัย ๗. นัตถิปัจจัย ๘. วิคตปัจจัย
 ปัจจัยเหล่านี้ว่าโดยชาติเป็นได้ ๓ ชาติคือ ๑. อนันตรชาติ ๒. ปกตูปนิสสยชาติ ๓. นานักขณิกัมมชาติ

๖. ข. ปัจจัยที่เป็นได้ในเอกโวการภูมิ มีกี่ปัจจัยคือปัจจัยอะไรบ้าง ว่าโดยชาติเป็นได้กี่ชาติ
 คืออะไรบ้าง ? [P428] 44

ตอบ ข. ปัจจัยที่เป็นได้ในเอกโวการภูมิ มี ๗ หรือ ๙ ปัจจัยคือ ๑. สหชาติปัจจัย ๒. อัญญมัญญปัจจัย
 ๓. สหชาตนิสสยปัจจัย ๔. นานักขณิกัมมปัจจัย ๕. รูปชีวิตินทริยปัจจัย ๖. อัฏฐิปัจจัย ๒ ปัจจัย (คือ สหชาติตติ
 ปัจจัยและอินทริยตติปัจจัย) ๗. อวิคตปัจจัย ๒ ปัจจัย (คือ สหชาติอวิคตปัจจัยและอินทริยอวิคตปัจจัย)
 ว่าโดยชาติเป็นได้ ๓ ชาติ คือ ๑. สหชาติชาติ ๒. รูปชีวิตินทริยชาติ ๓. นานักขณิกัมมชาติ

๗. นักศึกษาชั้นมหาเอกที่ได้ศึกษามาหาปฏิฐานมาแล้ว ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัย ปัจจัยอุปบัน (เหตุผล) อย่างไร
 ให้วิจารณ์มาพอเข้าใจ (ตอบไม่น้อยกว่า ๕ บรรทัด) ? [P] 44

ตอบ วิจารณ์ตามความเข้าใจของนักศึกษา ไม่น้อยกว่า ๕ บรรทัด

 สิ่งที่สำคัญคือการเข้าศึกษาที่อาจารย์ผู้สอน เพื่อความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง แจ่มแจ้ง หากสงสัยจะได้
 สอบถามทันที การรวบรวมข้อสอบที่เคยออกมาแล้วนี้ เป็นเพียงแนวทางสำหรับผู้ศึกษา นำมาเน้น+ทรงจำไว้
 ดาวน์โหลดข้อมูลต่างๆได้จาก ข้อความเพิ่มเติมที่ youtube หรือ Post ใน fb ID: Kanrasi Sengking (ตาม link ที่

(หากสามารถทรงจำได้มากหรือทั้งหมดก็ก็ดีอย่างยิ่ง เพราะชื่อว่า **สูตรด้วยดี** เพื่อการจินตนาและภาวนาต่อไป)

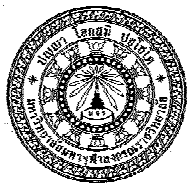
วายเมถว บุรีโส ยาว อตถสส นิปปทา

เกิดเป็นคนควรจะพยายาม จนกว่าจะประสบความสำเร็จ

สำเนาประกอบการเรียนหรือแจกได้โดยไม่ต้องขออนุญาต (สงวนสิทธิ์ในการนำไปจำหน่าย) ผิด-ตกขอภัย และกรุณาแจ้งที่ 081-860-2466, E-mail: kanrasi1@gmail.com, lieuwanrasi@gmail.com , fb: Kanrasi Sengking (จักขอบพระคุณอย่างสูง)

ขออนุโมทนาในการศึกษาธรรมะ และทุกๆกุศลที่ท่านกระทำไว้ดีแล้ว และที่จะกระทำในอนาคต

ให้เรานั้นมีปัจจัยถึงพร้อมเพื่อการทำกุศลให้สำเร็จโดยสะดวก ง่ายดาย และเร็วไว จนถึงมัคคกุศล โดยเร็วพลันเทอญ

เฉลยข้อสอบสัมภาษณ์พระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๔๓-๕๔
 อภิธรรมโชติคะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ชั้น มหาอภิธรรมมิกะเอก
 สอบวันเสาร์ ที่ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕.....

วิชา : มหาปฏฐาน

๖ ข้อ ๓๐ คะแนน

เวลา ๑๕ นาที.

๑. คำว่าปฏฐานมีกี่นัย คืออะไรบ้าง ? ให้แสดงพร้อมจนวนัตถวิคคหะศัพท์ด้วย ? [P8-9] 55

ตอบ คำว่า **ปฏฐาน** นี้มีอยู่ ๓ นัย คือ

๑. ปุ. เพราะเหตุใด**ปฏฐาน**ที่ ๗ จึงชื่อว่า **ปฏฐาน**

วิ. ด้วยอรรถว่าเป็น**ปฏฐาน**ที่แสดงถึง**ปัจจัยทั้งหลาย** มี **เหตุ** เป็นต้น โดยประการต่างๆ ฉะนั้นจึงชื่อว่า **ปฏฐาน**
 ดังมีจนวนัตถวิคคหะศัพท์ว่า **นानาปฏฐานานิ จานานิ ปจฺจยา เอตถาติ = ปฏฐานํ** แปลความว่า

ปัจจัยทั้งหลายมี เหตุ อารัมมณะ เป็นต้น ที่เป็นไปโดยประการต่างๆ มีอยู่ในปฏฐานนี้ ฉะนั้นปฏฐานนี้จึงชื่อว่า **ปฏฐาน**

๒. ปุ. เพราะเหตุใด**ปฏฐาน**ที่ ๗ จึงชื่อว่า **ปฏฐาน**

วิ. ด้วยอรรถว่า**มีการจำแนกธรรมทั้งหลาย** คือ **กุศลธรรม** **อกุศลธรรม** **อพยากธรรม** เป็นต้น

โดยประเภทแห่ง เหตุปัจจัย อารัมมณปัจจัย เป็นต้น ฉะนั้นจึงชื่อว่า **ปฏฐาน**

ดังมีจนวนัตถวิคคหะศัพท์ว่า **กุสลาทโย ธมมา เหตุปจฺจยาทิวเสน ปฏฺฐินนติ วิชฺชยฺนนติ เอตถาติ = ปฏฐานํ**
 แปลความว่า **พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงจำแนกธรรมทั้งหลายมี กุศล** เป็นต้น โดยประเภทแห่ง **เหตุปัจจัย**

เป็นต้นในปฏฐานนี้ เพราะเหตุที่ปฏฐานนี้ชื่อว่า **ปฏฐาน**

๓. ปุ. เพราะเหตุใด**ปฏฐาน**ที่ ๗ จึงชื่อว่า **ปฏฐาน**

วิ. ด้วยอรรถว่าเป็น**ที่ดำเนินไปแห่งพระสัพพัญญุตญาณ** ฉะนั้นจึงชื่อว่า **ปฏฐาน**

ดังมีจนวนัตถวิคคหะศัพท์ว่า **ปฏฺฐาติ คจฺจติ สพฺพญฺญุตญาณํ เอตถาติ = ปฏฐานํ**

แปลความว่า **พระสัพพัญญุตญาณย่อมดำเนินไปในปฏฐานนี้** เพราะเหตุที่ปฏฐานนี้ชื่อว่า **ปฏฐาน**

๑. จนวนัตถวิคคหะศัพท์ของคำว่า **ปฏฐาน**แสดงตามข้อวิสัยชานนัย มีกี่นัย

คืออะไรบ้าง พร้อมทั้งคำแปล ? [P8-9] 53

ตอบ จนวนัตถวิคคหะศัพท์ของคำว่า**ปฏฐาน** แสดงตามข้อวิสัยชานนัยมี ๓ นัย คือ

๑. **นानาปฏฐานานิ จานานิ ปจฺจยา เอตถาติ = ปฏฐานํ**

ปัจจัยทั้งหลายมี เหตุ อารัมมณะ เป็นต้น ที่เป็นไปโดยประการต่างๆ มีอยู่ในปฏฐานนี้ ฉะนั้นปฏฐานนี้จึงชื่อว่า **ปฏฐาน**

๒. **กุสลาทโย ธมมา เหตุปจฺจยาทิวเสน ปฏฺฐินนติ วิชฺชยฺนนติ เอตถาติ = ปฏฐานํ**

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงจำแนกธรรมทั้งหลายมี กุศล เป็นต้น โดยประเภทแห่ง **เหตุปัจจัย** เป็นต้นใน
 ปฏฐานนี้ เพราะเหตุที่ปฏฐานนี้ชื่อว่า **ปฏฐาน**

๓. **ปฏฺฐาติ คจฺจติ สพฺพญฺญุตญาณํ เอตถาติ = ปฏฐานํ**

พระสัพพัญญุตญาณย่อมดำเนินไปในปฏฐานนี้ เพราะเหตุที่ปฏฐานนี้ชื่อว่า **ปฏฐาน**

๑. ก. เพราะเหตุใด**ปฏฐาน**ที่ ๗ จึงมีชื่อว่า **ปฏฐาน** วิสัยชานนัยที่ ๓

พร้อมทั้งแสดงจนวนัตถวิคคหะศัพท์ของคำว่า **ปฏฐาน**ตามนัยนี้ด้วย ? [P7, 9] 46

ตอบ ก. วิสัยชานน - ด้วยอรรถว่าเป็น**ที่ดำเนินไปแห่งพระสัพพัญญุตญาณ** ฉะนั้น จึงชื่อว่า **ปฏฐาน** ดังมีจนวนัตถ

วิคคหะศัพท์ของคำว่า**ปฏฐาน** แสดงตามข้อวิสัยชานนัยที่สาม นี้ว่า **ปฏฺฐาติ คจฺจติ สพฺพญฺญุตญาณํ เอตถาติ = ปฏฐานํ**

แปลความว่า **พระสัพพัญญุตญาณย่อมดำเนินไปในปฏฐานนี้** เพราะเหตุที่ปฏฐานนี้ ชื่อว่า **ปฏฐาน**

๑. ก. **ปฏฐาน** ๓ นัย นั้น วิสัยชานนว่าอย่างไร ? [P7] 49, 58

๑. ก. **ปฏฐาน**ที่ ๗ ชื่อว่า **ปฏฐาน**นั้น มีอรรถก็อย่างไร ? คืออะไรบ้าง ? [P7] 48, 60

ตอบ ก. **ปฏฐาน** ๓ นัยนั้นมีวิสัยชานน ดังนี้ คือ / ก. **ปฏฐาน**ที่ ๗ ชื่อว่า **ปฏฐาน** นั้น มีอรรถ ๓ อย่าง คือ

๑. (วิ.) ด้วยอรรถว่าเป็น**ปฏฐาน**ที่แสดงถึง**ปัจจัยทั้งหลาย** มี **เหตุ** เป็นต้น โดยประการต่างๆ ฉะนั้นจึงชื่อว่า **ปฏฐาน**

๒. (วิ.) ด้วยอรรถว่า**มีการจำแนกธรรมทั้งหลาย** คือ กุศลธรรม อกุศลธรรม อพยากตธรรม เป็นต้น
โดยประเภทแห่ง **เหตุปัจจัย** อาร์มมณปัจจัย เป็นต้น ฉะนั้นจึงชื่อว่า **ปฏิฐาน**
๓. (วิ.) ด้วยอรรถว่าเป็นที่ดำเนินไปแห่ง**พระสัพพัญญุตญาณ** ฉะนั้นจึงชื่อว่า **ปฏิฐาน**

๑. จงตอบคำถามต่อไปนี้ ? 56

- ก. คำว่า ป อักขระ และคำว่า ฐาน มีความหมายว่าอย่างไร ? [P7]
ข. จงบอกชื่อปลาใหญ่ ๘ ชนิดที่ยกขึ้นเปรียบเทียบในนิทานวตถุ สยุดตอฏฐกถา [P10]
ค. จงบอกชื่อพระอิทธิธรรม ๗ คัมภีร์ [P9]
ง. จงบอกชื่อพระฉัพพรรณรังสี ๖ ประการ ? [P9]

๑. จงตอบคำถามต่อไปนี้ ก. พระฉัพพรรณรังสีมีกี่ประการได้แก่อะไรบ้าง ? [P9] 50, 60(2)

- ตอบ** ก. **ป** อักขระ หมายความว่า ป อักขระที่อยู่ในปฏิฐานนี้แสดงเนื้อความคือโดยประการต่าง ๆ
คำว่า **ฐาน** หมายความว่า ฐานที่อยู่ในปฏิฐานนี้แสดงเนื้อความ คือ ปัจจัยอันเป็นเหตุ
ข. ปลาใหญ่ ๘ ชนิดได้แก่ **ติมิ ติมิงคละ ติมิปิงคละ ติมิรปิงคละ อานนทะ ติมินันทะ อัชฌาโรหะ มหาติมิ**
ค. พระอิทธิธรรม ๗ คัมภีร์ คือ **ธัมมสังคณีปกรณ์ วิวงศ์ปกรณ์ ธาตุกถาปกรณ์ บุคคลบัญญัติปกรณ์**
กถาวัตถุปกรณ์ ยมกปกรณ์ ปฏิฐานปกรณ์
ง./ก.(50) ฉัพพรรณรังสี ๖ ประการ ได้แก่ **นิละ สีเขียวเข้ม ปิตะ สีเหลือง โลหิตะ สีแดง โอทาทะ สีขาว**
มัญชิวุฐะ หงสบาท ปภัสสระ เลื่อมพลายประกัสสร

๕. จงแสดงอุปมาที่ว่าคัมภีร์ปฏิฐาน เป็นคัมภีร์เดียวเท่านั้นที่เหมาะสมแก่พระสัพพัญญุตญาณ ? [P9] 59

- ตอบ** อุปมาเหมือนปลาใหญ่ ชื่อ **ติมิรปิงคละ** ได้โอกาสแหวกว่ายอยู่ในมหาสมุทรอันลึกถึง ๘๔,๐๐๐ โยชน์
ย่อมจะมีความรำเริงบันเทิงใจในการที่ได้แหวกว่ายไปมาในมหาสมุทรนั้นได้โดยสะดวกฉันใด
เมื่อ**พระศาสดาทรงพิจารณาธรรมอันละเอียดสุขุมตามสบาย**
ก็ย่อมทรงมีความ**ปิติรำเริง**ในการที่ได้พิจารณาอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ในคัมภีร์ปฏิฐานก็ฉันนั้น

๒. ในคัมภีร์มหาปฏิฐาน มีปฏิฐานกี่หมวด คืออะไรบ้าง ? [P11] 43, 55

๑. ในคัมภีร์มหาปฏิฐาน พระพุทธองค์ทรงแสดงปฏิฐานไว้กี่หมวด คือหมวดอะไรบ้าง? [P11] 42ส

และคำว่า “ขุณา” หมายความว่าอย่างไร มีวจนัตถะ ว่าอย่างไร? [P137] 42ส

๑. ข. ในคัมภีร์มหาปฏิฐาน มีปฏิฐาน ๖ หมวด จงแสดงหมวดที่ ๑ หมวดที่ ๓ และหมวดที่ ๕ ?

[P11] 46(1ข), 47(2), 49, 58

ตอบ ในคัมภีร์ปฏิฐาน มีปฏิฐาน ๖ หมวด คือ

๑. **ติกปฏิฐาน** หมายความว่า **ทรงยกติกะ ๒๒** ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ
แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔ เรียกว่า **ติกปฏิฐาน**
๒. **ทุกปฏิฐาน** หมายความว่า **ทรงยกทุกะ ๑๐๐** ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ
แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔ เรียกว่า **ทุกปฏิฐาน**
๓. **ทุกติกปฏิฐาน** หมายความว่า **ทรงยกติกะ ๒๒ รวมเข้าในทุกะ ๑๐๐** ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ
ของติกะและทุกะ แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔ เรียกว่า **ทุกติกปฏิฐาน**
๔. **ติกทุกปฏิฐาน** หมายความว่า **ทรงยกทุกะ ๑๐๐ รวมเข้าในติกะ ๒๒** ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ
ของทุกะและติกะ แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔ เรียกว่า **ติกทุกปฏิฐาน**
๕. **ติกติกปฏิฐาน** หมายความว่า **ทรงยกติกะ ๒๒ รวมเข้าในติกะ** ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ
ของติกะ แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔ เรียกว่า **ติกติกปฏิฐาน**
๖. **ทุกทุกปฏิฐาน** หมายความว่า **ทรงยกทุกะ ๑๐๐ รวมเข้าในทุกะ** ขึ้นแสดงเป็นประธานตามลำดับ
ของทุกะ แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔ เรียกว่า **ทุกทุกปฏิฐาน**

ตอบ (42) และ คำว่า **ขุณา** หมายความว่า การรวบรวมปัจจัย

ดังมีวจนัตถะวิคคหคัพพท์ว่า **ขุณฺเียเต = ขุณฺณิ** (วา) **ขุณฺเียเต อเนนาติ = ขุณฺณิ** การรวบรวม ชื่อว่า **ขุณา**

(หรืออีกนัยหนึ่ง) การรวบรวมปัจจัยด้วยอำนาจของปัจจัยนั้นๆ ฉะนั้น อำนาจของปัจจัยนั้นๆ ชื่อว่า **ขญา**

๒. ก. การเทศนาปัจจัย ๒๔ นั้น อันเป็นคัมภีร์ปฏิฐานนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงจำแนกปัจจัยหนึ่งๆ ออกเป็นกี่หมวด และเรียกชื่ออย่างไร คืออะไรบ้าง? [P16-17] 42

๑. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ข. การเทศนาปัจจัย ๒๔ อันเป็นคัมภีร์ปฏิฐานนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงจำแนกปัจจัยหนึ่งๆ ทรงจำแนกปัจจัยหนึ่งๆ มีธรรมเป็น ๓ หมวด เรียกว่าอะไร คืออะไรบ้าง ? [P16-17] 50, 60(2)

ตอบ ข. การเทศนาปัจจัย ๒๔ นั้น อันเป็นคัมภีร์ปฏิฐานนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงจำแนกปัจจัยหนึ่งๆ เรียกว่า **สรูปเนื้อความ ๓ ประการ** คือ

๑. **ปัจจัยธรรม** หมายความว่า **ธรรมที่เป็นเหตุ**
๒. **ปัจจัยอุปบันธรรม** หมายความว่า **ธรรมที่เป็นผล**
๓. **ปัจจัยนิกรรม** หมายความว่า **ธรรมที่มีใช้ผล**

๔. ให้ตอบคำถามต่อไปนี้ ? [P] 59

ก. ธรรมที่เรียกว่า เป็นปัจจัยธรรมนั้น ต้องประกอบด้วยอำนาจก็อย่าง คืออะไรบ้าง ? [P16 17] 59

ข. ธรรมดาธรรมที่เป็นปัจจัยอุปบันธรรมได้นั้น ธรรมนั้นต้องเป็นธรรมชนิดไหน ? [P17] 55, 59 ↓

ตอบ ก. ต้องประกอบด้วยอำนาจอย่างใดอย่างหนึ่ง ในอำนาจ ๓ อย่างคือ

๑. **ชนกสัทธิ** มีอำนาจให้ปัจจัยอุปบันธรรมเกิดขึ้นได้ อย่างหนึ่ง
๒. **อุปลัมภกสัทธิ** มีอำนาจช่วยอุดหนุนให้ปัจจัยอุปบันธรรมตั้งอยู่ได้ อย่างหนึ่ง
๓. **อนุपालกสัทธิ** มีอำนาจช่วยรักษาปัจจัยอุปบันธรรมไว้โดยสม่ำเสมอ อย่างหนึ่ง

อำนาจทั้ง ๓ อย่างนี้ ย่อมมีอยู่ในปัจจัยธรรมทั้งหลาย ๑ อย่างบ้าง ๒ อย่างบ้าง

ถ้าธรรมใดไม่ประกอบด้วยอำนาจ ๓ อย่างนี้ แม้แต่อย่างเดียวแล้ว ธรรมนั้นก็จะเป็นปัจจัยธรรมไม่ได้

๔. ข. ธรรมดาธรรมที่จะเป็นปัจจัยอุปบันธรรมนั้นได้แก่ธรรมชนิดไหน

เพราะเหตุใด นิพพานและบุญญัตติ จึงไม่เป็นปัจจัยอุปบันธรรมของปัจจัยใดๆ ทั้งสิ้น ? [P] 55, 59

ตอบ ข. ธรรมดาธรรมที่จะเป็นปัจจัยอุปบันธรรมได้นั้น ธรรมนั้นต้องมีจริง คือ เป็นปรมาัตถ์ด้วย มีความเกิดขึ้นด้วย **นิพพาน** ถึงแม้จะมีสภาพเป็นปรมาัตถ์ก็จริง แต่ก็ไม่มีเกิดขึ้นด้วย

ส่วนบุญญัตตินั้นมิใช่เป็นปรมาัตถ์ด้วย ความเกิดขึ้นก็ไม่มีด้วย เหตุนี้จึงไม่อยู่ในความเป็นปัจจัยอุปบันของปัจจัยใดๆ ทั้งสิ้น

๒. จงแสดงวจนัตถะทั้งบาลี และคำแปลของคำว่า ปัจจัย ปัจจัยอุปบัน และปัจจัยนิกรรม ? 56(2ข) พร้อมทั้งคำแปล ? 50

๑. จงแสดงวจนัตถะของปัจจัย ปัจจัยอุปบัน และปัจจัยนิกรรม ? 44 (ไม่ต้องแสดงอีกนัยหนึ่ง) ? [P17] 54, 57

๒. จงแสดงวจนัตถะของคำว่า ปัจจัย ปัจจัยอุปบัน และปัจจัยนิกรรม ? 48(2ก) ? (แสดงอย่างละนัย) ? [P17] 46

ตอบ วจนัตถะของคำว่า ปัจจัย ปฏิจฺจ ผลํ อยติ เอตสมมาติ = ปัจจโย

ผลธรรมย่อมเกิดขึ้นตั้งอยู่ได้ เพราะอาศัยธรรมที่เป็นเหตุนี้ ฉะนั้น ธรรมที่เป็นเหตุนี้จึงชื่อว่า ปัจจัย

(50, 56) อีกนัยหนึ่ง ปฏิจฺจ ผลํ เอตี คจฺจติ ปวตฺตติ เอตสมมาติ = ปัจจโย

ผลธรรมย่อมเกิดขึ้นตั้งอยู่ได้ เพราะอาศัยธรรมที่เป็นเหตุนี้ ฉะนั้นธรรมที่เป็นเหตุนี้ จึงชื่อว่า ปัจจัย

วจนัตถะของคำว่า ปัจจัยอุปบัน ปัจจยโต อุปฺปนฺนํ = ปัจจยอุปฺปนฺนํ

ผลธรรมที่เกิดจากเหตุปัจจัย ชื่อว่า ปัจจัยอุปบัน

วจนัตถะของคำว่า ปัจจัยนิกรรม ปัจจยูปฺปนฺนสฺส ปติวิรุทฺธํ อนิกํ = ปัจจนิกรรม

หมวดธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อปัจจัยอุปบันธรรม เรียกว่า ปัจจัยนิกรรม

(46, 48, 50) อีกนัยหนึ่ง ปัจจยูปฺปนฺเนน ปจฺจติ วิรุชฺชติ = ปัจจนิกรรม

ธรรมใดเป็นปฏิปักษ์กันกับปัจจัยอุปบันธรรม ฉะนั้นธรรมนั้นชื่อว่า ปัจจัยนิกรรม

๑. คำว่า ปฏิฐาน, ปัจจัย, ปัจจัยอุปบัน, ปัจจัยนิกรรม และคำว่า ขญานานั้นมีวจนัตถะเฉพาะข้อที่ ๑

ทั้งบาลีและคำแปลว่าอย่างไร ? [P8, 17, 137] 52

ตอบ คำว่า ปฏิฐาน มีวจนัตถะว่า นานาปการานิ ฐานานิ ปจฺจยา เอตถาติ = ปฏิฐาน ปัจจัยทั้งหลายมีเหตุ

อาร์มณะเป็นต้น ที่เป็นไปโดยประการต่าง ๆ มีอยู่ในภรณ์นี้ ฉะนั้น ภรณ์นี้จึงชื่อว่า **ปฏฐาน**

คำว่า **ปัจจัย** มีวจนัตถะว่า **ปฏิจฺจ ผลํ อยฺติ เอตฺสฺมาติ = ปัจจโย**

ผลธรรมย่อมเกิดขึ้นตั้งอยู่ได้เพราะอาศัยธรรมที่เป็นเหตุนี้ ฉะนั้นธรรมที่เป็นเหตุนี้ จึงชื่อว่า **ปัจจัย**

คำว่า **ปัจจัยอุปบัน** มีวจนัตถะว่า **ปัจจัยโต อุปฺปนฺนํ = ปัจจยฺอุปฺปนฺนํ**

ผลธรรมที่เกิดจากเหตุปัจจัย ชื่อว่า **ปัจจัยอุปบัน**

คำว่า **ปัจจัยนิก** มีวจนัตถะว่า **ปัจจัยอุปฺปนฺนสฺส ปติวิรุทฺธํ อนิกํ = ปัจจนิกํ**

หมวดธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อปัจจัยอุปบันธรรม เรียกว่า **ปัจจัยนิก**

คำว่า **ขณฺนา** มีวจนัตถะว่า **ขณฺนียเต = ขณฺนํ การรวบรวมชื่อว่า ขณฺนา**

๔. ให้ตอบคำถามต่อไปนี้ ? 59 ค. ธรรมที่เป็น**ปัจจัยนิกร**ธรรมนั้น เป็นธรรมชนิดไหน ? [P17] 59

ตอบ ค. เป็นธรรมที่นอกผลโดยส่วนเดียวเท่านั้น เพราะว่าปัจจัยนิกรธรรมนั้น นอกเหตุก็มี **มิใช่**นอกเหตุก็มี

หมายความว่า เป็นปัจจัย**ได้**ก็มี เป็นปัจจัย**ไม่ได้**ก็มี แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยอุปบันธรรม จึงต้องเป็นปัจจัยนิกรธรรมไปดังกล่าวแล้ว

๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้ ? 57

ก. พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ ปฐมาจารย์ แห่งอภิธรรมโชติกะวิทยาลัย ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านพระอภิธรรมปิฎก ได้รับงานหนังสือที่ใช้เป็นแนวทางหรือคู่มือในการศึกษาปฏิฐานภรณ์ และใช้เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในชั้นมหาอภิธรรมิกะเอกชั้นเล่มหนึ่ง มีชื่อว่าอะไร ? [P๗] 57

ข. คัมภีร์ปฏิฐานนี้ ท่านอรธกถาจารย์ตั้งชื่อว่าอย่างไร ซึ่งมีความหมายว่า

มหาภรณ์ที่มีน้อยอย่างมากหลาย วิจิตรพิสดารโดยรอบคอบ ? [P14] 57

ค. จิตที่มีใช้สัพพัญญุตญาณแต่เป็นไปเหมือนกันกับสัพพัญญุตญาณนั้นชื่อว่าอะไร ? [P] 57

ง. เจตนา คือ กรรมที่กระทำนั้นย่อมสำเร็จลงได้ในขณะดวงที่ ๗ นี้เอง

ฉะนั้นเจตนาในขณะดวงที่ ๗ นี้เรียกว่าอะไร ? [P] 57

ตอบ มีชื่อว่า ก. มหาปฏิฐานสาธิปายสรุปัตถนิสสยะ

ข. อนันตยสมันตะมหาภรณ์

ค. มโนทวาราวัชชนจิต

ง. อตฺตสาธกสันนิฏฐาปกเจตนา

๒. ก. ให้แสดงความหมายของคำว่า **นิทลิตัพพะ**, **นิทสฺสนาการะ** ? [P21] 48, 56, 60(1๗)

ตอบ ก. **นิทลิตัพพะ** หมายความว่า พระบาลีที่ทรง**ชี้แจง**ข้อธรรมโดยความเป็นหัวข้อ

ด้วยการ**ระบุชื่อ**ของปัจจัยหนึ่งๆ ออกมาให้รู้เสียก่อน

นิทสฺสนาการะ หมายความว่า พระบาลีที่ทรง**แสดงขยายเนื้อความ**ในหัวข้อธรรมนั้นๆ ออกไปแต่พอประมาณ

๒. จงแสดงอาร์มภทของ **เหตุปัจจัยนิทเทส** ทั้งพระบาลีและคำแปลมาโดยตลอด ? [P20] 49, 54

ตอบ แสดงอาร์มภทของ **เหตุปัจจัยนิทเทส** ทั้งพระบาลีและคำแปล

ปัจจัยทุทเทเส โย ยาทีโส ปัจจโย **เหตุปัจจัยติ** ภควตา อุทฺทิกฺโข, โส ตาทีโส ปัจจโย ปัจจยนิทเทเส,

เหตุ เหตุสมปยุตฺตกาณํ รมฺมานํ ตํสมฺภูจฺจานานนฺจ รูปานํ เหตุปัจจัยเณน ปัจจโยติ ภควตา นิทฺทิกฺโข.

ปัจจัยเช่นใด พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้โดยย่อในปัจจัยทุทเทสว่า **เหตุปัจจัย**

ปัจจัยเช่นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดารในปัจจัยนิทเทสว่า

เหตุ เหตุสมปยุตฺตกาณํ รมฺมานํ ตํสมฺภูจฺจานานนฺจ รูปานํ เหตุปัจจัยเณน ปัจจโย.

พระบาลีและคำแปล

เหตุ เหตุสมปยุตฺตกาณํ รมฺมานํ ตํสมฺภูจฺจานานนฺจ รูปานํ เหตุปัจจัยเณน ปัจจโย

เหตุ ๖ เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะ แก่สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับเหตุ ๖ เหล่านั้น (เว้นโมหเจตสิกที่ในโมหมูลจิต ๒) และสเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป ที่มีเหตุ ๖ และสเหตุกจิตตูปบาท เป็นสมุฏฐาน ด้วยอำนาจเหตุปัจจัย

๑. จงตอบคำถามในข้อต่อไปนี้ ? 47

ก. พระบาลีที่ว่า “**เหตุสมปยุตตกาณั รมมานั**” มีองค์ธรรมว่าอย่างไรในเหตุปัจฉยนิทเทส ? [P20] 47

ตอบ ก. สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๒ (เว้นโมหเจตสิกที่ในโมหมูลจิต ๒)

๕. ก. ถ้ากุศลธรรมเป็นปัจจัย ช่วยอุปการะแก่กุศลธรรมด้วยอำนาจเหตุปัจจัย

อยากทราบว่าจะกุศลธรรมนั้นองค์ธรรมได้แก่อะไรบ้าง ? [P] 53

ตอบ ก. องค์ธรรมของกุศลธรรมที่เป็นปัจจัย แห่งเหตุปัจจัย คือ กุศลเหตุ ๓ มีโลภะ เป็นต้น

องค์ธรรมของกุศลที่เป็นปัจจัยอุปันธธรรม คือ กุศลจิต ๒๑ เจตสิก ๓๘ ที่ประกอบ

๕. เหตุมีกี่อย่างอะไรบ้าง ? [P371] 47

ตอบ เหตุมี ๔ อย่างคือ ๑. เหตุเหตุ ได้แก่ เหตุ ๖ คือ โลภะ โทสะ โมหะ อโลภะ อโทสะ อโมหะ

๒. ปัจจัยเหตุ ได้แก่ มหาภูตรูป ๔ อันเป็นเหตุในการเรียกชื่อของรูปชั้นธ

๓. อุตตมเหตุ ได้แก่ กุศลธรรมและอกุศลธรรม อันเป็นเหตุให้เกิดกุศลวิบากและอกุศลวิบาก

๔. สาธารณเหตุ ได้แก่ อวิชา อันเป็นเหตุให้เกิดสังขารธรรมทั่วทั้งหมด

๖. ก. คำว่า เหตุเหตุ กับคำว่า ปัจจัยเหตุ มีความหมายแตกต่างกันอย่างไร ? [P20] 50

ตอบ ก. ต่างกันคือ คำว่า เหตุเหตุ ได้แก่ เหตุ ๖ คือ โลภะ โทสะ โมหะ อโลภะ อโทสะ อโมหะ

ส่วนคำว่า ปัจจัยเหตุ นั้น ได้แก่ มหาภูตรูป ๔ อันเป็นเหตุในการเรียกชื่อของรูปชั้นธ

๔. ก. คำว่า เหตุ และคำว่าปัจจัย มีความหมายเหมือนกันหรือไม่ เพราะเหตุใดแสดงอุปมาประกอบด้วย? [P29] 58

ตอบ ก. คำว่า เหตุ และคำว่า ปัจจัย มีความหมายไม่เหมือนกัน เพราะเหตุเป็นมูลรากอย่างสำคัญ

ปัจจัยเป็นเหตุที่ช่วยเหลือ อุปมาเหมือนหนึ่ง เหตุเหมือนเมล็ด ปัจจัยเหมือนดินกับน้ำ

๓. ในสมัยพุทธกาล พระอรหันต์ ๔ องค์ได้บรรลุโลกุตตรธรรมโดยอาศัยอธิปัตติ ๔ นั้น องค์ใดอาศัยอธิปัตติอะไร ? 55

๒. ข. พระเถระที่บรรลุโลกุตตรธรรม เพราะอาศัยอธิปัตติ ๔ นั้น

อยากทราบว่าองค์ไหน อาศัยอธิปัตติไหน เป็นประธาน ? [P51] 48

๓. จงแสดงความเป็นอธิปัตติปัจจัยของ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ ปัญญา โดยบุคคลาธิฐาน ? [P51] 56

๑. ข. ในสมัยพุทธกาล พระอรหันต์ ๔ รูป ได้บรรลุโลกุตตรธรรมโดยอาศัยอธิปัตติ ๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง อยากทราบว่า พระอรหันต์รูปใดที่อาศัยปัญญาเป็นประธาน แล้วกระทำโลกุตตรธรรมให้สำเร็จ ? [P] 47 (พระโมฆราชเถระ)

ตอบ (56) แสดงเป็นบุคคลาธิฐาน ในสมัยพุทธกาลพระอรหันต์ ๔ รูป ได้บรรลุโลกุตตรธรรมโดยอาศัยอธิปัตติ ๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง ในบรรดาพระอรหันต์ ๔ องค์นั้น

ตอบ (48, 55) ในบรรดาพระอรหันต์ ๔ องค์นี้

ท่านรัฐบาลเถระ ได้อาศัยฉันทะเป็นหัวหน้าเป็นประธาน แล้วก็กระทำโลกุตตรธรรมให้สำเร็จ

ท่านโสณเถระ ได้อาศัยวิริยะเป็นหัวหน้าเป็นประธาน แล้วก็กระทำโลกุตตรธรรมให้สำเร็จ

ท่านสัมภุตเถระ ได้อาศัยจิตตะเป็นหัวหน้าเป็นประธาน แล้วก็กระทำโลกุตตรธรรมให้สำเร็จ

ท่านโมฆราชเถระ ได้อาศัยปัญญาเป็นหัวหน้าเป็นประธาน แล้วก็กระทำโลกุตตรธรรมให้สำเร็จ

๓. ในกัมมปัจจัยนี้ คำว่ากรรม หมายถึงอะไร ให้อธิบายและยกพุทธภาษิตมาประกอบด้วย ? 44

ตอบ คำว่า กรรม หมายถึง การกระทำ หรือธรรมที่จัดแจงปรุงแต่งซึ่งปัจจัยอุปันธธรรม เรียกว่า กรรม ได้แก่เจตนา เจตสิก ฉะนั้นเจตนาเจตสิกจึงเป็นตัวกรรม ดังมีพุทธภาษิตที่ตรัสไว้ว่า เจตนาหิ ภิกขเว กम्मํ วทามิ เจตยิตวา กम्मํ กโรติ กาเยน วาจาเยน มนสา แปลว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่า เจตนา คือ ตัวกรรม สัตว์ที่ทำการกรรมด้วยกายด้วย วาจา หรือด้วยใจ ย่อมมีการปรุงแต่ง คือคตินีกก่อนแล้วจึงทำดังนี้

๓. เจตนาเจตสิกที่เป็นตัวกรรมนี้ มีหน้าที่กี่ย่าง คืออะไรบ้าง ? [P] 57(6ก), 59

ตอบ (ก.) เจตนาเจตสิกที่เป็นตัวกรรมนี้ มีหน้าที่ ๒ อย่าง คือ

๑. ทำหน้าที่ปรุงแต่งหรือจัดแจง ให้สำเร็จกิจในระหว่างการเกิดขึ้น ของสัมปยุตตธรรมที่เป็น

กุศล, อกุศล, วิบาก และกิริยา ที่เกิดขึ้นขณะหนึ่ง ๆ เรียกว่า **สัวิธานกิจจ**

๒. ทำหน้าที่**เพาะพิชพันธุไว้** ในเมื่อ**กุศล**เจตนาและ**อกุศล**เจตนา ที่เกิดขึ้นพร้อมกับจิตนั้นได้ดับไปแล้ว เจตนาเจตสิกนี้ก็มีอำนาจที่จะส่งผลให้ปรากฏขึ้นในภายหลัง เรียกว่า **พิชนิธานกิจจ** ทำหน้าที่เฉพาะใน**กุศล**และ**อกุศล**จิตเท่านั้น

๔. ก. **องค์ฌาน ๕** ว่าโดยองค์ธรรม เป็นปรหมัตถ์หรือบัญญัติ แบ่งโดยประเภทมีกี่อย่างอะไรบ้าง ? 43

ข. คำว่า**ฌาน** หมายถึงอะไร มีกี่อย่าง อะไรบ้าง จงอธิบาย ? 43, 60(6ก)

ตอบ ก. **องค์ฌาน ๕** ว่าโดยองค์ธรรมเป็นปรหมัตถ์ แบ่งโดยประเภทมี ๗ คือ

วิตก วิจาร ปีติ เอกัคคตา โสมนัสส โทมนัสส อุเบกขา

ตอบ ข. คำว่า **ฌาน** หมายถึง การเข้าไปเพ่งซึ่งอารมณ์ มี ๒ อย่าง คือ

๑. การเข้าไปเพ่งซึ่ง**อารมณ์**มี**รูปารมณ**เป็นต้น ตลอดจนกระทั่งการเพ่ง**อารมณ์**

ในการทำ**สมถภาวนา** มี**กสิณ**เป็นต้น เรียกว่า **อาร์มมณูปนิชฌาน**

๒. การเพ่ง**อารมณ์**ในการทำ**วิปัสสนาภาวนา** คือ เพ่ง**อารมณ์**ไตรลักษณ์

กล่าวคือ อนิจจะ ทุกขะ อนัตตะ นั้นเรียกว่า **ลักขณูปนิชฌาน**

ส่วนการเพ่ง**อารมณ์**ที่เป็น**นิพพาน**นั้น ก็จัดอยู่ในจำพวก**ลักขณูปนิชฌาน**เช่นเดียวกัน

แต่ในที่นี้ ลักษณะนั้นเป็น**ตถลักขณะ** หมายความว่า **พระนิพพาน**นี้มีลักษณะที่เป็น**สันติสุข**โดยแท้จริง

๑. จงแสดง**อาร์มมณูปนิชฌาน** **มัคคปัจจยนิทเทส** ทั้งบาลีและคำแปล ? 45, 51

ตอบ **มัคคปัจจยนิทเทส** **อาร์มมณูปนิชฌาน** ทั้งบาลีและคำแปล (หน้า ๑๒๔)

ปัจจยทุทเทส โย ยาติโส ปจจโย มคคปัจจโยติ ภควตา อุททิกฺกุโร, โส ตาติโส ปจจโย ปจจยนิทเทส,

มคคังคานิ มคคสมปยุตตกาณิ รัมมานิ ตัมมฏฺฐานานนญจ รูปานิ มคคปจฺเจยน ปจจโยติ ภควตา นิททิกฺกุโร.

ปัจจยเช่นใด พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้โดยย่อ ในปัจจยทุทเทสว่า **มคคปัจจโย**

ปัจจยเช่นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิสดาร ในปัจจยนิทเทสว่า

มคคังคานิ มคคสมปยุตตกาณิ รัมมานิ ตัมมฏฺฐานานนญจ รูปานิ มคคปจฺเจยน ปจจโย.

พระบาลีและคำแปล

มคคังคานิ มคคสมปยุตตกาณิ รัมมานิ ตัมมฏฺฐานานนญจ รูปานิ มคคปจฺเจยน ปจจโย.

องค์มรรค ๘ ที่ในสเหตุกจิต ๗๑ เป็นปัจจย คือช่วยอุปการะ แก่สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับองค์มรรค ๘

และสเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป ที่มีองค์มรรค ๘ และสัมปยุตตธรรม เป็นสมุฏฐาน ด้วยอำนาจมัคคปัจจย

๔. สหชาติปัจจย มีวิธีพระบาลี ๘ วาระนั้น วาระที่ ๓, ๖, ๘ และวาระที่ ๘

แสดงเป็นบาลีและแปลว่าอย่างไร ? [P259-270] 52

ตอบ สหชาติปัจจย มีวิธีพระบาลี ๘ วาระนั้น

วาระที่ ๓ แสดงเป็นบาลีว่า **กุสโล รัมโม กุสสสฺส จ อพฺยาทสฺส จ รัมมสฺส สหชาติปจฺเจยน ปจจโย**

แปลว่า กุศลธรรม เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่**กุศล**และ**อัพยากตธรรม** ด้วยอำนาจสหชาติปัจจย

วาระที่ ๖ แสดงเป็นบาลีว่า **อกุสโล รัมโม อกุสสสฺส จ อพฺยาทสฺส จ รัมมสฺส สหชาติปจฺเจยน ปจจโย**

แปลว่า **อกุศลธรรม** เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่**อกุศล**และ**อัพยากตธรรม** ด้วยอำนาจสหชาติปัจจย

วาระที่ ๘ แสดงเป็นพระบาลีว่า **กุสโล จ อพฺยาทโต จ รัมมา อพฺยาทสฺส รัมมสฺส สหชาติปจฺเจยน ปจจโย**

แปลว่า กุศลและ**อัพยากตธรรม** เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่**อัพยากตธรรม** ด้วยอำนาจสหชาติปัจจย

วาระที่ ๘ แสดงเป็นบาลีว่า **อกุสโล จ อพฺยาทโต จ รัมมา อพฺยาทสฺส รัมมสฺส สหชาติปจฺเจยน ปจจโย**

แปลว่า **อกุศล**และ**อัพยากตธรรม** เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่**อัพยากตธรรม** ด้วยอำนาจสหชาติปัจจย

๕. จงแสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการและจำแนกโดยลักษณะเป็นต้นของ**สัมปยุตตปัจจย**มาให้ถูกต้อง ? [P] 54

๓. จงจำแนก**สัมปยุตตปัจจย** โดย ลักษณะ และชาติ กาล สัตติ มาโดยละเอียด ? 48, 51, 60

ตอบ **ปวัตติ ปฏิสนธินามขันธ ๔** คือ จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ ที่ช่วยอุปการะแก่กันและกัน เป็น**สัมปยุตตปัจจย**

ประวัติ ปฏิสนธินามชั้น ๔ คือ จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒

ที่เป็นไปโดยการเปรียบเทียบจากกันและกัน

เป็น**สัมปยุตตปัจจุပ္บัน**

รูปทั้งหมด คือ จิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป พาหิรรูป อาหารชรูป อุตฺตชรูป

อสังฺกฺยสฺตตกัมมชรูป ประวัติกัมมชรูป

เป็น**สัมปยุตตปัจจนิก**

(54) จำแนกสัมปยุตตปัจจุပ္บันโดยลักษณะเป็นต้น

ตอบ

(48, 51) จำแนก **สัมปยุตตปัจจุပ္บัน** โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

ใน**สัมปยุตตปัจจุပ္บัน**นี้ การช่วยอุปการะแก่**ปัจจุပ္บันธรรม**ของธรรมที่เป็น**สัมปยุตตปัจจุပ္บัน**นั้น

ว่าโดยลักษณะมีอย่างเดียวกันคือ **ประกอบกันอย่างสนิทสนมกลมกลืน คล้าย ๆ** กับว่าเป็นอย่างเดียวกัน กล่าวคือ

ในขณะที่จิตเจตสิก เกิดขึ้นนั้น มิสามารถที่จะรู้ได้ว่าไหนเป็นจิตไหนเป็นเจตสิก (**สัมปยุตต**)

ว่าโดย ชาติ เป็น**สหชาติชาติ**

ว่าโดย กาล เป็น**ปัจจุပ္บันกาล**

ว่าโดยสัตติ คือ อำนาจมี ๒ อย่างคือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้**ปัจจุပ္บันธรรม**เกิดขึ้นอย่างหนึ่ง

อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้**ปัจจุပ္บันธรรม**ตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๖. ก. คำว่า **วิปยุตตะ** นี้มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ให้แสดงพร้อมความหมาย ? [P] 52

ตอบ ก. คำว่า **วิปยุตตะ** นี้มี ๒ อย่างคือ

๑. **อภาววิปยุตตะ** หมายความว่า เป็น**วิปยุตตะ** โดยความ**ไม่มี** เช่น

ทิวฺจิตฺตวิปยุตตะ คือ จิตที่**ไม่ประกอบด้วยทิวฺจฺติ** หรือจิตที่**ปราศจากทิวฺจฺติ** หรือจิตที่**ไม่มีทิวฺจฺติ**

ภานวิปยุตตะ คือ จิตที่**ไม่ประกอบด้วยปัญญา** หรือจิตที่**ปราศจากปัญญา** หรือจิตที่**ไม่มีปัญญา**

๒. **วิสัฏฺฐวิปยุตตะ** หมายความว่า เป็น**วิปยุตตะ** โดยความ**ไม่ปนกัน**ได้แก่คำว่า **วิปยุตตะ**ใน**วิปยุตตปัจจุပ္บัน**นี้เอง

๒. ในอำนาจปัจจุပ္บันดังต่อไปนี้ จะแสดงเป็นวิธีพระบาลีว่าอย่างไร ให้แสดงมาพร้อมด้วยคำแปล ? 45

ก. สหชาติกัมมะ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ นามอาหาระ สหชาติตติ สหชาติอวิตตะ ? 45

ข. วิปากะ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ สัมปยุตตะ สหชาติวิปยุตตะ สหชาติตติ สหชาติอวิตตะ ? 45

ตอบ ก. กุสล ฐมโม กุสลสุตฺต จ อพฺยากตฺตสุตฺต จ ฐมฺมสุตฺต สหชาติกมฺมปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย

กุสลธรรมเป็นปัจจุပ္บัน คือช่วยอุปการะแก่กุสล และ**อพฺยากตฺตธรรม**ด้วยอำนาจสหชาติกัมมปัจจุပ္บัน

ข. อพฺยากโต ฐมโม อพฺยากตฺตสุตฺต ฐมฺมสุตฺต วิปากปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย

อพฺยากตฺตธรรมเป็นปัจจุပ္บัน คือช่วยอุปการะแก่**อพฺยากตฺตธรรม**ด้วยอำนาจวิปากปัจจุပ္บัน

๖. ก. ปัจจุပ္บันใดบ้างที่อยู่ในกลุ่ม**สหชาติชาติ** เป็นปัจจุပ္บันที่เข้าร่วมกันได้ทุกครั้งและเสมอไป ทั้งในสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งหลาย ? 46

ตอบ ก. ได้แก่ สหชาติปัจจุပ္บัน สหชาตนิสสยะปัจจุပ္บัน สหชาติตติปัจจุပ္บัน และสหชาติอวิตตะปัจจุပ္บัน

๑. จงตอบคำถามในข้อต่อไปนี้ ? 47

ค. **สหชาติกัมมปัจจุပ္บัน**ว่าโดยลักษณะและชาติ กาล สัตติ มีอะไรบ้าง ? [P] 47

ง. ปัจจุပ္บันใด**ไม่มี**ในกรณีของ**สหชาตินทรียปัจจุပ္บันนิทเทส** ? [P] 47

ตอบ ค. **สหชาติกัมมปัจจุပ္บัน**นี้ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่างคือ **เกิดพร้อมกันด้วย (สหชาติ)** กระทำการทำงานด้วย (กมม)

ว่าโดยชาติเป็น **สหชาติชาติ** ว่าโดยกาลเป็น **ปัจจุပ္บันกาล** ว่าโดยสัตติ คืออำนาจ มี ๒ อย่าง คือ ชนกสัตติ ช่วย

อุปการะให้**ปัจจุပ္บันธรรม**เกิดขึ้นอย่างหนึ่ง **อุปถัมภกสัตติ** ช่วยอุปการะให้**ปัจจุပ္บันธรรม**ตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

ง. **สหชาติกัมมปัจจุပ္บัน**

๒. คำว่า **“ชาตะ”** มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? จงแสดงพร้อมความหมาย ? [P] 53

ตอบ คำว่า **“ชาตะ”** มี ๓ อย่าง คือ ๑. สหชาตะ ๒. ปุเรชาตะ ๓. **ปัจฉาชาตะ**

๑. คำว่า**ชาตะ**ใน**สหชาตะ**นั้น ได้แก่ จิต เจตสิก และรูป ซึ่งเกิดอยู่ในขณะทั้ง ๓ หมายความว่า ธรรมที่เป็นปัจจุပ္บันคือ

ช่วยอุปการะ แก่**ปัจจุပ္บันธรรม**ของตนๆ นั้น อุปาทกขณะ ก็เป็นได้ สุตติขณะ ก็เป็นได้ ภังคกขณะ ก็เป็นได้

๒. คำว่า**ชาตะ**ใน **ปุเรชาตะ** นั้น ได้แก่ รูปที่เกิดอยู่ในสุตติขณะ หมายความว่า รูปที่ช่วยอุปการะ แก่**นาม** ที่เป็นปัจจุပ္บัน

บันธรมนั้น ได้เฉพาะแต่ฐิติขณะเท่านั้น อุปาทักขณะ และภังคักขณะ ช่วยอุปการะไม่ได้

๓. คำว่า**ชาตะ**ใน**ปัจฉาชาตะ**นั้น ได้แก่ จิต เจตสิก ที่อยู่ใน อุปาทักขณะ และฐิติขณะ หมายความว่า จิต เจตสิก ที่ช่วยอุปการะแก่รูป ที่เป็นปัจจุပ္บันธรมนั้น เป็นได้เฉพาะแต่อุปาทักขณะ และฐิติขณะเท่านั้น สำหรับภังคักขณะนั้น ช่วยอุปการะแก่รูปไม่ได้

๕. ข. จงแสดงปัจจยสภาคะจำนวน ๗ และ ๑๑ เป็นปัจจยสภาคะของปัจจยใดบ้างในสหชาตชาติ ? [P] 53

ตอบ ข. ปัจจยสภาคะจำนวน ๗ มี ๗ ปัจจย คือ สหชาตะ สหชาตนิสสยะ สหชาตัตถิ สหชาตอวิคตะ อัญญมัญญะ **วิปากะ** ปัจจยสภาคะจำนวน ๑๑ มี ๒ ปัจจย คือ **เหตุปัจจย** **นามอาหารปัจจย**

๒. จงแสดงคาถาที่แสดงถึงอาร์มมณาธิปติปัจจย และปัจจยูปันธรม โดยเฉพาะ ๆ พร้อมคำแปล ? [P52] 43, 58

ตอบ

เสขิ	ติปากัม	ติกริยัม	จตุรฺรฺปณฺจ	เสชินโน
ติปฺณณัม	กามปฺณณฺชสฺส		เสชสฺสาธิปตี	ภเว
อฺตฺตฺรํ	ธียฺตฺตฺถฺนํ		นิพฺพานํ	อฺตฺตฺรสฺส ตฺ

แปลความว่า **โลภมฺจติ ๘** กิติ **วิปาก ๓** อย่าง คือ **กามวิปาก ๒๒** (เว้นทุกขสหคตกายวิญญานจิต)

รูปวิปาก ๕ **อรฺุวิปาก ๔** กิติ **กิริยา ๓** อย่าง คือ **กามกิริยา ๑๑** **รูปกิริยา ๕** **อรฺุปกิริยา ๔** กิติ

อิฏฺฐนิพฺพันฺนรูปที่เกิดจากสมฺภูฐานทั้ง ๔ กิติ เป็นอาร์มมณาธิปติปัจจยช่วยอุปการะแก่**โลภมฺจติ ๘**

กุศล ๓ อย่าง คือ **กามกุศล ๘** **รูปกุศล ๕** **อรฺุกุศล ๔** เป็นอาร์มมณาธิปติปัจจย ช่วยอุปการะแก่**มหากุศลจิต ๘** **โลภมฺจติ ๘**, **โลกุตฺตรจิต ๘** เป็นอาร์มมณาธิปติปัจจย ช่วยอุปการะแก่**มหากุศล** **มหาภิรียาญฺณสํมฺยุตฺตจิต ๘**, ส่วน**นิพฺพาน** เป็นอาร์มมณาธิปติปัจจย ช่วยอุปการะแก่**มหากุศล** **มหาภิรียาญฺณสํมฺยุตฺตจิต ๘** และ**โลกุตฺตรจิต ๘**

๒. จงแสดงอาร์มมณปัจจยนิทเทศข้อที่ ๑ ทั้งบาลีและคำแปลรวมทั้งจำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม ? 51

ตอบ อาร์มมณปัจจยนิทเทศข้อที่ ๑ ทั้งบาลีและคำแปลคือ **รูปายตณํ จกฺขุวิญญานธาตฺยา ตํสมฺยุตฺตกานณฺจ รมฺมานํ** **อารมฺมณฺปจฺเจยน** **ปจฺจโย** แปลว่า **รูปารมณฺ**ที่เป็นปัจจุบัน เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่**จกฺขุวิญญานธาตฺ** และ**สัพฺพจิตตสาธาณเจตสิก ๗** ดวงที่ประกอบกับ**จกฺขุวิญญานธาตฺ** ด้วยอำนาจ**อารมฺมณปัจจย**

จำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม

พระบาลีข้อที่ ๑ **รูปายตณํ** เป็นกัตตฺุบท แสดงให้รู้ถึงปัจจยธรรม คือ **ปัจจุบันรูปารมณฺ**

จกฺขุวิญญานธาตฺยา ตํสมฺยุตฺตกานณฺจ รมฺมานํ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจยูปันธรม คือ

จกฺขุวิญญานจิต ๒ **สัพฺพจิตตสาธาณเจตสิก ๗** ดวงที่ประกอบ

อารมฺมณฺปจฺเจยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ว่าในบรรดาปัจจย ๔ คือ **อารมฺมณะ** **อารมฺมณฺปุเรชาตะ**

อารมฺมณฺปุเรชาตัตถิ **อารมฺมณฺปุเรชาตอวิคตะ** ที่ทำการช่วยอุปการะใน

คราวเดียวกันนี้ อำนาจของ**อารมฺมณะ**อย่างเดียวกันนั้น เป็นพิเศษ

ปจฺจโย เป็นนามภิรียาบทแสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจยูปันธรม โดยความปราศจากตัวตน

๖. ก. ถ้า**กุศลธรรม**เป็นปัจจยช่วยอุปการะแก่**กุศลธรรม** ด้วยอำนาจ**อารมฺมณปัจจย**

อยากทราบว่**กุศลธรรม**นั้นองค์ธรรมได้แก่อะไรบ้าง ? 47

ตอบ ก. ถ้า**กุศลธรรม**เป็นปัจจยช่วยอุปการะแก่**กุศลธรรม** ด้วยอำนาจ**อารมฺมณปัจจย**

กุศลธรรมนั้นองค์ธรรมได้แก่ **มหากุศลจิต ๘** **กุศลอภิญญาจิต ๑** **เจตสิก ๓๓** (เว้นวิรตี อัปป์มัญญา)

๓. จงแสดงสรุปรูปเนื้อความ ๓ ประการของ**อารมฺมณฺปุเรชาตปัจจย**

พร้อมทั้งจำแนกโดยลักษณะ และชาติกาล สัตติ มาด้วย ? [P] 50(5), 52(5), 57

๓. จงแสดงสรุปรูปเนื้อความ ๓ ประการใน**อารมฺมณฺปุเรชาตปัจจย** ? 47

ตอบ **อารมฺมณฺปุเรชาตปัจจย** สรุปรูปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการ คือ

รูปอารมณฺ ๖ คือ **นิพพันนรูป ๑๘** ที่เป็นปัจจุบัน

เป็น**อารมฺมณฺปุเรชาตปัจจย**

กามจิต ๕๔ **อภิญญาจิต ๒** **เจตสิก ๕๐** ที่ประกอบ (เว้นอัปป์มัญญา) ที่ได้รับการช่วยอุปการะจากธรรมที่เป็นปัจจย

โดย**แน่นอน** และ**ไม่แน่นอน**

เป็น**อารมฺมณฺปุเรชาตปัจจยูปัน**

จิต ๗๖ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ (เว้นทวิปัญญวิญญาณจิต ๑๐ มโนธาตุ ๓) ที่มิได้รับการช่วยอุปการะจากธรรมที่เป็นปัจจัยโดยแน่นอนและไม่แน่นอนก็ดี รูปทั้งหมดมีจิตตชรูปเป็นต้นก็ดี เป็นอารมณ์มณปุเรชาตปัจจนิก จำแนกโดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

(57) ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่างคือ เป็นที่ยินดี และยึดหน่วง (อารมณ์มณ) เกิดก่อนด้วย (ปุเรชาต)

(50, 52) ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่างคือ เป็นอารมณ์มณด้วย (อารมณ์มณ) เกิดก่อนด้วย (ปุเรชาต)

ว่าโดย ชาติ เป็นอารมณ์มณชาติ

ว่าโดย กาล เป็นปัจจุบันกาล

ว่าโดย สัตติ คือ อำนาจมี ๒ อย่าง คือ **ชนกสัตติ** ช่วยอุปการะให้ปัจจนูปันธรรม **เกิดขึ้น** อย่างหนึ่ง
อุปถัมภกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจนูปันธรรม **ตั้งอยู่** อย่างหนึ่ง

๔. ก. ในปัญหาวารวิภังค์แห่งอารมณ์มณาริบัติปัจจนัย มีสุทธสังขยวาระกี่ประเภท ? คืออะไรบ้าง ? [P] 53

ตอบ ก. ในปัญหาวารวิภังค์แห่งอารมณ์มณาริบัติปัจจนัย มีสุทธสังขยวาระ ๗ ประเภท คือ (3:1:3)

๑. กุสลโล กุสลสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย
๒. กุสลโล อกุสลสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย
๓. กุสลโล อพยากตสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย
๔. อกุสลโล อกุสลสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย
๕. อพยากโต อพยากตสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย
๖. อพยากโต กุสลสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย
๗. อพยากโต อกุสลสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย

๕. ก. ในอารมณ์มณชาติ ๘ ปัจจนัย ปัจจนัยใดบ้างที่มีสุทธสังขยวาระ ๗ ประเภท

และแสดงสุทธสังขยวาระของปัจจนัยนั้น ๆ ด้วย ? 44

ตอบ ก. อารมมณาริบัติปัจจนัย และอารมณ์มณูปนิสสยปัจจนัย มีสุทธสังขยวาระ ๗ ประเภท (3:1:3)

สรุปลำจำนวนสุทธบทแห่งอารมณ์มณาริบัติปัจจนัยและอารมณ์มณูปนิสสยปัจจนัยปัญหาวารมีปัจจนัยละ ๗ ประเภทคือ

๑. กุสลโล กุสลสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย อารมมณูปนิสสยปัจจนัย ปัจจโย
๒. กุสลโล อกุสลสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย อารมมณูปนิสสยปัจจนัย ปัจจโย
๓. กุสลโล อพยากตสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย อารมมณูปนิสสยปัจจนัย ปัจจโย
๔. อกุสลโล อกุสลสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย อารมมณูปนิสสยปัจจนัย ปัจจโย
๕. อพยากโต อพยากตสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย อารมมณูปนิสสยปัจจนัย ปัจจโย
๖. อพยากโต กุสลสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย อารมมณูปนิสสยปัจจนัย ปัจจโย
๗. อพยากโต อกุสลสส อารมมณาริบัติปัจจนัย ปัจจโย อารมมณูปนิสสยปัจจนัย ปัจจโย

๒. ข. ให้นักศึกษาแสดงอนันตรปภินณกขณูนา มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? [P62-63] 42

ตอบ อนันตรปภินณกขณูนา มี ๓ อย่าง

๑. ถ้าเป็นนามขันธ ๔ ที่เกิดก่อนๆ (เว้นจุดิจิตของพระอรหันต์) ทำการช่วยอุปการะแก่นามขันธ ๔ ที่เกิดหลังๆ พร้อมด้วยด้วยจุดิจิตของพระอรหันต์แล้ว ก็ได้อำนาจปัจจนัย ๕ คือ อนันตระ สมณันตระ อนันตรูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของอนันตระอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ
๒. ถ้าเป็นโลกียขวนะ ๔๗ ที่เกิดก่อนๆ (เว้นขวนะดวงสุดท้าย) ทำการช่วยอุปการะแก่ขวนะ ๕๑ ที่เกิดหลังๆ (เว้นขวนะดวงที่ ๑ และผลขวนะ ๔) แล้ว ก็ได้อำนาจปัจจนัย ๖ คือ อนันตระ สมณันตระ อนันตรูปนิสสยะ นานักขณิก-กัมมะ นัตถิ วิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของอนันตระอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ
๓. ถ้าเป็นมรรคเจตนา ทำการช่วยอุปการะแก่มัคคานันตรผลจิต (ผลที่เกิดขึ้นในลำดับแห่งมรรคโดยไม่มีระหว่างกัน) แล้ว ก็ได้อำนาจปัจจนัย ๖ คือ อนันตระ สมณันตระ อนันตรูปนิสสยะ อาเสวนะ นัตถิ วิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของอนันตระอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

๕. จงแสดงการจำแนกโดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติของปัจจัยต่อไปนี้ ? ก. อนันตรปัจจัย [P143] 51

ตอบ ก. จำแนกอนันตรปัจจัย โดยลักษณะเป็นต้นนั้นดังนี้

ว่าโดยลักษณะมีอย่างเดียวคือให้เกิดขึ้นติดต่อกันโดยไม่มีระหว่างกัน เหมือนหนึ่งเป็นจิตดวงเดียว (อนนตร)

ว่าโดยชาติเป็นอนันตรชาติ

ว่าโดยกาลเป็นอดีตกาล

ว่าโดยสัตติคืออำนาจมีอย่างเดียวคือ ชนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยปັນธรมเกิดขึ้น

๔. สรุปรจำนวนสุทธบท แห่งอนันตรปัจจัยปัญหาว่าว่ามีกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ? 45

ตอบ มี ๗ ประเภทคือ ๑. กุสลโล กุสลสส อนนตรปัจจัยเอน ปัจจโย (๓ บท ๗ วาระ 2:2:3)

๒. กุสลโล อกุสลสส อนนตรปัจจัยเอน ปัจจโย

๓. อกุสลโล อกุสลสส อนนตรปัจจัยเอน ปัจจโย

๔. อกุสลโล อพยากตสส อนนตรปัจจัยเอน ปัจจโย

๕. อพยากโต อพยากตสส อนนตรปัจจัยเอน ปัจจโย

๖. อพยากโต กุสลสส อนนตรปัจจัยเอน ปัจจโย

๗. อพยากโต อกุสลสส อนนตรปัจจัยเอน ปัจจโย

๔. จงแสดงสรุปเนื้อความ ๓ ประการของอาเสวนปัจจัย พร้อมด้วยการจำแนก โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ? 46

ตอบ ในอาเสวนปัจจัยเหตุนี้ สรุปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการ คือ

- โลกียชวณะ ๔๗ ที่เกิดก่อน ๆ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ เป็นอาเสวนปัจจัย (เว้นชวณะดวงสุดท้ายที่เป็นชาติเดียวกัน),

- ชวณะ ๕๑ ที่เกิดหลัง ๆ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ เป็นอาเสวนปัจจัยปັນ (เว้นกามชวณจิตดวงที่ ๑ และผลชวณะ ๔),

- ชวณะดวงที่ ๑ ของกามชวณะ ๒๔ อาวัชชชวิต ๒ วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๕๒ ที่

ประกอบและรูปทั้งหมดมีจิตตชรูป เป็นต้น เป็นอาเสวนปัจจัยนิ

จำแนก อาเสวนปัจจัย โดยลักษณะ เป็นต้น

ในอาเสวนปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรม ของธรรมที่เป็นอาเสวนปัจจัยนั้น

ว่าโดยลักษณะ มีอย่างเดียวกัน คือ เกิดขึ้นเสพอารมณ์บ่อย ๆ (อาเสวน) กล่าวคือ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น

การรู้รส การถูกต้อง การคิดนึก การให้ร่างกายเคลื่อนไหวบ่อย ๆ

ว่าโดยชาติ เป็น อนันตรชาติ

ว่าโดยกาล เป็น อดีตกาล

ว่าโดยสัตติคืออำนาจ มีอย่างเดียว คือ ชนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยปັນธรมตั้งอยู่.

๓. จงแสดงนิเทศพระบาลีและคำแปลของ นัตถิปัจจัย ? 43

ตอบ สมณตรนิรุทธา จิตตเจตสิกกา ธมมา ปญฺญูปปนนานํ จิตตเจตสิกานํ ธมมานํ นตถิปัจจัยเอน ปัจจโย.

จิตตเจตสิกนามขันธ ๔ ทั้งหลาย ที่นอกจากจตุจิตตของพระอรหันต์ที่ดับไปแล้วโดยไม่มีเหลือในลำดับของตนที่เป็นปัจจัย เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่จิตตเจตสิกนามขันธ ๔ ทั้งหลาย พร้อมด้วยจตุจิตตของพระอรหันต์ที่เกิดขึ้นต่อจากตนด้วยอำนาจนัตถิปัจจัย

๕. จงแสดงการจำแนกโดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติของปัจจัยต่อไปนี้ ข. วัตถุปรุเรชาตปัจจัย 51

ตอบ ข. จำแนกวัตถุปรุเรชาตปัจจัยโดยลักษณะเป็นต้นนั้น ดังนี้

ว่าโดยลักษณะ มี ๔ อย่างคือ เป็นที่เกิดด้วย(วัตถุ) เป็นอารมณ์ด้วย (อารมณ์)

เกิดก่อนด้วย(ปุเรชาต) เป็นที่อาศัยด้วย(นิสสย)

ว่าโดยชาติเป็นอารัมมณชาติ ว่าโดยกาลเป็นปัจจุบันกาล ว่าโดยสัตติคืออำนาจมี ๒ อย่างคือ ชนกสัตติ ช่วย

อุปการะให้ปัจจัยปັນธรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง อุปถัมภกสัตติช่วยอุปการะให้ปัจจัยปັນธรมตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

๕. จำนวนสุทธสังขยวาระของปัจจัยต่อไปนี้ แต่ละปัจจัยมีเท่าไร ? คือปัจจัยอะไรบ้าง ? ก. วัตถุปรุเรชาตปัจจัย 48

ตอบ ก. วัตถุปรุเรชาตปัจจัย มีจำนวนสุทธสังขยวาระ ๓ ประเภท คือ

๑. อพยากโต อพยากตสส วัตถุปรุเรชาตปัจจัยเอน ปัจจโย

๒. อพยากโต กุสลสส วัตถุปรุเรชาตปัจจัยเอน ปัจจโย

๓. อพยากโต อกุลสส วตฺตปุเรชาตปจฺเจยน ปจฺจโย

๔. ในอินทริยปัจจยมีนิตเทศที่ชื่อ เฉพาะข้อที่ ๑ แสดงพระบาลีและมีคำแปลอย่างไร ? 48

๒. นิตเทศข้อที่ ๑ ของอินทริยปัจจย คืออะไร? ให้แปลเป็นไทยและแสดงอำนาจปัจจยในกรณบทด้วย ? 44

ตอบ (44) ในอินทริยปัจจยมีนิตเทศ ๗ ข้อ ข้อ ๑ มีพระบาลีและคำแปล คือ

ตอบ (44) นิตเทศข้อที่ ๑ ของอินทริยปัจจย คือ

จกฺขุณฺทริยํ จกฺขุวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณฺจ ธมฺมานํ อินฺทริยปจฺเจยน ปจฺจโย

(แปลว่า) มัชฌิมายุกจกฺขุณฺทริยํ คือจกฺขุปสาทที่มีอายุเท่ากันกับรूपารมณฺ์ที่มากกระทบ ได้แก่ จกฺขุปสาทที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวํงค์ดวงแรก หรือฐิติปัตตจกฺขุณฺทริยํ ๔๙ เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่จกฺขุวิญญาณธาทู และสัพพจิตตสธารณเจตสิก ๗ ดวงที่ประกอบกับจกฺขุวิญญาณธาทู ด้วยอำนาจปุเรชาตินทริยปัจจย

(44) ในอินทริยปจฺเจยน ที่เป็นกรณบทนั้น แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจย ๖ คือ ปุเรชาตินทริยะ วัตตปุเรชาตนิสสยะ วัตตปุเรชาตอะ วัตตปุเรชาตวิปยุตตะ วัตตปุเรชาตตถฺถิ วัตตปุเรชาตอวิกตะ

๔. จงแสดงปัจจยนิเทศพระบาลีและคำแปลของปัจจยต่อไปนี้ ข. อินทริยปัจจย ปจฺเจยนิตเทศ ข้อที่ ๕? [P] 56

ตอบ ข. กายินฺทริยํ กายวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณฺจ ธมฺมานํ อินฺทริยปจฺเจยน ปจฺจโย

มัชฌิมายุกกายินฺทริยํคือ กายปสาทที่มีอายุเท่ากันกับโณฏฐัพพารมณฺ์ที่มากกระทบ ได้แก่ กายปสาทที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวํงค์ดวงแรก หรือฐิติปัตตตะกายินฺทริยํ ๔๙ เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่กายวิญญาณธาทู และสัพพจิตตสธารณเจตสิก ๗ ดวงที่ประกอบกับกายวิญญาณธาทู ด้วยอำนาจปุเรชาตินทริยปัจจย

๕. จงแสดงสรูปเนื้อความ ๓ ประการ ของปุเรชาตินทริยปัจจย ? 45

ตอบ ปุเรชาตินทริยปัจจย สรูปเนื้อความ มีอยู่ ๓ ประการ คือ

๐ ปัญจวัตตฺตํ ๓ ชนิดมีมันทายุกปัญจวัตตฺตเป็นต้นนั้น มัชฌิมายุกปัญจวัตตฺตคือ จกฺขุ โสตะ ฆานะ ชิวหา กายะ ที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวํงค์ดวงแรก เป็นปุเรชาตินทริยปัจจย (ตามนัยของท่านโบราณจารย์) หรืออีกนัยหนึ่ง ปัญจวัตตฺตมีจกฺขุ โสตะ เป็นต้นที่เข้าถึงฐิติปัตตตะของตนมีจำนวน ๔๙ เป็นปุเรชาตินทริยปัจจย (ตามนัยของท่านอาจารย์ภายหลัง)

๐ ทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐ สัพพจิตตสธารณเจตสิก ๗ ดวง ที่ประกอบ เป็น ปุเรชาตินทริยปัจจยยุปบัน (43, 50) ๐ จิต ๗๙ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ (เว้นทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐) ก็ดี รูปทั้งหมดมีจิตตชรูป เป็นต้นก็ดี เป็น ปุเรชาตินทริยปัจจยนิค

๔. ข. ปัจจยที่เป็นสภาคะกันได้กับวัตตปุเรชาตปัจจย มีเท่าไร ? คืออะไรบ้าง ? [P] 53

ตอบ ข. ปัจจยที่เป็นสภาคะกันได้กับวัตตปุเรชาตปัจจย มี ๕ ปัจจย คือ

วัตตปุเรชาตนิสสยะ ปุเรชาตินทริยะ วัตตปุเรชาตวิปยุตตะ วัตตปุเรชาตตถฺถิ วัตตปุเรชาตอวิกตะ

๔. จงแสดงปัจจยนิเทศพระบาลีและคำแปลของปัจจยต่อไปนี้ ก. ปจฺฉาชาตปจฺเจยน ปจฺเจยนิตเทศข้อที่ ๑? [P] 56

ตอบ ก. ปจฺฉาชาตปจฺเจยนิตเทศข้อที่ ๑ มีพระบาลีและคำแปล ดังนี้

ปจฺฉาชาตา จิตฺตเจตสิกกา ธมฺมา ปุเรชาตสส อิมสฺส กายสฺส ปจฺฉาชาตปจฺเจยน ปจฺจโย

นามขันธ์ ๔ ในปัญจโวการภูมิจือ จิต ๘๕ เจตสิก ๕๒ (เว้นอรูปวิปากจิต ๔) ที่เกิดขึ้นภายหลัง เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่เอกชกาย ทวิชกาย ติชชกาย จตฺชชกาย หรืออีกนัยหนึ่งได้แก่ เอกสมฺภูฏฐานิกรูป ทวิสมฺภูฏฐานิกรูป ติสฺมฺภูฏฐานิกรูป จตฺสมฺภูฏฐานิกรูป ที่เกิดขึ้นก่อน ด้วยอำนาจปจฺฉาชาตปัจจย

๔. ปจฺฉาชาตา กุสฺลา ขนฺธา ปุเรชาตสส อิมสฺส กายสฺส ปจฺฉาชาตปจฺเจยน ปจฺจโย แปลว่าอย่างไร ?

ให้แสดงองค์ธรรมของปัจจย ปจฺจยยุปบันและอำนาจปัจจย ? 44

ตอบ แปลว่า กุสฺลนามขันธ์ ๔ ที่เกิดทีหลัง เป็นปัจจยคือช่วยอุปการะแก่ติชชชกายและจตฺชชชกายที่เกิดขึ้นก่อนด้วยอำนาจปจฺฉาชาตปัจจย องค์ธรรมของปัจจยได้แก่ กุสฺลจิตตฺตูปบาท ๒๑ ที่เกิดภายหลัง องค์ธรรมของปจฺจยยุปบันได้แก่ ติชชชชกายหรือจตฺชชชชกาย ที่เป็นฐิติปัตตตะ คือรูป ๒๘ ที่เกิดขึ้นก่อน ได้อำนาจปัจจย

๔ คือ ปัจฉาชาตะ ปัจฉาชาตวิปยุตตะ ปัจฉาชาตัตถิ ปัจฉาชาตอวิคตะ

๔. อพฺยากโต รมฺโม อพฺยากตสฺส รมฺมสฺส ปัจฉาชาตปฺจฺเจน ปฺจฺจโย บาลีที่ยกมานี้ แปลว่าอย่างไร ?

ให้จำแนกบทและแสดงองค์ธรรมมาตามลำดับ ไม่ต้องว่าโดย กาล ภูมิ บุคคล วิธี ? 49

ตอบ บาลีที่ยกมานี้ แปลว่า

อภัยกตธรรมเป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่อภัยกตธรรม ด้วยอำนาจปัจฉาชาตปัจจัย

จำแนกบทและแสดงองค์ธรรม

ในวิธีพระบาลี อพฺยากโต รมฺโม เป็นกัตตฺบุท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย

องค์ธรรมได้แก่ วิปากจิตตฺบุทบาท ๓๒ (เว้นอรุทวีปากจิต ๔) กิริยาจิตตฺบุทบาท ๒๐ ที่เกิดทีหลัง

อพฺยากตสฺส รมฺมสฺส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปฺจฺจ

องค์ธรรมได้แก่ เอกชกาย ทวิชกาย ติชกาย จตฺชกาย ที่เป็นฐิติปัตตะคือรูป ๒๘ ที่เกิดก่อน

ปฺจฺจโย เป็นกรรมบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจแห่งปัจฉาชาตปัจจัยเป็นพิเศษ ในบรรดาอำนาจปัจจัยทั้ง ๔ ที่

เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกันคือ ปัจฉาชาตะ ปัจฉาชาตวิปยุตตะ ปัจฉาชาตัตถิ ปัจฉาชาตอวิคตเหล่านี้ ปัจจโย เป็นกิริยาบทแสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๕. ปัจจัยที่เป็นปัจฉาชาตชาติมีกี่ปัจจัย คือปัจจัยอะไรบ้าง ? และจงแสดงวิธีพระบาลีและคำแปลในปัจฉาชาตปัจจัย ? 43

ตอบ

ปัจจัยที่เป็นปัจฉาชาตชาติมี ๔ ปัจจัย คือ

๑. ปัจฉาชาตปัจจัย ๒. ปัจฉาชาตวิปยุตตปัจจัย ๓. ปัจฉาชาตัตถิปัจจัย ๔. ปัจฉาชาตอวิคตปัจจัย

วิธีพระบาลีของปัจฉาชาตปัจจัยมี ๓ วาระ คือ

๑. กุสลโล รมฺโม อพฺยากตสฺส รมฺมสฺส ปัจฉาชาตปฺจฺเจน ปฺจฺจโย.

กุศลธรรม เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่อภัยกตธรรม ด้วยอำนาจปัจฉาชาตปัจจัย

๒. อกุสลโล รมฺโม อพฺยากตสฺส รมฺมสฺส ปัจฉาชาตปฺจฺเจน ปฺจฺจโย

อกุศลธรรม เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่อภัยกตธรรม ด้วยอำนาจปัจฉาชาตปัจจัย

๓. อพฺยากโต รมฺโม อพฺยากตสฺส รมฺมสฺส ปัจฉาชาตปฺจฺเจน ปฺจฺจโย

อภัยกตธรรม เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่อภัยกตธรรม ด้วยอำนาจปัจฉาชาตปัจจัย

๔. จงแสดงพระบาลี และคำแปล ในอาหารปัจจัยนิตเทส มาตามลำดับ ? [P103] 54

ตอบ อาหารปัจจัยนิตเทส พระบาลี และคำแปล

๑. กพพีกาโร อาหารโร อิมสฺส กายสฺส อาหารปฺจฺเจน ปฺจฺจโย.

อาหารที่คล้ายกับปั้นให้เป็นคำๆ หรือ อาหารที่กระทำเป็นของกิน เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะ แก่ร่างกายที่มี กรรมจิต อุด อาหาร เป็นสมมุติฐาน ซึ่งตั้งอยู่ในกาลปัจจุบันและตั้งอยู่ในกาลอื่นๆ ด้วยอำนาจรูปอาหารปัจจัย

๒. อรุปีโน อาหารา สมฺปยุตฺตกาณํ รมฺมานํ ตํสมฺมุจฺจานานนฺจ รุปานํ อาหารปฺจฺเจน ปฺจฺจโย.

นามอาหาร ๓ คือ ผัสสะ เจตนา วิญญาณ เหล่านี้ เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะ แก่จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบ และจิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป ที่มีนามอาหาร ๓ และสัมปยุตตธรรมเป็นสมมุติฐาน ด้วยอำนาจนามอาหารปัจจัย

๕. จำนวนสุทธสังขยวาระของปัจจัยต่อไปนี้ แต่ละปัจจัยมีเท่าไร ? คือปัจจัยอะไรบ้าง ? ค. รูปอาหารปัจจัย 48

ตอบ ค. รูปอาหารปัจจัย มีจำนวนสุทธสังขยวาระ ๑ ประเภท คือ

๑. อพฺยากโต อพฺยากตสฺส รูปอาหารปฺจฺเจน ปฺจฺจโย

๒. นิตเทสข้อที่ ๖ ของ อินทรีย์ปัจจัยนิตเทส มีพระบาลี และคำแปลว่าอย่างไร

และแสดงอำนาจปัจจัยในกรรมบทด้วย ? [P118] 52

ตอบ นิตเทสข้อที่ ๖ ของ อินทรีย์ปัจจัยนิตเทส มีพระบาลี คำแปล และอำนาจปัจจัย ดังนี้

รูปชีวิตินทรีย์ กภูตตา รูปานํ อินทรีย์ปฺจฺเจน ปฺจฺจโย

รูปชีวิตินทรีย์ที่เกิดขึ้นในปวัตติกาล และปฏิสนธิกาล เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะ แก่กัมมชรูปที่เหลือ ๙ หรือ ๘ ที่อยู่
ในกาลปัจจุบันเดียวกันกับตน ด้วยอำนาจรูปชีวิตินทรีย์ปัจจัย

อินทริยปัจเจก เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๓ คือ รูปชีวิตินทริยะ รูปชีวิตินทริยัตถิ รูปชีวิตินทริยอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในความเดียวกันนี้ อำนาจของรูปชีวิตินทริยะอย่างเดียวกันนั้นเป็นพิเศษ

๕. จงแสดงสรูปเนื้อความ ๓ ประการ ของรูปชีวิตินทริยปัจจัย

พร้อมทั้งจำแนก รูปชีวิตินทริยปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ? [P160] 55

๕. จงแสดงการจำแนกโดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติของปัจจัยต่อไปนี้ ? ค. รูปชีวิตินทริยปัจจัย ? [P160] 51

ตอบ รูปชีวิตินทริยปัจจัย สรูปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการ คือ

รูปชีวิตินทริยทั้งหมดที่เป็นไปในวัตติกาลและปฏิสนธิกาล เป็นรูปชีวิตินทริยปัจจัย

กัมมชรูปที่เหลือ ๙ หรือ ๘ ที่อยู่ในกาลาเดียวกันกับชีวิตรูป เป็นรูปชีวิตินทริยปัจจัย

จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบก็ดี จิตตชรูป พาทิรรูป อาหารชรูป อตุชรูป

และ รูปชีวิตินทริยที่อยู่ใน ปฏิสนธิกัมมชรูป อสังญสัตตกัมมชรูป วัตติกัมมชรูปก็ดี เป็นรูปชีวิตินทริยปัจจัย

จำแนก รูปชีวิตินทริยปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

ในรูปชีวิตินทริยปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยบัญญัติธรรมของธรรมที่เป็นรูปชีวิตินทริยปัจจัยนั้น

ว่าโดยลักษณะมี ๒ อย่างคือ มีสภาพเป็นรูปด้วย(รูป) มีอิสระเป็นใหญ่ด้วย(อินทริย)

ว่าโดย ชาติ เป็นรูปชีวิตินทริยชาติ

ว่าโดย กาล เป็นปัจจุบัณกาล

ว่าโดย สัตติคืออำนาจ มีอย่างเดียวกันคือ อนุपालกสัตติ ช่วยรักษาปัจจัยบัญญัติธรรมไว้โดยสม่ำเสมอ

๔. วิถีพระบาลีของรูปชีวิตินทริยปัจจัยนั้น จำแนกบทแสดงองค์ธรรมและ

เมื่อว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล วิถีแล้วเป็นไปอย่างไร ? 47

ตอบ วิถีพระบาลีของรูปชีวิตินทริยปัจจัย จำแนกบทเป็นต้นเป็นไปดังนี้คือ

ในวิถีพระบาลี อพฺพยากโต ฌมโม เป็นกัตตูปท แสดงให้รู้ถึงปัจจัย องค์ธรรมได้แก่ รูปชีวิตินทริย ทั้งในปฏิสนธิกาล และวัตติกาล

อพฺพยากตสฺส ฌมมสฺส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยบัญญัติ องค์ธรรมได้แก่ กัมมชรูปที่เหลือ ๙ หรือ ๘ ที่อยู่ในกาลาเดียวกันกับรูปชีวิตินทริย

ว่าโดย กาล เป็นไปใน ปฏิสนธิกาลและวัตติกาล

ว่าโดย ภูมิ เป็นไปใน ปัญจโวการภูมิ และเอกโวการภูมิ

ว่าโดย บุคคล เป็นไปใน ปุถุชน ๔ ผลบุคคล ๔

ว่าโดย วิถี เป็นไปใน รูปวิถีที่เป็นภายใน

รูปชีวิตินทริยปัจเจก เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจของรูปชีวิตินทริยปัจจัยเป็นพิเศษในบรรดาอำนาจปัจจัยทั้ง ๓

ที่เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน คือ รูปชีวิตินทริยะ อินทริยัตถิ อินทริยอวิคตะเหล่านี้

ปัจเจก เป็นกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ

๔. สรูปเนื้อความ ๓ ประการของนันทกขณิกกัมมปัจจัย ท่านแสดงไว้ว่าอย่างไร ? 51

ตอบ นันทกขณิกกัมมปัจจัย สรูปเนื้อความมีอยู่ ๓ ประการคือ

กุศลเจตนา ๒๑ อกุศลเจตนา ๑๒ ที่เป็นอดีตคือดับไปแล้ว เป็นนันทกขณิกกัมมปัจจัย

วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๓๘ ที่ประกอบ ปฏิสนธิกัมมชรูป อสังญสัตตกัมมชรูป วัต

ติกัมมชรูป

เป็น นันทกขณิกกัมมปัจจัย

กุศลจิต ๒๑ อกุศลจิต ๑๒ กิริยาจิต ๒๐ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบก็ดี จิตตชรูป

พาทิรรูป อาหารชรูป อตุชรูปก็ดี

เป็นนันทกขณิกกัมมปัจจัย

๕. จำนวนสุทธสังขยวาระของปัจจัยต่อไปนี้ แต่ละปัจจัยมีเท่าไร ? คือปัจจัยอะไรบ้าง ? 48

ข. นันทกขณิกกัมมปัจจัย

ตอบ ข. นันทกขณิกกัมมปัจจัย มีจำนวนสุทธสังขยวาระ ๒ ประเภทคือ

๑. กุสโล อพยากตสส นานกขณิกมมปจฺเจเนน ปจฺจโย
๒. อกุสโล อพยากตสส นานกขณิกมมปจฺเจเนน ปจฺจโย

๕. พระพุทธเจ้าทรงจำแนกบทในปัจฉยนิทเทศและปัญหาวารวิภังค์เพื่อจุดประสงค์ใด ? [P] 57

ตอบ พระพุทธเจ้าทรงจำแนกบทในปัจฉยนิทเทศ และปัญหาวารวิภังค์เพื่อจะได้ทราบถึงหน้าที่ของคำบาลีที่เป็นหลักในประโยคภาษา ให้ถูกต้องตามที่พระองค์ทรงแสดง ถ้าจำแนกบทไม่ถูกต้องก็ผิดความมุ่งหมายของพระองค์ที่ทรงแสดงประโยคภาษา เหตุนั้นจึงได้มีการจำแนกบท

๖. ข. ปัจจัยที่เป็นได้ในภายนอก คือเกิดได้ในสิ่งที่ไม่มีชีวิต มีกี่ปัจจัย คืออะไรบ้าง ? [P428] 57

ตอบ ข. ปัจจัยที่เป็นได้ในภายนอก คือ เกิดได้ในสิ่งที่ไม่มีชีวิต มี ๕ ปัจจัย คือ

๑. สหชาติปัจจัย ๒. อัญญมัญญปัจจัย ๓. สหชาตนิสสยปัจจัย ๔. สหชาติตถิปปัจจัย ๕. สหชาติอวิคตปัจจัย

๒. สิ่งมีชีวิตทั้งหลายต้องประกอบด้วยเหตุและปัจจัยเป็นที่รู้แล้วอยากทราบว่าสิ่งที่ไม่มีชีวิตก็มีปัจจัยเช่นกัน มีปัจจัยเท่าไร อะไรบ้างพร้อมทั้งแสดงพระบาลีนิทเทศประกอบ ? [P] 59

ตอบ สิ่งที่ไม่มีชีวิตมีปัจจัย ๕ ปัจจัย คือ

๑. สหชาติปัจจัย ๒. อัญญมัญญปัจจัย ๓. สหชาตนิสสยปัจจัย ๔. สหชาติตถิปปัจจัย ๕. สหชาติอวิคตปัจจัย
- มีพระบาลีนิทเทศดังนี้

๑. จตตารุ	มหาภูตา	อณฺณมณฺณ	สหชาติปจฺเจเนน	ปจฺจโย
๒. จตตารุ	มหาภูตา	อณฺณมณฺณ	ปจฺเจเนน	ปจฺจโย
๓. จตตารุ	มหาภูตา	อณฺณมณฺณ	นิสสยปจฺเจเนน	ปจฺจโย
๔. จตตารุ	มหาภูตา	อณฺณมณฺณ	อตถิปจฺเจเนน	ปจฺจโย
๕. จตตารุ	มหาภูตา	อณฺณมณฺณ	อวิคตปจฺเจเนน	ปจฺจโย

๕. อวิคตปัจจัย ว่าโดยพิสดาร ๖ ปัจจัยนั้น จงนำมาจำแนกโดยนามเป็นปัจจัย นามเป็นปัจจัยูปัน เป็นต้น โดยลำดับ ตามที่จะเป็นไปได้ ? [P423-4] 46

ตอบ

สหชาติอวิคตปัจจัย	ปัจจัยเป็นนามรูป	ปัจจัยูปันเป็นนามรูป
วัตถุปุเรชาตอวิคตปัจจัย	ปัจจัยเป็นรูป	ปัจจัยูปันเป็นนาม
อาร์มมณฺณปุเรชาตปัจจัย	ปัจจัยเป็นรูป	ปัจจัยูปันเป็นนาม
ปัจฉยชาติอวิคตปัจจัย	ปัจจัยเป็นนาม	ปัจจัยูปันเป็นรูป
อาหารอวิคตปัจจัย	ปัจจัยเป็นรูป	ปัจจัยูปันเป็นรูป
อินทริยอวิคตปัจจัย	ปัจจัยเป็นรูป	ปัจจัยูปันเป็นรูป

๕. รูปเป็นปัจจัย นามเป็นปัจจัยูปัน มีกี่ปัจจัย คือปัจจัยอะไรบ้าง

เมื่อว่าโดยชาติเป็นได้กี่ชาติ คือชาติอะไรบ้าง ? [P424] 56

ตอบ รูป เป็นปัจจัย นาม เป็นปัจจัยูปัน มี ๑๑ ปัจจัย คือ (๙+๓)นิส ๙+๓)ปุ ๙)ดิน ๙+๓)วิป ๙+๓)ถิ ๙+๓)อ

๑. วัตถุปุเรชาตนิสสยปัจจัย	๒. วัตถุอาร์มมณฺณปุเรชาตนิสสยปัจจัย	๓. วัตถุปุเรชาตปัจจัย
๔. อาร์มมณฺณปุเรชาตปัจจัย	๕. ปุเรชาตอินทริยปัจจัย	๖. วัตถุปุเรชาตวิปยุตตปัจจัย
๗. วัตถุอาร์มมณฺณปุเรชาตวิปยุตตปัจจัย	๘. วัตถุปุเรชาตตถิปปัจจัย	๙. อาร์มมณฺณปุเรชาตตถิปปัจจัย
๑๐. วัตถุปุเรชาตอวิคตปัจจัย	๑๑. อาร์มมณฺณปุเรชาตอวิคตปัจจัย	

เมื่อว่าโดยชาติเป็นได้ ๒ ชาติ คือ ๑. วัตถุปุเรชาตชาติ ๒. อาร์มมณฺณชาติซึ่งองค์ธรรมของปัจจัยเป็นรูปล้วนๆ

๔. ก. อำนาจปัจจัยเมื่อสรูปแล้วมีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ธรรมที่เป็นปัจจัยได้นั้น

ต้องประกอบด้วยอำนาจปัจจัยจริงๆ ได้กี่อย่าง ? [P16] 55

ตอบ ก. อำนาจปัจจัยเมื่อสรูปแล้วมี ๓ อย่างคือ

๑. ขนกสัตติ มีอำนาจให้ปัจจัยูปันธรรมเกิดขึ้นได้อย่างหนึ่ง

๒. **อุปถัมภ์ภักษัตติ** มีอำนาจช่วยอุทฺทหนุนให้**ปัจจยูปันธรรมตั้งอยู่**ได้อย่างหนึ่ง
 ๓. **อนุपालกษัตติ** มีอำนาจช่วยรักษา**ปัจจยูปันธรรมไว้**โดยสม่ำเสมออย่างหนึ่ง
 อำนาจทั้ง ๓ อย่างนี้ย่อมมีอยู่ในปัจจยธรรมทั้งหลาย ๑ อย่างบ้าง ๒ อย่างบ้าง
 ถ้าธรรมใดไม่ประกอบด้วยอำนาจ ๓ อย่างนี้ แม้แต่อย่างเดียวแล้วธรรมนั้นก็**เป็นปัจจยธรรมไม่ได้**

๖. ข. **ปัจจยที่มีอำนาจเป็น**ชนกษัตติ**อย่างเดียวกันมีกี่ปัจจย** อะไรบ้าง ? [P427] 47

ตอบ ข. **ปัจจยที่มีอำนาจเป็น**ชนกษัตติ** มี ๘** ปัจจยคือ

๑. อนันตรปัจจย ๒. สมันตรปัจจย ๓. อนันตรรูปนิสสยปัจจย ๔. ปกตูปนิสสยปัจจย
 ๕. อาเสวนปัจจย ๖. นานักขณิกกัมมปัจจย ๗. นัตติปัจจย ๘. วิคตปัจจย

๕. **ปัจจยที่มีอำนาจเป็น**ชนกษัตติ**อย่างเดียวกัน** ที่มีอำนาจเป็น**อุปถัมภ์ภักษัตติ**อย่างเดียวกัน

และที่มีอำนาจเป็น**อนุपालกษัตติ**อย่างเดียวกัน มีอย่างละเท่าไร คือ**ปัจจยอะไรบ้าง** ? [P427] 58

๖. ข. **ปัจจยที่มีอำนาจเป็น**ชนกษัตติ**อย่างเดียวกัน** มีกี่ปัจจย อะไรบ้าง ? [P427] 47

๖. ข. **ปัจจยที่มีอำนาจเป็น**อนุपालกษัตติ**มีกี่ปัจจย** คืออะไรบ้าง ? 60

ตอบ ข. **ปัจจยที่มีอำนาจเป็น**ชนกษัตติ** มี ๘** ปัจจยคือ

๑. อนันตรปัจจย ๒. สมันตรปัจจย ๓. อนันตรรูปนิสสยปัจจย ๔. ปกตูปนิสสยปัจจย
 ๕. อาเสวนปัจจย ๖. นานักขณิกกัมมปัจจย ๗. นัตติปัจจย ๘. วิคตปัจจย

(58) **ปัจจยที่มีอำนาจเป็น**อุปถัมภ์ภักษัตติ**อย่างเดียวกันมี ๔** ปัจจย คือ ๑. **ปัจจยชาติปัจจย**

๒. **ปัจจยชาติวิปยุตตปัจจย** ๓. **ปัจจยชาติตติปัจจย** ๔. **ปัจจยชาติอวิคตปัจจย**

(58) **ปัจจยที่มีอำนาจเป็น**อนุपालกษัตติ**อย่างเดียวกันมี ๓** ปัจจย คือ ๑. **รูปชีวิตินทรียปัจจย**

๒. **อินทรียตติปัจจย (รูปชีวิตินทรียตติปัจจย)** ๓. **อินทรียอวิคตปัจจย (รูปชีวิตินทรียอวิคตปัจจย)**

๖. ข. **ปัจจยที่เป็นได้ในเอกโวการภูมิมี่เท่าไร** คืออะไรบ้าง ? [P428] 52

ตอบ ข. **ปัจจยที่เป็นได้ใน เอกโวการภูมิมี่ ๗ หรือ ๘** ปัจจย คือ

๑. สหชาติปัจจย ๒. อัญญมัญญญปัจจย ๓. สหชาตนิสสยปัจจย ๔. นานักขณิกกัมมปัจจย
 ๕. **รูปชีวิตินทรียปัจจย** ๖. **อตติปัจจย ๒** ปัจจย (คือ **สหชาติตติปัจจย** และ**อินทรียตติปัจจย**)
 ๗. **อวิคตปัจจย ๒** ปัจจย (คือ **สหชาติอวิคตปัจจย** และ **อินทรียอวิคตปัจจย**)

๖. **อัสัพพภูฏานิกปัจจย** หมายความว่าอย่างไร มีกี่ปัจจย และยกเว้นปัจจยใดบ้างในปัจจย ๒๔ อะไรบ้าง ? 48

๕. **อัสัพพภูฏานิกปัจจย** หมายความว่าอย่างไร ? ว่าโดยชาติมีกี่ชาติ อะไรบ้าง ? [P428,] 49

๖. ข. **ปัจจยที่เป็นอัสัพพภูฏานิกปัจจย** หมายความว่าอย่างไร ? [P428,] 46

ตอบ (ข.) **อัสัพพภูฏานิกปัจจย** หมายความว่า **ปัจจยที่เป็นเหตุที่ตั้งแห่งสังขตธรรมไม่ทั่วทั้งหมด**

เป็นปัจจยได้เฉพาะแต่สังขตธรรมที่เกี่ยวข้องกับตนเท่านั้น.

(48) มี ๒๐ ปัจจย เว้น สหชาติปัจจย นิสสยปัจจย อตติปัจจย อวิคตปัจจย

(49) ว่าโดยชาติ มี ๘ ชาติ คือ ๑. **สหชาติชาติ** ๒. **อารัมมมชาติ** ๓. **อนันตรชาติ** ๔. **วัตถุปุเรชาติชาติ**

๕. **ปัจจยชาติชาติ** ๖. **อาหารชาติ** ๗. **รูปชีวิตินทรียชาติ** ๘. **ปกตูปนิสสยชาติ** ๙. **นานักขณิกกัมมชาติ**

๑. ในเรื่องการเกิด การตาย ในคัมภีร์มหาปฏฐาน ได้แสดงไว้หรือไม่ ถ้าแสดง ๆ ไว้ว่าอย่างไร

และว่าโดยกาล ภูมิ บุคคล วิถีแล้วเป็นไปอย่างไร ? [P] 59

ตอบ แสดงไว้ว่า ธรรมศาสตร์โลกทั้งหลาย ย่อมมีการเกิด การตายวนเวียนกันอยู่หลายภพหลายชาติ นับไม่ถ้วน

ซึ่งเป็นไปด้วยอำนาจของปัจจยหลายกลุ่ม จะยกมาให้เห็นสักหนึ่งกลุ่ม คือ กลุ่ม**อนันตรชาติ** การเกิดคือปฏิสนธิจิตตูป

บาท ๑๙ อย่าง ย่อมปรากฏเกิดขึ้นได้ ก็เพราะอาศัยการตาย คือ จุติจิตตูปบาท ๑๙ เป็นปัจจย และมีอำนาจปัจจยที่

เข้าช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน ๕ ปัจจย คือ อนันตรระ สมันตรระ อนันตรรูปนิสสยะ นัตติ วิคตะ

ว่าโดย กาล เป็นไปใน จุติกาล ปฏิสนธิกาล

ว่าโดย ภูมิ เป็นไปใน จตุโวการภูมิมี่ ๔ ปัญจโวการภูมิมี่ ๒๖

เมื่อมรรคเจตนา เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่ ผลจิตขณะที่ ๒ หรือขณะที่ ๒, ๓ ในมรรควิถี และผลสมาบัติ วิถีแล้ว ได้อำนาจปัจจัย ๒ คือ ๑ ปกตูปนิสสยะ ๒. นานักขณิกัมมะ

๓. เมื่อพิจารณาโดยละเอียดตามความเป็นจริงแล้ว ทราบหรือไม่ว่า **มรรคเจตนา** เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่**ผลจิต** นั้น ควรจะได้อำนาจปัจจัย เท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P] 46

ตอบ เมื่อพิจารณาโดยละเอียดตามความเป็นจริงแล้ว ควรจะได้อำนาจปัจจัย ดังต่อไปนี้

๑. ถ้ายก**อนันตรปัจจัย** เป็นต้น เป็นประธานแล้ว ได้อำนาจปัจจัย ๖ คือ **อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นานักขณิกัมมะ นัตถิ วิคตะ**

๒. ถ้ายก**ปกตูปนิสสยะปัจจัย** เป็นประธานแล้ว ได้อำนาจปัจจัย ๖ คือ **ปกตูปนิสสยะ อนันตระ สมันตระ นานักขณิกัมมะ นัตถิ วิคตะ**

๓. ถ้ายก**นานักขณิกัมมะปัจจัย** เป็นประธานแล้ว ได้อำนาจปัจจัย ๒ หรือ ๓ ดังนี้ คือ

มรรคเจตนาและผลจิต ที่ไม่เกิดติดต่อกัน ได้อำนาจปัจจัย ๒ คือ **นานักขณิกัมมะ ปกตูปนิสสยะ**

มรรคเจตนาและผลจิต ที่เกิดติดต่อกัน ได้อำนาจปัจจัย ๓ คือ **นานักขณิกัมมะ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ**

๓. ก. **มรรคเจตนา** เป็นปัจจัย **มัคคานันตรผล** เป็นปัจจัยอุปบัน ได้อำนาจปัจจัยเท่าไร คืออะไรบ้าง ? ให้แสดงโดยละเอียด ? [P63,] 58

ตอบ ก. ได้อำนาจปัจจัยดังต่อไปนี้

๑. ถ้ายก**อนันตรปัจจัย สมันตรปัจจัย อนันตรูปนิสสยะปัจจัย นัตถิปัจจัย วิคตปัจจัย** ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งขึ้นเป็นประธานได้อำนาจปัจจัย ๖ คือ **อนันตรปัจจัย สมันตรปัจจัย อนันตรูปนิสสยะปัจจัย นานักขณิกัมมะปัจจัย นัตถิปัจจัย วิคตปัจจัย**

๒. ถ้ายก**ปกตูปนิสสยะปัจจัย** เป็นประธาน ได้อำนาจปัจจัย ๖ คือ **ปกตูปนิสสยะปัจจัย อนันตรปัจจัย สมันตรปัจจัย นานักขณิกัมมะปัจจัย นัตถิปัจจัย วิคตปัจจัย**

๓. ถ้ายก**นานักขณิกัมมะปัจจัย** เป็นประธานได้อำนาจปัจจัย ๓ คือ **นานักขณิกัมมะปัจจัย อนันตรปัจจัย สมันตรปัจจัย อนันตรูปนิสสยะปัจจัย ปกตูปนิสสยะปัจจัย นัตถิปัจจัย วิคตปัจจัย**

๓. ข. **มรรคเจตนา** เป็นปัจจัย **ผลที่มีไข่มัคคานันตรผล** เป็นปัจจัยอุปบัน ได้อำนาจปัจจัยเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P] 58

ตอบ ข. **มรรคเจตนา** เป็นปัจจัย **ผลขณะที่ ๒** หรือ **ผลขณะที่ ๒, ๓** ในมรรควิถี เป็นปัจจัยอุปบันก็ดี **มรรคเจตนา** เป็นปัจจัย ผลที่เป็นผลสมาบัติวิถีเป็นปัจจัยอุปบันก็ดี ได้อำนาจปัจจัย ๒ คือ **ปกตูปนิสสยะปัจจัย นานักขณิกัมมะปัจจัย**

๔. **มรรคเจตนา** เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**ผลจิต**นั้น ได้อำนาจปัจจัยเท่าไร คืออะไรบ้าง ให้แสดงโดยละเอียด ? [P] 57

ตอบ **มรรคเจตนา** เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**ผลจิต**นั้น ได้อำนาจปัจจัย ๒, ๖, ๗, คือ

มรรคเจตนา เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**ผลจิตขณะที่ ๒** หรือ **๒, ๓** ในมรรควิถี และเป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**ผลสมาบัติวิถี** ได้อำนาจปัจจัย ๒ คือ **นานักขณิกัมมะปัจจัยและปกตูปนิสสยะปัจจัย**

มรรคเจตนา เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**มัคคานันตรผล**นั้น แบ่งออกเป็น ๒ อย่างคือ

ถ้ายก**อนันตรปัจจัย สมันตรปัจจัย อนันตรูปนิสสยะปัจจัย นัตถิปัจจัย วิคตปัจจัย** เป็นประธาน ได้อำนาจปัจจัย ๖ คือ **อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ นานักขณิกัมมะ นัตถิ วิคตะ**

ถ้ายก**นานักขณิกัมมะปัจจัย** เป็นประธานได้อำนาจปัจจัย ๓ คือ **นานักขณิกัมมะ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ**

๖. โสตาปัตติมรรค**นานักขณิกเจตนา ๑** เป็นปัจจัย โสตาปัตติ**ผล นามขันธ์ ๔** เป็นปัจจัยอุปบัน

ได้อำนาจปัจจัยเท่าไร คืออะไรบ้าง ? [P] 55

ตอบ ได้อำนาจปัจจัย ๒ หรือ ๓ คือ

ถ้า**มรรคเจตนา**เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**ผลขณะที่ ๑, ๒** และแก่**ผลสมาบัติ**ได้อำนาจปัจจัย ๒ คือ **นานักขณิกัมมะ ปกตูปนิสสยะ**

ถ้ามรรคเจตนาเป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ผลที่เป็นมัคคานันตรผล ได้อำนาจปัจจัย ๗ คือ
น่านักขณิกัมมะ อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ นัตถิ วิคตะ

๕. ข. ในปัจจัย ๒๔ องค์ธรรมของปัจจัยธรรมและปัจจัยอุปบันธธรรม เฉพาะข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ แห่งปุเรชาตปัจจัยนิทเทส
 นั้นจะปรากฏในปัจจัยใด นิทเทสข้อไหนได้บ้าง ? [P] 44

ตอบ ข. จะปรากฏใน **นิสสยะปัจจัยนิทเทส ข้อที่ ๖ - ๑๐** **อินทริยปัจจัยนิทเทส ข้อที่ ๑ - ๕**
อตัลปิปัจจัยนิทเทส ข้อที่ ๖ - ๑๐ และ **อวิคตปัจจัยนิทเทส ข้อที่ ๖ - ๑๐**

๔. ข. มหาภูตรูป ๔ ทุกชนิดได้แก่อะไรบ้าง ? [P] 58

ตอบ ข. มหาภูตรูป ๔ ทุกชนิด ได้แก่ จิตตขมมหาภูตรูป ปฏิสนธิกัมมขมมหาภูตรูป พาหิรมหาภูตรูป อาหารข-
 มหาภูตรูป อุดขมมหาภูตรูป อสัณญัสตตกัมมขมมหาภูตรูป ปวัตติกัมมขมมหาภูตรูป

๖. จงเติมคำลงในช่องว่างให้ได้ใจความสมบูรณ์ ? [P] 43

ก. อุปมาเหมือนบุคคลที่ชราหรือทุพพลภาพ ย่อมต้องอาศัยไม้เท้าหรือเชือกเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเพื่อให้ทรงตัว
 ลุกขึ้น และเดินไปได้ เปรียบได้กับ.....ปัจจัย.. ? [P] 43

ข. อุปมาเหมือนหนึ่งพระอาทิตย์และพระจันทร์ ตามธรรมดาพระจันทร์จะไม่ปรากฏแสงในเมื่อพระอาทิตย์ยังไม่
 ปรากฏจากไปหมายถึง.....ปัจจัย ? [P] 43

ค. อุปมาเหมือนพระเจ้าจักรพรรดิสวรรคตไปแล้ว โอรสของพระเจ้าจักรพรรดิต้องสืบราชสมบัติแทนพระราช
 บิดาต่อไปอย่างแน่นอน บุคคลอื่นไม่สามารถเข้ามาคั่นตำแหน่งได้หมายถึง.....ปัจจัย ? [P] 43

ง. แสดงวจนัตถะของคำว่า **เหตุ อาเสวนะ** กรรม ? [P] 43

ตอบ ก. **อาร์มมณปัจจัย**

ข. **วิคตปัจจัย**

ค. **สมันตรปัจจัย**

ง. วจนัตถะของคำว่า “เหตุ”

ทีโนติ ปติภูจาทิ เอตถาติ = เหตุ ปัจจัยอุปบันธธรรมตั้งอยู่เฉพาะในธรรมนี้ ฉะนั้นธรรมนี้จึงชื่อว่า **เหตุ**
 วจนัตถะ ของคำว่า “**อาเสวนะ**” **อาปุณปุณิ เสวนิ = อาเสวนิ** การเสพอารมณ்ப่อย ๆ ชื่อว่า **อาเสวนะ**
 วจนัตถะของคำว่า “กรรม” กรณิ = กมมิ การกระทำ เรียกว่า กรรม

๖. ข. คำว่า นิปผันนรูปที่เป็นสภาวะอิฏฐะ และที่เป็นปริกัปปอิฏฐะนั้น มีความหมายต่างกันอย่างไร ? 50

ตอบ ข. นิปผันนรูปที่เป็น**สภาวะอิฏฐะ**นั้น ได้แก่ **อารมณ ๖ มีรูปารมณ** เป็นต้น ที่นารักน่ายินดีตามสภาพที่เป็นอยู่
 ส่วนนิปผันนรูปที่เป็น**ปริกัปปอิฏฐะ**นั้นได้แก่ **อารมณ ๖ มีรูปารมณ** เป็นต้น ที่นารักน่ายินดีตามความพอใจของบุคคลนั้นๆ

๖. จงแสดงอำนาจปัจจัยในวิธีพระบาลีข้อต่อไปนี้ ? [P] 54

ก. **กุตลธรรม** เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**อพยากตธรรม** ด้วยอำนาจ**อนันตรปัจจัย** [P]

ข. **อพยากตธรรม** เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**กุตลธรรม** ด้วยอำนาจ**วัตถุปุเรชาตนิสสยะปัจจัย** [P]

ค. **อกุศลธรรม** เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**กุตลธรรม** ด้วยอำนาจ**ปกตูปนิสสยะปัจจัย** [P]

ง. **อพยากตธรรม** เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**อพยากตธรรม** ด้วยอำนาจ**สหชาติตติปัจจัย** [P]

จ. **อกุศลธรรม** เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่**อพยากตธรรม** ด้วยอำนาจ**น่านักขณิกัมมปัจจัย** [P]

ตอบ ก. ได้อำนาจปัจจัย **๖** คือ **อนันตระ สมันตระ อนันตรูปนิสสยะ น่านักขณิกัมมะ นัตถิ วิคตะ**

ข. ได้อำนาจปัจจัย **๕** คือ **วัตถุปุเรชาตนิสสยะ วัตถุปุเรชาตะ วัตถุปุเรชาตวิปปยุตตะ วัตถุปุเรชาตตติ**
วัตถุปุเรชาตอวิคตะ

ค. ได้อำนาจปัจจัย **๑** คือ **ปกตูปนิสสยะ**

ง. ได้อำนาจปัจจัย **๘** คือ **สหชาติตติ สหชาตะ อัญญมัญญะ สหชาตนิสสยะ วิปากะ สัมปยุตตะ**
สหชาตวิปปยุตตะ สหชาตอวิคตะ

จ. ได้อำนาจปัจจัย **๒** คือ **น่านักขณิกัมมะ ปกตูปนิสสยะ**

๔. จงแสดงบท และวาระในอนุวาทพระบาลีของอาร์มมณปัจจัยดังต่อไปนี้ M? 60

ก. ให้ทาน รักษาศีล รักษาอุโบสถ แล้วมีการพิจารณา ทาน ศีล อุโบสถ กุศลที่มีบริจาจากเจตนา วิโสธนเจตนา เป็นประธาน

ข. พระเสกขบุคคลทั้งหลายพิจารณาภิเลสที่ได้ประหาณไปแล้ว

ค. พระเสกขบุคคลทั้งหลายก็ดี ปุณฺชนทั้งหลายก็ดี พิจารณาเห็นจักขุอุปสาท โดยความเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

ตอบ ก. กุสลปทวสานในกุสลบท

ข. กุสลปทวสานในอกุสลบท

ค. กุสลปทวสานในอพยวกตบท

๓. ในปัจจัย ๔๗ นั้น ปัจจัยที่มีวิธีพระบาลี ๗ วาระมีกี่ปัจจัย คือปัจจัยอะไรบ้าง

ปัจจัยเหล่านี้เมื่อจัดเป็นชาติแล้ว เป็นชาติอะไรบ้าง ? [P] 47, 52ส

ตอบ ในปัจจัย ๔๗ นั้น ปัจจัยที่มีวิธีพระบาลี ๗ วาระ มี ๑๔ ปัจจัย คือ

(เล็ก ๗ จิ ฦ ๕)

เหตุปัจจัย	สหชาติปฏิบัติปัจจัย	อาร์มมณปฏิบัติปัจจัย	อนันตรปัจจัย	สมนันตรปัจจัย
อาร์มมณุปนิสสยปัจจัย	อนันตรอุปนิสสยปัจจัย	สหชาติกัมมปัจจัย	นามอาหารปัจจัย	สหชาตินทริยปัจจัย
ฦานปัจจัย	มคคปัจจัย	นัตถิปัจจัย	วิคตปัจจัย	

[(47) และปัจจัยเหล่านี้] เมื่อจัดเป็นชาติ(แล้วเป็น)ได้ ๓ ชาติ คือ

(เล็ก ๗) เหตุปัจจัย สหชาติปฏิบัติปัจจัย สหชาติกัมมปัจจัย นามอาหารปัจจัย

สหชาตินทริยปัจจัย ฦานปัจจัย มคคปัจจัย

รวม ๗ ปัจจัยนี้เป็นสหชาติชาติ

(จิ ฦ) อาร์มมณปฏิบัติปัจจัย อาร์มมณุปนิสสยปัจจัย

รวม ๒ ปัจจัยนี้เป็นอาร์มมณชาติ

(น ๕) อนันตรปัจจัย สมนันตรปัจจัย อนันตรอุปนิสสยปัจจัย นัตถิปัจจัย วิคตปัจจัย รวม ๕ ปัจจัยนี้เป็นอนันตรชาติ

๔. ปัจจัยที่มีสูตรสังขยวาระประเภทเดียวเท่านั้น มีกี่ปัจจัย คือปัจจัยอะไรบ้าง ? และปัจจัยเหล่านี้ว่าโดยชาติเป็นได้ กี่ชาติ คือชาติอะไรบ้าง ? [P] 50

ตอบ ปัจจัยที่มีสูตรสังขยวาระประเภทเดียวเท่านั้นมี ๘ ปัจจัยคือ ๑. วิปากปัจจัย

๒. รูปอาหารปัจจัย

๓. ปุเรชาตินทริยปัจจัย

๔. รูปชีวิตินทริยปัจจัย

๕. อาหารัตถิปัจจัย

๖. อินทริยัตถิปัจจัย

๗. อาหารอวิคตปัจจัย

๘. อินทริยอวิคตปัจจัย

และปัจจัยเหล่านี้ ว่าโดยชาติเป็นได้ ๔ ชาติ คือ

๑. สหชาติชาติ

๒. วัตถุปุเรชาติชาติ

๓. อาหารชาติ

๔. รูปชีวิตินทริยชาติ

๖. ในปัจจัย ๒๔ นี้ พระองค์ทรงแสดงโดยความเป็นคู่ ๆ มีกี่คู่ คืออะไรบ้าง ? [P428-9] 49, 56

ให้แสดงความหมายของคู่ นั้น ๆ ด้วย ? [P428-9] 44, 53, 59

ตอบ ในปัจจัย ๒๔ นั้น พระองค์ทรงแสดงโดยความเป็นคู่ ๆ มี ๕ คู่ คือ ๑. อดถยัค คู่หนึ่ง

๒. สททยัค คู่หนึ่ง ๓. กาลปฏิบัติกขยัค คู่หนึ่ง ๔. อดถยัคปฏิบัติกขยัค คู่หนึ่ง ๕. เหตุผลยัค คู่หนึ่ง

๑. อดถยัค หมายถึง ปัจจัยที่ทรงแสดงคู่กันโดยเนื้อความ ได้แก่ อนันตรปัจจัย และ สมนันตรปัจจัย

๒. สททยัค หมายถึง ปัจจัยที่ทรงแสดงคู่กันโดยการออกเสียง ได้แก่ นิสสยปัจจัย และ อุปนิสสยปัจจัย

๓. กาลปฏิบัติกขยัค หมายถึง ปัจจัยที่ทรงแสดงคู่กันโดยตรงกันข้าม ได้แก่ ปุเรชาติปัจจัย และ ปัจฉาชาติปัจจัย

๔. อดถยัคปฏิบัติกขยัค หมายถึง ปัจจัยที่ทรงแสดงคู่กันโดยความตรงกันข้ามของลักษณะอาการ ที่ทำหน้าที่
อุปการะ ได้แก่ สัมปัตตปัจจัยกับวิปัตตปัจจัยคู่หนึ่ง อตถิปัจจัยกับนัตถิปัจจัย คู่หนึ่ง
และ วิคตปัจจัยกับอวิคตปัจจัย คู่หนึ่ง

๕. เหตุผลยัค หมายถึง ปัจจัยที่ทรงแสดงคู่กันโดยความเป็นเหตุและเป็นผล

ได้แก่ กัมมปัจจัย (น่านักขณิกกัมม) กับวิปากปัจจัย.

๖. ปัจจัยที่เป็นคู่เหล่านี้ มีชื่อเรียกว่าอย่างไร ? และหมายถึงเป็นคู่กันโดยอะไร ? [P428-9] 45, 51, 58

- ก. อนันตรปัจจัย และ สมันตรปัจจัย
 ค. ปุเรชาตปัจจัย และ ปัจฉาชาตปัจจัย
 จ. สัมปยุตตปัจจัย และ วิปยุตตปัจจัย

- ข. นิสสยปัจจัย และ อุปนิสสยปัจจัย
 ง. กัมมปัจจัย และ วิปากปัจจัย

- ตอบ ก. อนันตรปัจจัย และ สมันตรปัจจัย มีชื่อเรียกว่า **อตถยุค** หมายถึง ปัจจัยที่ทรงแสดงคู่กันโดย**เนื้อความ**
 ข. นิสสยปัจจัย และ อุปนิสสยปัจจัย มีชื่อเรียกว่า **สทथยุค** หมายถึง ปัจจัยที่ทรงแสดงคู่กันโดย**การออกเสียง**
 ค. ปุเรชาตปัจจัย และ ปัจฉาชาตปัจจัย มีชื่อเรียกว่า **กาลปฏิปกขยุค** หมายถึง ปัจจัยที่ทรงแสดงคู่กันโดย**ตรงกันข้าม**
 ง. กัมมปัจจัย (นानักขณิกกัมมปัจจัย) และ วิปากปัจจัย มีชื่อเรียกว่า **เหตุุผลยุค** หมายถึง ปัจจัยที่ทรงแสดงคู่กันโดย**ความเป็นเหตุและเป็นผล**
 จ. สัมปยุตตปัจจัย และ วิปยุตตปัจจัย มีชื่อเรียกว่า **อณโณณณปฏิปกขยุค** หมายถึง ปัจจัยที่ทรงแสดงคู่กันโดย**ความตรงกันข้ามของลักษณะอาการ ที่ทำหน้าที่อุปการะ**

สิ่งที่สำคัญคือการเข้าศึกษากับอาจารย์ผู้สอน เพื่อความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง
 แจ่มแจ้ง หากสงสัยจะได้สอบถามทันที การรวบรวมข้อสอบที่เคยออกมาแล้วนี้ เป็น
 เพียงแนวทางสำหรับผู้ศึกษา นำมาเน้น+ทรงจำไว้ (หากสามารถทรงจำได้มากหรือ
 ทั้งหมดจักดียิ่ง เพราะชื่อว่า **สุตะด้วยดี** เพื่อการจินตนาและภาวนาต่อไป)

วายเมเถว ปุริโส ยาว อตถสส นิปปทา

เกิดเป็นคนควรจะพยายาม จนกว่าจะประสบความสำเร็จ

สำเนาประกอบการเรียนหรือแจกได้โดยไม่ต้องขออนุญาต (สงวนสิทธิ์ในการนำไปจำหน่าย)

ผิด-ตกขอกภัย และกรุณาแจ้งที่ 081-860-2466, E-mail: kanrasi1@gmail.com,
 lieuwkanrasi@gmail.com , fb: Kanrasi Sengking (จักขอบพระคุณอย่างสูง)

ขออนุโมทนาในการศึกษาธรรมะ และทุกๆกุศลที่ท่านกระทำไว้ดีแล้ว และที่จะกระทำในอนาคต
 ให้เรานั้นมีปัจจัยถึงพร้อมเพื่อการทำกุศลให้สำเร็จโดยสะดวก ง่ายตาย และเร็วไว จนถึงมัคคกุศล โดยเร็วพลันเทอญ

